

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

πρός τον «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ»

διά τὰ «ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ»

«...Ἡ ὕψ' ἡμῶν ἀναληφθεῖσα ἐκδοτικὴ προσπάθεια
πολλὰς θὰ φέρῃ ὠφελείας εἰς τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα τῆς
Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐνισχύσῃ
ἡμᾶς διὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου».

Ἄριθ. Πρωτ. 69/Τ.Ε./1336/1972

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 40

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ (κριτικόν) *Herb. Musurillo*

Εἰσαγωγή - Μετάφρασις - Σχόλια
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Μ. ΜΠΑΤΙΣΤΑΤΟΥ
θεολόγου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 11

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ 15 (137)*

α. Γενικά παρατηρήσεις περί παρθενίας (Α - ΚΔ).

β. Ἑρμηνεία τῶν περί παρθενίας καὶ γάμου χωρίων τοῦ Ἁγ. Παύλου (ΚΕ - Ν).

γ. Τὰ μειονεκτήματα τοῦ γάμου καὶ ἑπαινος παρθενίας (ΝΑ - ΟΒ).

δ. Ἑρμηνεία σχετικῶν χωρίων τοῦ Ἁγ. Παύλου (ΟΓ - ΠΔ).

ΚΕΙΜΕΝΟΝ 137

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἐνα ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματα τῆς φιλολογικῆς παραγωγῆς τοῦ ἱεροῦ Χριστοστόμου εἶναι καὶ ἡ πραγματεία «Περί Παρθενίας».

Ἐἰς τὴν πραγματείαν αὐτὴν ὁ Μέγας οὐκὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Πατὴρ προβάλλει, μὲ ἀκαταμάχητον δόξαν, τὸ ὑπερόχον τῆς παρθενίας καὶ συγγράμει αὐτὴν πρὸς τὸν γάμον.

Ἐἰς τὴν πραγματείαν «Περί παρθενίας» ὁ Ἱερός Χριστοστόμος ἀποκαλεῖται τὸν ἐαυτὸν αὐτοῦ.

Καίτοι ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη εἰς περιβάλλον ἀριστοκρατικόν, ἑνωρίστα ἀνελήθη, εἰ ἐπάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα οὐκ οὐκ ὑπάρχει μετὰ θάνατον.

Ἐἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰωάννου τῆν σκληρὰν πραγματικότητα τῆς ματαιότητος συνεχῶς ὑπαμύνησεν ἡ μελαγχολικὴ Ἀνάστασις, ἡ ἅγια Μήτηρ του, ἡ ὁποία τὸσον πρόωρος ἐκάλυψεν τοὺς ἐπι τῆς κεφαλῆς τῆς νεμφοῦς στεφάνους μὲ τὴν μάστιγαν καλοῦσσαν τῆς χηρείας.

Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἱερός ἀντὶ ἀνεζήτησε τὸ νόημα τῆς ζωῆς ἐξ εἰς τὸν ἀπατηλὸν ὄρθρον τῶν ἐγκοσμίων, ἀλλ' εἰς τὴν εἰς τοῦ κόσμου ἐκουσίαν φυγὴν, εἰς τὴν ἁγίαν γαλήνην τοῦ ἀπράγμονος θείου.

Ἦλωετο ἄλλωστε πρὸς τὸν θίον αὐτόν, ὡς ὑπὸ ἰσχυρῶ μαγνήτου, ἀπὸ ἁγίους Ἀσκητὰς καὶ Ἀναχωρητὰς, οἱ ὁποῖοι διὰ τῶν ἀλλήλων στεναγμῶν των καὶ τῶν θαυροδρέκτων εὐχῶν των ἀνεζήτησαν τὴν ἀναφεροῦν πέραν τοῦ κόσμου, ἐκεῖ-θεοῦ διαυγάζει τὸ παρήγορον λυκαυγὲς τῆς θείωσης.

Ἡ «Περί παρθενίας» λοιπὸν πραγματεία αὐτὴ τοῦ ἱεροῦ Χριστοστόμου ἐκφράζει καὶ μίαν προσωπικὴν ἐμπειρίαν καὶ δι' αὐτὸ συγκινητικὸν περισσότερο τὸν ἀναγνώστην.

Ἡ παροῦσα πραγματεία εἶναι ἡ γραπτὴ μορφή ὁμιλίῶν, τὰς ὁποίας ἐξεφώνησεν εἰς Ἀντιόχειαν ὁ Ἱερός Πατὴρ περὶ τὸ 392 μ.Χ.

Κατὰ τὸ 392 εἶχε πλὴρον ἐνταχθῆ εἰς τὸν κλῆρον καὶ εἶχε καταστῆ περίελευτος εἰς ἄλλην τὴν Ἀντιόχειαν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Εἶχεν ἐπιβλεθῆ ὡς ἐκκλησιαστικὸς ῥήτωρ, ἐπὶ ἐδέσποσε καὶ διὰ τῆς ἀγιότητός του.

Ὁ Χριστοστόμος ἑνωρὶς ἠπάσθη τὸν μοναχικὸν θίον καὶ ἀγένετο θεμελιὸς συγγραφεὺς τῆς παρθενίας. Μαρτυροῦν δὲ τοῦτο καὶ πολλὰ ἄλλα πραγματεία, ὡς «Περί κατανίξιας», «Πρὸς τοὺς πο-

λαμπούνας τοίς ἐπί τὸ μονάζειν ἐνάγουσι», «Σύγκρισις βασιλικῆς δυναστείας καὶ πλοῦτου καὶ ὑπερχῆς πρὸς μοναχὸν σκῆνατα τῆ ἀληθεστάτη καὶ κατὰ Χριστὸν φιλοσοφία», «Λόγος παραινετικὸς πρὸς Θεόκλητον ἐπισκόπου» κ.τ.λ.

Πέραν ὅμως τῆς φιλομοναχίου διαθέσεως τοῦ ἐν παρθενίᾳ ζῶντος Ἰωάννου Χρυσοστόμου, τῆς ὁποίας ἔκφρασις εἶναι καὶ ἡ «Περὶ Παρθενίας» πραγματεία, καὶ συγκεκριμένη, ἴσως, ἀφορμὴ παρ- κινήσει τὸν Ἅγιον πρὸς αὐτήν.

Ἀσφαλῶς ἀδίστακτο εἰς ἀνοσίῃσιν ἡ παρθενία κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας συνετήρει περὶ τὰς 3.000 παρθένους, ἀλλὰ καὶ ἀρροισιμίας χήρας (ἐτέρα μορφή ἐγκρατείας).

Συγχρόνως ὅμως καὶ οἱ ἀρετικοὶ ἐκαλλίεργον τὴν παρθενί- αν, κατὰ τρόπον μάλιστα α ὁ σ τ η ρ ὁ τ ε ρ ο ν. Ἄφοι μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ἐδδελώσαντο τὸν γάμον καὶ τὸν θεώρου ἀμαρτίαν.

Ἀνάγκη, λοιπὸν, ἐξάρσεως τῆς παρθενίας ἐναντι τῶν κατη- γορευόντων αὐτήν ἄλλὰ καὶ ἀνάγκη καταδίκης τῆς περὶ τὴν παρ- θενίαν ἀσθηρότητος τῶν αἰρετικῶν, ὥστε νὰ καταδειχθῇ τὸ ἄνω- φελὲς τῆς παρθενίας, ὅταν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ τὴν ὀρθοδόξῃαν, ἴδωσαν ἀφορμὴν ἀνθέσεως τῆς «Περὶ Παρθενίας» πραγματείας.

Ἡ «Περὶ Παρθενίας» πραγματεία ἀπαρτίζεται ἀπὸ 84 κερά- λια διαφόρου ἐκτάσεως ἑκαστον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως μικρά.

Τὰ κεφάλαια αὐτὰ διυλίσθησαν νὰ τὰ κατατάξωμεν εἰς τέσσα- ρας ἐνότητες:

α. Γενικαὶ παρατηρήσεις περὶ παρθενίας (Α - ΚΑ).

β. Ἑρμηνεῖα τῶν περὶ παρθενίας καὶ γάμου χωρίων τοῦ Ἁγ. Παύλου (ΚΕ - Ν).

γ. Τὰ μειονεκτήματα τοῦ γάμου καὶ ἔπαινος παρθενίας (ΝΑ - ΟΒ).

δ. Ἑρμηνεῖα σχετικῶν χωρίων τοῦ Ἁγ. Παύλου (ΟΓ - ΠΔ).

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος στη- ρίζεται ἐξ ὁλοκλήρου ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πρὸ παντός δὲ ἐπὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Χαρακτηριστὸς τοῦ εἰς τὴν διερεύνησιν τοῦ ζητήματος ἀποδοῖναι ὁ Ἁγ. Παῦλος, δι' ὧν γράφει, περὶ γά- μου καὶ παρθενίας, εἰς τὴν Β' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν.

Τὸ ὅρος εἶναι ζυγρὸν καὶ παλμῶδες. Μικρὰ προσέκει, ἐ- ρωτήσεως, ἐπαγωγικῶν συλλογισμῶν, εἰκόνας, μεταφοραί, ἀντιθέσεις δίδουν εἰς τὴν πραγματείαν νῆδρα καὶ κίνησιν, ὥστε νὰ διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκροατοῦ, τότε, καὶ τοῦ ἀναγνώστου, σήμερον.

Ἡ ἔξις τῆς πραγματείας εἶναι ταραξία. Δίδει τὸ μέτρον τῆς παιδαγωγότητος τῆς πατερικῆς ἑρμηνείας τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ δὴ ἐνὸς τῶν κερυφαίων ἑρμηνευτῶν αὐτῆς, τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου.

Παρουσιάζει, ἀπὸ μὲν, ψυχολογικώτατα ὑπερτίνας πλευρὰς τοῦ

οὐλογικῶν βίου, αἱ ὁποῖαι καὶ σήμερον ἀκόμη παραμένουν αἱ αὐ- ται, ὥστε νὰ φρεσίζονται ἀπὸ τῆς παρατηρήσεως τοῦ Ἁγ. Πατρὸς. Μολούσα δὲ σφοδρότερον φαίνεται νὰ ἐλέγχῃ τὴν κακίαν καὶ τὰς ἔκτροπὰς τῶν γυναικῶν, ἐν τούτοις ἔμφανίζει καὶ τὰς κακίας τῶν ἀνδρῶν.

Θαιμακστὴς καὶ κήρυξ τῆς ἀπαρσιμίας ἱερότητος τοῦ γά- μου, καταδικάζει μὲ ἀσθηρότητα τὸν δεύτερον γάμον.

Ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἡρωισμόν, διότι ἡ χριστιανικὴ ἀρετὴ μόνον δι' ἡρωισμόν κατορθοῦται· δι' αὐτὸ καὶ δὲν θέλει τὸν ἀνθρώπον κατώτερον τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας. Βασύτατα συγκατα- τὸν ἀναγνώστην ἡ ὀρθοτάτη παρατήρησις τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἶε εἰς τὸν δεύτερον γάμον τὰ ἐκ πρώτου γάμου τέκνα ἀποδοῖναι θύματα τῶν ἐπισηκτων γονέων. Εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ αὐτοῦ ἀσφαλῶς· θὰ εἶχε ὡς ὄφιν τοῦ τὴν συγκινητικὴν θεσίαν τῆς μη- τρὸς του, ἡ ὁποία παρήμενα χήρα, διὰ τὴν μὴ πραγμάτισιν τῶν υἱῶν τῆς ἀπὸ κληρῶν συμπεριφορῶν τοῦ δευτέρου οὐχίτου.

Τὸν γάμον θεωρεῖ παραχώρησιν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυνα- μίαν, ὄχι ὅμως καὶ ἀμαρτίαν, ὡς ἐροῦντο οἱ αἰρετικοί. Εἶναι «τὸ κελόν» ὄχι ὅμως τὸ ἄριστον, τὸ ὁποῖον ἐνυπάρχει εἰς τὴν παρθε- νίαν.

Ἀκόμη πρέπει νὰ τονισθῇ τοῦτο· εἶε οἱ Ἅγιοι Πατέρες ἔδι- δον προτεραιότητα εἰς τὸ «τῆς ψυχῆς φρόνημα», τὴν Ὀρθοδόξῃαν, ἀνεῖ τῆς ὁποίας καὶ ὁ ἡθεὸς ἐν γένει θίος καὶ ἡ παρθενία, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ μαρτύριον ἀποδοῖναι ἀσκόπα.

Τέλος, ἡ ἔξις τῆς χρυσοστομικῆς αὐτῆς πραγματείας δὲν ἐ- μετρίσθη ἀπὸ τῶν χρόνων. Δὲν εἶναι καίμενον ἐποχικόν, ἀλλὰ πάντοτε ἐπίκαιρον, ἕνεκα τῆς γνησιότητος τῶν θεολογικῶν ἁρθε- δῶν προτάσεών του.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Μ. ΜΠΑΤΙΣΤΑΤΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ

Η ΠΑΡΘΕΝΙΑ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΑΣΙΑΝ.

Α'. 1. Τό καλόν τῆς παρθενίας τό ἀποστρέφου-
ται οἱ Ἰουδαῖοι. Καί ταῦτο δέν εἶναι καθόλου παράδο-
ξον, ἀφοῦ αὐτοί ἠτίμασαν καί αὐτόν τόν Χριστόν, τόν
γεννηθέντα ἐκ τῆς Παρθένου. Οἱ εἰδωλόατρας ἐξ ἄλ-
λου τό θαυμάζουσι καί ἐκπλήσσονται μόνη δέ ἡ Ἐκ-
κλησία τοῦ Θεοῦ τό καλλιέργει με ζῆλον. Διότι τὰς παρ-
θένους τῶν αἰρετικῶν ἐγώ δέν θά ἠδυνάμην ποτέ νά ὀνο-
μάσω παρθένοισ. Διότι πρῶτον μὲν δέν εἶναι ἀγνοίαι, ἐπειδή
δέν εἶναι συνεζευγμέναι με ἕνα ἄνδρα, ὅπως ἐπιθυμῆ ὁ
μακάριος νυμφαγωγὸς τοῦ Χριστοῦ (Παῦλος), ὅταν λέγῃ:
«Σὺς ἠραδίωσα με ἕνα ἄνδρα, πρὸς τόν Χριστόν, διὰ νά
οὖς παρουσιάσω παρθένον ἀγνήν εἰς αὐτόν». Ἄν καί ὁ
λόγος αὐτὸς ἐλέχθη δι' ἄλλον τό πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας,
περιλαμβανέται ὁμῶς καί αὐτάς. Αἱ γυναῖκες λοιπὸν, ποῦ δέν
παραμένουν πισταὶ εἰς τόν ἕνα ἄνδρα, ἀλλὰ εἰσάγουσι δε-
υτέρως ἄλλον πλησίον του, ποῦ δέν εἶναι Θεός, πῶς εἶναι
δυνατὸν νά εἶναι ἀγνοίαι; 2. Πρῶτον μὲν λοιπὸν δι' αὐτόν τόν
λόγον δέν δύναται νά εἶναι παρθένοισ. Καί δεύτερον διότι,
ἀφοῦ ἠτίμασαν τόν γάμον, τότε ἀπεφάσισαν νά παραμεί-
ωσιν ἐκτός γάμου. Διότι με τὸ νά νομοθετήσουν πῶς ὁ
γάμος εἶναι πρᾶγμα πονηρὸν, ἔσπευσαν νά ἀφαιρέσουν ἀπὸ
τόν ἑαυτῶν τῶν τὰ βραβεῖα τῆς παρθενίας.¹ Διότι δέν θά

1. Β' Κορινθ. 11, 2.

2. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἔχει ἐν' ἑνὶ τοῦ τὰς αἰρετικῶν διδασκαλίας
τῶν Μαρκωνιτιῶν καί Μανιχαίων καί τοῦς κατὰ τὸν Ἐδιστάθειον, οἱ ὅσοι
ἐδιδάσκον ὅτι ὁ γάμος εἶναι κακὸν κρῆμα. Καί πολὺ ὀρθῶς δέν θεωρεῖ ὅς
παρθένοισ, τὰς ἐκ ἐλευθερίας πρὸς τὸν νόμιμον γάμον παραμεινόντας. Ἐναντίον
τῶν αἰρετικῶν Ἐδιστάθειων συνήλθεν εἰς Γέγγραν τῆς Παρλαγονίας, τὸ 340,
τοπικὴ Σύνοδος ἐκ 13 Ἐπισκόπων. Ἡ Σύνοδος αὕτη, διὰ τοῦ Β' Κανόνος
τῆς ἘΤ' Οἰκουμένης περιεβλήθη με ὀικουμενικὸν ἔθος. Ὅσοι οἱ Κανό-
νας λοιπὸν τῆς ἐν Γέγγραν Συνόδου σφραγίζονται κατὰ τὸν ἐκτελεστικὸν τὸν
νόμον. Εἰδικότερον ὁ Α' Κανὼν αὐτῆς λέγει: «Ἐξ τῶν τὸν γάμον μέμνηται,
καί τὴν καθέδωσαν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὅταν πιστῆν καί εὐλαθεῖν, ἐθε-
λήσωτο ἢ μέμνηται, ὅς ἐν μὴ ἐνομιμένῃ εἰς ἐκείλην εἰσελθεῖν, ἀνά-
θεμα ἔσται».

ἦτο δίκαιον νὰ στεφανώωνται ὅσοι ἀποφεύγουν τὰ φαῖλα, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ μὴ τιμωροῦνται. Καὶ αὐτὰ ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ παρατηρήσῃ ὅτι διατάσσονται ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἰσικούς μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐξω τῆς Ἐκκλησίας νόμους. Λέγει πᾶς νόμος: «Ὁ φονεὺν νὰ φονεῖται». Δὲν προσθέτει ὁ μὲν «καὶ ὁ μὴ φονεὺν νὰ τιμωρηθῆται». «Ὁ κλέπτης νὰ τιμωρηθῆται» δὲν ἐπρόσταξεν ὁμοίως νὰ λαμβάνῃ δῶρα δακτύλιος δὲν διαρπάζει τὰ ἐξαιρέτως ἀγαθὰ. Καὶ ἐνῶ προδίδουν τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου διὰ τὸν μοιχόν, δὲν ἔκριναν ἀξίον οὐδεμιᾶς τιμῆς ἐκεῖνον, ποῦ δὲν ὑπονομεύει τὴν τιμὴν τῶν γάμων τῶν ἄλλων. Καὶ πολὺ εὐλόγως. Διότι ὁ ἔπιαιος καὶ ὁ θαυμασμός ἀνήκουν εἰς αὐτοὺς ποῦ καταρτίζουσι τὴν ἀρετὴν καὶ ὄχι εἰς ἐκεῖνους ποῦ ἀποφεύγουν ἀπλῶς τὴν κακίαν. Ἐπειδὴ δὲ αὐτοὺς εἶναι ἀρκετὴ τιμὴ τὸ ὅτι δὲν παθαίνουν τίποτε κακόν. 3. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν, ἂν μὲν κανεὶς ὀργισθῆ ἑναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του ἕνευ λόγου καὶ ἀφορμῆς καὶ τὸν ἀποκαλέσῃ μισρόν, τὸν ἠπειλήσῃ μὲ τὴν καταδικὴν τῆς γέννης· δὲν ὑπεσχέθη ὁμοίως καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἰς αὐτοὺς, ποῦ δὲν ὀργίζονται ἕνευ λόγου καὶ δὲν ἐκτρέπονται εἰς ὕβρεις, ἀλλ' ἐζητήσῃ κάτι ἄλλο περισσότερον καὶ μεγαλύτερον τούτου: ἔπειθ' ἡμεῖς: «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς σας». Καὶ θέλων νὰ δείξῃ πόσον πολὺ μικρόν καὶ μηδαμῖον καὶ οὐδεμιᾶς τιμῆς ἀξίον εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀπεχθάνεται κανεὶς τοὺς ἀδελφοὺς, ἀφοῦ ἐνομοθέτησε τὸ παλὺ ἀνώτερον τούτου, δηλαδὴ τὸ νὰ τοὺς ἀγαπῶμεν καὶ νὰ ἐπιδικνύομεν σπαργὴν πρὸς αὐτοὺς, δὲν εἶπε καθόλου πῶς ταῦτα μᾶς εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὸ ἀξιοθῶμεν κάποιας τιμῆς. Καὶ πᾶς ἦτο δυνατόν, ὅταν οὐδόλως εἰς τοῦτο διαφέρωμεν τῶν εἰσβολοπατρῶν: ὥστε λοιπὸν εἶναι δι' ἡμᾶς ἀναγκαῖα μία ἄλλη πολὺ μεγαλύτερα προσθήκη, ἂν θεαίως πρόκειται νὰ ἀποκτήσωμεν δικαίωμα κάποιοι μισθοῦ. Μὴ ἔχῃς λοιπὸν τὴν ἀξίωσιν — λέγει — ἐπειδὴ δὲν σε καταδικάζω εἰς τὴν κόλασιν, διότι δὲν ὀργίζεσαι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ δὲν τὸν ὑβρίζεις, δι' αὐτὸ ὁμοίως νὰ κριθῆς ἀξίος νὰ στεφανωθῆς. Διότι ἐγὼ δὲν ἀπαιτῶ τόσο μικρόν μέτρον καλωσύνης· ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη δὲν τὸν ὑβρίζῃς, καὶ ἰσχυρίζεσαι ὅτι τὸν ἀγαπᾶς, περιστρέφου ἀκόμη χαμηλὰ καὶ τοποθετεῖς τὸν ἑαυτὸν σου δίπλα εἰς τοὺς τελώνια. Ἀλλὰ ἐάν θέλῃς νὰ εἶσαι τέλειος καὶ ἀξίος τῶν οὐρανῶν, μὴ σταθῆς ἕως ἐδῶ μόνον, ἀλλὰ προ-

8. Ματθ. 5, 22.
4. Ματθ. 5, 44.

χώρησε νὰ ἀναβῆς ὑψηλότερον καὶ ἀνώτερον ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινην φύσιν· καὶ αὐτὸ εἶναι νὰ ἀγαπᾶς τοὺς ἐχθρούς σου.

4. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπὸ παντοῦ μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ ἀμολογησωμεν, ἔτσι ἔχει τὸ ζήτημα, ὅς παύσουν νὰ ταλαιπωροῦνται ματαίως οἱ ἀρετικοί, διότι δὲν θὰ λάβουσι οὐδένα μισθόν. Καὶ τοῦτο, ὄχι διότι ὁ Κύριος εἶναι ἄδικος, ἀπαιτῆς τῆς βλασφημίας, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι ἀνόητοι καὶ πονηροί. Πῶς; Ἐχει ἤδη ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ἔχει ὀρισθῆ οὐδεμία δωρεὰ εἰς ὅσους ἀποφεύγουν μόνον τὰ κακά. Καὶ ἐπειδὴ αὐτοὶ τὸν γάμον τὸν ἐθεώρησαν φαῦλον, δι' αὐτὸ τὸν ἀπέφυγον. Πῶς λοιπὸν θὰ δυνηθοῦν νὰ ἀπατήσουσι μισθόν διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῶν φαύλων; Διότι ὅπως ἀκριβῶς ἡμεῖς δὲν θὰ ἔχωμεν τὴν ἀξίωσιν νὰ στεφανωθῶμεν διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῆς μοιχείας, τοιαυτοτρόπως καὶ ἐκεῖνοι διὰ τὴν ἀποφυγὴν τοῦ γάμου. Θὰ εἴπῃ δηλαδὴ πρὸς αὐτοὺς ὁ Κριτὴς ἡμῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν: «Ἐγὼ δὲν ὤρισα τὰς τιμὰς δι' ἐκεῖνους, ποῦ ἀπέφυγον μόνον τὰ πονηρὰ (διότι αὐτὸ ἔχει μικρὸν σημασίαν δι' ἐμέ), ἀλλὰ ἐκεῖνους ποῦ ἐπραγματοποίησαν ὅλην τὴν ἀρετὴν, αὐτοὺς θὰ εἰσαγάγω εἰς τὴν αἰώνιον κληρονομίαν τῶν οὐρανῶν. Πῶς λοιπὸν σεῖς, ἐνῶ ἐκρίνατε τὸν γάμον πρᾶγμα ἀκάθαρτον καὶ αἰσχρὸν, ἀπαιτεῖτε διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῶν μικρῶν τὰ ἐπαθλα, τὰ ὅποια ἔχουν ὀρισθῆ διὰ τοὺς ἐργάτας τῆς ἀρετῆς; 5. Καὶ διὰ τοῦτο τοποθετεῖ ἐκ δεξιῶν τὰ πρόστακα καὶ τὰ εὐλογεῖ καὶ τὰ εἰσαφέρει εἰς τὴν βασιλείαν, ὄχι διότι δὲν ἤρπασαν τὰ ἐξαιρέτως ἀγαθὰ, ἀλλὰ διότι διέμεμῖν καὶ τὰ ἰσκά των εἰς τοὺς ἄλλους. Καὶ αὐτὸν ποῦ παρέλαβε τὰ πέντε τάλαντα τὸν δέχεται εἰς τὴν χαρὰν, ὄχι διότι δὲν τὰ ἐμίωσαν, ἀλλὰ διότι τὰ ἠδύνησε καὶ ἀπέδωσε τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς τὰ διπλάσιον. Πότε τέλος πάντων θὰ παύσετε νὰ τρέχετε εἰς τὸ κενόν καὶ νὰ κοπιᾶτε ματαίως καὶ ἀσκόπως νὰ ἀγωνίζεσθε καὶ νὰ δέρνετε τὸν ἀέρα; Καὶ εἶθε νὰ ἦτο μόνον μάταιος ὁ κόπος σας, ἂν καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι μικρὰ τιμωρία, ὅσοι δηλαδὴ ἐμύχησαν πολὺ καὶ ἠλπίσαν μεγαλύτερα ἐπαθλα ἀπὸ τοὺς κόπους των κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀπονομῆς τῆς τιμῆς, νὰ εὐρεθοῦν εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀτίμων.

Οἱ Αἰρετικοὶ Κολάζονται Ἐξ Αφορμῆς τῆς Παρθενίας.

Β'. 1. Καὶ δὲν εἶναι τώρα τοῦτο μόνον τὸ κακόν, οὐδὲ

5. Ματθ. 25, 35.

ή ζημία των περιορίζεται εις τὸ νὰ μὴ λάβουν κανένα κέρδος, ἀλλὰ τοὺς ἀναμένουν ἄλλα πολλὰ χειρότερα τούτων, τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστόν, ὁ σκόλης ὁ ἀτελεύτητος, τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἡ θλίψις καὶ ἡ στενοχωρία. Ὡστε χρειάζομεθα ἄπειρα στόματα καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἀγγέλων, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἀνταξίαν εὐχαριστίαν διὰ τὴν ἰσχυτέραν ἀγάπην Του εἰς ἡμᾶς. Μᾶλλον δὲ οὔτε καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶναι δυνατόν. Διότι πῶς ἄρ' αὖ γέ; Ὁ μόχθος θεσβαίως διὰ τὴν παρθενίαν εἶναι ἴσος εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τοὺς αἰρετικούς, ἴσως μάλιστα νὰ εἶναι περισσώτερος εἰς ἐκείνους. Ὁ καρπὸς ὅμως τῶν μόχθων δὲν εἶναι ἴσος, ἀλλὰ ἐκείνους μὲν τοὺς περιμένουν δεσμά καὶ δάκρυα καὶ θρηνητικαὶ κραυγαὶ καὶ αἰωνία κόλασις, ἐνῷ ἡμᾶς ὁ κληρὸς τῶν ἀγγέλων καὶ λαμπροστόλιστες λαμπάδες καὶ πάντα ἀπὸ ὅλα τὰ καλὰ, ἡ διαρκὴς διαμονὴ μετὰ τοῦ Νυμφίου.

2. Διατί λοιπὸν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἰδίων μόχθων εἶναι τόσον ἀντίθετα; Διότι ἐκεῖνοι ἐπρότιμησαν τὴν παρθενίαν διὰ νὰ νομοθετήσουν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ἐνῷ ἡμεῖς πράττομεν αὐτὸ διὰ νὰ ἐκτελώσωμεν τὸ θέλημά Του. Ὅτι θεσβαίως ὁ Θεὸς θέλει ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀπέχουν τοῦ γάμου μάρτυς εἶναι καὶ αὐτὸς πού ἀπὸ μέσα του ἐλάλει ὁ Χριστὸς: «Διότι ἐγὼ θέλω, λέγει, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ εἶναι ὅπως καὶ ἐγώ», νὰ ζοῦν μετ' ἐγκράτειαν. Ἀπὸ συγκατάθεσιν ὅμως ὁ Σωτὴρ καὶ ἐπειδὴ ἐγκώριζεν δι' αὐτὸ μὲν πνεῦμα εἶναι πρόθυμον, ἢ σὰρξ ὅμως ἀσθενής, δὲν ἐπέβαλε τὴν ἐγκράτειαν ὡς ἀναγκαίαν ἐντολήν ἀλλὰ ἄφησεν εἰς τὰς ψυχὰς μας τὴν ἐλευθέραν ἐκλογὴν τῆς. Διότι ἐὰν ἦτο ἐπιτογὴ καὶ νόμος, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀπολαύσουσαν καμμίαν τιμὴν ὅσοι θὰ κατώρθωνον τοῦτο, ἀλλὰ θὰ ἦκουσαν: «Ὅσα ὠφείλατε νὰ πράξετε, τὰ ἐπράξατε», οὔτε θὰ ἐσυγχωροῦντο ὅσοι δὲν θὰ κατώρθωναν τοῦτο, ἀλλὰ ἤθελον ὑποστῆ τὴν τιμωρίαν ὧσων παρανομοῦν. Τώρα ὅμως μὲ τὸ νὰ εἴπῃ: «Ὅποιος μπορεῖ νὰ νοιώσῃ καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸν λόγον αὐτόν, ἄς προχωρήσῃ», τοὺς μὴ δυ-

6. Α' Κορινθ. 7, 7.

7. Ματθ. 28, 41.

8. Παράλογή τοῦ ρητοῦ: «ὅπως καὶ ἡμεῖς, ὅταν ποιῆτε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγατε διὰ ὅσους ἄχρηστοί ἐσμεν, διὰ ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιθήκαμεν» (Α' Κορινθ. 17, 10).

9. Ματθ. 19, 12.

νομένους δὲν κατέκρινε, δι' ὅσους ὅμως δύνανται ἀπέδειξε πῶσον βαρὺς καὶ μέγας εἶναι ὁ ἀγὼν των. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἀκολουθῶν τὸν διδάσκαλον λέγει: «Περὶ τῶν παρθένων δὲν ἔχω ἐντολήν τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ ἰδὼ ἀπλῶς γνώμη». ¹⁰

Η ΑΠΟΣΤΡΟΦΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΙΜΟΝ ΓΑΜΟΝ
ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΘΗ ΕΣΤΑΝΤΙΚΗΣ ΑΠΑΝΘΡΩΠΙΑΣ.

Γ'. Ἄλλ' οὔτε ὁ Μαρκίων οὔτε ὁ Ουδαεντίνος οὔτε ὁ Μάνης ἐκράτησαν αὐτὸ τὸ μέτρον. Διότι δὲν εἶχαν μέσα των τὸν Χριστὸν νὰ ἠμιλή, ὁ ὁποῖος συμπαθεῖ τὰ πρόδικτά του καὶ πρὸς χάριν των ἐβουάσαε τὴν ζωὴν του, ἀλλ' εἶχαν τὸν ἀνθρωποκτόνον καὶ πατέρα τοῦ ψεύδους (Διάβολον). Διὰ τοῦτο θεσβαίως καὶ κατέστρεψαν ὅλους ὄσους τοὺς ἐπίστευσαν, ἀπὸ εἰς αὐτὴν μὲν τὴν ζωὴν τοὺς ἐφόρτωσαν μετ' ἀνωφελείας καὶ ἀδαστάτους κόπους, εἰς δὲ τὴν ἄλλην τοὺς συμπαρέσυραν εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐτοιμασμένον διὰ τοὺς ἑαυτοὺς των.

ΟΙ ΑΙΡΕΤΙΚΟΙ, ὍΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ,
ΕΙΝΑΙ ΑΘΑΙΣΤΕΡΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΙΒΑΛΟΛΑΤΡΑΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ.

Δ'. 1. Ὡς εἰς ἀθλιώτεροι καὶ ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτραις! Διότι οἱ εἰδωλολάτραι τοῦλάχιστον ἂν καὶ τοὺς ἀναμένουν τὰ δεινὰ τῆς κολάσεως, ὅμως ἐδῶ ἀπολαμβάνουν τὰ εὐχάριστα τοῦ κόσμου, διότι συνῆπτουν γάμους, χαίρονται τὰς ἀπολαύσεις τοῦ χρήματος καὶ τὰς ἄλλας ἀνάσεις τῆς ζωῆς. Διὰ σὰς ὑπάρχουν μόνον τὰ θάσσανα καὶ αἱ ταλαιπωρία καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐδῶ μὲν μετ' ἐπιθυμίαν σας, ἐκεῖ δὲ παρὰ τὴν θέλησίν σας. Καὶ τοὺς μὲν εἰδωλολάτρους οὐδεὶς θὰ τοὺς ἀντομείψῃ διὰ τὴν νηστείαν καὶ τὴν παρθενίαν των, οὔτε τιμωρία θὰ τοὺς ἐπιδηθῇ, ἐνῷ σεις δι' ὅσα ἠλίπισατε πῶς θὰ λάβετε μισροὺς ἐπαίνους, δι' αὐτὰ ἀκριβῶς θὰ ὑποστῆτε τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν καὶ θὰ ἀκούσατε καὶ μετ' ἄλλους: «Πηγαίνετε μακρὸν ἀπὸ ἐμὲ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ὅποιον ἔχει ἐτοιμασθῆ διὰ τὸν Διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους του», ¹¹ διότι ἐνηστεύσατε, διότι ἐπαρθενεύσατε. 2. Διότι ἡ νηστεία καὶ ἡ παρθενία δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὰ, οὔτε καλὸν οὔτε κακόν, ἀλλὰ γίνονται

10. Α' Κορινθ. 7, 25.

11. Ματθ. 28, 41.

εἶτε καλῶν εἶτε κακῶν ἀπὸ τῆν προαίρεσιν ὁσων ἀσχοῦν αὐτάς. Καὶ εἰς μὲν τοὺς εἰδωλολότραις αὐτῆ ἡ ἀρετὴ εἶναι ἄκαρπος. «Διότι δὲν λαμβάνουν οὐδεμίαν ἀνταμοιβήν».¹² καθόσον δὲν ἐξηγήσαν αὐτὴν ἀπὸ φόβου Θεοῦ, ἐνῷ σεις, ἐπειδὴ τὴν ἐξηγήσατε ἐναντιούμενοι· πρὸς τὸν Θεὸν καὶ κατηγοροῦντες τὰ ἔργα Του, οὐκ ἴσως δὲν θὰ λάβετε ἀνταμοιβήν, ἀλλὰ καὶ θὰ κολασθῆτε; ἔνεκα δὲ τῶν δογματικῶν σας θὰ εὐρεθῆτε εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν μὲ ἄκείνους, διότι, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι, ἠρνήθητε καὶ σεις τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ἔχετε εἰσαγάγει τὴν πολυθεΐαν.¹³ Ὅσον δὲ διὰ τὴν ζωὴν, ἐκεῖνοι θὰ εὐτυχίσουν περισσότερον ἀπὸ σᾶς. Διότι ἡ μόνη ζημία δι' ἐκείνους θὰ εἶναι νὰ μὴ λάβουν καλὴν ἀγαθὴν, ἐνῷ εἰς σᾶς ἀναμένουν καὶ τιμωρία. Ἐκεῖνοι ἀκόμη ἠμάρτησαν νὰ ἀπολαύσουν εἰς τὸν παρόντα βίον τὰ πάντα, ἐνῷ σεις ἔχετε στερηθῆ καὶ τὰ δύο. 3. Ἄρα γε ποία κόλασις εἶναι σκληροτέρα ἀπὸ αὐτὴν, νὰ λαμβάνετε δηλαδὴ ὡς ἀνταμοιβὴν τῶν μὲν καὶ τῶν ἰδῶτων τὴν τιμωρίαν; Ὁ μοιχὸς καὶ ὁ πλεονέκτης καὶ αὐτὸς ποῦ χαίρεται τὰ ξένα ἀγαθὰ καὶ ἀρπάζει τὰ τοῦ πλησίον ἔχουν κάποιαν παρηγορίαν, μικράν μὲν, πάντως ἔχουν, ὅτι δηλαδὴ ἐπὶ τέλους τιμωροῦνται δι' ὅσα εἰς αὐτὴν τὴν πρόσκαιρον ζωὴν ἀπήλασαν. Ἐκεῖνος ὁμοίως ποῦ ἐπιτάχυνε θεληματικὰ, διὰ νὰ καταστῆ πλούσιος εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, καὶ ὑπέμεινε τοὺς μόνους τῆς παρθενίας, διὰ νὰ καταταγῆ εἰς τὸν χορὸν τῶν Ἀγγέλων, ὅταν ἔπειτα τιμωρῆται ἔξωθεν καὶ χωρὶς καθόλου νὰ τὸ περιμένῃ, δι' ὅσα αὐτὰ, διὰ τὰ ὅποια ἤλπισε νὰ ἀπολαύσῃ ἄπειρα ἀγαθὰ, οὐτε κἄν δύναται νὰ ἐκφράσῃ κανεὶς πόσον πόσον θὰ δακρμαῖ, διὰ τὸ ὅτι ἔπαθε ὅλα αὐτὰ παρά πᾶσαν ἐλπίδα. Ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω, ὅτι θὰ θασανίζεσθε ἀπὸ τὰ μαστιγώματα τῆς συνευδήςεως του τοῦ βίου φορτὰ ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν

12. Ματθ. 6, 5. Ἐγκαθὰ τοῦτοίς ὁ ἱερεὺς Χριστοστόμους τὸν παρόντα τῆς ἐσωτερικῆς διαθέσεως, διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς ἡλικίης ἀξίας ἢ ἀπαξίας τῶν πράξεων μας.

13. Ὁ Μαρκεῖον, ὁ ὁμοιωτικὸς καὶ ὁ Μένης ἀνήκον εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν ἰσοστατικῶν. Ἐρρασκον μεταξὺ πρώτου καὶ δευτέρου, μετὰ Χριστόν, αἵματος. Ὁ ἰσοστατικὸς δὲν ἦτο αἵρεσις μὲ ἀνωκίαν διδασκαλίαν, ἀλλ' ἕνα εἶδος ἀνομοιωτικῶν, ποῦ προσήλθεν ἐπὶ ἑρρηκτικῶν συζητησῶν. Περιέχει ὁμοιωτικὰ εἰδωλολογητικὰ, ἀνωκίαν (Περουσία), ἰσοθεϊστικὰ καὶ στοιχεῖα χριστιανικῆς θεολογίας. Παροβόλοντο δύο βίαιος (τὸν ἀγαθὸν καὶ τὸν κακὸν), ὡς καὶ δι' ὁμοίωσιν φρονιμοτικῆν ἀνημέρωσιν καὶ ἐπιταγήν (θεωρητικῶν) καὶ ἐπέβαλλον ὑπερθεωτικὴν ἐγκράτειαν. Διότι ἰθαύρουν τὴν βίην καὶ τὰ σῶμα ὡς ἔργα τοῦ κακοῦ Θεοῦ. Ἐξ αὐτῶν ὁ Μένης ἴσως τὸν Μανιχαϊσμὸν.

φλόγα τῆς κολάσεως, θὰ συλλογίζεσθε πῶς ὅσοι ἐμόχθησαν εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἐξ Ἰσοῦ μὲ αὐτὸν εἶναι τώρα μαζί με τὸν Χριστόν, ἐνῷ αὐτὸς ὑποβάλλεται εἰς τὴν λαχάτην τῶν ταμωρίαν δι' τὰ βία ἀκριβῶς, διὰ τὰ ὅποια ἐκεῖνοι ἀπολαμβάνουν τώρα τὰ ἀνεπίπτα ἀγαθὰ· αὐτὸς δὲ ἂν καὶ ἐπέρασε τὴν ζωὴν του μὲ σεμνότητι πάσχει σκληρότερα καὶ ἀπὸ τοὺς ἀκολαστοὺς καὶ λάγνους.

Ἡ ΠΑΡΘΕΝΙΑ ΤΩΝ Αἰρετικῶν
Εἶναι Πιο Ἀκαθάρτος καὶ Ἀπο τὴν Μοιχείαν.

Ε'. 1. Καὶ πράγματι, ἡ σωφροσύνη τῶν αἰρετικῶν εἶναι χειροτέρα ἀπὸ πᾶσαν ἀσέλγειαν. Διότι ἡ ἀσέλγεια τοῦλάχιστον περιορίζει τὴν ἀδικίαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἐνῷ ἡ σωφροσύνη τῶν αἰρετικῶν μάχεται κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ὑβρίζει τὴν ἄπειρον σοφίαν Του. Τοιαῦτα παγίδας στήνει ὁ Διάβολος εἰς ὅσους τὸν ὑπηρετοῦν. Ὅτι δὲ χωρὶς ὑπερβολῆν ἡ παρθενία τῶν αἰρετικῶν εἶναι ἐφεύρεσις τῆς πονηρίας τοῦ Διαβόλου, δὲν τὸ λέγω ἐγὼ, ἀλλὰ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν ἀγνοεῖ τὰς σκέψεις του. 2. Τί λέγει λοιπὸν αὐτὸς; «Τὸ Πνεῦμα λέγει ρητῶς, ὅτι εἰς μελλοντικούς χρόνους θὰ ἀποστατήρουν μερκοὶ ἀπὸ τὴν Πίστιν καὶ θὰ προσέχουν εἰς πνεύματα πλάνης καὶ εἰς δαιμονικὰς διδασκαλίας. Θὰ δίδουν προσοχὴν καὶ πίστιν εἰς ἀνθρώπους, ποῦ μὲ ὑποκρισάν διδάσκουν ψεύδη καὶ ἔχουν καυτηριασμένην καὶ ἀναισθητὸν τὴν συνείδησίν των. Αὐτοὶ οἱ ὑποκριταὶ καὶ ἀσυνείδητοι θὰ ἐμποδίζουν νὰ ἔσχηται κανεὶς εἰς γάμον καὶ θὰ διδάσκουν νὰ ἀπέχωμεν ἀπὸ φαγητῶν· τὰ ὅποια ἔδωκεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ τρώωμεν αὐτὰ οἱ ἀνθρώποι.» Πῶς δύναται λοιπὸν νὰ εἶναι παρθένος αὐτὴ, ποῦ ἀπεστάτησε ἀπὸ τὴν Πίστιν, ποῦ προσέχει εἰς τοὺς πλάνους καὶ ὑπακούει εἰς τοὺς δαίμονας καὶ τιμᾷ τὸ ψεύδος; Πῶς δύναται νὰ εἶναι παρθένος αὐτὴ ποῦ ἔχει καυτηριασμένην τὴν συνείδησιν; Διότι ἡ παρθένος δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀμόλυτος μόνον εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν, ἂν δεδαίως πρόκειται νὰ ὑποδεχθῆ τὸν ἅγιον Νυμφίον. Αὐτὴ ὁμοίως, ποῦ ἔχει τόσα ἐγκοῦματα εἰς τὴν ψυχὴν πῶς δύναται νὰ εἶναι καθαρὰ; Διότι, ἂν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποδιώκωμεν καὶ τὰς βιωτικὰς φροντίδας μακρὰν αὐτοῦ τοῦ νυμφῶνος, διότι δὲν δύναται μὲ αὐτάς νὰ εἶναι στολισμένος, πῶς θὰ φυλαχθῆ

14. Α' Τιμόθ. 4, 1-5. Πρόκειται περὶ ἀνωκίαν τοῦ ἰσοστατικῶν. Ὅρα ὑποσημειώσεις 9 καὶ 13.

τὸ κάλλος τῆς παρθενίας, ὅταν τὸ αἰρετικὸν ἰσχύρισμα στρεφούργει μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Παρθένου;¹⁵

ΟΙ ΑΡΕΤΙΚΟΙ, ΟΤΑΝ ΠΑΡΘΕΝΕΥΟΥΝ, ΜΙΑΙΝΟΥΝ
ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΤΑΣ ΨΥΧΑΣ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΩΜΑΤΑ ΤΩΝ.

ΣΤ'. 1. Διότι καὶ ἐν τὸ σῶμα τῆς Παρθένου αὐτῆς μὲν ἀπειρακτον, ὅμως τὸ πολυτιμότερον ἔχει διαφανή, τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς. Ποία λοιπὸν ἡ ὠφέλεια νὰ στεκούνη δρθιοὶ οἱ περιβολοὶ τοῦ ναοῦ, ὅταν ὁ ναὸς ἔχη καταστροφῆ; Ἡ ποῖον τὸ κέρδος νὰ εἶναι καθαρὸς ὁ τόπος τοῦ θρόνου ὅταν ὁ ἴδιος ὁ θρόνος ἔχη μολυνθῆ; Διὰ νὰ εἰμαι πιὸ ἀκριβῆς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν εἶναι δυνατόν καὶ τὸ σῶμα νὰ ἀποφύγη τὸν μολυσμὸν. Διότι ἡ ἁλοσφηνία καὶ τὰ αἰσχροὶ λόγια γεννῶνται μὲν ἐντὸς τῆς ψυχῆς, δὲν μένουσιν ὅμως καὶ ἐντὸς αὐτῆς, ἀλλὰ μολύνουσι τὴν γλῶσσαν καθὼς προσφέρουσι διὰ τοῦ στόματος, μολύνουσι καὶ τὴν ἀκοήν, ἡ ὅποια τὰ δέχεται. Καὶ σὺν δηλητήρια χύνονται μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν καὶ καταστρώγουσι τὴν ρίζαν καταστρεπτικότερον καὶ ἀπὸ τὸν σκῶληκα καὶ μαζί μὲ αὐτὴν καταστρέφουσι ὁλόκληρον τὸ σῶμα. Ἐάν λοιπὸν ὄρος τῆς παρθενίας μίᾳς κόρης εἶναι νὰ διατηρῆται καθαρὰ καὶ εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὸ πνεῦμα, ἐνῶ αὐτὴ καὶ εἰς τὰ δύο εἶναι μεμολυσμένη καὶ θέβηλος, ἐνῶ αὐτὴ καὶ εἰς τὰ δύο εἶναι μεμολυσμένη καὶ θέβηλος, πῶς δύναται νὰ εἶναι παρθένος; Ἀλλὰ μοῦ δείχνει πρόσωπον ἄχρον καὶ ἀδυνατισμένα μέλη καὶ ἐνδύματα πτωχικὰ καὶ ἡμερον βλέμμα. Καὶ τί τὸ ὄφελος, ὅταν τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς εἶναι ἀνάσχυτον; Καὶ ποῖον βλέμμα εἶναι πιὸ ἀδιάντροπον ἀπὸ ἐκεῖνο, ποῦ πείθει καὶ τὰ μάτια τοῦ σώματος νὰ θεωροῦν πονηρὰ τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ; 2. «Ὅλη ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴν προέρχεται». ¹⁶ Ἐνῶ αὐτὴ ἀνέτρεψε τὴν φυσικὴν τάξιν τοῦ προφητικῶ ἀυτοῦ λόγου, περιέβηται ἐξωτερικῶς ὄλην τὴν δόξαν, ἐνῶ ἔχει μέσα τῆς ὄλην τὴν ἀτιμίαν. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ φοβερόν· ὅτι ἐνῶ ἀπένοστι τῶν ἀνθρώπων δεικνύει μεγίστην σωφροσύνην πρὸς τὸν Θεόν, ποῦ τὴν ἔπλασε, συμπεριφέρεται μὲ πολλὴν μανίαν. Καὶ αὐτὴ ποῦ δὲν ἀνέχεται νὰ ἀντικρίσῃ ὅτε βλέμμα ἀνδρός,

15. Ἐνταῦθα ὁ ἱερεὺς Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας τονίζει ὅτι ὁδομίαν ἀξίαν ἔχει ἡ ἀκοή καὶ, ἐν γένει, ὁ ἠνάρετος ἄνθρωπος, ἐπ' ὅσον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ στρεφούργει τὸ σκοτεινὸ φρόνημα, δηλαδὴ ἡ ἀρετὴ. Μετὰ φρονήματος ἀρετῆς ἐνδὸν στρεφόμενος αὐτεὶ δύναται νὰ σωθῆ καὶ ἐν ἀσκήσῃ μετέχεται ἰσχυρῶς καὶ ἰσχυρῶς.
16. Φιλιπ. 4, 14.

ἐν θεβαίως ὑπάρχουν τοιαῦτα μεταξύ τῶν, στρέφει ἀδιάντροπα τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πρὸς τὸν Δεσπότην τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁμιλεῖ ἀνόσια πρὸς τὴν μεγαλωσύνην Του. Τὸ πρόσωπόν του ἔχει χρομὸς πύξου¹⁷ ὅμοιον μὲ τοῦ νεκροῦ. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀξιοδρόγητοι καὶ ἀξιοὶ πολλῶν δακρῶν, διότι ὑπεβλήθησαν εἰς τόσην ταλαίπωριαν ὅχι ἀπλῶς μεταίως, ἀλλὰ πρὸς καταστροφήν τῆς ἰδίας αὐτῶν κεφαλῆς.

Τὴν ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ Τὴν ΕΛΕΓΧΩΜΕΝ
ΟΧΙ ΑΠΟ ΤΑ (ΚΑΛΟΤΗΡΙΚΑ) ΦΟΡΕΜΑΤΑ, ΑΛΛΑ ΑΠΟ Τὴν ΨΥΧΗΝ.

Ζ'. 1. Τὰ ἐνδύματα τῶν πενηκρά! Ἀλλὰ ἡ παρθενία δὲν ἔχει σχέση μὲ τὰ φορέματα οὔτε μὲ τὰ χρομῆτα, ἀλλὰ μὲ τὴν καθαρότητα τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Καὶ πῶς λοιπὸν δὲν βὰ εἶναι ἀτοπον, ἐν τὸν μὲν φιλόσοφον δὲν τὸν κρίνωμεν ἀπὸ τὴν κόμην, οὔτε ἀπὸ τὸ μπαστούνι, οὔτε ἀπὸ τὴν ἐξωμίδα,¹⁸ ἀλλ' ἀπὸ τοὺς τρόπους του καὶ τὸ πνεῦμα του, καὶ τὸν στρατιώτην ἐπίσης δὲν κρίνωμεν ἀπὸ τὴν χλαμύδα, οὔτε ἀπὸ τὴν ζώνην, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν λεβεντιά καὶ τὴν ἀνδρείαν, ἐνῶ, ἀντιθέτως, τὴν παρθένον, πρᾶγμα τόσον καταπληκτικόν, ποῦ ὑπερβαίνει ὅλα τὰ ἀνθρώπινα, νὰ τὴν ἐκχωρίζωμεν ἀπὸ τὴν ἀκένειον κόμην καὶ τὴν κατήφειαν τοῦ προσώπου καὶ τὸ σκοῦρον ἱμάτιον καὶ ἔτσι ἀπλῶς καὶ προχείρως ν' ἀποφανώμεθα ὅτι πράγματι κατέχει τὴν ἀρετὴν τῆς παρθενίας, χωρὶς νὰ ἀπογυμνώσωμεν τὴν ψυχὴν αὐτῆς καὶ ἔτσι νὰ ἐξακριβώσωμεν τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τῆς; 2. Ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπει αὐτὸς ποῦ ἔθεσε τοὺς νόμους αὐτῆς τῆς ἀθλήσεως. Διότι διατάσσει νὰ δοκιμάζωμεν ὅσους κατέρχονται εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα ὅχι ἀπὸ τὰ ἱμάτια ἀλλὰ ἀπὸ τὰ δόγματα καὶ τὴν ψυχὴν. Διότι ὁ ἀγωνιζόμενος, λέγει, ἐγκρατεύεται εἰς ὅλα, ὅσα παραβλάπτουσι τὴν ὑγείαν τῆς ψυχῆς.¹⁹ Ποῖοι λοιπὸν εἶναι οἱ νόμοι αὐτῆς τῆς ἀθλήσεως; Ἄκουσε πάλιν αὐτὸν νὰ λέγῃ, μᾶλλον ἀκουσε μὲ τὸ στόμα του νὰ ὁμιλῇ ὁ ἀγωνοθέτης Χριστὸς. «Ἡ δὲ παρθένος νὰ εἶναι ἁγία κατὰ τὸ σῶμα καὶ

17. Ἄφρονος ἀσφαλῆς ἢ ἀνευρέτων. Τὸ χρομῆτα τοῦ βλάου του εἶναι κίτρινον. Εἶναι γνωστὸν μὲ τὸ κοινὸν ὄνομα τριπύξου.
18. Ἐξωμίς. Ἐνδύματα ἀνδρῶν, ποῦ ἔφην ἀκαλλήτους τοὺς δύο ὄμους.

19. Α' Κορινθ. 9, 25.

20. Β' Τιμ. 2, 5.

τὸ πνεῦμα»²¹ καὶ πάλιν: «Ἄς εἶναι καθ' ἅλα τίμιος ὁ γάμος καὶ ἀμόλυτον τὸ συζυγικὸν κρεβάτι».²²

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ (ΧΑΛΟΥΡΑΙΑ) ΒΛΑΗΤΕΤΑΙ,
ΟΤΑΝ ΓΙΝΕΤΗΦΑΝΕΙΤΑΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΑΡΕΜΕΝΩΝ.

Η'. 1. Καὶ λοιπὸν τί με ἀφορᾷ, λέγει, ἐμὲ αὐτὸ, ποῦ ἀπεχαιρέτησα παντελῶς τὸν γάμον; Ἄλλ' αὐτὸ, ὡ ταλαίπωρη, αὐτὸ σὲ κατέστρεψε, διότι νομίζεις ὅτι δὲν ἔχεις τίποτε κοινὸν μὲ αὐτὸν τὸν θεσμόν. Διὰ τοῦτο μὲ τὴν ἁμετρον ὑπεροψίαν, ποῦ ἐπέδειξες ἀπέναντι τοῦ γάμου, ἐξύβρισεσ τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ καὶ διέβαλεσ δλην τὴν δημιουργίαν. Διότι ἐὰν ὁ γάμος εἶναι ἀκάθαρτος, τότε εἶναι ἀκάθαρτα ἅλα τὰ ἔθνη, ποῦ γεννῶνται δι' αὐτοῦ, ἀκάθαρτοι δὲ εἶσε καὶ σεις. Διότι δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ εἴπω δι' ὀλόκληρον τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων. Πῶς λοιπὸν νὰ εἶναι παρθένος, ἀφοῦ εἶναι ἀκάθαρτος. Διότι σεις ἔχετε ἐπινοήσει δεῦτερον ἢ μᾶλλον καὶ τρίτον τρόπον μολυσμοῦ καὶ ἀκαθαρσίας. Καὶ σεις ποῦ ἀποφεύγετε τὸν γάμον ὡς μολυσμένον, μὲ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἀποφυγὴν ἔχετε γίνε μιωύτεραι, διότι ἐπινοήσατε μίαν παρθεναὶν περισσότερο ἀκάθαρτον καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν πορνεῖαν. 2. Ποῦ λοιπὸν νὰ σᾶς κατατάξωμεν; Μετὰ τῶν Ἰουδαίων; Ἄλλὰ ἐκεῖνοι δὲν σᾶς ἀνέχονται, διότι τιμοῦν τὸν γάμον καὶ θαυμάζουν τὴν δημιουργίαν τοῦ Θεοῦ. Ἄλλὰ νὰ σᾶς κατατάξωμεν μεταξὺ ἡμῶν; Ἄλλὰ σεις δὲν θέλετε νὰ ἀκούσετε τὸν Χριστόν, ποῦ λέγει διὰ τοῦ Παύλου: «Τίμιος ὁ γάμος καὶ ἀμόλυτον τὸ συζυγικὸν κρεβάτι».²³ Δὲν ἀπομένει λοιπὸν παρὰ νὰ σᾶς τοποθετήσωμεν μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν. Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖνοι θὰ σᾶς ἀπωθήσωσ ὡς ἀσεβεστέρους αὐτῶν. Διότι ὁ Πλάτων λέγει, ὅτι ἀγαθὸς ὑπῆρξεν ὁ δημιουργὸς τοῦ παντός.²⁴ Καὶ ὅτι οὐδεὶς φθόνος δι' οὐδὲν γεννᾶται μέσα εἰς ἀγαθόν. Σὺ ἄμωσ ὀνομάζεισ αὐτὸν πονηρὸν καὶ δημιουργὸν πονηρῶν ἔργων. Ἄλλὰ μὴ φοθηθῆς ἔχεισ συντρόφους νὰ ἐπικοινωνοῦν εἰς τὸ δόγμα σου τὸν Διᾶβολον καὶ τοὺς Ἀγγέλους Του; ἢ μᾶλλον οὐτε καὶ ἐκείνους. Διότι μὴ νομίσῃσ, ἐπειδὴ σὲ ἐπεισαν νὰ παραφρονησῃσ με αὐτὰς τὰς πλάνας, πῶσ καὶ οἱ ἴδιοι εὐρίσκονται εἰς τὴν ἴδιαν μὲ σὲ κατάστασιν. Ὅτι

21. Κατ' ἑνωσίαν ἀπόδοσις τοῦ ρητοῦ «Ἁ γάμος μαρτυρᾷ τὸ τοῦ Κυρίου, ἵνα ἡ ἔκκλη καὶ σώματι καὶ πνεύματι» (Α' Κορινθ. 7, 34).

22. Ἐβρ. 18, 4.

23. Ἐβρ. 18, 4.

24. Τίμιος.

γνωρίζουν, πῶσ ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθὸς ἀκούσε τους νὰ κρουγάζουν καὶ νὰ λέγουν ἄλλοτε μὲν καὶ γνωρίζομεν ποίος εἶσαι, εἶσαι ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ».²⁵ Ἄλλοτε πάλιν: «Αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι εἶναι δούλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, οἱ ὅποιοι σᾶς ἀναγγέλλουν δρόμον σωτηρίας».²⁶ 3. Ἀκόμη λοιπὸν θὰ ἀναφέρετε τὴν παρθεναὶν καὶ θὰ κοιμᾶσε δι' αὐτὴν, καὶ δὲν θὰ ἀπέλυθε διὰ νὰ κλαύσατε τοὺς ἐστούς σας καὶ νὰ βρηθήσατε διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν σας, ἐξ ὀκτίας τῆς ὀποίας ὁ Διᾶβολος σᾶς ἔδεσε ὡς αἰχμαλώτους καὶ σᾶς ἔσυρε εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεωσ; Δὲν ἤλθεσ εἰς γάμον; Ἄλλὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι εἶσαι καὶ παρθένος. Παρθένον ἐγὼ θὰ ὀνομάσω ἐκείνην, ποῦ εἶχε τὴν ἐξουσίαν νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον καὶ δὲν τὸ προέκρινε. Ὅταν ἄμωσ ἰσχυρίζοσαι πῶσ ὁ γάμος εἶναι πρᾶγμα ἐμποδισμένον, τότε πλέον ἢ παρθεναὶν δὲν εἶναι κατόρθωμα τῆς ἐλευθερίας σου βουλήσεωσ, ἀλλὰ συνέπεια νομικοῦ ἐξαναγκασμοῦ. Δι' αὐτὸ θαυμάζομεν τοὺς Πέρσας, ὅταν δὲν νυμφεύονται τὰς μητέρας των, δχι ἄμωσ καὶ τοὺς Ρωμαίους. Διότι μεταξὺ τῶν Ρωμαίων τὸ πρᾶγμα θεωρεῖται ἀπὸ ἄλλου γενικῶσ ὀδελυρόν, ἐνῶ ἐκεῖ ἡ ἐλευθερία νὰ πράττουν τοῦτο ἔκανε, ὡστε νὰ ἐπαινοῦνται σοὶ ἀπέχουν ἀπὸ τοιαύτασ σαρκικὰσ μίξεις. 4. Ἀναλόγωσ λοιπὸν καὶ ἡμεῖσ πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα τοῦ γάμου. Ἡμεῖσ δηλαδὴ ἐπειδὴ ὁ γάμος ἐπιτρέπεται εἰς ἄλλοσ μας, εὐλόγωσ θαυμάζομεν σοὺσ δὲν νυμφεύονται: σεις ἄμωσ οἱ ὅποιοι κατετάξατε τὸν γάμον εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν μεγίστων κακῶν, δὲν δύνασε πλέον νὰ διεδικῆτε ἐπαίνουσ ἀπὸ τὴν πραγματοποιήσιν τῆσ παρθεναὶσ. Διότι τὸ ν' ἀπέχη κανεὶσ ἀπὸ πρᾶγματα ἀπηγορευμένα δὲν εἶναι ἴδιον γενναίωσ καὶ νεανικῆσ ψυχῆσ. Ἐπειδὴ γνώριμα τῆσ τελείωσ ἀρετῆσ δὲν εἶναι νὰ μὴ πράττωμεν ἐκεῖνα, ποῦ, ἂν τὰ πράξωμεν, θὰ φανῶμεν εἰς ἄλλοσ, ὅτι ἐμῶσ κακοὶ, ἀλλὰ νὰ ἐμῶσ λαμπροὶ εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια οὔτε δι' ἐκείνουσ ποῦ δὲν τὰ προέκριναν ἔχουν ὡσ συνέπεια νὰ θεωρηθοῦν κακοὶ καὶ σοὺσ τὰ ἐπιτηρήσων καὶ τὰ κατώρθωσαν δχι μόνον τοὺσ ἀπαλλάσσαυν ἀπὸ τὸν κίνδυνον νὰ χαρακτηρισθοῦν φαῦλοι, ἀλλὰ καὶ τοὺσ κατατάσσαυν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀγαθῶν. 5. Διότι καθὼσ τοὺσ εὐνοῦχοὺσ κανεὶσ δὲν δύναται νὰ ἐπαινεσθῇ διὰ παρθεναὶν, ἐπειδὴ δὲν ἔρχονται εἰς γάμον, ἔτσι δὲν ἐπαινεῖ καὶ σᾶς. Διότι αὐτὸ, ποῦ εἶναι δι' ἐκείνουσ ἢ ἐξ ἀνάγκησ τῆσ φύσεωσ ἀπαγορεύσεισ, τοῦτο διὰ σᾶσ ἔχει γίνε ἢ προκατάληψις τῆσ

25. Μάρκ. 1, 24.

26. Πράξ. 16, 17.

πονηρίας σας συνειδήσεως. Καί όπως ακριβῶς τοὺς εὐνούχους ἢ ἀνοητοῖα τοῦ σώματος τοὺς ἀπεστέρησεν ἀπὸ τὴν δόξαν τῆς παρθενίας, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ σὰς ὁ Διάβολος ἐνῶ δὲ εἰς σὰς ἡ φύσιν παραμένει ἀκεραία ἀφοῦ περιέλαβε τοὺς ὀρθοὺς λογισμοὺς σὰς ἔφερε διὰ τῆς πλάτης εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μὴ νυμφεύσθε, καὶ ἔτσι σὰς πιέζει δεδαίως μὲ κόπους, ἀλλὰ δὲν σὰς ἐπιτρέπει νὰ τιμηθῆτε ἐξ αὐτῶν. Ἐμποδίζεις τὸν γάμον; Διὰ τοῦτο δὲν θὰ ὑπάξη διὰ σὲ ἀνταμοιβή, ἐπειδὴ παρέμεινες ἀγαπῶς ἀλλὰ, ἀπεναντίας, τιμωρία καὶ κόλασις.

Ἡ ΠΑΡΑΙΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ ΔΕΝ ΣΗΜΑΙΝΕΙ,
ΟΤΙ Ὁ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΣΙΝ ΕΜΠΟΔΙΖΕΙ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ.

Θ'. 1. Σὺ —λέγει— δὲν ἐμποδίζεις; Οὐτε νὰ τὸ συζητᾷς! Εἴθε ποτὲ νὰ μὴ περιπέσῃ εἰς αὐτὴν τὴν τρέλλα σου. Πῶς λοιπὸν —λέγει— προτρέπεις εἰς τὴν ἀγαμίαν; Διότι πιστεύω, ὅτι εἶναι πολὺ τιμιώτερα ἡ παρθενία ἀπὸ τὸν γάμον. Βεβαίως ἐξ αἰτίας αὐτοῦ δὲν κατατάσσω τὸν γάμον μεταξὺ τῶν πονηρῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔπαινον πολὺ. Διότι εἶναι λιμὴν σωφροσύνης δι' ἐκείνους, ποὺ θέλουσιν νὰ τὸν χρησιμοποιῶσιν καλῶς, ἐπειδὴ δὲν ἀφήνει τὴν φύσιν νὰ ἐξαγριώνεται. Διότι ὁ γάμος ὡς κυματοθραύστης ἔσπασε τὴν νόμιμον συζυγίαν καὶ μὲ αὐτὴν ἀντιμετωπίζει τὰ κύματα τῆς ἐπιθυμίας καὶ πάρα πολὺ μᾶς γαληνεύει. Ἄλλ' ὑπάρχουν μερικοὶ, ποὺ δὲν ἔχουν ἀνάγκην τοιαύτης ἀσφαλείας, ἀλλὰ ἀντ' αὐτῆς ἡμερώνουν τὴν μακίαν τῆς φύσεως μὲ νηστείας καὶ ἀγρυπνίας μὲ τὸ νὰ κοιμῶνται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ μὲ τὴν λοιπὴν σκληραγωγίαν. Τοῦτους συμβουλεύω νὰ μὴ ἔλθουν εἰς γάμον, χωρὶς νὰ τοὺς ἐμποδίζω ὅμως 2. Πολὺ δὲ διαφέρει τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅσον καὶ ἡ ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν ἐκλογὴν. Διότι ἐκεῖνος ποὺ συμβουλεύει ἀφήνει τὸν ἀκροατὴν τοῦ νὰ εἶναι κύριος καὶ ἐλεύθερος διὰ νὰ κάμῃ τὴν ἐκλογὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, διὰ τὰ ὅποια τὸν συμβουλεύει ἐνῶ αὐτός, ποὺ ἐμποδίζει τοῦ ἀφαιρεῖ καὶ αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐλευθερίας. Ἐπὶ πλέον ἐγὼ μὲ τὸ νὰ συμβουλεύω τὴν ἀγαμίαν δὲν κακίζω τὸν γάμον, οὔτε κατηγορῶ ὅποιον δὲν πεισθῆ. Ἐνῶ αὐ διαβάλλων τὸν γάμον καὶ ἰσχυρίζομενος ὅτι εἶναι κακὸν καὶ ὑπακλέπτων αὐθαριῶτως τὴν θέσιν τοῦ νομοθέτου, ἀντὶ νὰ παραμένῃς ἀμβούλος, ἐπόμενον εἶναι νὰ μισῆς ὅσους δὲν πείθονται. Ἐγὼ ὅμως οὐκ ἀλλὰ θαυμάζω μὲν ὅσους ἀπεφάσιον νὰ διεξαγάγουν αὐτὸν τὸν ἀγῶνα, δὲν κατηγορῶ ὅμως ὅσους μένουσιν ἔξω ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀθλήσιν.

3. Διότι τότε μόνον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ διατυπωθῆ ἄκαία κατηγορία, ὅταν κακίως ἀκολουθήσῃ τὸ ἀποδεδειγμένον κακόν. Ὅποιος ὅμως κατέχει τὸ μικρότερον ἀγαθόν καὶ δὲν φθάνει νὰ ἐπιτύχῃ τὸ μεγαλύτερον, στερεῖται βεβαίως τοῦ θαυματοῦ καὶ τοῦ ἔπαινου, ποὺ συνοδεύουν ἐκεῖνο τὸ κατάρθωμα, δὲν θὰ ἦτο ὅμως δίκαιον νὰ κατηγορηθῆ δι' αὐτό. Πῶς λοιπὸν ἐμποδίζω τὸν γάμον, ἀφοῦ δὲν κατηγορῶ ὅσους ἔρχονται εἰς γάμον; Ἐμποδίζω νὰ πονεῦσιν καὶ νὰ μοιχεύουσιν, ἀλλὰ οὐδέποτε νὰ συνάπτουν γάμον. Καὶ ὅσους μὲν ἀποτολμοῦν ἐκεῖνα τὰ ἁμαρτήματα τοὺς τιμῶ καὶ τοὺς ἀπομακρύνω ἀπὸ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅσους ὅμως πράττουν αὐτὸ, ἐφ' ὅσον ζοῦν μὲ σωφροσύνην, δὲν παύω νὰ τοὺς ἔπαινω. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δύο κέρδη πραγματοποιοῦνται· τὸ ἓνα νὰ μὴ κατηγορῶμεν τὴν δημιουργίαν τοῦ Θεοῦ, τὸ δεύτερον νὰ μὴ καταστρέψωμεν τὴν ἀξίαν τῆς παρθενίας, ἀλλὰ νὰ παρουσιάσωμεν αὐτὴν περισσώτερον σεδοστήν.

ΕΚΕΙΝΟΣ, ΠΟΥ ΚΑΚΟΛΟΓΕΙ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ, ΔΙΚΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ.

1'. 1. Διότι ὅποιος κακίζει τὸν γάμον κολοιδώνει καὶ τὴν δόξαν τῆς παρθενίας ἐνῶ ὅποιος τὸν ἔπαινει, ἐξαιρεῖ περισσότερο τὸ βούημα ἐκείνης καὶ τὸ κάνει λαμπρότερον. Ἐπειδὴ αὐτό, ποὺ φαίνεται καλὸν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ χειρότερον δὲν δύναται νὰ εἶναι πολὺ καλόν, ἐνῶ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι καλύτερον ἀπὸ τὰ ἀναμφισβήτητα ἀγαθὰ, αὐτὸ εἶναι τὸ ἀσύγκριτον καλόν. Τοιοῦτον ἀγαθὸν ἀποδεικνύομεν ἡμεῖς, ὅτι εἶναι ἡ παρθενία. Ὅπως λοιπὸν, ὅσοι κακίζουσιν τὸν γάμον, καταστρέφουσιν καὶ τὰ ἐγκώμια τῆς παρθενίας, τοιαυτοτρόπως ἐκεῖνος ποὺ ἀπαλλάσσει τὸν γάμον ἀπὸ κάθε κατηγορίας, δὲν ἔπαινει τόσοσὺν αὐτὸν, ὅσον τὴν παρθενίαν. Διότι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν σωμάτων, λέγομεν ὅτι εἶναι ὠραία οὐκ ἂν ἀνάπτρα, ἀλλὰ ὅσα εἶναι καλλίτερα, τὰ ἄρτια, ποὺ δὲν ἔχουν οὐδὲν ἐλάττωμα. 2. Ὁ γάμος εἶναι καλὸν καὶ διὰ τοῦτο ἡ παρθενία εἶναι θαυμαστή, διότι εἶναι ἀνωτέρα τοῦ καλοῦ, καὶ εἶναι τόσοσὺν ἀνωτέρα ὅσον ἀνωτέρας ἀπὸ τοὺς ναύτας εἶναι ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ στρατηγὸς ἀπὸ τοὺς στρατιώτας. Ἄλλὰ ὅπως, ἀν ἀφαιρέσῃς ἀπὸ τὸ πλοῖον τοὺς κωπηλάτας, κατεβόησας τὸ σκάφος, καὶ εἰς τὸν πόλεμον, ἀν ἀπομακρύνῃς τοὺς στρατιώτας ἀπὸ τὴν μάχην, παρέδωσας τὸν στρατηγὸν δεμένον εἰς τὸν ἐχθρὸν, τοιαυτοτρόπως καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἀν θγάλῃς τὸν γάμον ἔξω ἀπὸ τὴν ἀρίστην τάξιν, ἔχεις ἤδη προδώσει τὴν δόξαν τῆς παρθενίας καὶ τὴν κατε-

δίθασες εις τὴν θέσιν τοῦ ἐσχάτου κακοῦ. 3. Καλὸν ἢ παρθενία συμφωνῶ καὶ ἐγώ. Ἄλλα εἶναι καὶ ἀνωτέρα τοῦ γάμου· καὶ τοῦτο ὁμοφώνως επικυριῶν. Καὶ ἂν θέλῃς, προσθέτω καὶ κατὰ πόσον ἀνωτέρα εἶναι, ὅσον ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴν γῆν, ὅσον οἱ ἄγγελοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ἐὰν δὲ πρέπει νὰ εἴπω καὶ κάτι ἀκόμη πιεζόμενος, καὶ περισσότερον. Διότι οἱ ἄγγελοι, καὶ δὲν λαμβάνουν γυναῖκας οὔτε εἰς γάμον ἔρχονται, δὲν εἶναι ὁμοῦ καταμιλεγμένοι μαζὶ με σάρκα καὶ αἷμα, οὔτε κατοικοῦν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, οὔτε ἀπὸ ἐπιθυμίας ἐναχλοῦνται, οὐδὲ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τροφῆν καὶ ποτῶν οὔτε ἡδονικῶν τραγοῦδι δύναται νὰ τοὺς ἐπιτρέσῃ, οὔτε κανένα ἄμορφο πρόσωπον ἡμπορεῖ νὰ τοὺς λυγίσῃ καὶ τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὰ γνωστά. Ἄλλα καθὼς εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃς ἐν πληρεῖ μεσημβρίᾳ καθαρὸν τὸν οὐρανόν, ὅταν δὲν ἐμπιθίξῃ κανὲν νέφος, τοιοῦτοτρόπως καὶ αἱ φύσεις ἐκείνων, ἐπειδὴ δὲν τὰς ἐνοχλεῖ καμία ἐπιθυμία, μένουσιν κατ' ἀνάγκην διαυγεῖς καὶ λαμπραί.

Ἡ ΠΑΡΘΕΝΙΑ ΚΑΜΝΕΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙ,
ΑΓΓΕΛΟΥΣ ΟΣΟΥΣ ΤΗΝ ΜΕΤΕΡΧΟΝΤΑΙ.

ΙΑ'. 1. Ἄλλα τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἐπειδὴ ἐκ φύσεως εἶναι κατώτερον ἀπὸ τοὺς μακαρίους ἐκείνους Ἄγγελους σπεύδει μὲ βίας τοὺς τὰς δυνάμεις καὶ ἀγωνίζεται μὲ προθυμίαν νὰ ὁμοιάσῃ κατὰ δύναμιν, πρὸς ἐκείνους. Πῶς λοιπόν; Δὲν συνάπτουσιν γάμους οἱ ἄγγελοι. Ἄλλα οὐδὲ ἡ παρθενία. Στέκουν διὰ παντός ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ υπηρετοῦν Αὐτόν. Τοῦτο κάμνει καὶ ἡ παρθενία. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος τὰς ἀπήλλαξε ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην φροντίδα διὰ νὰ εἶναι περισσότερο προσηλωμένοι πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀπερίσπαστοι.²⁷ Ἐὰν δὲ δὲν δύνανται νὰ ἀναθοῦν τώρα κοντὰ εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπως ἐκείνοι διότι τὰς σῦρει κάτω τὸ βάρος τῆς σαρκός, ὁμοῦ ἔχουν μεγάλην παρηγορίαν διότι ὑποδέχονται τὸν Δεσπότην τῶν οὐρανῶν, ἐφ' ὅσον θὰ εἶναι ἄγιοι εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα. 2. Εἶδες τὸ ἄξιωμα τῆς παρθενίας; Τοὺς διαμένοντας ἐπὶ τῆς γῆς κάμνει νὰ ζῶσιν ὁμοίως πρὸς τοὺς ἐπιρκομένους εἰς τοὺς οὐρανοὺς· δὲν ἀφήνει τοὺς περιβεβλημένους ὀλιγα σώματα νὰ ὑστεροῦν ἀπὸ τὰς ἀσωμάτων δυνάμεις, καὶ ἐνῶ εἶναι ἀνθρώποι τοὺς φέρει εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἀμιλλῶνται μὲ τοὺς ἀγγέλους. Ἄλλα τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν δύναται νὰ ἔχη σχέσιν

27. «Ὁ ἄγαμος μερικῶς τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀραεῖ τῆ Κυρίου» (Α' Κορ. 7, 32).

μὲ σᾶς, οἱ ὅποιοι ἕνα τὸσον ὀψιλὸν πρᾶγμα τὸ καταστρέφετε, διαβάλλετε τὸν Δεσπότην καὶ τὸν ἀποκαλεῖτε πονηρόν. Σᾶς ἀναμένει λοιπὸν ἡ τιμωρία τοῦ πονηροῦ δούλου, ἐνῶ αἱ παρθένοι τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἀπολαύσουν τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ, ποὺ ζεπερνοῦν καὶ τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὴν ἀκοήν καὶ τὴν σκέψιν τὴν ἀνθρωπίνην.²⁸ Δι' αὐτὸ ἀφήνοντες πλέον ἐκείνους (ἀρκετὰ ἄλλως τε πρὸς αὐτοὺς ἔχουν λεχθῆ) ἄς ἀπευθύνωμεν τὸν λόγον πρὸς τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας.

ΟΤΑΝ Ὁ ΠΑΥΛΟΣ ΕἶΠΕ: «ΕἰΣ ΔΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΛΕΓΩ ΕΓΩ ΚΑΙ ΟΚΙ Ὁ ΚΥΡΙΟΣ», ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΙΕΤΕΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΝ ΣΥΜΒΟΥΛΗΝ.

ΙΒ'. 1. Ἀπὸ τοῦ λοιπὸν εἶναι καλὸν ν' ἀρχίζωμεν τὸν λόγον; Ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, τὰ ὅποια λαλεῖ διὰ στόματος τοῦ μακαρίου Παύλου. Διότι ἡ συμβουλή τοῦτου πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὅτι εἶναι συμβουλή τοῦ Κυρίου. Καὶ πράγματι ὅταν λέγῃ: «Εἰς ἐκείνους δὲ ποὺ ἔχουν ἔλθει εἰς γάμον παραγγέλω ὄχι ἐγώ, ἀλλὰ ὁ Κύριος» καὶ πάλιν: «Εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς ἐγγάμους λέγω καὶ ὄχι ὁ Κύριος»²⁹ δὲν τὰ λέγει μὲ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἄλλοι εἶναι οἱ ἴσχοι τοῦ λόγου καὶ ἄλλοι οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου. Διότι αὐτὸς ποὺ ἔχει μέσα του τὸν Χριστὸν νὰ λαλή, αὐτὸς ποὺ δὲν ἐφρόντισε ὁ ἴδιος νὰ εἴη, ὥστε νὰ εἴη μέσα του ὁ Χριστός, αὐτὸς ποὺ ἔθετε καὶ βασιλείαν καὶ ζωὴν καὶ ἀγγέλους καὶ δυνάμεις καὶ ἄλλην τὴν ἄλλην δημιουργίαν καὶ ἐν γένει τὰ πάντα μετὰ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀνεχθῆ νὰ εἴπῃ ἢ νὰ σκεφθῆ τι ἀπὸ ὅσα δὲν ἦσαν ἀρεστὰ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ μάλιστα ὅταν νομοθετῆ.³⁰ 2. Τί εἶναι τέλος πάντων αὐτὸ ποὺ λέγει «Ἐγὼ» καὶ «ὄχι ἐγώ»; Ἐκ τῶν νόμων καὶ τῶν δογμάτων, ἄλλους μὲν ὁ ἴδιος, ἄλλους δὲ διὰ τῶν ἀποστόλων ἔθεσεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστός. Ὅτι πράγματι δὲν ἔθεσεν κατ' εὐθείαν ὁ ἴδιος ὅλους τοὺς νόμους, ἀκουσε τί λέγει: «Ἐχω πολλὰ ἀκόμη νὰ σᾶς εἴπω, ἀλλὰ δὲν ἡμπορεῖτε τώρα νὰ τὰ διατάσσετε».³¹ Διὰ τὸν μὴ χωρισμὸν λοιπὸν τῆς γυναίκος ἀπὸ τὸν ἀνδρα ἐπόλεσε καὶ ἐνομοθέτησεν ὁ ἴδιος, ὅταν ἦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἄνθρωπος. Καὶ διὰ τοῦτο λέγει «Εἰς ἐκείνους ποὺ ἔχουν ἔλθει εἰς γάμον παραγγέλλω ὄχι ἐγώ, ἀλλὰ ὁ

28. Α' Κορινθ. 2, 9.

29. Α' Κορινθ. 7, 10 καὶ 12.

30. Ρωμ. 8, 26 καὶ 28.

31. Ἰωάν. 16, 12.

Κύριος». 32 Διὰ δὲ τοὺς πιστοὺς ποὺ ἔχουν ἀπίστους συζύγους οὐδὲν εἶπεν εἰς ἡμᾶς ὁ Ἰσῖος, ἀλλὰ ἐνομοθέτει, ἀφοῦ ἐκίνησε πρὸς τοῦτο τὴν ψυχὴν τοῦ Παύλου. 3. Καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγε «Ὁχι ὁ Κύριος, ἀλλὰ ἐγὼ», ὅχι διότι ἤθελε νὰ δείξη, πὼς τὸ λεγόμενον ἦτο ἀνθρώπινον (διότι πὼς ἦτο δυνατόν;), ἀλλὰ διότι αὐτὴν τὴν ἐντολὴν δὲν τὴν εἶχε δώσει εἰς τοὺς μαθητὰς του δταν ἦτο μαζί των, ἀλλὰ τὴν δίδει τώρα διὰ τοῦ Παύλου. Ὅπως λοιπὸν ἀκριβῶς τὸ «ὁ Κύριος, ὅχι ἐγὼ» δὲν σημαίνει ἀντιλογίαν εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ Χριστοῦ, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ «Ἐγὼ ὅχι ὁ Κύριος» δὲν σημαίνει, ὅτι ὁ Παῦλος λέγει κατὰ ἴδικόν του, ἀντιθετὸν πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ φανερώνει τοῦτο μόνον, ὅτι δηλοῦσθῃ ἡ ἐντολὴ δίδεται τώρα δι' αὐτοῦ. 4. Διότι καὶ περὶ τῆς χήρας δταν ὤμιλε εἶπε: «Κατὰ τὴν γνώμην μου ὁμοῦς εἶναι εὐτυχέστερα, ἐάν μείνῃ ἔτσι». 33 Καὶ ὁμοίως διὰ νὰ μὴ νομίσης, εὐθύς ὡς ἤκουσες «κατὰ τὴν γνώμην μου», ὅτι ἡ σκέψις εἶναι ἀνθρώπινη ἀπέκλεισε τὴν ὁποῖαν μὲ τὴν προσθήκην τῆς φράσεως «Νομίζω, ὅτι καὶ ἐγὼ ἔχω πνεῦμα Θεοῦ». Καθὼς λοιπὸν δταν φθέγγεται τὰ τοῦ πνεύματος, λέγει ὅτι εἶναι ἰδική του γνώμη καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε θὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶναι ἡ ἀπόφασις ἀνθρώπινη, τοιοῦτοτρόπως καὶ τώρα, δταν εἶπη «Ἐγὼ λέγω, ὅχι ὁ Κύριος» μὴ νομίσης διὰ τοῦτο, ὅτι ὁ λόγος εἶναι τοῦ Παύλου. Διότι εἶχε μέσα του τὸν Χριστὸν νὰ ὁμιλῇ καὶ δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ θέσῃ ὡς ἀπόφασιν ἕνα τόσοσ σοβαρὸν δόγμα, ἂν δὲν ἔφερον εἰς ἡμᾶς τὸν νόμον ἐκ μέρους τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἴσως θὰ τοῦ εἶπε κάποιος: Δὲν ἀνέχομαι νὰ συζῶ μὲ τὴν ἄπιστον, ἐνῷ ἐγὼ εἶμαι πιστὸς οὔτε νὰ μὲν ἐγὼ ὁ καθαρὸς συζυγὸς τῆς μιαρῶς. Ὁ Ἰσῖος εἶπες προηγουμένως ὅτι οὐ τὰ λέγεις αὐτά, ὅχι ὁ Κύριος; ἀπὸ ποῦ λοιπὸν θὰ γνωρίσω τὸ ἀσφαλὲς καὶ τὸ θέβαιον; Ἀλλὰ ὁ Παῦλος ἠδύνατο νὰ ἀπαντήσῃ πρὸς αὐτὸν μὴ φοβηθῆς, διότι δι' αὐτὸ εἶπον, ὅτι ἔχω μέσα μου τὸν Χριστὸν λαλοῦντα καὶ ὅτι «νομίζω ὅτι ἔχω πνεῦμα Θεοῦ», διὰ νὰ μὴ φαντασθῆς, ὅτι κατὰ τὰ λεγόμενά μου εἶναι ἀνθρώπινον. Διότι ἐάν δὲν ἦτο αὐτὸ πραγματικότης, δὲν θὰ εἶδιθα τόσοσ κύρος εἰς τὰς σκέψεις μου. «Διότι οἱ λογισμοὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀδέδαιοι καὶ ἐπισηφάλλῃ τὰ νοήματά των». 34 Ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης Ἐκκλησία, τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύν τοῦ νόμου, ποῦ ἔθεσεν ὁ Παῦλος,

32. Α' Κορινθ. 7, 10.

33. Α' Κορινθ. 7, 40.

34. 2ου Βολοι. 9, 14.

διότι τὸν τηρεῖ μὲ ἀκρίθειαν καὶ ἀσφαλῶς δὲν θὰ τὸν ἐτήρει, ἂν δὲν ἦτο πεπεισμένη, ὅτι αὐτὸ ποῦ ἐλέγη εἶναι πρόσταγμα τοῦ Χριστοῦ. 6. Τί λέγει λοιπὸν ὁ Παῦλος διδασκόμενος ἀπὸ τὸν Κύριον; «Περὶ ὧσων δὲ μοῦ ἐγράφατε καλὸν εἶναι εἰς τὸν ἀνθρώπον νὰ μὴ συνδέεται μὲ γυναῖκα». 35 Ἐὰ ἠδύνατο νὰ δεχθῆ κανεὶς ὅτι οἱ Κορινθιοὶ, ἂν καὶ οὐδέποτε ἐδέχθησαν κοίμιαν συμβουλήν ἀπὸ τὸν διδάσκαλον περὶ παρθεσίας, ἐδῶ ἔσπευσαν αὐτοὶ καὶ τὸν ἠρώτησαν. Ἐκ τούτου συνάγεται ἡ προκοπὴ των καὶ ἡ ἐπίδοσις εἰς τὰ πνευματικὰ, προελθοῦσα ἀπὸ τὴν Θεῖαν χάριν. Διότι ἀπὸ τὴν Παλαιάν Διαθήκην δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία δι' ἐκλογὴν, ἐπειδὴ ὅχι μόνον οἱ ἅπλοὶ ἀνθρώποι, ἀλλὰ καὶ οἱ Λευῖται καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ αὐτὸς ὁ μέγας Ἀρχιερεὺς ἐφρόντιζον πάρα πολὺ διὰ τὸν γάμον.

ΔΙΑΤΙ ΕΓΡΑΨΑΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑΝ ΟΙ ΚΟΡΙΝΘΙΟΙ ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ, ΑΙΤΟ ΔΕ ΔΕΝ ΣΥΜΒΟΥΛΗΓΕΝ ΑΥΤΟΥΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΣ.

Γ'. 1. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν ἔλαβον ἀφορμὴν διὰ νὰ ὑποβάλω τὴν ἐρώτησιν; Διόκριτον καθαρὰ καὶ καλῶς ἐκείνοι τοῦτο, ὅτι ἔπρεπε νὰ κατορθώσωσιν μεγαλυτέραν ἀρετὴν, ἐπειδὴ ἠξιώθησαν ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ μεγαλυτέρας δωρεάς. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι ποτὲ ὁ Παῦλος δὲν ἔδωσεν εἰς αὐτοὺς τοιαύτην συμβουλήν. Διότι δὲν ἦτο δυνατόν ἐάν εἶχαν ἀκούσει κατὰ παράμοιον, νὰ ἔγραφον καὶ πάλιν ἐρωτῶντες ἐκ νέου περὶ τῶν θεμάτων αὐτῶν. Πράγματι δὲ καὶ ἐδῶ εἶναι δυνατόν νὰ κατονοήσωμεν τὸ δόθος τῆς σοφίας τοῦ Παύλου. Διότι δὲν παρέλειψεν ἀπλῶς καὶ ἀνευ λόγου τὴν παραίνεσιν ἐπὶ ἐνός τόσοσ σοβαροῦ θέματος, ἀλλὰ ἀνέμενε νὰ ἔλθουν αὐτοὶ πρώτοι εἰς ἐπιθυμίαν καὶ νὰ σχηματίσωσιν μίαν ἀμυδρὰν ἔνοιαν διὰ τὸ πρᾶγμα, ὥστε νὰ παραλάβῃ τὰς ψυχὰς των ἐξοικειωμένας ἤδη μὲ τὴν παρθεσίαν καὶ τότε νὰ ἐγκαταστήσῃ εἰς αὐτὰς χρησίμως καὶ ἀποτελεσματικῶς τοὺς σχετικὸς λόγους, ἐπειδὴ ἡ οἰκειότης τῶν ἀκραστῶν πρὸς τὸ θέμα παρέχει εἰς τὸν Παῦλον μεγάλην ἐκκολίαν, ὥστε νὰ ὑποδεχθῶν ἐννοικῶς τὴν παραίνεσιν του. Καὶ κατ' ἄλλον τρόπον δείχνει τὸ μέγεθος καὶ τὴν βαρύτητα τοῦ πράγματος τῆς παρθεσίας. 2. Διότι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀνομνη τὴν πρόθυμίαν των, ἐάν δὲν ἦτο αὐτὸ, ἀλλὰ θὰ ἐπρόφθωνε ὁ Ἰσῖος νὰ εισηγηθῆ τὸ πρᾶγμα, ἂν ὅχι ὡς ἐπιταγήν οὐδὲ ὡς ἐντολήν, ἀλλὰ ὡς παραίνεσιν καὶ συμβουλήν. Ἀφοῦ ὁμοῦς

35. Α' Κορινθ. 7, 1.

ούτος δὲν ἑστέρειν οὐτε τοῦτο νὰ πράξῃ πρῶτος, κατέστη-
σεν εἰς ἡμᾶς φανερόν, ὅτι ἡ παρθεσία ἔχει ἀνάγκην πολ-
λῶν ἰδρώτων καὶ μεγάλης ἀγωνίας. Καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμέ-
νου ἔπραξεν οὕτω μιμούμενος τὸν κοινὸν ἡμῶν Δεσπότην.
Διότι καὶ ἐκεῖνος τότε συνεζήτησε περὶ παρθεσίας, ὅταν
τὸν ἠρώτησαν οἱ μαθηταί. 3. Ὅταν δηλοδὴ τοῦ εἶπαν «Ἐάν
αὐτὸς εἶναι ὁ δεσμὸς τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναίκας, τότε
δὲν συμφέρει νὰ ἐρχεται κανεὶς εἰς γάμον» τοὺς εἶπε: «Υ-
πάρχουν εὐνοῦχοι ποὺ εὐνοῦχισαν τὸν ἑαυτὸν των διὰ τῆς
αὐστηρᾶς ἐγκρατείας, διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». 38
Διότι ὅταν εἶναι μέγα τὸ κατόρθωμα καὶ δι' αὐτὸ δὲν πε-
ριορίζεται εἰς τὸν ἐξαναγκασμὸν μιᾶς ἐπιτολῆς, τότε πρέ-
πει νὰ ἀναμένωμεν τὴν προθυμίαν αὐτῶν, ποὺ πράσσεται
νὰ ἐπιχειρήσωσιν τὴν κατόρθωσιν, προετοιμάζοντες δι' ἄλ-
λου τρόπου καὶ χωρὶς νὰ τὸ ὑποπτευθοῦν τὴν θέλησιν καὶ
τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, ὅπως ἀκριδῶς ἔπραξε καὶ ὁ Χριστὸς.
Δὲν τοὺς ἔβαλε, δηλοδὴ, μέσα των τὴν προθυμίαν τῆς παρ-
θεσίας ἀπὸ τοὺς λόγους περὶ παρθεσίας, ἀλλὰ ἀφοῦ συνε-
ζήτησε μόνον περὶ τοῦ γάμου καὶ ἀπέδειξε τὴν θαυρτήτητα
τοῦ πράγματος ἕως ἐδῶ ἐσταμάτησε τὸν λόγον· καὶ ἔτσι
ἐτακτοποίησε μὲ τὴν σοφίαν τὸ πρᾶγμα, ὥστε αὐτοὶ οἱ
ὅποιοι δὲν ἤκουσαν τίποτε περὶ τῆς ἀποφυγῆς τοῦ γά-
μου, εἶπαν μόνον των, ὅτι «δὲν συμφέρει νὰ ἐρχεται κανεὶς
εἰς γάμον». 4. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Παῦλος, ὁ μιμητὴς τοῦ
Χριστοῦ, ἔλεγε: «Δι' ὅσα μοῦ ἐγράψατε» ὡς νὰ ἀπελογεῖ-
το, σχεδόν, πρὸς αὐτοὺς μὲ τὰ λόγια αὐτὰ καὶ νὰ τοὺς
λέγῃ, τρόπον τινά, ὅτι ἐγὼ δὲν ἐτόλμων νὰ σᾶς ὀδηγήσω
εἰς αὐτὴν τὴν ὑψηλὴν κορυφὴν ἀναλογιζόμενος ὅτι τὸ πρᾶ-
γμα ἦτο δυσκολοκατόρθωτον· ἐπειδὴ ὅμως σεῖς μὲ ἐπρο-
λάβατε καὶ μοῦ ἐγράψατε, προχωρῶ μὲ θάρρος εἰς τὴν
συμβουλήν. Διότι, διὰτὶ ἐνῷ ἐκεῖνοι ἔγραψαν περὶ πολ-
λῶν πραγμάτων, πουθενὰ ἄλλου δὲν προσέθεσε τὰ λόγια
αὐτά· διὰ κανένα ἄλλον, ἀσφαλῶς, λόγον παρὰ μόνον δι'
αὐτὸ τὸ ὅποιον εἶπα πρὸ ὀλίγου· διὰ νὰ μὴ δυσφορήσῃ
κανεὶς εἰς τὴν παραίνεσιν, τοὺς ὑπενθυμίζει τὰ Γράμματα,
ποὺ ἐκεῖνοι τοῦ ἔστειλαν· ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν τοὺς συμ-
βουλεύει μὲ αὐστηρότητα, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι εἶχε ἤδη
τόσον μεγάλην ἀφορμὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ πολλὴν μετριопά-
θειαν μιμούμενος καὶ εἰς τοῦτο τὸν Χριστὸν. Διότι καὶ ὁ
Σωτὴρ ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸν λόγον του περὶ παρθεσίας,
προσέθεσε: «Ὅποιος ἠμπορεῖ νὰ τὸν δεχθῇ καὶ νὰ τὸν

86. Mat. 19, 10 καὶ 12.

πραγματοποιήσῃ ἅς τὸ κάνει». 37 Τί λέγει λοιπὸν: «Δι' ὅσα
μοῦ ἐγράψατε, καλὸν εἶναι ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ πλησιάσῃ
γυναίκα». 38

ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ
ΠΟΥ ΕΚΒΑΛΑΟΝ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ ΚΑΙ ΑΥΣΙΣ.

Δ'. 1. Ἀλλὰ ἴσως θὰ μοῦ εἴη τις· καὶ ἂν εἶναι καλὸν
νὰ μὴ συνδεώμεθα μὲ γυναίκα, διὰ ποῖον λόγον καθιερώθη
εἰς τὸν βίον ὁ γάμος; Ποῦ λοιπὸν θὰ χρησιμοποιοῦμεν
τὴν γυναίκα, ἐφ' ὅσον δὲν μᾶς χρησιμεύει αὐτὴ εἰς τὸν γά-
μον, οὔτε εἰς τεκνοποιίαν; Καὶ τί θὰ ἐμποδίσῃ νὰ ἀφανι-
σθῇ ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅταν ὁ μὲν θάνατος
τὸ καταπρώγῃ καὶ τὸ κόπτη καθημερινῶς, αὐτὸς δὲ ὁ λό-
γος δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν θέσιν τῶν πιπτόντων νὰ ἐγει-
ρωται ἄλλοι διὰ τῶν γεννήσεων; Ἐάν ὅλοι ἀκαλουθήσω-
μεν μὲ ζῆλον τοῦτο τῆς παρθεσίας τὸ καλὸν καὶ ἠθέλωμεν ἀ-
ποφασίσει νὰ μὴ πλησιάσωμεν γυναίκα· τότε θὰ ἀφανισθοῦν
τὰ πάντα καὶ αἱ πόλεις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ οἱ ἀγροὶ καὶ αἱ
τέχναι καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ. Διότι ὅπως ἀκριδῶς, ἐάν
πέσῃ ὁ στρατηγός, ἐπέρχεται κατ' ἀνάγκην ἡ διάσπασις
τῆς τάξεως εἰς ὀλόκληρον τὸ στράτευμα, ἔτσι καὶ, ἂν ἀφα-
νισθῇ διὰ τῆς καταργήσεως τοῦ γάμου ὁ ἄνθρωπος, αὐτὸς
ὁ βασιλεὺς πάντων των ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲν θὰ διατηρήσῃ
τὴν παλαιὰν σταθερότητα καὶ τάξιν καὶ τὸ ὠραῖον τοῦτο
παράγγελμα θὰ γέμισῃ τὴν οἰκωμένην μὲ ἀναριθμήτους
συμφορὰς. 2. Ἐγὼ δὲ, ἐάν οἱ λόγοι οὗτοι προήρχοντο μόνον
ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς ἀπίστους συντόμως θὰ ἠχο-
λούμην μὲ αὐτοὺς. Ἐπειδὴ ὅμως λέγουσιν ταῦτα καὶ πολ-
λοὶ, οἱ ὅποιοι νομίζουν ὅτι ἀποβλέπουν εἰς τὸ καλὸν τῆς
Ἐκκλησίας, διότι ἐγκατέλειψαν τοὺς ἰδρώτας τοῦ ἀγῶνος
διὰ τὴν παρθεσίαν ἀπὸ ἀσθενῆ βούλησιν, καὶ τώρα ἐπιθυ-
μοῦν νὰ σκεπασοῦν τὴν ὀκνηρίαν των, μὲ τὸ νὰ κακολο-
γοῦν τὴν παρθεσίαν καὶ νὰ τὴν κρίνουν ὡς πρᾶγμα περι-
τόν, διὰ νὰ φαίνονται, ὅτι δχι ἀπὸ ἀμέλειαν, ἀλλὰ ὅτι ἀπὸ
σωστὴν σκέψιν ὑστέρησαν εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους, ἐμ-
πρός, ἅς ἀφήσωμεν τοὺς ἐχθροὺς (διότι ὁ ἄνθρωπος, ποὺ
δὲν ἀνεγεννήθη δὲν δέχεται ὅσα ἀποκαλύπτει τὸ Πνεῦμα
τοῦ Θεοῦ, διότι τοῦ φαίνονται ἀνόητος) 39 καὶ ἅς διδάξωμεν
αὐτοὺς ποὺ προσποιούνται, ὅτι εἶναι μαζί μου καὶ τὰ δύο,

37. Mat. 19, 12.
38. Α' Κορινθ. 7, 1.
39. Α' Κορινθ. 2, 14.

ὅτι δηλαδὴ ὅτε τὸ πρᾶγμα εἶναι περιττόν, ἀλλ' ὅτι ἐναντίας εἶναι πάρα πολὺ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον, ἀλλ' ὅτε καὶ διὰ τοὺς ἴδιους εἶναι ἄνευ ζημίας ἢ κατηγορίας τῆς παρθενίας, ἀλλὰ θὰ φέρῃ εἰς αὐτοὺς τόσον μέγαν κίνδυνον, ὅσον μέγαν ἔπαινον καὶ ἀνταμιδίην θὰ φέρῃ εἰς τοὺς κατορθοῦντας τὸν ἄλλον.

3. Ἄφου λοιπὸν ὠλοκληρώθη ὁλος αὐτὸς ὁ κόσμος καὶ τὰ πάντα ἐτακτοποιήθησαν διὰ τὴν ἰδικήν μας χρῆσιν καὶ ἀνάγκασιν, ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὸν ὅποιον ἐδημιούργησε καὶ τὸν κόσμον. Ἄφου ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος ἔμεινεν εἰς τὸν Παράδεισον καὶ οὐδεὶς λόγος ὑπῆρχε διὰ γάμον. Ἐχρείασθη γὰρ γῆν καὶ βοτῆς του καὶ ἔγινε ὅτε καὶ πάλιν ὁ γάμος ἐθεωρεῖτο ἀναγκαῖος ἀλλ' ὅτε ἐφαίνετο ἀκόμη, ἀλλὰ ἔβλεπον οὐκ ἔχοντες τὴν ἀνάγκην τοῦ γάμου διαμένοντες εἰς τὸν παράδεισον, ὅπως εἰς οὐρανόν, καὶ ἐντροφῶντες εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐπιθυμία συνουσίας καὶ σὺλλήψεως καὶ πόνοι καὶ τακετοὶ καὶ κάθε εἶδος φθορᾶς εἶχε ἐξορισθῆ ἀπὸ τὴν ψυχὴν ἐκείνων. Ὅπως δὲ ρυάκι με κρυστάλλινον νερὸ, ποὺ πηγάζει ἀπὸ καθαρὰν πηγὴν, εἶται ἦσαν εἰς τὸν τόπον ἐκείνον στολισμένοι μετὰ τὴν παρθενίαν. 4. Καὶ τότε ὀλόκληρος ἡ γῆ ἦτο ἔρημος ἀπὸ ἀνθρώπων. Αὐτὰ δηλαδὴ ποὺ φοβοῦνται τώρα ὅσοι τάχα ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν οἰκουμένην, αὐτοὶ οἱ ὅποιοι φροντίζουν μὲν ἐπιμελῶς διὰ τὰς ξένας ὑποθέσεις, διὰ τὰς ἰσθμὰς των ὁμῶς δὲν ὑποφέρουν ὅτε νὰ σκεφθοῦν καὶ διὰ μὲν τὸ ἀνθρώπινον γένος τρέμουν μήπως κάποτε ἐκλείψῃ, ἐνῶ διὰ τὴν ἴδιαν των ψυχὴν τόσον ἀμελοῦν, ὡς νὰ ἦτο κατὰ ξένον καὶ μάλιστα ὅταν πρόκειται δι' αὐτὴν μὲν νὰ λογοδοτήσουν καὶ διὰ τὰς παραμικροτέρας λεπτομερείας μὲ ἀκριβείαν, ἐνῶ διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν ἀνθρώπων εἰς καμίαν δὲν ὑπόκεινται λογοδοσίαν. 5. Δὲν ὑπῆρχον τότε πόλεις ὅτε τέχνη ὅτε κατοικίαι· διότι καὶ δι' αὐτὰ ὅλα σείς ὄχι καὶ ὀλίγον ἐνδιαφέροσθε· ἀλλὰ δὲν ἦσαν τότε αὐτὰ, καὶ ὁμῶς ἐκείνην τὴν μακαρίαν ζωὴν καὶ πολὺ ἀνωτέραν αὐτῆς, τίποτε δὲν τὴν ἠμπόδιζε, ὅτε ἐτάραττεν. Ἄφ' ὅτου ὁμῶς οἱ πρωτόπλαστοι παρήκουσαν τὸν Θεὸν καὶ ἔγιναν γῆ καὶ σποδός, ἔχασαν μαζί μετὰ τὴν μακαρίαν ἐκείνην ζωὴν καὶ τὸ χάρισμα τῆς παρθενίας, ἢ ὅποια τοὺς ἐγκατέλειπε πλέον καὶ ἀνεχώρησε καὶ αὐτὴ μαζί μετὰ τὸν Θεόν. Διότι ἐν ὅσῳ παρέμενον ἀνίκητοι ἀπὸ τὸν Διάβολον καὶ ἐντρέποντο τὸν Κύριόν των, παρέμενε καὶ ἡ παρθενία, καὶ τοὺς ἐστόλιζε περισσώτερον ἀπὸ ὅσον στολίζει τοὺς βασιλεῖς τὸ δῶδῆμα καὶ τὰ χρυσα ἱμάτια. Ὅταν ὁμῶς ἔγινον αἰχμάλωτοι τοῦ Διαβόλου καὶ ἐξεδύθησαν τὴν βασιλι-

κὴν αὐτὴν στολὴν καὶ ἀπέριψαν τὸν οὐράνιον στολισμόν, ἐδέχθησαν δὲ τὴν φθορὰν ἐκ τοῦ θανάτου καὶ τὴν κατάρου καὶ τὴν ὀδύνην καὶ τὸν κουραστικὸν δῖον, τότε μαζί με αὐτὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὁ γάμος, τὸ φθαρτὸν αὐτὸ καὶ δουλικὸν ἔνδυμα. 6. Διότι «κεῖνος ποὺ ἦλθεν εἰς γάμον, φροντίζει διὰ τὰ κοσμικά», λέγει.⁴⁰ Ἐλπείεις ἀπὸ ποῦ ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ὁ γάμος, ἀπὸ τοῦ ἐθεωρήθη ὅτι εἶναι ἀναγκαῖος; Ἄπὸ τὴν παρακοήν, ἀπὸ τὴν κατάρου, ἀπὸ τὸν θάνατον. Διότι ὅπου ὑπάρχει θάνατος, ἐκεῖ καὶ γάμος. Ἐάν κεῖνος δὲν ὑπῆρχε, δὲν θὰ ἠκολούθει αὐτός. Ἀλλὰ εἰς τὴν παρθενίαν δὲν ἀκολουθοῦν αὐτὰ· εἶναι πάντοτε χρήσιμος, πάντοτε καλὴ καὶ μακαρία, καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ μετὰ τὸν θάνατον, καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν γάμον καὶ μετὰ τὸν γάμον. Διότι, εἰπέ μου, ποῖος γάμος ἐγέννησε τὸν Ἄδὰμ καὶ ποῖα ὄδινος τὴν Ἔβαν; Δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ εἴπῃς. Διὰ τοῦτο φοβείσαι χωρὶς λόγον καὶ τρέμεις μήπως ὅταν παύσῃ νὰ ὑπάρχῃ γάμος, θὰ παύσῃ νὰ ὑπάρχῃ καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος; Μύριοι μυριάδες ἀγγέλων ὑπηρετοῦν τὸν Θεόν, χίλια χιλιάδες ἀρχαγγέλων παραστέκουσιν αὐτὸν καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν προσήλθεν ἀπὸ διαδοχὴν γονέων, ὅτε ἀπὸ τακετοῦ καὶ ὀδίνος καὶ σὺλλήψεως. Πολὺ περισσώτερον λοιπὸν θὰ ἐδημιούργει ὁ Θεὸς ἀνθρώπους χωρὶς γάμον, ὅπως ἀκριβῶς ἐδημιούργησε τοὺς Πρωτοπλαστοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων καταγόμηναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

Ο ΓΑΜΟΣ ΔΕΝ ΑΓΓΕΛΕΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΓΕΝΟΣ.

ΙΕ'. 1. Καὶ τώρα ἀκόμη τὸ ἀνθρώπινον γένος δὲν τὸ διατρεῖ εἰς τὴν ζωὴν ἢ θύναμιν τοῦ γάμου, ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ποὺ εἶπε ἐξ ἀρχῆς: «Ἀύξανθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν».⁴¹ Διότι, εἰπέ μου, τί ὠφέλησε τὸν Ἄδραμ ὁ γάμος πρὸς τεκνοποιαν; Μήπως καίτοι ἐπὶ τόσῳ ἔτη ποῦ ἦτο ἔγγαμος δὲν ἐπρόφερε εἰς τὸ τέλος τὴν φρῶσιν ταύτην: «Κύριε, τί θὰ μοῦ δώσης; Διότι ἐγὼ ἀποθνήσκω ἄτεκος».⁴² Ὅπως λοιπὸν τότε σώματα νεκρὰ διὰ τεκνογονίαν ὁ Θεὸς τὰ ἔκαμε ρίζαν καὶ ἀρχὴν τόσον μυριάδων, ἔτσι καὶ ἐξ ἀρχῆς, ἐάν ὑπῆκουον εἰς τὰ προσταγμάτα του ὁ Ἄδὰμ καὶ ἡ Ἔβα καὶ ἐγκρατεῖοντο ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τοῦ ἐνδρου, δὲν θὰ ἐδυσκολευέτο νὰ εἴρῃ τρόπον διὰ νὰ αὐξήσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος. Διότι ὅτε ὁ γάμος,

40. Α' Κορινθ. 7, 33.

41. Γένεσ. 1, 28.

42. Γένεσ. 18, 2.

χωρίς την θέληση του Θεού, θα δυνηθῆ νὰ πολλαπλασιασθῆ τοὺς ὑπάρχοντας ἀνθρώπους, ὅτε ἡ παρθεσία, ὅταν ὁ Θεὸς θέλῃ νὰ εἶναι πολλοὶ θὰ ἐλάβῃ τὸ πλήθος. Ἄλλὰ, λέγει, ὁπως ἠθέλησε. Μάλιστα ἔξ αἰτίας ὅμως ἡμῶν καὶ τῆς ἰδικῆς μας ἀνυπακοῆς. 2. Διὰ τὴν ὁ γάμος δὲν ἐφάνη πρὸ τῆς ἀπάτης; Διὰ τὴν μέσα εἰς τὸν Παράδεισον δὲν ὑπῆρχε ἡ σαρκικὴ ἐκκωσις; Διὰ τὴν πρὸ τῆς Κατάρτας δὲν ὑπῆρχαν οἱ ὠδίνες; Διότι εἴπα αὐτὰ τότε μὲν ἦσαν περιττὰ, ὅστερον δὲ κατέστησαν ἀναγκαῖα ἔξ αἰτίας τῆς ἀδυναμίας μας, καὶ αὐτὰ καὶ εἴπα τὰ ἄλλα, οἱ πόλεις, οἱ τέχνηαι, τὰ ἐνδύματα καὶ ὅλον τὸ ἄλλο πλήθος τῶν ἀναγκῶν. Διότι εἰσώρμησεν εἰς τὴν ζωὴν ὁ θάνατος σύρων μαζί του ἅλ' αὐτὰ. Νὰ μὴ προτιμῶς λοιπὸν ἀντὶ τῆς παρθεσίας ἐκεῖνο, ποῦ σοὺ ἐπιτραπῆ διὰ τὴν ἀσθένειάν σου ἢ μάλλον ὅτε κενὴ νὰ τὸ τοποθετῆς εἰς ἴσην μοῖραν. Διότι σκεπτόμενος συμφικῶς πρὸς αὐτὴν τὴν λογικὴν θὰ εἴπῃς, ὅτι τὸ νὰ ἔχῃς δύο γυναίκας ἀντὶ νὰ ἀρκῆσαι εἰς μίαν εἶναι καλύτερον ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ εἶχε ἐπιτραπῆ εἰς τὸν Νόμον τοῦ Μωσέως. Κατ' ἀκολουθίαν θὰ προτιμῶς τὸν πλοῦτον ἀπὸ τῆς θεληματικῆς πτωχείαν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς σφροσύνης καὶ τὸ νὰ ἀποκορῆς τὸν ἄδικον ἀντὶ νὰ ὑπομῆναι μετὰ γενναίωτῃ τὴν ἀδικίαν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΘΕΣΙΑΖΕΤΑΙ ΕΙΣ ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΣΙΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ.

ΙΣΤ'. 1. Σὺ —λέγει— αὐτὰ τὰ κατηγορεῖς. Ἄλλὰ δὲν τὰ κατηγορῶ καθόλου. Διότι τὰ ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς καὶ ἐφάνησαν κάποτε χρήσιμα ἔχω ὅμως τὴν γνώμην ὅτι εἶναι ἀσημαντα καὶ μάλλον καταρνώματα παιδιῶν παρὰ ἀνδρῶν. Καὶ διὰ τοῦτο θέλω ὁ Χριστὸς νὰ μᾶς ἀναδείξῃ τελείους, μᾶς ἐπρόσταξε νὰ ἀποβάλλωμεν ἐκεῖνα, ὅπως τὸ παιδικὰ ἐνδύματα ποῦ δὲν ἔμπορουν νὰ φορεθοῦν εἰς τὸν τελείον ἄνδρα καὶ δὲν δύνανται νὰ στολίσουν τὸ μέτρον «τῆς πνευματικῆς ἡλικίας τῆς ἐν Χριστῷ ἡλικίης πληρότητος»⁴⁸ ἐπρόσταξε δὲ νὰ ἐνδυθῶμεν τὰ πρεπωδέστερα καὶ τελειότερα ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅχι μόνον χωρὶς νὰ νομοθετῆ ἀντίθετα πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ καὶ ἀκολουθῶν τὸν ἑαυτὸν του μετ' ἀπόλυτον συνέπειαν. 2. Διότι ἂν καὶ τὰ προστάγματα ταῦτα εἶναι τελειότερα ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅμως ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθέτου παραμένει ὁ ἴδιος. Ποῖος λοιπὸν εἶναι αὐτός; Νὰ περικόψωμεν τὴν κακίαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν μας καὶ νὰ τὴν ἀγγήσωμεν πρὸς τὴν τελείαν ἀρετὴν. Ἐὰν εἶχε

48. Ἐφεσ. 4, 13.

φροντίζει μόνον διὰ τοῦτο, θηλασθῆ τὸ νὰ μὴ μᾶς προστάξῃ ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ προηγούμενα, ἀλλὰ νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ μένωμεν διὰ παντὸς εἰς τὰ ἴδια καὶ ποτὲ νὰ μὴ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἀσημαντότητα ἐκείνην, τοῦτο τότε θὰ ἦτο μεγίστη ἐναντίωσις πρὸς ἑαυτὸν. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς, ἂν εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅτε τὸ ἀνθρώπινον γένος εὐρίσκετο εἰς νηπιακὴν κατάστασιν, ἐνομοθετῆ τὸν αὐστηρότερον τρόπον ζωῆς δὲν θὰ ἐδεχόμεθα ποτὲ τὸν μετριώτερον, ἀλλὰ πάντα ὅσα συντελοῦν εἰς τὴν σωτηρίαν ἡμῶν θὰ εἶχον καταστραφῆ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀκαταστασίαν τοιουτοτρόπως ἂν, μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν πολὺν χρόνον καὶ τὴν ἐκ τοῦ Νόμου διδασκαλίαν, ὅτε πλέον ὁ καιρὸς μᾶς ἐκάλεε εἰς τὴν οὐράνιον τοῦ Εὐαγγελίου φιλοσοφίαν, μᾶς ἀφῆκε νὰ ζῶμεν ὡς γῆναι. οὐδὲν μέγα θὰ εἴχομεν ὠφεληθῆ ἀπὸ τὴν συγκατάβασιν ἐκείνην, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ἐφάναμεν τὴν τελειότητα χάριν τῆς ὁποίας ἔγενεν ἡ συγκατάβασις.

ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.

ΙΖ'. 1. Τώρα δὲ συνέβη κάτι παρόμοιον μετὰ τοὺς νεοσσούς. Διότι ἐκεῖνα τὰ μικρὰ πτηνὰ, ὅταν ἡ μήτηρ τὰ ἀναβρέψῃ, τὰ ἀδραγεῖ εἰς τὴν ἀκρὴν τῆς φωλεᾶς ἂν πάλιν τὰ ἴδη νὰ εἶναι ἀδύνατα καὶ νὰ μὴ ἔμπορουν νὰ σταθοῦν καὶ νὰ ἔχουν ἀκόμη ἀνάγκη νὰ παραμείνουν ἐντὸς τῆς φωλεᾶς, τὰ ἀφῆκε ἔκδη περισσότερας ἡμέρας, ὅχι διὰ νὰ μένουν συνεχῶς μέσα, ἀλλὰ διὰ θὰ δυναμώσουν πρῶτα τὰ πτερά των καὶ ἀποκτήσουσι δλην τὴν ἀπαιτούμενην δύναμιν, ὅστε νὰ πετοῦν εἰς τὸ ἐξῆς μετὰ πάσαν ἀσφάλειαν. Τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς μὲν μᾶς ἔσυρε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ μᾶς ἐβειχνε τὸν δρόμον ποῦ ἀδραγεῖ πρὸς ἐκεῖ, χωρὶς νὰ ἀγνοῆ, τοῦναντίον ἐγνώριζε πολὺ καλῶς, ὅτι δὲν θὰ εἴμεθα ἱκανοὶ πρὸς τὸ πτεῖναι ἐκεῖνο, ἐπιθυμῶν ὅμως νὰ μᾶς δείξῃ, ὅτι ἡ πτώσις γίνεται ὅχι ἀπὸ τὴν θέλησιν ἐκείνου, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας ἀδυναμίαν. Καὶ ἀφοῦ τὸ βδείξε, μᾶς ἀφῆκε εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, ὡς εἰς φωλεάν, νὰ τρεφόμεθα ἀκόμη ἐπὶ πολὺν χρόνον μετὰ τὸν γάμον. 2. Ὅταν ὅμως μετὰ τὴν πάροδον πολλοῦ χρόνου ἐφύτρωσαν εἰς ἡμᾶς τὰ πτερά τῆς ἀρετῆς, τότε σιγὰ καὶ κατ' ἄλλογον ἤλθε καὶ μᾶς ἐξήγαγε ἀπὸ τὴν ἐδῶ διαμονὴν διδάσκων ἡμᾶς νὰ πετῶμεν ὑψηλότερα. Ὅσοι μὲν λοιπὸν εἶναι ἀκόμη περισσότερον ὀκνηροὶ καὶ κοιμῶνται ὑπὸν βαθῶν, τρυπῶνουν μέσα εἰς τὴν φωλεάν προσηλωμένοι εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου ἀντιθέτως οἱ πραγματικὰ γενναῖοι καὶ αὐτοὶ ποῦ ἀγαποῦν τὸ φῶς, ἀφοῦ ἀφῆσαν τὴν φωλεάν

μέ πολλήν εύκολίαν, πετούν πρὸς τὰ ὄψη καὶ κατακοτῶν τὸν αὐρανόν, εγκαταλείψαντες ὅλα τὰ ἐπίγεια, τὸν γάμον, τὰ χρήματα, τὰς φροντίδας καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ὅσα συνήθως μᾶς τραβοῦν πρὸς τὰ κάτω. 3. Ἄς μὴ νομιζώμεν λοιπόν, ὅτι ἐπειδὴ μᾶς ἐπιτρέπη ἀρχικῶς ὁ γάμος, ἀποτελεῖ τοῦτο ἀνάγκη διὰ τὸ μέλλον, ποῦ μᾶς ἐμποδίζει ν' ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὸν γάμον. Ὅτι θεαίως ὁ Κύριος ἐπιθυμῆι νὰ τὸν εγκαταλείψωμεν, ἀκουσε τί λέγει: «Ὅποιος μπορεῖ νὰ νουώσει καὶ νὰ θάλῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὸν λόγον αὐτῶν (τὴν παρθενίαν) ὡς προκωρήσῃ καὶ ἄς τὸν ἐφαρμόσῃ».⁴⁴ Ἐάν δὲ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς δὲν μᾶς ἐπρόσταζε, μὴ ἀπορήσῃς. Διότι οὔτε ὁ ἰατρός τὰ πάντα διὰ μιᾶς καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν προτάσσει εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, ἀλλὰ ὅταν μὲν αὐτοὶ κατέχωνται ἀπὸ τὸν πυρετὸν, τοὺς ἐμποδίζει νὰ τρώγουν στερεὴν τροφήν ὅταν ὁμως ἐλευθερωθῶν ἀπὸ αὐτὴν τὴν φλόγαυ τοῦ πυρετοῦ καὶ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν ποῦ προκαλεῖ εἰς τὸ σῶμα, τότε ἀφοῦ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν δυσάρεστον διαίταν, τοὺς ἐποικαίρει εἰς τὸν συνηθισμένον τρόπον ζωῆς. Ὅπως δὲ ἀκριβῶς τὰ σώματα ἀρρωσταίνουν περισσότερο ἢ ὀλιγώτερον ὅταν τὰ διάφορα στοιχεῖα τοῦ παλαιῶν μεταξὺ τῶν, ἔτσι καὶ εἰς τὴν ψυχὴν αἱ ἀταξίαι τῶν παθῶν καταστρέφου τὴν υγιείαν αὐτῆς. Καὶ χρειάζεται μάλιστα ὁ κατάλληλος καιρὸς, ὥστε τὸ πρόσταγμα νὰ εἶναι ἀποτελεσματικόν διὰ τὰ ὑπάρχοντα πάθη, ἐπειδὴ χωρὶς αὐτὰ τὰ δύο δὲν θὰ εἶναι ἀρκετὰς ὁ νόμος μόνος τοῦ νὰ διορθώσῃ τὴν διαστροφήν ποῦ ἐπῆλθεν εἰς τὴν ψυχὴν, ὅπως ἀκριβῶς οὔτε ἡ φύσις τῶν φαρμάκων αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν θὰ ἠδύνατο ποτὲ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν πληγὴν. Διότι ὅπως εἶναι διὰ τὰ τραύματα τὰ φάρμακα, εἶναι καὶ οἱ νόμοι διὰ τὰ ἁμαρτήματα. 4. Σὺ τὸν ἰατρὸν, ποῦ ἄλλοτε μὲν ἀπακόπτι τὸ νοσούν μέρος, ἄλλοτε δὲ καυτηριάζει, ἄλλοτε δὲ δὲν κάνει οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο ἐπὶ τὸν εἰς τὰ ἴδια πολλάς φορές τραύματα, δὲν τὸν καλοεξετάσεις καὶ μάλακα ὅταν συχνὰ ἀποτυγχάνῃ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ τὸν Θεὸν ὁμως, σὺ ὁ ἄνθρωπος, τὸν Θεὸν ὁ ὁποῖος οὐδαμοῦ ἀποτυγχάνει καὶ τακτοποιεῖ τὰ πάντα ἀντάξια πρὸς τὴν σοφίαν Του, θὰ τὸν ἐλέγξῃς καὶ θὰ ζητήσῃς καὶ εὐθύναις ἀπὸ αὐτὸν διὰ τὰ πρόσταγματά Του καὶ δὲν θὰ παραμερίσῃς μπροστὰ εἰς τὴν ἀπειρον σοφίαν Του; Καὶ δὲν εἶναι αὐτὰ συμπτώματα ἐσχάτης παραφροσύνης; Εἶπεν: «Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε».⁴⁵ Διότι τοῦτο ἀπῆται ὁ καιρὸς τότε ποῦ

44. Ματθ. 19, 12.

45. Γένεσ. 1, 28.

ἡ φύσις ἐμείνετο καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὸν οἶστρον τῶν παθῶν, ὅτε μέσα εἰς ἐκείνην τὴν ζάλην εἶχε νὰ καταφύγῃ εἰς κάποιον ἄλλον λιμένα. 5. Ἄλλὰ τί ἔπρεπε νὰ προστάξῃ; Νὰ ζοῦν μὲ ἐγκράτειαν καὶ παρθενίαν; Ἄλλὰ τοῦτο θὰ ἔκανε μεγαλύτερον τὴν πτώσιν καὶ θὰ ἐφούντιωνε τὴν φλόγα. Διότι καὶ τὰ θρέφῃ, ποῦ χρειάζονται μόνον γάλα, ἂν κάποιος τὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ αὐτὴν τὴν τροφήν καὶ τὰ ἀναγκάσῃ νὰ τρέφονται ὅπως οἱ ἄνδρες, τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ καταστραφῶν ὁμοίως. Τόσον μεγάλο κακὸν εἶναι τὸ παράκαιρον. Δι' αὐτὸ δὲν ἐδόθη ἐξ ἀρχῆς ἡ παρθενία. Ἡ μᾶλλον ἡ παρθενία ἐφανέρωθη εἰς ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν γάμον δι' αὐτὰ ὁμως εἰσεχώρησεν ἔπειτα ὁ γάμος καὶ ἐνομιζέτο ὅτι ἦτο πρῶτος ἀναγκαῖον, ἐπειδὴ ἔάν ὁ Ἄδὰμ παρέμενε εἰς τὴν ὑπακοήν, δὲν θὰ ἐχρειάζετο ὁ γάμος. Καὶ πῶς, λέγει, θὰ ἐγένοντο τότε τὰ τόσα πλήθη τῶν ἀνθρώπων; Ἐγὼ δὲ πάλιν σὲ ἐρωτῶ, ἐπειδὴ ἐξακολουθεῖ νὰ σὲ τρομάξῃ πάρα πολὺ αὐτὸς ὁ φόθος, πῶς ἐγίνε ὁ Ἄδὰμ, πῶς ἡ Ἐδὰ; ἐνὶ δὲν ἐμεσολάβει γάμος; Τί λοιπόν; Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, λέγει, ἐπράκειτο νὰ γίνωνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι; Ἡ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἢ κατ' ἄλλον, δὲν γνωρίζω νὰ λέγω. Διότι τώρα τὸ ζητούμενον εἶναι, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ τὸν γάμον διὰ νὰ πολλαπλασιάσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τῆς γῆς.

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΓΕΝΟΣ ΔΕΝ ΤΟ ΕΛΑΤΤΩΣΕΙ
Ἡ ΠΑΡΘΕΝΙΑ, ἌΛΛΑ Ἡ ἈΜΑΡΤΙΑ.

ΙΗ'. Ὅτι ἡ παρθενία δὲν συντελεῖ εἰς τὸν ἀφανισμόν τοῦ ἀνθρωπίνου γένος, ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία καὶ αἱ παρὰ φύσιν γεννητικοὶ σχέσεις, ἀπέδειξεν ἡ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Νῶε γενομένη πανώλης εἰς τὸν κόσμον καὶ ἀνθρώπων καὶ πτηνῶν καὶ ὄλων ἐν γένει τῶν ζώων ἐπὶ τῆς γῆς. Διότι ἔάν τότε ἐναντιώνοντο οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐπιθυμίαν καὶ εἶχον τιμῆσαι τὴν παρθενίαν, ἔάν δὲν ἔθλεπον μὲ ἔνοχα φλέγματα τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, δὲν θὰ τοὺς εὑρίσκε τέτοια καταστροφή.⁴⁶ Καὶ ὡς μὴ νομίσῃ κανεὶς, ὅτι ἐγὼ θεωρῶ τὸν γάμον ὡς αἰτίαν διὰ τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν. Δὲν ἐννοῶ αὐτὸ, ἀλλὰ ὅτι ἡ καταστροφή

46. «Ἰθύνως δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων δεῖ καλεῖ εἶναι, ἔλαβον ἐκαστοὺς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν, ὡς ἐξελέξαντο. Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· σὺ μὴ καταμίσῃς τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῦτοίς εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τὸ εἶναι ἀσπύρας ἀσπύρας» (Γένεσ. 6, 2-3).

και ο αφανισμός του ανθρωπίνου γένους δεν είναι αποτέλεσμα της παρθενίας, αλλά της αμαρτίας.

ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΟΝ ΓΥΝΕΚΟΝ ΑΥΤΟ ΠΡΟΦΑΣΕΙΣ
ΑΙΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ, ΤΩΡΑ ΔΕ ΜΙΑ.

ΙΘ'. 1. Ο γάμος λοιπόν εδόθη και προς τεκνογονίαν. Πολύ όμως περισσότερο διά να κατασώσει την φύλαγα της φύσεως. Και μάρτυς είναι ο Παύλος που λέγει: «Διά τον κίνδυνον όμως της πορνείας, ως εχη κοβένας την σύζυγον του».⁴⁷ «Όχι διά την τεκνοποίησιν. Και πάλιν προστάσσει να συνευρίσκωνται, όχι διά να γίνουιν πατέρες πολλών τέκνων· αλλά διατί; «Διά να μη σās πειράξη ο Σατανάς»,⁴⁸ λέγει. Και προχωρών δεν είπεν «εάν δε επιθυμούν τέκνα» ως νυμφεύονται· αλλά τί; «Εάν δεν εγκρατεύωνται, ως έλθουν εις γάμον».⁴⁹ Διότι εις την αρχήν, όπως έλεγον, ο γάμος είχε τās δύο ταύτας αιτίας: ύστερον όμως όταν εγένετο από ανθρώπους και η γή και η θάλασσα και ολόκληρος η οικουμένη, μία μόνον πρόφασις απέμεινε πλέον διά τον γάμον, η αποφυγή της άκολασίας και άσελγείας. 2. Διότι αυτούς, που άκόμη και τώρα κυλίουται εις αυτά τὰ πάθη και επιθυμούν να ζούν όπως οι χοίροι και να φθειρωται εις διασθορεία, δεν τους ώφελεί και όλίγον, αφού τους άπελευθερώνει από εκείνην την τυραννίαν της σαρκός και την άκαθαρσίαν και τους διατηρεί εις άγιασμόν και σεμνότητα. 'Αλλά έως πότε θα συνεχίζω να οικιασώ; Διότι και σεις, που λέγετε αυτά, γνωρίζετε όχι όλιγώτερον από εμέ την ύπεροχήν της παρθενίας και όλα δσα λέγετε είναι δικαιολογία και προφάσεις και σκεπάσματα άκολασίας.

ΤΟ ΝΑ ΕΒΟΥΘΕΝΩΝΗ ΚΑΝΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟΣΟΝ ΑΚΙΝΑΙΝΟΝ, ΕΣΤΙ ΚΑΙ ΑΝ ΚΑΝΕΙΣ ΠΡΟΦΑΝΕΣ ΚΙΝΑΙΝΟΣ ΔΕΝ ΑΠΕΙΛΑΙ ΑΥΤΟΥΣ, ΠΟΥ ΤΗΝ ΕΒΟΥΘΕΝΩΝΟΝ.

Κ'. 'Αλλά άκόμη και αν επέτρεπτο να λέγωμεν αυτά άκινδύως, έπρεπε και τότε να παύσωμεν την κατηγορίαν. Διότι εκείνος, ο οποίος προς τὰ καλά πράγματα έχει αντίθετον γνώμην, μαζί με την άλλην ζημίον παρέχει εις

47. Α' Κορινθ. 7, 2.
48. «Και ειδικύ έστει το από συνέχουθε, ίνα μη πειράξη όμως ο σατανάς» (Α' Κορινθ. 7, 5).
49. Α' Κορινθ. 7, 9.

δλους και μίον απόδειξιν της μοχθηρίας του με την άδικον και διαστραμμένην γνώμην, που διατυπώνει· ώστε, αν μη δι' άλλον λόγον, τουλάχιστον διά να μη προσώψωμεν εις τον εαυτον μας ψήμην τόσον ποιηράν έπρεπε να συγκρατούμεν την γλώσσαν μας, σκεπτόμενοι, ότι αυτός που θαυμάζει τους διακριθέντας εις τους μεγάλους αγώνας και αν δεν δύναται ο ίδιος να φθάση εκεί, θα δυνηθή πάντως να τύχη συγγνώμης από δλους· ενώ εκείνος που, εκτός του ότι ο ίδιος δεν κατέρχεται εις αυτούς τους αγώνας, επί πλέον κατακρίνει και τὰ έργα που είναι άξια πολλών στεφάνων, δικαίως ήθελε μισηθή από δλους ως έχθρός και πολέμιος της άρετής, άθλώτερος και από τους μανιακούς. Διότι αυτοί μεν δεν γνωρίζουν δσα κάμνουν, αύτε δσα πάσχουν τὰ ύπομείνουιν με την θέλησιν των δι' αυτά και, όταν ύδριζουν τους άρχοντας, όχι μόνον δεν τιμωρούνται, αλλά και δέχονται τον οίκτον από τους ίδιους τους ύδριασθέντας. 'Εάν όμως κανείς άποτολήμησθ θεληματικά δσα εκείνοι πράττουν παρά την θέλησιν των, δικαίως θα καταδικάζετο από δλους, ως έχθρός της ίδιας μας φύσεως.

ΕΙΝΑΙ ΜΗΓΙΣΤΟΣ Ο ΚΙΝΑΙΝΟΣ ΔΙ' ΑΥΤΟΥΣ
ΠΟΥ ΕΒΟΥΘΕΝΩΝΟΝ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ.

ΚΑ'. 1. 'Επρεπε λοιπόν, καθώς έλεγον, άκόμη και αν ήτο άνευ κινδύνων η κατηγορία αυτή, τουλάχιστον διά τους λόγους που ανέφερα, να απέχωμεν απ' αυτήν. 'Αλλά τώρα ύπάρχει εις το πράγμα και μεγάλος κίνδυνος· διότι δεν θα τιμωρηθή μόνον δστις κάθηται και συκοφαντεί τον άδελφόν του και προκαλεί σκάνδαλα εναντίον του υιοϋ της μητρός του,⁵⁰ αλλά και εκείνος που επιχειρεί να κατηγορήσθ πράγματα, που θεωρούνται από τον θεόν καλά. 'Ακουσε λοιπόν τί λέγει άλλος προφήτης όμιλών περι αυτού άκριδώς του θέματος: «'Αλλοίμονον εις τον λέγοντα τό ποιηράν καλόν και τό καλόν πονηρόν. Εις τον έμφανίζοντα τό φώς ως σκότος και τό σκότος ως φώς. Εις τον εμφανίζοντα τό γλυκύ ως πικρόν και τό πικρόν ως γλυκύ».⁵¹ Διότι τί είναι γλυκύτερον από την παρθενίαν, τί ώραϊότερον, τί φωτεινότερον; Και πράγματι αυτή έκπέμπει λάμψεις λαμπροτέρας και από τās ήλιακās άκτίνας, διότι μάς απομακρύνει από δλας τās φροντίδας αυτού του θίου και

50. «Καθήμιονος κατά τον άδελφόν σου κατελάξει και κατά τον υιοϋ της μητρός σου έπίθετις σκάνδαλον» (Ψαλμ. 48, 20).
51. 'Ηουτου 5, 20.

μᾶς καθιστᾶ ἱκανούς νὰ ἀπενδύωμεν μὲ καθαρὸς ὀφθαλμοὺς κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης. Καὶ αὐτὰ μὲν ὁ Ἰσαΐας εἶπα δι' ἐκείνους, ποὺ ἔχουν μέσα των τὰς διαστραμμένους γνάμιας. 2. ἄκουσε τώρα τί λέγει ἕνας ἄλλος προφήτης δι' ἐκείνους, ποὺ μεταδίδουν τὰ ἀρρωστημένα αὐτὰ λόγια εἰς ἄλλους, ἀρχίζων καὶ οὗτος μὲ τὸν ἴδιον ταλανισμὸν: «Ἄλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ποὺ ποτίζει τὸν πλησίον του μὲ ποτὸν θολερὸν καὶ θλαβερὸν».⁵² Τὸ «οὐδαί» δὲν εἶναι μία ἀπλή λέξις, ἀλλὰ μία ἀπειλή, ποὺ προαναγγέλλει εἰς ἡμᾶς ἀνεκφραστοὺ καὶ ἀσυγχώρητον τὴν τιμωρίαν. Διότι τὸ ἐπιφώνημα τοῦτο εὐρίσκειται διατυπωμένων εἰς τὰς Γραφὰς δι' ἐκείνους, ποὺ δὲν δύνανται πλέον νὰ διαφύγουν τὴν μελλοντικὴν κόλασιν. 3. Καὶ ἄλλος πάλιν προφήτης, κατηγορῶν τοὺς Ἰουδαίους, ἔλεγεν: «Ἐποτίσατε οἶνον τοὺς ἁγιασμένους».⁵³ Ἐάν ὁμοίως αὐτὸς ποὺ ποτίζει τοὺς Ναζηραίους⁵⁴ μὲ οἶνον θὰ ὑποστῇ τὸσον μεγάλην τιμωρίαν, τότε ἐκεῖνος ποὺ ἐνσταλλάζει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀφελεστέρων ὀκαθαροὺ διδασκαλίαν καὶ δηλητηριασμένην ποίαν ἀρὰ γε τιμωρίας θὰ εἶναι ἄξιος; Ἐάν αὐτὸς ποὺ παραβιάζει ἕνα μικρὸν μέρος τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου, ἐπιβαλλομένης ἀσκήσεως ἐπισηρῇ ἀπαραιτήτως τὴν τιμωρίαν, τότε ἐκεῖνος ποὺ διασύρει αὐτὴν τὴν ἀγιωσύνην ὀλοκλήρην, ποῖαν τιμωρίαν θὰ ὑποστῇ; «Ἄν κάποιος» — λέγει ὁ Κύριος — «σκανδαλίση ἕνα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς μικροὺς, ποὺ πιστεύουν εἰς ἐμὲ, τὸν συμφέρει μᾶλλον νὰ κρεμάσῃ εἰς τὸν λακμὸν του μιλόμετραν, ἢν' αὐτὰς ποὺ γυρίζει ὁ ὄνος εἰς τὸν μύλον καὶ νὰ θουλιάζῃ εἰς τὴν ἀνοκτὴν καὶ θαβείαν θάλασσαν».⁵⁵ Τί θὰ εἴπουν λοιπὸν ὅσοι μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους σκανδαλίζουσιν ὅχι ἕναν ἀπλοῦν καὶ ταπεινόν, ἀλλὰ πολλούς; Διότι ὅταν θὰ ἀπαχθῇ κατ' εὐθείαν εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεως, αὐτὸς ποὺ ἀποκαλεῖ τὸν ἀδελφὸν του μικρόν, τότε αὐτὸς ποὺ διαβάλλει τὸν ἰσάγγελον αὐτὸν εἶον, πόσῃ ὀργῇ δὲν θὰ ἐπισηρῇ κατὰ τῆς κεφαλῆς του; 4. Κάποτε ἡ Μαριὰμ εἰρωνεύθη τὸν Μωϋσῆν, ὅχι τὸσον ὅσον σεῖς τώρα τὴν παρθενίαν, ἀλλὰ πολὺ ὀλιγώτερον καὶ ελαφρότερον. Διότι δὲν δίδουρε τὸν ἄνδρα, ὅτε ἐχλεύασε τὴν ἀρετὴν τοῦ μακαρίου ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐξοχὴν τὴν

52. «...ὁ ποτίζων τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀνατροπῇ θολερῆ καὶ μεθασκων» (Ἰ. Ἀββ. 2, 15).

53. Ἄμ. 2, 12.

54. Ναζηραῖοι ὀνομαζόντο μία τιτὶς Ἰσραὴλιν, ποὺ εἶχον ἀσπαρτάς ἀρχὴς μεταξὺ τῶν ὁσίων ἦτο καὶ ἡ ἀπαγόρευσις νὰ πίνουν οἶνον. Ἦσαν ἀπεριωμένοι εἰς τὸν Θεόν.

55. Ματθ. 18, 6.

ἐθαύμασε· τοῦτο μόνον εἶπε, ὅτι ἀπῆλθε καὶ αὐτὴ τὰ ἴδια μὲ ἐκεῖνον ἐν τούτοις ὁμοίως ἐπροκάλεσε τὸσον ἰσχυρὰν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ὥστε οὔτε αἰ ὑπὲρ αὐτῆς παρακλήσεις ἐκείνου ποὺ ἐθεωρήθη ὕβρισθεις νὰ τὴν ὠφελήσουν καθόλου, ἀλλὰ ἡ τιμωρία τῆς νὰ ἀποθῆ αὐστηροτέρω ἐπὶ τὴν γνώμην του.⁵⁶

ΔΙΕΙΛΙΑ ΕΥΧΑΘΕΑΝ (ΕΤΙΜΟΡΘΕΑΝ)
ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ, ΠΟΙ ΕΙΡΩΝΕΥΘΕΑΝ ΤΟΝ ΕΑΙΣΙΕΑΙΟΝ.

ΚΒ' 1. Καὶ διατὶ ἀναφέρω τὴν Μαριὰμ; Ἀφοῦ τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα, ποὺ ἔπαιζον κοντὰ εἰς τὴν Βηθλεὲμ μὲ τὸ νὰ εἴπουν εἰς τὸν Ἐλισσαίου τοῦτο μόνον: «Ἀνάδανε, φαλακρὸν» τὸσον παρώργισαν τὸν Θεόν, ὥστε εὐθὺς ἀμέσως μὲ τὸν λόγον ἐξαπέλευσεν ἄρκτους ἐναντίον τοῦ πλήθους (διότι ἦσαν τεσσαράκοντα δύο). Καὶ ἀμέσως τότε ὄλοι ἐκεῖνοι κατεπαράσσοντο ἀπὸ τὰ θηρία.⁵⁷ Καὶ ὅτε ἡ ἡλικία ὅτε τὸ πλήθος ὅτε τὸ γεγονός ὅτι τὸ ἔκαναν διὰ νὰ γελάσουν ὠφέλησε τὰ παιδιὰ. Καὶ πολὺ εὐλόγως, διότι, ἐάν προκκεῖται ὅσοι ἀναλαμβάνουν τὸσους κόπους διὰ τὴν ἀρετὴν νὰ διασύρουνται καὶ ἀπὸ παιδιὰ καὶ ἀπὸ ἄνδρας, τότε ποῖος ἀπὸ τοὺς ἀσθενεστέρους θὰ προτιμήσῃ νὰ ὑποδληθῇ εἰς κόπους, ποὺ προκαλοῦν τὰ γέλια καὶ τὸν χλευασμὸν; Καὶ ποῖος ἀπὸ τοὺς πολλοὺς θὰ ἐπιδιώξῃ μὲ ἄλλον τὴν ἀρετὴν, ὅταν τὴν δέλην νὰ εἶναι ἔτσι καταγέλαστος; 2. Διότι ἐάν τώρα ὅσοι ὄλοι τὴν βασιμάζουσιν εἰς ὅλα τὰ μέρη, ὅχι δὲ μόνον ὅσοι τὴν ἀσκοῦν ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἐξέπεσον ἀπὸ αὐτὴν, ἐν τούτοις ὁμοίως πολλοὶ διατάξουσιν ν' ἀποδοθῶν εἰς τοὺς Ἰβρώτας ἐκείνους, ποῖος πλέον θὰ ἠθέλει εὐκόλως νὰ ἀκολουθῆσθαι αὐτὴν, ἐάν ἐκτὸς τῆς ἀπουσίας θαυμασμοῦ ἔδρατε ταύτην καὶ νὰ κατηγορηθῆται ἀπὸ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους; Ἐπειδὴ οἱ πολὺ ἰσχυροὶ, ποὺ ἔχουν τοποθετηθῆ πλέον εἰς τὸν πρὸς οὐρανὸν δρόμον, δὲν ἔχουν καθόλου ἀνάγκην ἀπὸ τὴν προτροπὴν τῶν πολλῶν, ἀλλὰ ὡς μεγίστη παρηγορία τοὺς ἀρκεῖ ὁ ἐπαινος ἀπὸ τῶν Θεῶν ὅσοι ὁμοίως παραμένουν ἀκόμη ἀδύνατοι καὶ τώρα μάλισ θηματίζουσιν πρὸς τὴν ἀρετὴν (ὅπως τὰ παιδιὰ ποὺ τὰ πίνουσιν ἀπὸ τὸ χερᾶκι) λαμβάνουν πρόσθετον δύναμιν, ὅχι καὶ ἀσήμενον, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιδόκιμασίαν τῶν πολλῶν, ἕως ὅτου ἀφοῦ μορφωθῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τελείως, καταπτήσουν νὰ μὴ ἔχουν πλέον ἀνάγκην ἀπὸ αὐτὴν τὴν βοή-

56. Τὸ ἀπαιρόδιον ἀναφέρεται εἰς τὸν 13ον Κεφ. τῶν Ἀρτίμων.

57. Δ' Βασιλ. 2, 28.

θειαν τῶν ἀνθρώπων. 3. Ὅχι δὲ πρὸς χάριν ἐκείνων μόνον, ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, πού τοὺς χλευάζουν, γίνεται αὐτὸ ὥστε αὐτοὶ νὰ μὴ προχωρήσουν περισσότερον εἰς τὴν κακίαν, μετὰ τὴν ἀτιμωρησίαν των διὰ τὰ πρότερα ἁμαρτήματα. Ἀλλὰ καθὼς ἔλεγα αὐτὰ, ἐνεθυμήθη καὶ αὐτὰ πού συνέθησαν μετὰ τὸν Ἰησοῦν. Αὐτὸ δηλαδὴ ἀκριδῶς πρὸς ἔπασον ἀπὸ τὰς ἀρκτους τὰ παιδιὰ ὡς τιμωρίαν διὰ τὸν Ἐλισσαίον, τὸ ἴδιον ὑπέστησαν, διὰ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ, ἀπὸ φωτιά, πού θύναψε ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἑκατὸν ὀνδρας μαζί με τοὺς ἀρχηγούς των. Ἐπειδὴ δηλαδὴ καὶ ἐκεῖνοι προσήλθον καὶ μετὰ πολλὴν εἰρωνείαν ὤμιλον πρὸς τὸν δίκαιον καὶ τὸν προέτρεπον νὰ κατέλθῃ πρὸς αὐτούς, ἀντὶ ἐκείνου κατήλθε τὸ πῦρ καὶ κατέφαγεν ὅλους αὐτούς, ὅπως καὶ ἐκεῖνα τὰ θηρία, πού κατεσπάραιξαν τὰ παιδιὰ.⁵⁸ 4. Αὐτὰ λοιπὸν ἀφοῦ θάλατε καλὰ εἰς τὸν νοῦν σας, σεις, οἱ ἔχθροὶ τῆς παρθενίας, θάλατε ἐπὶ τέλους κάποτε εἰς τὸ στόμα σας θύραν καὶ μοχλόν, διὰ νὰ μὴ ἀρχίσθητε καὶ σεις νὰ λέγητε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, καθὼς θὰ βλέπετε ἐκεῖ ὄσους λάμπουν ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς παρθενίας: «Αὐτοὶ ἦσαν πού ἡμεῖς κάποτε ἐχλευάζομεν καὶ τοὺς εἴχαμεν παρὰδειγμα ἀνευδισμού ἡμεῖς οἱ ἄφρονες, τοὺς ἐνομίσαμεν ἀπὸ τὸν βίον αὐτῶν μονιακοῦς καὶ τὸ τέλος αὐτῶν ἐθεωρήσαμεν ἄξιον. Πῶς κατετάγησαν μεταξὺ τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκληρώθησαν μεταξὺ τῶν ἁγίων; Ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας καὶ τὸ φῶς τῆς δικαιοσύνης δὲν ἐλαμπῆν εἰς ἡμᾶς.»⁵⁹ Ἀλλὰ ποῖον τὸ κέρδος ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτούς, ἀφοῦ ἡ μετάνοια θὰ ἔχη χάσει πᾶσαν τὴν δυνάμειν τῆς ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς τότε κρίσεως;

ΔΙΑΤΙ ΟΣΟΙ ΔΙΑΠΡΑΤΤΟΥΝ ΤΑ ΙΣΙΑ ἈΜΑΡΤΗΜΑΤΑ,
ΔΕΝ ΤΙΜΩΡΟΥΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΣΙΟΝ ΤΡΟΠΟΝ.

ΚΓ'. Ἀλλὰ ἰσως θὰ εἴπῃ κάποιος ἀπὸ οὗς. Κανείς λοιπὸν, μετὰ ἀπὸ τοὺς χρόνους ἐκείνους, δὲν ἐκακολόγησεν ἁγίους ἄνδρας; Πολλοὶ καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς γῆς. Πῶς λοιπὸν —λέγει δὲν ἐτιμωρήθησαν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον; Ἐτιμωρήθησαν μὲν καὶ γνωρίζομεν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Ἄν διέφυγον καὶ μερικοὶ, ἀλλὰ δὲν θὰ διαφύγουν ἕως τὸ τέλος. Διότι, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, «Μερκῶν αἱ ἁμαρτίαι εἶναι ὀλοφάνεροι, ὥστε νὰ διευκολύνουν τὴν κρίσιν. Εἰς μερικοὺς ὁμως φανερώνονται ὕστερα ἀπὸ χρόνον

58. Ἀ' Βασίλ. 1, 9-12.
59. Σοφ. Σολομ. 5, 3-5.

ἀρκετόν.»⁶⁰ Καὶ ὅπως ἀκριδῶς οἱ νομοθέται ἔφησαν διὰ γραμμάτων τὰς τιμωρίας τῶν ἐνόχων, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἀφοῦ ἐτιμώρησε ἕνα καὶ δύο ἐκ τῶν ἁμαρτηρόντων καὶ ἀνέγραψε, τρόπον τινα, εἰς χαλκίνην στήλην τὰς τιμωρίας ἐκείνων, δι' αὐτῶν πού συνέθησαν εἰς ἐκείνους συνομιλεῖ πρὸς ὄλους διδάσκων, ὅτι ὅσοι ἀπαταλοῦν τὰ αὐτὰ ἁμαρτήματα καὶ ἂν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν δὲν τιμωρηθοῦν μετὰ τὴν αὐτὴν ποιήν, θὰ ὑποστοῦν ὁμως σκληροτέραν τιμωρίαν εἰς τὴν μέλλουσαν.

ΟΤΑΝ ΒΑΒΕΗΘΗΜΕΝ ΝΑ ΜΗ ΤΙΜΩΡΟΥΝΤΑΙ ΟΣΟΙ ἈΜΑΡΤΑΝΟΥΝ
ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΟΚΤΕΜΕΝ ΘΑΡΡΟΣ, ΑΛΛΑ ΝΑ ΦΟΒΟΥΜΕΘΑ.

ΚΔ'. 1. Ὅποτε ἐταν ἁμαρτάνομεν πάρα πολὺ καὶ δὲν ὀφιστάμεθα κανένα κακόν, ὡς μὴ ξεθαρρευόμεθα, ἀλλὰ μάλλον πρέπει διὰ τοῦτο νὰ φοβοῦμεθα. Διότι καὶ ἂν εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν δὲν κριθώμεν ἀπὸ τὸν Θεόν, εἰς τὴν ἄλλην ὀπωσιήποτε θὰ καταδικασθώμεν μαζί με τοὺς ἄλλους. Καὶ αὐτὴ πάλιν ἡ κρίσις δὲν εἶναι ἰδική μου, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ, πού ὀμιλεῖ διὰ τοῦ Παύλου. Ἀπευθυνόμενος λοιπὸν πρὸς ἐκείνους, πού μεταλαμβάνουν τῶν ἱερῶν Μυστηρίων ἀνασίως, λέγει «Δι' αὐτὸ ὑπάρχουν μεταξὺ σας πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοὶ καὶ ἀποθνήσκουν ἄρκετοί. Διότι ἐάν ἀνεκρίναμεν καὶ ἐξετάζομεν, μετὰ φόβον Θεοῦ, τὸν ἑαυτὸν μας προτοῦ νὰ προσέλθωμεν εἰς τὴν θείαν Μετάληψιν, δὲν θὰ κατεδικαζόμεθα ἔτσι ἀπὸ τὸν Θεόν. Τώρα δὲ κατακριθόμενοι ἀπὸ τὸν Κύριον τιμωρούμεθα παιδαγωγικῶς ἀπὸ Αὐτὸν διὰ νὰ διορθωθώμεν καὶ μὴ καταδικασθώμεν ὀριστικῶς εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν μετὰ τὸν ἁμαρτωλὸν κάμνον.»⁶¹ Διότι ὑπάρχουν μερικοὶ, πού τὰ ἁμαρτήματά των εἶναι μέτρια καὶ συγγνωστά καὶ δι' αὐτὰ χρειάζονται κατὰ τὴν παροῦσαν μένον ζωὴν μίαν ἐπιτίμησιν καὶ ἀφοῦ τιμωρηθοῦν, νὰ μὴ ὑποπίπτουν πάλιν εἰς τὰ προηγούμενα ἁμαρτήματα ἀπομιμούμενοι τὸν σκύλον, πού ἐπιστρέφει εἰς τὸν ξυμῆτον του· ἄλλοι δὲ, ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερβολικῆς των κακίας θὰ τιμωρηθοῦν καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Καὶ, τέλος, ὑπάρχουν ἄλλοι πού θὰ τιμωρηθοῦν μόνον ἐκεῖ, διότι διέπραξαν τὰ θαρρότερα ἀπὸ ὄλους ἁμαρτήματα, καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἐκρίθησαν ἕξιοι νὰ μαστιγωθοῦν μετὰ ἀνθρώπων. Διότι, λέγει: «Δὲν θὰ μαστιγωθοῦν μετὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους»,⁶² ἔπειδὴ αὐ-

60. Ἀ' Τιμ. 5, 24.
61. Ἀ' Κορινθ. 11, 30, 32.
62. Φαλμ. 72, 5.

τοι φιλάσσονται διά να τιμωρηθῶν μαζί με τοὺς δαίμονας. Διότι λέγει: «Φύγετε μακρὰν μου εἰς τὸ σκοτάδι καὶ τὴν φλόγα τὴν αἰκνίαν ποὺ ἔχει ἐτοιμασθῆ διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ».⁶⁸ 2. Πολλοὶ ἤρπασαν τὴν Ιερουσὴν μὲ χρήματα καὶ δὲν εἰδέθη κανεὶς νὰ τοὺς ἐλέγξῃ, οὔτε ἤκουσαν αὐτό, ποὺ ἤκουσαν Σίμων ὁ μάγος τότε ἀπὸ τὸν Πέτρον.⁶⁹ Ὅμως δὲν διέφυγον διὰ τοῦτο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ θὰ τὴν ὑποστοῦν σκληρότεραν ἀπὸ αὐτὴν ποὺ θὰ ὀφίσταντο ἐδῶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, διότι δὲν ἐσωφρονίσθησαν οὔτε ἀπὸ τὸ παράδειγμα. Πολλοὶ ἀπετόλμησαν τὰ ἁμαρτωλὰ ἔργα τοῦ Κορέ,⁷⁰ ἀλλὰ δὲν ἔπαθον τὴν τιμωρίαν τοῦ Κορέ· θὰ τὴν ὑποστοῦν ὅμως ἀργότερον μὲ ἀνεπανόρθωτον πλεον τὴν ζημίαν.⁷¹ Πολλοὶ ποὺ μετὰ ζήλου ἐπεδίωξαν τὴν ἀσέβειαν τοῦ Φαραὼ, δὲν κατεποντίσθησαν, ὅπως ἐκεῖνος, τοὺς ἀναμένει ὁμοῦ νὰ τοὺς καταπέτῃ τὸ πέλαγος τῆς κολάσεως. Οὔτε ὅσοι ὀνομάζουν τοὺς ἀδελφούς μαρτοὺς ἐτιμωρήθησαν ἤδη, ἐπειδὴ ἡ τιμωρία τοὺς ἔχει ἀποταμιευθῆ ἐκεῖ. 3. Μὴ νομίζετε λοιπὸν, ὅτι αἱ ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ εἶναι μόνον λόγια. Διότι δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ μερικὰς ἐξ αὐτῶν ἐπραγματοποίησεν, ὅπως π.χ. εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Σαπφείρας, τοῦ Χαρμί, τοῦ Ἀαρῶν⁷² καὶ πολλῶν ἄλλων, ὅσοι δὲν πιστεύουν εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ ἀφοῦ παραχθῶν μετὰ τὴν ἀπόδειξιν ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ παύσουν τοῦ λοιποῦ νὰ ἀποπατίζονται, ὅτι τάχα δὲν θὰ τιμωρηθῶν, καὶ νὰ μάθουν, πὺς ἡ καλωσύνη τοῦ Θεοῦ εὐρίσκειται εἰς τὴν προθεσίαν, ποὺ παρέχει εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας, πρὸς μετάνοιαν καὶ ὄχι εἰς τὴν πλήρη ἀτιμωροίαν αὐτῶν ποὺ ἐπιμένουν εἰς τὰ ἁμαρτήματα. 4. Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ λέγωμεν καὶ περισσότερα ἀποδοκεκνύοντες πόσῃ φωτιά ἀνάθουν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἐκεῖνοι, ποὺ ἐξευτελίζουν τὴν ὀραϊότητα τῆς παρθενίας· ἀλλὰ διὰ τοὺς σὺφρονος καὶ αὐτὰ μόνον εἶναι ἀρκετὰ, ἐνῶ τοὺς ἀδιορθώτους καὶ παράφρονος καὶ πολὺ περισσότερα νὰ λεχθῶν ἀπὸ αὐτὰ δὲν θὰ ἠμπορέσουν νὰ τοὺς ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὴν μανίαν τῶν. Διὰ τοῦτο ἂς ἀφῆρωμεν αὐτοὺς καὶ ἂς

68. Ματθ. 25, 41.

69. «Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· ὁ ἀργύριόν σου σὺν οἷσι εἶναι ἐκδόσειαν, ὅτι τὴν ἀρετὴν τοῦ Θεοῦ ἐνέμισας διὰ χρημάτων κτεσθῆσαι» (Πράξ. 8, 20).

70. Ὁ Κορέ μαζί με τοὺς ἀδελφούς καὶ Ἀαρῶν ἐπαναστάτησαν κατὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἀαρῶν καὶ ἐξήγησαν νὰ καταλάβουν τὴν ἀρχιερατικὴν ἐξουσίαν πρὸς τιμωρίαν τῶν ἠνοήτων ἢ γῆ καὶ κατέπετῃ (Ἀριθμ. 16, 1-30). Ἐξουσίαν πρὸς τιμωρίαν τῶν ἠνοήτων ἢ γῆ καὶ κατέπετῃ (Ἀριθμ. 16, 1-34).

71. Ἀριθμ. 16, 35.

72. Ἐνοεῖ ὁ ἱερεὺς Χριστοστος τὴν τιμωρίαν τοῦ Ἀνάνια καὶ τῆς Σαπφείρας, διὰ φθορὰς ποὺ εἶπον (Πράξ. 5, 1-10).

στρέψωμεν ἄλλον τὸν λόγον πρὸς τοὺς σὺφρονος ἀφοῦ ἐπανέλθωμεν καὶ πάλιν εἰς τὸν μακάριον Παῦλον. Λέγει λοιπὸν «Διὰ τὰ ζητήματα ποὺ μοῦ ἐγράψατε, ὡς ἀπαύτῳ τὰ ἐξῆς. Καλὸν εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ μὴ πληρωθῆ καθόλου γυναίκα».⁷³ Ἄς ἐντραποῦν λοιπὸν τώρα καὶ οἱ δύο καὶ ὅσοι κοκίζουν τὸν γάμον καὶ ὅσοι τὸν ὀφθαλμὸν ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀξίαν του. Διότι καὶ τοὺς δύο ἀποστασιώμενοι ὁ Παῦλος καὶ μετὰ αὐτοὺς τοὺς λόγους καὶ μετὰ ὄσους ἀκοουθῶν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΔΕΛΦΟΥΣ (ΨΙΚΙΣΜΟΣ).

ΚΕ'. Ὁ γάμος εἶναι καλὸν πρᾶγμα, διότι βιοτηρεῖ τὸν ἄνδρα εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ δὲν τὸν ἀφήνει, ἀφοῦ κατακυλίησιν εἰς τὴν πορνείαν νὰ ἀποθάνῃ. Μὴ τὸν κατηγορήσῃς λοιπὸν, ἐπειδὴ πολὺ ὠφελεῖ, καθ' ὅσον δὲν ἀφήνει ἐντὸς μέλη τοῦ Χριστοῦ νὰ γίνωσιν μέλη πόρνης,⁷⁴ καὶ δὲν ἐπιτρέπει ὁ ὄγιος ναὸς (τοῦ σώματος) νὰ γίνῃ δέβηλος καὶ ἀκαθάρτος. Ναι, εἶναι καλὸν, δι' αὐτό, διότι συγκρατεῖ καὶ ἀναρθώνει αὐτὸν ποὺ εἶναι ἔτοιμος νὰ κατακυλίησιν. Ἄλλὰ τί νόημα ἔχει δι' ἑνὸς ποὺ οὐκέτι σταθερὸς, δι' ἐκεῖνον, ποὺ δὲν ἔχει καθόλου ἀνάγκην ἀπὸ τὴν βοήθειάν του; Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν βεβαίως δὲν εἶναι πλέον χρήσιμος ὁ γάμος οὔτε ἀναγκαῖος, ἀλλ' ἀπεναντίας, εἶναι καὶ ἐμπόδιον εἰς τὴν ἀρετὴν, ὄχι μόνον διότι παρεμβάλλει πλείστα ἐμπόδια, ἀλλὰ καὶ διότι ἀφαιρεῖ τὸ μεγαλύτερον μέρος ἀπὸ τὰ ἐγκώμια.

Αἰσικεῖ παρα ποῦν τὸν καιτὸν τοῦ αἵτος, ποῦ ἐνὸς ἠμπορεῖ νὰ παρθενηθῇ ὑπαναρετῆται.

ΚΣ'. Διότι αὐτὸν ποὺ εἶναι ἰκανὸς νὰ μάχεται γυμνὸς καὶ νὰ νικᾷ ὄχι μόνον δὲν ὠφέλησεν εἰς τίποτε ἐκεῖνος, ποὺ τὸν ἐνδύει μὲ πανοπλίαν, ἀλλὰ τὸν ἐξημίωσε μὲ ἀνεπανόρθωτον ζημίαν, διότι τὸν ἐστέρησε ἀπὸ τῶν θαυμασίων καὶ τοὺς λαμπροὺς στεφάνους. Διότι δὲν τὸν βίησε νὰ φαῖν ὅλη του ἡ δύναμις, οὔτε νὰ γίνῃ περιλόγιον τὸ κατόρθωμα τῆς νίκης του. Ὡς πρὸς τὸν γάμον ἡ ζημία εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερα, διότι δὲν ἀποστραφῆ τὸν ἄνδρα μόνον ἀπὸ τὴν δόξαν, ποὺ ἐκθαμβώνει τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀνταμοιβήν, ποὺ ἔχει ὀρισθῆ διὰ τὴν παρθε-

68. Α' Κορινθ. 7, 1.

69. Α' Κορινθ. 6, 16.

νον. Δι' αὐτὰ ὁ ἄνθρωπος «καλὸν εἶναι νὰ μὴ πλησιάσῃ γυναῖκα». 70 Διὰ ποίαν αἰτίαν λοιπὸν ἐπιτρέπεις κατὰ συγκατάθεσιν νὰ πλησιάσῃ; «διὰ τὰς πορνείας» ἀπαντᾷ. Φοβούμαι νὰ σὲ ἀναβιάσω εἰς τὸ ὄψος τῆς παρνείας, διὰ νὰ μὴ κατακρημνισθῇς εἰς τὸ θάραθρον τῆς πορνείας· τὰ πτερά σου δὲν εἶναι ἄκαμη τόσον ἕλαφρά, διὰ νὰ σὲ σηκώσω εἰς ἐκείνην τὴν ὄψηλὴν κορυφήν. Καὶ ὅμως αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀπεβέβησαν τὸν ἀγῶνα καὶ μὲ προθυμίαν ἔτρεξαν πρὸς τὴν δόξαν τῆς παρνείας. Διὰ τί λοιπὸν φοδεῖσαι καὶ τρέμεις, ὦ μακάριε Παῦλε; Διότι — θὰ ἀπήντα Ἰωῶς — αὐτοὶ δεικνύουν τὴν προθυμίαν, ἐπειδὴ δὲν γνωρίζουν πόσον δύσκολον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἐνῶ ἐμένα ἡ πείρα μου κοὶ τὸ ὅτι ἔχω ἤδη ριφθῆ εἰς αὐτὴν τὴν μάχην μὲ καθιστοῦν ἀτολμον ὅταν πρόκειται νὰ συμβουλευέω δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τοὺς ἄλλους.

Ἡ ΠΑΡΝΕΙΑ ΕἶΝΑΙ ΜΕΓΑΛΟ ΠΡΑΓΜΑ
ΚΑΙ ΠΡΟΞΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΓΑΘΩΝ.

ΚΖ'. 1. Γνωρίζω πόση βία χρειάζεται, γνωρίζω τὴν ἐντασιν αὐτῶν τῶν αγωνισμάτων, γνωρίζω τὴν σφοδρότητα αὐτοῦ τοῦ πολέμου. Ἀπαιτεῖται ψυχὴ μαχητικὴ καὶ μὲ δρεξίν ἀντιστάσεως, πρόθυμη ὕ' ἀποδοθῆ εἰς ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα κατὰ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν. Διότι πρέπει αὐτὸς ποὺ θὰ ἀκαλουθῆ τὴν παρνείαν νὰ περιπατῆ ἐπάνω εἰς ἀνθρακας καὶ νὰ μὴ καίεται, νὰ βαδίξῃ ἐπάνω εἰς τὴν κόψην τοῦ βίβρου καὶ νὰ μὴ πληγώνεται. Ἐπειδὴ εἶναι τόση ἡ δύναμις τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας, δεῖ εἶναι ἡ δύναμις τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ σιδήρου. Καὶ ἂν συμβῆ νὰ μὴ εἶναι ἔτοι καταλλήλως προετοιμασμένη ἡ ψυχὴ ὥστε νὰ μὴ λυγίσῃ ἀπὸ τοὺς πόνους τῆς, γρήγορα θὰ καταστραφῇ. Χρειάζεται λοιπὸν διάνοια ἀκαμπτος ὅπως τὸ διαμάντι, ὀφθαλμοὶ συνεχῶς ἀνύστακτοι, ἀνεξάντλητος καρτερικότης, ἰσχυρὰ τεῖχη, περιφράγματα καὶ μοχλοὶ ἀπ' ἔξω, φρουραὶ ἀγρυπνοὶ καὶ γενναῖοι καὶ ἐπάνω ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἡ ἐκ τοῦ Θεοῦ βοήθεια. «Διότι ἂν δὲν φυλάξῃ τὴν πόλιν ὁ Κύριος, ματαιῶς ἔμειναν ἀγρυπνοὶ οἱ φρουροὶ τῆς». 71 2. Πῶς λοιπὸν θὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν βοήθειαν αὐτήν; Ὅταν συνεισφέρωμεν ὅλα ὅσα ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς, δηλαδὴ λογισμὸν ἀγαθόν, πολλὴν αὐστηρότητα νηστείας καὶ ἀγρυπνίας, ἀκρίβειαν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μοναχικῆς νομοθεσίας, φύ-

70. Α' Κορινθ. 7, 1.
71. Ψαλμ. 126, 1.

λαξιν τῶν ἐντολῶν καὶ τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ ὅλων νὰ μὴ ἐπιστευόμεθα εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. Διότι καὶ ἂν συμβῆ νὰ καταρθώσωμεν μεγάλα καταρθώματα, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν διαρκῶς πρὸς τὸν ἑαυτὸν μας: «Ἐὰν ὁ Κύριος δὲν οἰκοδομήσῃ τὸν οἶκον, ματαιῶς κοπιᾶσιν αὐτοὶ καὶ τὸν οἰκοδομοῦν». 72 Ἐπειδὴ πραγματικῶς ἂν ἔχομεν νὰ παλαίωμεν πρὸς ἀντιπάλους ἀπὸ αἵμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κομμακράτεις τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ, πρὸς τὰ πνευματικὰ μεταξὺ τῶν ἐπουρανίων ὄργανα τῆς ποιηρίας. 73 Καὶ πρέπει νικτὰ καὶ ἡμέραν νὰ στέκοιμ ὀπλισμένοι οἱ λογισμοὶ μας καὶ νὰ ἐμπνέουν φόβον εἰς τὰς ἀνασχύντους ἐπιθυμίας· διότι ὀλίγον νὰ ὑποχωρήσουν, παραστῆκει πλησίον ὁ διάβολος κρατῶν πῦρ εἰς τὰς χεῖρας του, ὥστε νὰ τὸ ἀνῶψι μέσῃ μας καὶ νὰ κατακόσῃ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐμμεθα ἀχυρομένοι ἀπὸ παντοῦ. Διότι ἡ μάχη ποὺ καλοῦμεθα νὰ διεξαγάγωμεν εἶναι ἐναντίον τῆς φυσικῆς ἀνάγκης, καλοῦμεθα νὰ ἐπιβείωμεν ζῆλον διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἀγγέλων καὶ ὁ δρόμος, ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμεν, συμπαρεῖται μὲ δυνάμεις ἀσωμάτους. Ἡ γῆ καὶ ἡ σῶτη ἀγωνίζονται διὰ νὰ ἐξισωθοῦν μὲ τοὺς παραμένοντας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἡ θορὰ συναγωνίζεται πρὸς τὴν ἀβάραιαν. 3. Εἰπέ μου, λοιπὸν, θὰ τολμήσῃ κανεὶς νὰ παραβάλλῃ τὸν γάμον καὶ τὴν ἡδονὴν μὲ ἕνα τῶσον μέγα καὶ ὄψηλόν πρᾶγμα; Καὶ πῶς δὲν θὰ εἶναι πολὺ ἀνόητον εἶναι τοιοῦτον; Ὅλων αὐτῶν εἶχε πλήρη συνείδησιν ὁ Παῦλος, ὅταν ἔλεγε: «Ἄς ἔχη καθένας τὴν σύζυγον του». 74 Διὰ τοῦτο ἐβίσταζε, διὰ τοῦτο δὲν ἐλάμβανε τὸ θάρρος νὰ συζητήσῃ ἐξ ἀρχῆς περὶ παρνείας, ἀλλὰ ἐνασχολεῖται εἰς τὴν συζήτησιν διὰ τὸν γάμον, ἐπιθυμῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τῶν γάμων καὶ ἀφοῦ ὤμιλησε συντόμως περὶ ἐγκρατείας συνάνειμζε τὴν σύντομον αὐτὴν ὁμιλίαν πρὸς τοὺς λόγους περὶ γάμου, ποὺ ἦσαν ἐκτενεῖς, χωρὶς νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ τρομάξῃ ἡ ἀκοή των ἀπὸ τὴν αὐστηρότητα τῆς παραίνεσεως. Διότι ἐκείνος ποὺ πλέκει ὄλον τὸν λόγον μὲ τὰς δαυτεράς παραίνεσεις εἶναι κουραστικὸς εἰς τὸν ἀκροατὴν καὶ πολλάκις ἐξαναγκάζει τὴν ψυχὴν νὰ ἀποσκίρτησιν πρὸς τὰ ἀντίθετα, καθὼς αὕτη δὲν δύναται νὰ ὑπαμείνῃ τὸ βάρος τῶν λεγομένων. Ἐνῶ ὁ ὁμιλητὴς ποὺ ποικίλλει τὸν λόγον καὶ ἀναμειγνύει

72. Ψαλμ. 128, 1.
73. Ἐφεσ. 6, 12.
74. Α' Κορινθ. 7, 2.

περισσότερα από τα εύκολα και όληγα από τα δύσκολα, μετριάσει την σαυότητα του πράγματος και αφού αποκαύσει έτσι τον άκροατήν, τον πείθει και τον προσελκύει περισσότερο· αυτό λοιπόν έπραξε και ο μακάριος Παύλος. 4. Διότι, αφού είπε «Καλόν είναι εις τον άνδρα να μη έγγκη γυναίκα»⁷⁵ μετεπήδησεν άμέσως εις τον γάμον λέγων «καλός ος έχη την ιδίην του σύζυγον».⁷⁶ Και την μέν υπόθεσιν της παρθενίας μακάρισε μόνον και την άφηκε καλόν είναι εις τον άνδρα να μη έγγκη γυναίκα» είπε· ενώ διά τον γάμον συμβουλεύει και παραγγέλλει και τον αιτιολογεί, λέγων: «Πρώς άποφυγήν των παρνεκόν».⁷⁷ Και φαίνεται μέν ότι δικαιολογεί την άδειαν του γάμου, εις την πραγματικότητα όμως με τας δικαιολογίας διά τον γάμον εξυψώνει τον έπαινον της έγκρατείας, χωρίς να τό δείχνη άλοφάνερα, αλλά άφήκων αυτό εις την συνείδησιν των άκροατών. Διότι αυτός που θα αντίληφθη, ότι νοουθετείται να νυμφευθη, όχι διότι ο γάμος είναι ή ύψιστη άρετή, αλλά επειδή ο Παύλος του καταλογίζει τώσην λαγνείαν, ώστε χωρίς τον γάμον να μη δύναται να έλευθερωθη από την λαγνείαν, αφού κοκκίωση και έντραπή, θα φροντίση άμέσως να άγκαλιάση την παρθενίαν και να άποκρούση την τώσην καταφρόνησιν.

ΟΣΑ ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ, ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΗΡΟΝ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ.

ΚΗ'. 1. Τι λέγει δέ μετά ταυτα; «Εις την γυναίκα του άς αποδίδη ο άνδρας την εύνοιαν που της χρωστέι. Όμοίως δέ και ή γυναίκα, τό ίδιον εις τον άνδρα της». Έπειτα αφού τό εξηγήει και τό άποσαφήνισει προσθέτει: «ή γυναίκα, δέν εξουσιάζει τό σώμα της, αλλά τό εξουσιάζει ο άνδρας της. Τό ίδιον δέ και ο άνδρας δέν εξουσιάζει τό σώμα του αλλά τό εξουσιάζει ή γυναίκα του».⁷⁸ Και δλ' αυτά φαίνονται μέν ότι λέγονται υπέρ του γάμου· ή άλήθεια όμως είναι ότι όπως τό δόλωμα εις τό άγκιστρον, έτσι δάκει μέσα εις τας άκοάς των μαθητών τους περι του γάμου λόγους, επιθυμών άκριβώς να τους άπομακρύνη από τον γάμον. Διότι όποιος άκούει, ότι μετά τον γάμον δέν θα είναι Κύριος του εαυτου του, αλλά θα είναι ύποταγμένος εις την γνώμην της γυνακός, γρήγορα θα φροντίση

75. Α' Κορινθ. 7, 1.
76. Α' Κορινθ. 7, 2.
77. Α' Κορινθ. 7, 3.
78. Α' Κορινθ. 7, 4.

ν' άπαλλαγη από αυτήν την πεκοτάτην δουλείαν ή μάλλον δέν θα δεχθη καθόλου να υποβληθη εις αυτόν τον ζυγόν· επειδή, άπαξ και υποβληθη, είναι άνάγκη πλέον να παραμεινη ως δούλος, έφ' όσον άρήσει τούτο εις την γυναίκα. 2. Και ότι αυτό που λέγω δέν τό συμπεραίνω μόνον από την γνώμην του Παύλου είναι εύκολον να τό αντίληφθη κανείς πάρα πολύ καλά από τους Μαθητάς του Κυρίου. Διότι ούτε και άκείνοι άθεώρουν προηγουμένως τον γάμον δυσβάστακτον και κουραστικόν, αλλά μόνον όταν ήκουσαν τον Κύριον να τους καταυθύνη συμπεροματικώς εις την διαπίστωσην της άνάγκης, που ώδήγησε τότε και ο Παύλος την σκέψιν των Κορινθίων. Διότι τά λόγια του Χριστου «εκείνος που θα άπολύση την γυναίκα του, εκτός από λόγον πορνείας την κάνει να μοιχευέται».⁷⁹ Και τά λόγια του Παύλου «ο άνδρας δέν εξουσιάζει τό σώμα του»⁸⁰ έχουν λεχθη διαφορετικά, εκφράζουν όμως τό ίδιον νόημα. 3. Αν όμως ήθελε να παρατηρήσει κανείς τά λόγια του Παύλου προσεκτικώτερον θα αντίληφθη ότι μάλλον επιτείνουν την τυραννίαν και καθιστούν την δουλείαν περισσότερον κουραστικήν. Διότι ο μέν Κύριος δέν παραχωρεί εις τον άνδρα τό δικαίωμα να την εκδώση από την οικίαν ενώ ο Παύλος άφαιρεί από τον άνδρα και αυτήν την εξουσίαν επί του ίδιου του σώματος, αφού παραδίδει δλάκληρον την κυριαρχίαν επ' αυτού εις την γυναίκα και καταβάθει έτσι αυτόν εις θέσιν κατωτέρου του άργυρωνήγτου δούλου. Διότι και αυτός ο δούλος δύναται πολλάκις ν' άποκτήση την πλήρη έλευθερίαν του, αν κατορθώση κάποτε και άποκτήση χρήματα, τά όποια να καταβάλη εις τον κύριον του ως τίμημα της έλευθερίας του· ενώ ο άνδρας, άκόμη και αν τύχη να έχη την πλέον δύστροπον γυναίκα, είναι άναγκαζόμενος να ύπομεινη την δουλείαν και δέν δύναται να εβρη ρύθμιαν άπαλλαγην, ούτε διεξοδον από αυτήν την βεστοτείαν.

ΤΟ ΡΗΤΟΝ «ΜΗ ΑΠΟΤΕΡΕΙΤΕ ΛΑΛΗΛΟΙΣ» ΟΔΗΓΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ.

ΚΘ'. 1. Αφού λοιπόν είπε «ή γυναίκα δέν εξουσιάζει τό ίδιον της σώμα», προσθέτει· «δς μη άποσπέρητε ο ένας τον άλλον, εκτός εάν τό κάμτε από συμφώνου προσκαιρώς, διά να αφιερωθήτε εις την νηστείαν και την προσευχήν

79. Ματθ. 5, 32.
80. Α' Κορινθ. 7, 4.

καί μετὰ τοῦτο συνέχευθε πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτό.⁸¹ Νομίζω, πῶς πολλοὶ ἐδῶ ἀπὸ αὐτοῦ, ποῦ ἠσπασθήσαν τὴν καρθεσίαν, κοκκινέουν καὶ ἐντρέπονται διὰ τὴν μεγάλην συγκοπήν τοῦ Παύλου· ἀλλὰ μὴ φοβηθῆτε καὶ μὴ καταλίψετε εἰς ἀτόπους σκέψεις. Διότι φαίνονται μὲν καὶ αὐτὰ ὅτι τὰ λέγει πρὸς χάριν τῶν ἐγγύμων· ἐάν τις μὲν τὰ ἐξετάσῃ κακεῖς θαυτότερον θὰ εὕρῃ, ὅτι λέγονται μὲ τὸ ἴδιον πνεῦμα τοῦ ἐλέχθησαν καὶ τὰ προηγουμένα. Ἐάν δεδαίως κακεῖς θὰ ἤθελε νὰ τὰ προσπεράσῃ ἐπιφανειακῶς, χωρὶς νὰ τὰ συνδέσῃ μὲ τὴν αἰτίαν, ποῦ τὰ προκαλέσῃ, θὰ νομίσῃ πῶς εἶναι λόγος μᾶλλον προξενήτρας παρὰ Ἀποστόλου· ἂν δὲ τις ἀμβόθυῃ εἰς ἀλόκληρον τὸν σκοπὸν τῶν λόγων, τότε θὰ εὕρῃ πῶς καὶ αὐτὴ ἡ συμβουλή εἶναι ἀνταξία τοῦ ἀποστολικοῦ κύρους. Διότι πρὸς τί ἀνηπιύσσει ἐκτελέστερον τὸ θέμα τοῦτο; Δὲν τοῦ ἔφθανε, ἀφοῦ παρουσιάσῃ σεμνότερον τὸ θέμα μὲ τὰ παραπάνω λόγια, νὰ στασιασθῇ ἕως ἐκεῖ τὴν συμβουλὴν; Διότι τὸ «μὴ ἀποστερεῖτε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ἐκτὸς ἐάν πράττετε τοῦτο ἀπὸ συμφώνου προκαίως», τὶ ἔχει πέρα πᾶνω ἀπὸ τὸ «εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ ἅς ἀποδίδῃ ὁ ἄνδρας τὴν εὐνοίαν ποῦ τῆς χρεωστῆι» καὶ ἀπὸ τὸ «ὁ ἄνδρας δὲν ἐξουσιάζει τὸ σῶμα τοῦ»; Τίποτε τὸ περισσότερον· ἀπλῶς αὐτὰ, ποῦ ἐκεῖ ἐλέγχῃ ἀμυδρῶς καὶ ἐν συνταμίᾳ, ἐδῶ τὸ ἀνέπτυσσε σαφέστερον. 2. Καὶ κάμνει τοῦτο μιμούμενος τὸν ἄγιον τοῦ Θεοῦ Σαμουὴλ. Ὅπως δηλοῦθι ἀκριβῶς ἐκεῖνος ἐξήγει, εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν λαὸν μὲ πᾶσαν ἀκριβείαν τοὺς νόμους διὰ τὴν βασιλείαν, ἄχι διὰ νὰ ἀποδεχθῶν, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἀποδεχθῶν καὶ ἐκ πρώτης ὀψεως ἡ ἐξήγησις τοῦ φαίνεται, ὅτι εἶναι, διδασκαλία, ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι ὅτι ἀπετέλει μίαν ἀπαρτην ἐκ τῆς ἀκαίρου ἐπιθυμίας τῶν· ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος ἐπανερχεται συνεχῶς καὶ σαφέστερον εἰς τὴν τυραννίαν τοῦ γάμου, ἐπειδὴ ἐπιθυμῆι μὲ τὰ λόγια αὐτὰ νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ ἐκεῖ. Διότι μόλις εἶπε «ἡ γυναῖκα δὲν ἐξουσιάζει τὸ ἴδιον τῆς σαμῆι» προσθεῖται «ἅς μὴ ἀποστερῆτε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον ἐκτὸς ἐάν πράττετε τοῦτο ἀπὸ συμφώνου διὰ νὰ ἀσχοληθῆτε μὲ τὴν νηστείαν καὶ τὴν προσευχήν». Βλέπει πῶς χωρὶς νὰ προκαλέσῃ ὑποψίαν καὶ χωρὶς νὰ φανῇ ἐνοχλητικῶς ἔφερον ὅσους ζοῦν εἰς τὸν γάμον εἰς τὴν ἀσκησὴν τῆς ἐγκρατείας; Εἰς μὲν τὴν ἀρχὴν δηλοῦθι ἀπλῶς ἐπήνεσε τὸ πρᾶγμα, ὅταν εἶπε «καλὸν εἶναι εἰς τὸν ἀνδρωπὸν νὰ μὴ ἐγγίξῃ γυναῖκα»· ἐδῶ ὅμως

81. Α' Κορινθ. 7, 5.
82. Α' Βασιλ. 8, 11-17.

προσέθεσε καὶ συμβουλὴν λέγων «ἅς μὴ ἀποστερῆτε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ἐκτὸς ἐάν πράττετε τοῦτο ἀπὸ συμφώνου». 3. Ἀλλὰ διατὶ αὐτὸ ποῦ ἤθελε νὰ θεσμοθετήσῃ τὸ εἰρηγαγε ὑπὸ μορφήν συμβουλῆς καὶ ἄχι προσταγῆς; Διότι δὲν εἶπε «νὰ ἀποστερῆτε μὲν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ἀπὸ συμφώνου» ἀλλὰ τί; «Μὴ ἀποστερῆτε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ἐκτὸς ἐάν πράττετε τοῦτο ἀπὸ συμφώνου». Διότι ἔτσι ὁ λόγος γίνεται ἔλκυστικώτερος, φανερώων τὴν πρόθεσιν τοῦ διδασκάλου, νὰ μὴ ἀπαιτῆ τοῦτο ἀποτόμως, ὅποτε ἡ ἐκπλήρωσις τῶν προτενωμένων γίνεται μὲ πολλὴν εὐχαριστίαν. Καὶ δὲν παρηγορεῖ τὸν ἀκροατὴν μὲ αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ νὰ περιορίσῃ εἰς ὀλίγας λέξεις τὴν δοξίαν καὶ δύσκολον ὑπόδειξιν καὶ, πρὶν νὰ στενωχωθῆθῃ ὁ ἀκροατής, νὰ μεταπηδήσῃ εἰς τὰ εὐχάριστα καὶ νὰ ἐπιμείνῃ περισσότερον εἰς αὐτὰ.

ΔΙΑΤΙ Ο ΝΑΥΤΟΣ ΠΡΟΤΕΡΕΙ ΟΣΟΥΣ ΝΗΣΤΕΥΟΙΝ ΝΑ ΑΝΕΧΟΙΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΖΥΓΙΚΗΝ ΣΧΕΣΙΝ, ΕΦ' ΟΣΟΝ Ο ΓΑΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΙΜΙΟΣ.

Α'. 1. Ἄξιζε νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τοῦτο, ἀφοῦ ὁ γάμος εἶναι τίμιος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, τότε διατὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν συζυγικὴν προσέγγισιν κατὰ τὸν χρόνον τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς; Διότι θὰ ἦτο ἐντελῶς ἄστονον εἰ μὲν Ἰουδαῖοι, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχον διαταχθῆ ὅλα τὰ σωματικά καὶ τοὺς ἐπιτρέπετο νὰ ἔχουν καὶ δύο συζύγους, ἄλλως μὲν νὰ ἐκδικῶν καὶ ἄλλως νὰ ἐκδύγουν, νὰ δικινύουν τόσον ἐνδιαφέρου διὰ τὸ πρᾶγμα, ὥστε ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀκούσουν Θεοῦ λόγους, νὰ ἀπέχουν καὶ αὐτῆς τῆς νομίμου συνουσίας καὶ μάλιστα ἄχι μίαν οὔτε δύο μόνον ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ περισσοτέρας; καὶ ἡμεῖς ποῦ ἀπολαύομεν τοσαύτην χάριν, ποῦ ἐλάβομεν Πνεῦμα Θεοῦ, ποῦ ἐνεκράθημεν καὶ συνετάφημεν μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸν, ποῦ ἠξιώθημεν νὰ γίνωμεν υἱοὶ Θεοῦ, ἡμεῖς ποῦ ὑψώθημεν εἰς τὴν τιμὴν, ὥστερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ πολλὰ καὶ τόσον μεγάλη ἀγαθὰ νὰ μὴ φθάσωμεν οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν φροντίδα μὲ ἐκείνους τοὺς νηπιούς; 2. Ἄν κακεῖς πάλιν ἐπιμείνῃ καὶ ζητῶ νὰ μάθῃ· ὁ ἴδιος ὁ Μωϋσῆς διατὶ ἀπέτρεψε τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ αὐτῆς τῆς συνουσίας; ἐκεῖνο θὰ ἠμπορούσα νὰ εἶπω, ὅτι ἂν καὶ εἶναι τίμιος ὁ γάμος, ἀλλὰ δύνανται νὰ φθάσῃ μόνον μέχρι τούτου τοῦ σημείου, ὥστε νὰ μὴ μο-

83. «Κατέθη δὲ Μωϋσῆς ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν λαὸν καὶ ἠγείσαν αὐτοὺς, καὶ ἐπλάσαν τὰ ἱμάτια. Καὶ εἶπε τῷ λαῷ· γίνεσθε ἄστομοι πρὸς ἡμέρας, μὴ προσέλθῃτε γυναῖκα» (Ἐξόδος 19, 14-15).

λύνη τὸν ἔγγαμον, ἢ ἀνάθεις ὁμοῦ ἁγίων δὲν εἶναι ἔργον τῆς δυναμείας τοῦ γάμου, ἀλλὰ τῆς παρθενίας. Ὅτι δὲ παρήγγελλον ταῦτα ὄχι μόνον ὁ Μωϋσῆς, οὐτε ὁ Παῦλος, ἀκούσε τί λέγει ὁ Ἰωήλ: «Ἀγιάσατε τὴν νηστείαν, κηρύξατε τὴν θεραπείαν, συγκαλέσατε τὴν ἐκκλησίαν, ἐκλέξατε τοὺς πρεσβυτέρους». ⁸⁴ Ἀλλὰ ἰσως ζητεῖτε ἐκεῖνο, ποῦ δηλαδὴ θιέταξε τὴν ἀποχὴν ἀπὸ γυναίκα; «Ἄς ἐξελάβη» —λέγει— «ὁ γενομένος ἀπὸ τὸν κοιτῶνα τοῦ καὶ ἡ νύμφη ἀπὸ τὸ νυμφικὸν τῆς κρεβάτι». ⁸⁵ Ταῦτα θεβαίως εἶναι μεγαλύτερον καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐπιταγὴν τοῦ Μωϋσῆως. Διότι, ἐὰν ὁ νεόνυμφος καὶ ἡ νεόνυμφη, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀμοιβαίας ἀπολαύσεως εἶναι ἐντονωτάτη, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ νεότης σφριγᾷ καὶ ὁ ἐρωτικὸς πόθος εἶναι ἀσυγκράτητος, δὲν πρέπει νὰ ἀνέρχονται κατὰ τὸν χρόνον τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς, πόσον μᾶλλον πρέπει νὰ ἀποφεύγουν τοῦτο οἱ λοιποὶ οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν τόσοσιν μεγάλην ἀνάγκην συνουσίας; Διότι ἐκεῖνος ποῦ προσεύχεται καθὼς πρέπει καὶ νηστεύει, πρέπει νὰ ἀπορρίψῃ κάθε πόθον ὀικτικόν, πόσαν φροντίδα καὶ κοσμητικὴν διακοσμητικὴν καὶ ἀφοῦ ἀπὸ κάθε ἀποφῆν αὐτοσυγκεντρωθῆ καλῶς, εἶται μόνον νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο εἶναι καλὸν πρᾶγμα καὶ ἡ νηστεία, διότι περικόπτει τὰς φροντίδας τῆς ψυχῆς καὶ, καθὼς ἐμποδίζει τὴν ἀμελείαν ποῦ γυροφέρνει τὸν νοῦν, συμμαζεύει ὅλην τὴν σκέψιν πρὸς τὸν ἑαυτὸν τῆς. Αὐτὸ ἔχουν κατὰ νοῦν καὶ ὁ Παῦλος ἀποτρέπει ἀπὸ τὴν συνουσίαν καὶ μάλιστα ἐχρησιμοποίησε ἀρκετὰ ἐπιτυχῆ κυριολεξίαν. Διότι δὲν εἶπε νὰ ἀπέχετε διὰ νὰ μὴ μολυνθῆτε, ἀλλὰ «διὰ νὰ ἔχετε καιρὸν νὰ ἀφιερῶνασθε περισσότεροσιν εἰς τὴν νηστείαν καὶ τὴν προσευχὴν» ὡς νὰ ἤθελε νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ σαρκικὴ ἐπαρῆ τοῦ ἀνδρός μετὰ τὴν γυναῖκα τοῦ δὲν ὀδηγεῖ εἰς ἀκαθαρσίαν, ἀλλὰ εἰς ἀσχολίαν καὶ περισπασμόν.

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΘΕΩΡΕΙ ΑΝΑΓΚΑΙΑΝ ΤΗΝ ΑΠΟΧΗΝ
ΕΚ ΤΗΣ ΕΣΧΗΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΕΩΣ ΑΓ' ΟΒΟΥΣ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ
ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΥΧΗΝ.

ΛΑ'. Διότι τώρα μετὰ ἀπὸ τόσας προφυλάξεις ὁ Διδάσκαλος προσπαθεῖ νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ κατὰ τὸν χρόνον τῆς προσευχῆς; ἂν εὖρη τὴν ψυχὴν διασκορπισμένην καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἐρωτικῆς συμπάθειας πρὸς τὴν γυναῖκα, νὰ ἔχη

⁸⁴. Ἰωήλ 2, 16.
⁸⁵. Ἰωήλ 2, 16.

ἀποχαυνωθῆ καὶ τί δὲν θὰ πράξῃ, διὰ νὰ περιπλανῶνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς διανοίας μας; Πρᾶγμα τὸ ὁποῖον διὰ νὰ μὴ πάθωμεν μῆτε ὅταν πρὸ παντός φροντίζωμεν νὰ καταστῆραμεν τὸν Θεόν ἐπιπλάγγον ὀπίσθησιν τί μας, νὰ προσκρούσωμεν εἰς Αὐτὸν διὰ τῆς ἀνωφελοῦς προσευχῆς μας, διὰ τοῦτο μᾶς προτρέπει νὰ εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι τότε ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τῆς κρέτης.

ὍΤΑΝ ΠΡΟΣΕΥΧΟΜΕΘΑ ΜΕ ἈΜΒΑΛΙΑΝ, ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ
ΔΕΝ ΕΒΙΑΘΟΜΕΘΑ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ.

ΑΒ'. 1. Διότι ἐὰν οἱ προσερχόμενοι εἰς τοὺς βασιλεῖς— τί λέγω εἰς τοὺς βασιλεῖς; — εἰς αὐτοὺς τοὺς τελευταίους ἄρχοντας καὶ ὡς δοῦλοι παρουσιάζονται κτετευτικά εἰς τοὺς κυρίους τῶν, εἴτε τὸ κάμνουν διότι ἠβικήθησαν ἀπὸ ἄλλους, εἴτε διότι οἱ ἴδιοι ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ κάποιο εὐεργέτημα, εἴτε, ἀκόμη, σπεύθουν νὰ κατευνάσωσιν κάποιαν ὀργὴν ποῦ ἠγέροθῃ ἐναντίον τῶν, ἀφοῦ προσηλώσωσιν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὅλην τὴν σκέψιν τῶν πρὸς ἐκεῖνους, εἶται μόνον ἐπιπλάγγον τὴν συνάντησιν, ἢν δὲ ὀλίγον ξεχασθῶν, ὄχι μόνον δὲν κατορθώνουν αὐτὰ διὰ τὰ ὅποια παρεκάλουν, ἀλλὰ ἀπέρχονται ἀφοῦ λάβουν ἐπὶ πλέον καὶ κάποιο ἄλλο κακὸν ἐὰν λοιπὸν αὐτοὶ ποῦ ἐπιδοκῶσιν νὰ καταπαύσωσιν τὸν θυμὸν τῶν ἀνθρώπων, καταβάλλουν τὴν φροντίδα, τί θὰ πάθωμεν ἡμεῖς οἱ δύστυχοι, προσερχόμενοι μετὰ τὴν ἀδιαφορίαν εἰς τὸν Θεόν, τὸν Δεσπότην τῶν πάντων, καὶ μάλιστα ὅταν εἴμεθα ὑπαίτιοι πολὺ μεγαλύτερας ὀργῆς; Διότι οὐτε δοῦλος τὸν κύριόν του, οὐτε παλίτης τὸν βασιλέα δύναται νὰ παροῦσῃ τόσοσιν, ὅσον ἡμεῖς καθημερινῶς τὸν Θεόν. 2. Καὶ τοῦτο ἤθελε νὰ δείξῃ ὁ Χριστὸς, ὅταν παρωμοιάσῃ τὰ πρὸς τὸν πλησίον ἀμαρτήματα μετὰ ἐκατὸ θηνάρια, ἐνῶ τὰ πρὸς τὸν Θεόν μετὰ μύρια τάλαντα. Ἐπειδὴ λοιπὸν μετὰ τὰς προσευχὰς προσερχόμεθα διὰ νὰ κατασβέσωμεν τὴν ὀργὴν καὶ διὰ νὰ συμφιλιοθῶμεν μετὰ Αὐτόν, ποῦ καθημερινῶς τὸν κάμνομεν ἔχθρον μας, εὐλόγως μᾶς ἀποτρέπει ἀπὸ τὴν ἡδονὴν ἐκείνην, λέγων περίπου: Πρόκειται διὰ τὴν ψυχὴν μας, ἀγαπητοί, ὁ κίνδυνος εἶναι διὰ τὰ μέγιστα. Πρέπει λοιπὸν νὰ τρέμωμεν καὶ νὰ φοβούμεθα καὶ νὰ εἴμεθα συνεσταλαμμένοι προσερχόμεθα ἐνώπιον φοβεροῦ Κυρίου, ποῦ ἔχει ὑβρισθῆ πάρα πολὺ ἀπὸ ἡμᾶς, ποῦ δύναται νὰ μᾶς ἀπαγγεῖλῃ πολλὰς κατηγορίας καὶ νὰ μᾶς ζητήσῃ πολλὰς εὐθύνas. Αὐτὸς ὁ καιρὸς δὲν εἶναι καιρὸς ἐναγκαλισμῶν, οὐτε ἡδονῶν, ἀλλὰ διακρῶν καὶ στεναγμῶν πικρῶν, γονυκλισίας ἐνώπιον τοῦ

Θεοῦ καὶ εὐκρινούς ἐξομολογήσεως, ἐντόνου παρακλήσεως καὶ πολλῶν ἱκεσιῶν. Διότι θὰ εἶναι εὐχάριστον, ἂν κανεῖς, ἀφοῦ προσέβῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ με τὴν φροντίδα, ὅταν προσέλθῃ, νὰ δυνήθῃ νὰ καταπραῖνῃ ἐκείνην τὴν ὁρμήν. Ὅχι διότι εἶναι σκληρός ὅτε ἐπὶ εἶναι ὡμὸς ὁ Κύριός μας· ἀπειναντίας εἶναι πέρα πολὺ ἡμερὸς καὶ φιλόφρωντος· ἀλλὰ τὰ ὑπερβολικὰ μας ἁμαρτήματα ὅτε τὸν καλὸν καὶ ἐπιεικῆ καὶ πολυέλεον ἀφῆρουν νὰ μᾶς συγχωρήσῃ γρήγορα. 3. Δι' αὐτὸ λέγει «διὰ νὰ ἔχετε καιρὸν νὰ ἀποσώσεσθε εἰς τὴν νηστείαν καὶ τὴν προσευχήν». Τί λοιπὸν δύναται νὰ εἶναι πικρότερον ἀπὸ αὐτὴν τὴν δουλείαν; Θέλω νὰ προκόψω εἰς τὴν ἀρετὴν, νὰ πετάξω πρὸς τὸν ὁρατὸν, ἐπιμένων εἰς ἰησιῆας καὶ προσευχὰς νὰ καθαρισθῶ ἀπὸ τὸν ρύπον τῆς ψυχῆς· ἔπειτα ὅμως ἂν ἐκείνη δὲν θέλῃ νὰ συμμορφωθῇ με αὐτὴν τὴν γνώμην ἐξαγωγικῶς νὰ γίνω δοῦλος τῆς λαγνείας τῆς. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν εἰς τὴν ἄρχην «καλὸν εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ μὴ ἐγγίχῃ γυναῖκα». Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Μαθηταὶ εἶπον πρὸς τὸν Κύριον «ἐάν ἡ ἀφορμὴ τοῦ χωρισμοῦ τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴ καὶ μόνον, τότε δὲν συμφέρει νὰ ἔρχεται κανεὶς εἰς γάμον». Καὶ εἶπαν αὐτὰ ἀφοῦ ἐσκέφθησαν ὅτι κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην θὰ προήρχετο θλάθῃ διὰ τὸ ἄλλο μέρος καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐστενοχωρήθησαν.

Η ΕΠΑΝΑΦΩΣΙΣ ΤΩΝ ΦΩΣΑΙΜΕΝΩΝ
ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΡΙΣΜΑ ΟΣΩΝ ΝΙΜΟΥΝΤΑΙ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ.

ΑΓ'. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος συχνὰ ἐπαναλαμβάνει αὐτό, διὰ νὰ ἐμβάλῃ τοὺς Κορινθίους εἰς αὐτὸν τὸν λαγισμόν. «Ἄς ἔχῃ ὁ καθένας τὴν σύζυγόν του. Εἰς τὴν γυναῖκα του ἄς ἀποδίδῃ ὁ ἄνδρας τὴν εὐνοίαν τοῦ τῆς χρεωστεῖ. Ἡ γυναῖκα δὲν ἐξουσιάζει, τὸ ἴσκιόν τῆς σώμα. Μὴ ἀποστερήτῃ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἄλλον. Νὰ συνέχεσθε εἰς τὰς συζυγικὰς σας σχέσεις». Διότι ὅτε καὶ οἱ μακάριοι ἐκείνοι ἐπάθον τοῦτο ἀμέως μόλις ἤκουσαν· ἀλλὰ ὅταν ἐκ δευτέρου ἤκουσαν αὐτὰ, τότε συνῆθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐντολῆς. Ἐπειδὴ καὶ ὅταν ὁ Χριστὸς ἐκάθητο ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος, ὡμίλησε καὶ δι' αὐτὸ τὸ θέμα, καὶ ὄσπερ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα πάλιν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοὺς εἰσή-

86. Α' Κορινθ. 7, 1.

87. Ματθ. 19, 10.

88. Α' Κορινθ. 7, 3-5.

89. Ματθ. 6, 26 καὶ 91.

γαγε εἰς τὸν ἔρωτα τῆς ἐγκρατείας ὅταν τὰ ἴδια πράγματα, λέγωνται συνεχῶς, ἔχουν μεγαλύτεραν ἐπίδρασιν. Καὶ ἐδῶ λοιπὸν μιμούμενος ὁ Μαθητὴς τὸν Διδάσκαλον συνεχῶς συζητεῖ διὰ τὰ ἴδια θέματα. Καὶ ποιουμένα δὲν ἀναφέρει ἀπλῶς ὅτι συγχωρεῖται ἡ ἐγγαμία σχεδόν, ἀλλὰ ἀναφέρει καὶ τὴν αἰτίαν, λέγων διὰ τὰς πονηρίας καὶ τοὺς σατανικoὺς πειρασμοὺς καὶ τὴν ἔλλειψιν ἐγκρατείας, καὶ τοιοῦτοτρόπως, χωρὶς κανεῖς νὰ τὸ ὑποπτεῖσθῃ, πλέκει τὸ ἐγκώμιον τῆς παρθενίας με τοὺς λόγους του περὶ τοῦ γάμου.

Η ΠΑΡΘΕΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΘΑΥΜΑΣΤΗ ΚΑΙ ΑΓΙΑ ΗΘΛΩΝ ΣΤΕΦΑΝΩΝ.

ΑΔ'. 1. Διότι, ἐὰν τοὺς ἐγγάμους ἐφοδῆθῃ νὰ κρατήσῃ ἐπὶ πολὺ τὸν ἕνα μακρὰν τοῦ ἄλλου, διὰ νὰ μὴ εὖρη τὴν εὐκαρίαν νὰ διεισδύσῃ ὁ Διδάσκαλος, πῶσον στεφάνων πρέπει νὰ εἶναι ἀξίαι αὐταὶ ποὺ δὲν ἐχρεώσθησαν καθέλου αὐτὴν τὴν ἐκ τοῦ γάμου παρηγορίαν καὶ παρέμεινον μέχρι τέλους ἀνκήνηται. Ἄν καὶ αἱ ἐπινοήσεις τοῦ Διδάσκου δὲν ἀπειλοῦν καὶ τοὺς δύο ἐξ ἴσου. Διότι τοὺς μὲν ἐγγάμους, νομίζω, δὲν τοὺς ἐνοχλεῖ καν, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι πλησίον τοὺς εὐρίσκειται ἡ καταφυγὴ, καὶ ἂν αἰσθανθοῦν σφοδρότερον τὴν προσβολὴν, δύναται νὰ καταφύγουν ἀμέσως εἰς τὸν λιμένα· διότι ὅτε καὶ ἀφήνει ὁ μακάριος Παῦλος νὰ ταξιδεύσων μακρότερον, ἀλλὰ τοὺς προτρέπει νὰ ἐπιστρέψων, ὅταν κουράζωνται, ἐπιτρέπων εἰς αὐτοὺς πάλιν νὰ συνευρίσκωνται. Ἐνῶ ἡ παρθένος ἀναγκάζεται διαρκῶς καὶ θαλασσοδέρνη καὶ νὰ πλέῃ εἰς πέλαγος χωρὶς λιμένα· καὶ ἂν ἀκόμη ἐγεῖρθῃ ἡ σφοδρότερα τρικυμία, ὅτε τότε ἐπιτρέπεται νὰ ἀράξῃ τὸ σκάφος τῆς καὶ νὰ ἀναπαυθῇ. 2. Ὅπως λοιπὸν οἱ πειρασμοὶ τῆς θαλάσσης δὲν ἐπιτίθενται ἐναντίον τῶν πλεόντων ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχει πλησίον πόλις ἢ ἐπίγειον ἢ λιμὴν (διότι ματαίως θὰ ἐκινδυνεύουν)· ἂν δὲ συναντήσων τὸ σκάφος εἰς τὸ μέσον τοῦ πέλαγους, ἔχοντες καὶ ὡς ἐφόδιον τῆς τόλμης των τὴν ἀπουσίαν ἐκείνων, ποὺ θὰ ἐσπεύδων νὰ βοηθήσων τὰ θέματα των, ἀναστατώνουν καὶ κινοῦν τὰ πάντα καὶ δὲν σταματοῦν, παρὰ ὅταν ἡ θυβίσιον τὸ σκάφος ἀσθενῶν ἢ πάθουν τὸ ἴδιον αὐτοὶ· ἔτσι λοιπὸν καὶ ὁ φοβερός αὐτὸς πεπρατῆς σκῆνει ἐναντίον τῆς παρθένου μεγάλην βαρυχειμωνιά, καὶ φοβερὸν ἀνοστατώνει καὶ ἀφόρητον τρικυμίαν, ὅλα τὰ ἀναταράσσει ἄνω-κάτω, ὥστε με τὴν θίαν καὶ τὴν ὁρμήν νὰ ἀνατρέψῃ τὸ σκάφος. Διότι ἤκουσε, ὅτι ἡ παρθένος δὲν ἔχει τὸ «ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέχεσθαι» τῶν ἐγγάμων, ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ παλαίῃ διαρκῶς, διαρκῶς νὰ μάχεται ἐναντίον

τῶν πονηρῶν πνευμάτων, ἕως οὗ καταπλεύσῃ εἰς ἡσυχον λιμένα. 3. Διότι ὁ Παῦλος ἐκλείπει τὴν παρθένον ὡς γενναίου στρατιώτην, ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη καὶ δὲν ἀφήνει νὰ ἀνοιχθοῦν δι' αὐτῶν αἱ πύλαι, ἔστω καὶ ἂν ἀκόμη ὁ ἐχθρὸς τῆς ἐπιπέσει μετ' πρωτοφανῆ ἀγριότητα, καὶ ἂν γίνεται ἀγριώτερος ἀκόμη ἐπειδὴ ἔχει ὑπ' ὄψιν του τοῦτο, ὅτι ὁ ἀντίπαλος δὲν ἔχει αὐδεμιάν δυνατότητα ἀνασχωχῆς. Ὅχι δὲ μόνον ὁ Διάβολος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔκτονος ἐρεθισμὸς τῆς φυσικῆς ἐπιθυμίας ἐνοχλεῖ εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν τοὺς ἀγάμους καὶ τοῦτο εἶναι ἀλοφάνερον εἰς πάντα. Ὅσων, δηλαδή, πραγμάτων ἔχομεν τὸ δικαίωμα τῆς ἀπολαύσεως, δὲν καταλοιδανόμεθα ταχέως ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν των, διότι ἡ ἀδεια τῆς ἀπολαύσεως των ἐπιτρέπει εἰς τὴν ψυχὴν νὰ ἠσυχώσῃ. Τοῦτο ἐπιθεβαιώνει καὶ κάποια λαϊκὴ παροιμία ἀπολύτως ἀληθῆς. Αὐτὸ, πού δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν εὐκόλως, δὲν προκαλεῖ σφοδρὸν ἐπιθυμίαν. Ἄν ὅμως κάποτι ἐμποδιζόμεν ἀπὸ αὐτὰ πού ἄλλοτε ἦσαν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, τότε συμβαίνει τὸ ἀντιθετὸν καὶ αὐτὰ πού ἄλλοτε κατεφρονούμεν, διότι ἦσαν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, αὐτὰ τὰ ἴδια, ὅταν χάσωμεν τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐξουσίαν, διεγείρουσιν σφοδρότεραν τὴν ἐπιθυμίαν μας. 4. Πρῶτον μὲν λοιπὸν δι' αὐτὸν τὸν λόγον εἶναι μεγαλύτερα ἡ γαλήνη εἰς τοὺς ἐγγάμους· δεύτερον δέ, διότι καὶ ἂν ἀκόμη ἡ φλόγα φουντώσῃ, τὴν καταστέλλει ἀμέσως ἡ ἐπελθοῦσα συνουσία. Ἀλλὰ ἡ παρθένος ἐπειδὴ δὲν δύναται κατ' ἄλλον τρόπον νὰ σῆσῃ τὴν φωτιάν, τὴν βλέπει μὲν νὰ κορυφώνεται καὶ νὰ ἀνοδοῖν ψηλά, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν σῆσῃ, ἕνα μόνον προσέχει, νὰ μὴ κατὰ κάπως μάχεται μετ' τὴν φωτιάν. Ὑπάρχει ἀρὰ γε πρόγμα πῶς παράδοξον ἀπὸ αὐτὰ, νὰ βαστάσῃ δηλαδή μέσα τῆς τὴν φωτιάν καὶ νὰ μὴ καίεται; Νὰ στριφογυρίσῃ μὲν ἡ φλόγα μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τῆς καὶ νὰ διατηρῇ ἀνέπαφον τὴν διανοίαν τῆς; Διότι κανεὶς δὲν τῆς ἐπιτρέπει νὰ θειάσῃ ἔξω αὐτοῦς τοὺς ἀναμμένους ἑσθρακούς· ἀλλὰ αὐτὸ πού ὁ Πατριστασιῆς λέγει, ὅτι εἶναι ἀδύνατον εἰς τὴν φύσιν τῶν σωματίων, αὐτὴ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ τὸ ὑπομένῃ εἰς τὴν ψυχὴν τῆς. Καὶ τί λέγει ἐκεῖνος; «Εἶναι δυνατόν νὰ περιπατήσῃ κανεὶς ἐπάνω εἰς ἀναμμένα κάρθουνα καὶ νὰ μὴ κατακαύσῃ τοὺς πόδας του;».ṑ Νὰ ὅμως πού αὐτὴ περιπατεῖ καὶ ὑπαφέρει αὐτὸ τὸ βασανιστήριον. «Εἶναι δυνατόν νὰ βάλῃ κανεὶς τὴν φωτιάν μέσα εἰς τὸν κόρφον του

90. Παροιμία: 8, 28.

καὶ νὰ μὴ κατακαύσῃ τὰ ἱμάτιά του;».ṑ Ἀλλὰ αὐτὴ ὅμως, πού ἔχει ὄχι εἰς τὰ φορέματά τῆς, ἀλλὰ μέσα τῆς τὴν φωτιάν νὰ φουντώσῃ καὶ νὰ τρεξοβολῆ, ὑπομένει καὶ στεγάζει τὴν φλόγα.

5. Λοιπὸν, εἰπέ μου, θὰ τολμήσῃ κανεὶς ἀκόμη νὰ συγκρίνῃ τὸν γάμον μετ' τὴν παρθένοιαν; ἢ, ἔστω, νὰ τὴν κοιτάξῃ κατὰματα; Ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπιτρέπει ὁ μακάριος Παῦλος, ὁ ὁποῖος διεχώρισε σαφῶς τὸ ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. «Διότι» —λέγει— «ἡ μὲν παρθένος μεριμνᾷ διὰ τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, ἐνῶ ἡ ἐγγαμὸς μεριμνᾷ διὰ τὰ ἐγκόσμια».ṑ Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπέτρεψεν νὰ συνέλθωσιν τὰ ἀνδρόγυνα καὶ τοὺς ἔκαμε τὴν χάριν αὐτὴν, ἔκουσε πῶς τοὺς ἀνειδίξει πάλιν. «Νὰ συνέρχεσθε» —εἶπε— «διὰ νὰ μὴ σᾶς πειράξῃ ὁ Σατανᾶς».ṑ Καὶ θέλων νὰ δεῖξῃ, ὅτι δὲν προέρχονται ὅλα ἀπὸ τὴν πεφραστικὴν ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ἀλλὰ τὸ περισσότερον καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας ἀμέλειαν προσέθεσε τὴν κυριώτεραν αἰτίαν λέγων «ἀπὸ ἰστικῆν σὰς ἀκρασίαν».ṑ 6. Ποῖος λοιπὸν δὲν θὰ κοκκινίσῃ ὅταν ἀκούσῃ ταῦτα; Ποῖος δὲν θὰ φροντίσῃ ν' ἀποφύγῃ τὴν μομφὴν τῆς ἀκρασίας; Διότι ἡ παρθένοις αὐτὴ δὲν ἀπευθύνεται πρὸς ὅλους, ἀλλὰ πρὸς ὅσους φέρονται ἰσχυρῶς πρὸς τὰ γήινα. Ἄν, λέγει, εἶσαι τόσοσιν δοῦλος τῶν ἡδονῶν, ἂν εἶσαι τόσοσιν παραλυμένος, ὥστε νὰ κυριαρχῆσαι διαρκῶς ἀπὸ τὴν σκέψιν τῆς συνουσίας καὶ νὰ ἀπαχαιώνεσαι, νὰ συνέρχεσαι μετ' τὴν γυναῖκα. Αὐτὴ ἡ παραχώρησις δὲν προέρχεται ἀπὸ ἀποδοχὴν, ὅτε ἀπὸ ἔπαινον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ χλευασμὸν καὶ καταδίκην. Διότι, ἐὰν δὲν ἤθελε νὰ ἐπιτεθῇ μετὰ σφοδρότητος εἰς τὴν ψυχὴν τῶν φιληδόνων, δὲν θὰ ἐχρησιμοποιοῖ τὴν λέξιν «ἀκρασίαν», μίαν λέξιν πού εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ καὶ ἔχει τὴν ἕνοιαν μεγάλης μομφῆς. Διὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν εἶπε «ἕξ αἰτίας τῆς ἀσθενείας σας»; Διότι ἡ λέξις αὐτὴ ἐκφράζει μᾶλλον συμφωνίαν, ἐνῶ ἡ ἄλλη, ἡ ἀκρασία, φανεράνει τὴν ὑπερβολικὴν κωρότητα. Χαρακτηριστικὸν λοιπὸν τῆς ἀκρασίας, δηλαδή τῆς ἀκολασίας, εἶναι νὰ μὴ δύναται κανεὶς νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὴν πορνείαν, ἂν δὲν πληριάσῃ συνεχῶς τὴν γυναῖκα του καὶ ἀπολαμβάνῃ τὴν σαρκικὴν ἕνωσιν. 7. Τί ἔχουν λοιπὸν νὰ εἰπουν ἐπ' αὐτοῦ ὅσοι ἔχουν τὴν γνώμην, ὅτι ἡ παρθένια εἶναι περιττὴ; Αὐτὴ μὲν ὅσον περισσότερον ἐντείνεται εἰς ἀγῶνα, τόσοσιν περισσότερον ἐπαινεῖται· ἐνῶ ὁ γάμος, ὅταν κανεὶς τὸν χρησιμοποῖ κατὰ

91. Παροιμία: 8, 27.

92. Α' Κορινθ. 7, 34.

93. Α' Κορινθ. 7, 5.

94. Α' Κορινθ. 7, 5.

κόρον, τότε πρὸ παντός στερεῖται ἀπὸ κάθε ἑσπανου. Διότι —λέγει— τοῦτο τὸ λέγω κατὰ συγκατάθεσιν, δὲν τὸ ἐπιβάλλω ὡς ἐντολήν. Ἐκεῖ ὅμως ὅπου ὑπάρχει συγκατάθεσις δὲν δύναται νὰ ἔχη θέσις ὁ ἑσπανός. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς παρθένοὺς ὅταν ἐμιλήθῃ λέγει: «Δὲν ἔχω ρητὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου». Ἐμῆπως ἀρὰ γε ἐξίσωσε τὸ πρᾶγμα; Κάθε ἄλλο. Διότι διὰ τὴν παρθένον δίδει γνώμην, ἐνῶ ἐδῶ κάμνει συγκατάθεσιν. Καὶ δὲν ἐπιτάσσει οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο, ὅχι θεοβίως διὰ τὴν ἴδιαν αἰτίαν· ἀλλὰ εἰς τὴν μίαν περιπτώσιν, διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζεται, ὅποιος ἐπιθυμῇ νὰ ὑψωθῇ ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀκρασίαν, μὲ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι θεμιτός τρόπος τινὰ εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐντολῆς τοῦ γάμου· εἰς τὴν ἄλλην, διὰ νὰ μὴ κατακρίνεται, ὅποιος ἀδυνατεῖ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ὄψος τῆς παρθεσίας, μὲ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι παραβαίνει πρόσταγμα. Δὲν προτάσσω —λέγει— νὰ παρθευετέ· διότι φοβοῦμαι τὸ δυσκολοκατάρθειτον τῆς παρθεσίας. Δὲν προτάσσω νὰ συνέρχωνται συνεχῶς οἱ ἄνδρες μὲ τὰς γυναῖκας τῶν· διότι δὲν θέλω νὰ γίνω νομοθέτης ἀκρασίας. Εἶπα «νὰ συνέρχεσθε», διὰ νὰ σὰς ἐμποδίσω νὰ πέσετε χαμηλά, ὅχι διὰ νὰ ἀνακόψω τὴν προθυμίαν προόδου εἰς τὴν ἐγκράτειαν. 8. Ὡστε ἡ ἀρχὴ τῆς θέλῃσις δὲν ἦτο νὰ συνέρχεται συνεχῶς ὁ ἄνδρας μὲ τὴν σύζυγόν του, ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἐνομοθέτησε ἡ ἀκράτεια τῶν ἀμελεστέρων καὶ πιὸ ραθυμῶν. Διότι, ἂν θέλῃς νὰ μάθῃς ποῖον εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Παύλου, ἀκουσε: «Θέλω —λέγει— ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ εἶναι ὅπως καὶ ἐγώ, ἀγαμοί». Ἐποῖον, ἂν θέλῃς νὰ ζῶν ὅλοι εἰς τὴν ἐγκράτειαν, αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν θέλεις νὰ εἶναι κανεὶς ἑγγαμῶς. Ὅς τὸσον δὲν ἐμποδίζω δι' αὐτὸ ὅσους θέλουν νὰ ὑπανδρεύωνται, οὔτε τοὺς κοτηγορῶ, ἀλλὰ εἰδοίμαι καὶ ποδῶ νὰ εἶναι ὅλοι ὅπως καὶ ἐγώ, ἐπιτρέπω ὅμως, κατὰ συγκατάθεσιν, καὶ τὸν γάμον διὰ νὰ ἀποφεύγουν τὰς πορνείας. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν ἀρχὴν εἶπεν: «Καλὸν εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ μὴ ἐγγίξῃ γυναῖκα». διότι αὐτὸ ἐπιθυμῶ περισσότερο.

ΚΑΤ' ΑΝΑΓΚΗΝ Ὁ ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΡΟΧΕΙΖΕΙ ΤΟΝ ΣΑΥΤΟΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑΒΕΙΓΜΑ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ.

ΛΕ΄ 1. Διὰ ποῖον δὲ λόγον ἐδῶ ἀναφέρει τὸν ἑαυτὸν του, λέγων: «Θέλω ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, νὰ εἶναι ὅπως καὶ

96. Α' Κορινθ. 7, 25.
96. Α' Κορινθ. 7, 7.
97. Α' Κορινθ. 7, 1.

ἐγώ;». Ἐνῶ ἐὰν δὲν προσετίθετο τοῦτο, θὰ εἶχεν ἀποφύγει τὴν περιστολογίαν. Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν προσέθεσε ὡς πρὸς καὶ ἐγώ;». Ὅχι ἀπὸ ἑσπανοῦ· διότι αὐτὸς εἶναι ἐκ τῶν ἀποστόλων, ποῦ ὑπέμεινε μὲν τοὺς περισσώτερους κόπους διὰ τὸ βεῖσι κήρυγμα, ἐδεῖρε δὲ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀνάξιον ν' ἀποκαλῆται ἀπόστολος. Διότι, μόλις εἶπε, ὅτι «ἐγώ εἰμαι ὁ ἐλάχιστος ἀπὸ ὅλων τῶν ἀποστόλων», ὡσάν νὰ ἐπρόφερε κάτι ποῦ ὑπερέβαινε τὴν ἀξίαν του, σπεύδει ἀμέσως νὰ διορθώσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ λέγων «ποῦ δὲν εἰμαι ἀξίος νὰ λέγωμαι ἀπόστολος». Διατί λοιπὸν ἐδῶ, κατὰ τὴν συμβουλήν, προβάλλει τὸν ἑαυτὸν του; Ὅχι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγνώριζεν, ὅτι οἱ μαθηταὶ τότε κυρίως παρακινουῦνται νὰ γίνων ἱσληταὶ τῶν καλῶν, ὅταν παραβειγματίζωνται ἀπὸ τοὺς διδασκάλους. Ὅπως λοιπὸν αὐτὸς ποῦ φιλοσοφεῖ μόνο μὲ λόγια, χωρὶς ἔργα, δὲν ὠφελεῖ πολὺ τὸν ἀκροατὴν, εἶται, ἀντιθέτως, καὶ αὐτὸς ποῦ δύναται νὰ βεῖξῃ, ὅτι πρῶτος ὁ ἴσῃσις κατάρθωσε νὰ ἐφαρμῶσῃ τὴν συμβουλήν, ποῦ δίδει περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο παρακινεῖ ἐκείνον, ποῦ ἀκοῦει. Ἐπὶ πλέον ἀποδεικνύεται καθαρός ἀπὸ φθόνου καὶ ἑσπανοῦ· διότι αὐτὸ τὸ ἐξαιρετικόν, ἡ ἐγκράτεια, θέλει νὰ γίνῃ κοινὸν γνώρισμα τῶν μαθητῶν, χωρὶς νὰ ἐπιζητῇ νὰ ἔχη τίποτε περισσώτερον αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ ἐξισῶνεται εἰς ὅλα μὲ αὐτούς. 2. Ἐγώ νὰ εἶπω καὶ τρίτην αἰτίαν. Ποῖαν; Τὸ πρᾶγμα φραίνεται, ὅτι ἦτο δύσκολον καὶ ὅχι εὐκαλον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπειδὴ λοιπὸν ἤθελε νὰ βεῖξῃ, ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι εὐκολώτατον, φέρει εἰς τὸ μέσον αὐτὸν, ποῦ τὸ κατάρθωσε διὰ νὰ μὴ νομίσκουν ὅτι αὐτὸ εἶναι πάρα πολὺ ἐπίπουνον, ἀλλὰ ἀποβλέποντες πρὸς τὸν ἡγέτην των, νὰ ἀκολουθήσουν καὶ αὐτοὶ μὲ θάρρος τὸν ἴδιον δρόμον. Τοῦτο τὸ κάμνει καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις. Συζητῶν π.χ. μὲ τοὺς Γαλάτας καὶ σπεύδων νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ παλαιοῦ Νόμου, ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποῖου προσεκολλῶντο εἰς τὴν παλαιὴν συνήθειον διατηροῦντες πολλὰς διατάξεις του, τί τοὺς λέγει; «Γίνεσθε ὅμοιοι μὲ ἐμέ, διότι καὶ ἐγώ καθὼς σεις εἶμαι». Καὶ αὐτὸ ποῦ λέγει ἔχει τὴν ἐξῆς περίπου σημασίαν. Δὲν δύνασθε νὰ εἰπῆτε —λέγει— ὅτι ἐπέστρεψες ἀπὸ εὐδωλοτέρης εἰς τὸν Χριστιανισμόν τώρα καὶ ἐπειδὴ δὲν γνωρίζεις τὸν φόβον ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὴν παρῶσιν τοῦ παλαιοῦ Νόμου, ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς διδασκαίης εἰς ἡμᾶς ὅλα αὐτά. Διότι καὶ ἐγώ —λέγει— ὅπως καὶ σεις, ὑπεβλή-

96. Α' Κορινθ. 15, 8.
99. Γαλ. 4, 12.

θην κάποτε εις αὐτὴν τὴν δουλείαν διετέλεσα κάτω ἀπὸ τὰ προστάγματα τοῦ Νόμου ἐφόλαξα τὰς παρατηρήσεις τῶν ἐπιτολῶν ἀλλὰ, στὰν ἐπερῆν ἡ Θεία Χάρις, ὄλον τὸν ἑαυτὸν μου μετέθεσα ἐκ τοῦ Νόμου εἰς τὴν χάριν. Δὲν ὁπάρχει λοιπὸν πλέον παραβάσεις ἀφοῦ ἐγνώμην ὀπίσκοι εἰς ἄλλοι ἀνδρα.¹⁰⁰ Ὡστε κανεὶς δὲν δύναται νὰ λέγῃ τοῦτο, ὅτι ἐνῶ ἄλλα συμβουλεύω, ἄλλα πράττω ἢ ὅτι, ἀφοῦ ἐξησφάλισα τὸν ἑαυτὸν μου, παρέδωσα σὰς εἰς τοὺς κινδύνους. Διότι, ἐὰν τὸ πρῶμα ἦτο κίνδυνος, δὲν θὰ ἐπρόδιδα τὸν ἑαυτὸν μου, οὔτε θὰ παρημέλου τὴν ἰδικὴν μου σωτηρίαν. Ὅπως λοιπὸν ἐκεῖ, πρὸς τοὺς Γαλάτας, προέβαλε τὸν ἑαυτὸν του ὡς παρδείγμα καὶ διέλυσε τὸν φόβον, ταιουτοτρόπως καὶ ἐδῶ τοὺς ἐκρίωνει τὴν ἀγωνίαν διὰ τὴν παρθενίαν μὲ τὸ νὰ φέρῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸ μέσον.

ΑΠὸ ΜΕΤΡΙΟΦΡΟΣΥΝΗΝ Ὁ Αἰ. ΠΑΥΛΟΣ
ΟΝΟΜΑΖΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ ΧΑΡΙΣΜΑ.

ΑΣ'. 1. Ἄλλὰ καθένας —λέγει— ἔχει ἰδιώτερον χάρισμα, ἄλλος μὲν τοῦτο, ἄλλος δὲ ἐκεῖνο.¹⁰¹ Πρόσεξε, ὅτι ὁ χαρακτήρ τῆς ἀποσταλτικῆς ταπεινοφροσύνης πουθενά δὲν χάνεται, ἀλλὰ παντοῦ διαλάμπει μὲ ἀκριβείαν χάρισμα τοῦ Θεοῦ ὀνομάζει τὸ κατόρθωμά του αὐτὸ καὶ ἐκεῖ, ὅπου ἔχουσιν ἀσθονοὺν ἰδρώτα, τὸ ἀνοσθεῖ δολόκληρον εἰς τὸν Κύριον. Καὶ τί τὸ παρόδοξον, ἀν πράττῃ αὐτὸ καὶ μὲ τὴν ἐγκράτειαν, ἀφοῦ ἐχρησιμοποίησε τὸν ἴδιον τρόπον στὰν ὠμίλει διὰ τὸ κήρυγμα, διὰ τὸ ὅποιον ὑπέμεινεν ἀναρῶμα ἡττους κόπους, συνεχεῖς θλίψεις, ταλαιπωρίας ἀνεκδιήγητους, καθημερινούς θανάτους; Τί λέγει λοιπὸν δι' αὐτό; «Περισσότερον ἀπὸ δούλου αὐτοῦ ἐκοπίσασ' ὄχι ὁμῶς ἐγώ, ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ποῦ εἶναι μαζί μου.»¹⁰² Δὲν λέγει,

100. Εἶναι γνωστὴ ἡ καταπορὰ τῶν ἐξ Ἰουδαίου Χριστιανῶν κατὰ τοῦ Ἀπ. Παύλου. Ὅσοι ἐπίκεινον, παρὰ τὴν ἀπόραση τῆς Ἀποσταλτικῆς Συνόδου, ἐκ τέρπου οἱ προσεχόμενοι εἰς τὸν Χριστιανισμὸν τὰς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου καὶ κατηγοροῦν τὸν Ἀπ. Παῦλον, ὡς ἀποστάτην. Ἀποτὸς ἀντιμετωπιεῖται εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴν ὁ Ἀπ. Παῦλος. Καὶ αὐτὸ ἐπιμαρτυρεῖται ἐνταῦθα ὁ ἱερὸς Χριστοστόμος, στὰν λέγῃ, ὅτι δὲν δεύσεται παράσεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἐφ' ὅσον ἐπατάχθησαν «ἀνδρὶ ἐτέρῳ», δηλαδὴ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἔχει δὲ, φαίνεται ὅτι ὄφιν τοῦ ἱερῆς Χριστοστόμου καὶ τὸ τοῦ Ἱερουμίου β. 1: «Ἐν ἔμπροσθε ἀντὶ τὴν γυναιχὰ αὐτοῦ, καὶ ἀπέβη ἀπ' αὐτοῦ καὶ γέννηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ».

101. Α' Κορινθ. 7, 7.
102. Α' Κορινθ. 16, 10.

ὅτι μέρος μὲν ἀνήκει εἰς αὐτὸν καὶ ἐν ἄλλο μέρος ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἐπὶ δολόκληρον ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν. Τοῦτο εἶναι γνώρισμα εὐγνώμονος δούλου, νὰ μὴ θεωρῇ τίποτε ἰδικόν του, ἀλλὰ ὅλα θεοποτικά, νὰ μὴ νομίξῃ τίποτε ἰδικόν του ἔργον, ἀλλὰ ὅλα ἔργα τοῦ Κυρίου. 2. Τὸ ἴδιον πράττει καὶ ἄλλοῦ. Ἀφοῦ δηλαδὴ εἶπε «ἔχοντες δὲ διάφορα χαρίσματα ἀνάλογα μὲ τὴν χάριν, ἡ ὅποια μᾶς ἐδόθη»,¹⁰³ προχωρῶν ἀπαρτίθησε καὶ μεταξὺ αὐτῶν προστάσεις καὶ ἐλεημοσύνας καὶ μεταδόσεις ἀγαθῶν εἰς τοὺς πτωχοῦς.¹⁰⁴ Ὅτι ὁμῶς αὐτὰ εἶναι κατορθώματα καὶ ὄχι χαρίσματα, εἶναι δολοφάντερον εἰς καθένα. Εἶπα δὲ αὐτὰ ὥστε, στὰν τὸν ἀκούσης νὰ λέγῃ: «Καθένας ἔχει ἰδιώτερον χάρισμα νὰ μὴ δειλιάσῃ καὶ νὰ μὴ ἐπιβῇ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου: Τὸ πρῶμα δὲν χρειάζεται τὴν ἰδικὴν μου προσπάθειαν ὁ Πάυλος τὸ ἀπεκάλεσε χάρισμα. Ἀπὸ μετριοφροσύνην λοιπὸν τὸ λέγει αὐτὸ καὶ ὄχι διότι θέλει νὰ καταπέξῃ τὴν ἐγκράτειαν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν χαρισμάτων. Δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐναντιωθῇ τόσο καὶ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του καὶ πρὸς τὸν Χριστόν πρὸς μὲν τὸν Χριστόν, ποῦ λέγει: «Υπάρχουν καὶ ἄλλοι εὐνοῦχοι, ποῦ ἠγωνίσθησαν κατὰ τῆς ἀμφότου ὁμῆς δι' αὐτοπροαιρέτου ἀποχῆς ἀπὸ τὸν γάμον καὶ αὐστηρῶς ἐγκρατείας, διὰ νὰ ἐργασθοῦν χωρὶς κανένα περισπασμὸν διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»¹⁰⁵ καὶ ποῦ προσέθεσεν «ὅποιος ἠμπορεῖ νὰ παραδεχθῇ καὶ νὰ ἐπαρμόσῃ τὸν λόγον αὐτὸν ὡς προχωρήσῃ πρὸς τὸν δόξον τῆς ἀγνότητος. Οὔτε πάλιν νὰ ἐναντιωθῇ, πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, στὰν καταδικάσῃ τὰς γυναῖκας, ποῦ ἐπροτίμησαν τὴν χρείαν, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησαν νὰ μείνουν πιστοὶ εἰς τὴν ἀρχικὴν τῶν πρόθεσιν. Διότι, ἐὰν εἶναι χάρισμα, διατί τὰς ἀπειλεῖς λέγων ὅτι: «ἔχουν κατακρίσιν καὶ καταδίκην, ἐπειδὴ δὲν ἐφόλαξαν τὴν πρώτην τῶν ὁπόσχεσιν;»¹⁰⁶ Διότι πουθενά ὁ Χριστὸς δὲν ἐτιμώρησεν αὐτοὺς, ποῦ δὲν ἔχουν χαρίσματα, ἀλλὰ ἐτιμώρησε παντοῦ δούλους δὲν ἐπέβειαν ἐνάρετον θίον. Καὶ τοῦτο κυρίως ἐπιζητεῖ ἀπὸ ἡμῶν, ἄριστον θίον καὶ ἀνεπίληπτα ἔργα ἢ δὲ διανομὴ τῶν χαρισμάτων δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν τοῦ λαμβάνοντος, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ποῦ τὰ παρέχει. Διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς πουθενά δὲν ἐκπαινεῖ δούλους κἀμουν θαύματα, ἀλλὰ, ἀπ' ἐνάρετας, καὶ τοὺς μαθητὰς του, στὰν ἐμεγαλοφρο-

103. Ρωμ. 12, 6.

104. Ρωμ. 13, 7-8.

105. Ματθ. 18, 13.

106. Α' Τιμ. 5, 12.

νον δι' αὐτό, τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ τῆν τρικύττη ἡθονὴν λέγων: «Μὴ χάρητε, διότι οὐκ ὑπακούουσιν τὰ δοκίμια».¹⁰⁷ Διότι αὐτοὶ ποὺ μακαρίζονται παντοῦ εἶναι οἱ ἐλετρημονες, οἱ ταπεινοὶ, οἱ πρῶτοι, οἱ ἔχοντες καθαρὰν καρδίαν, οἱ εἰρηνοποιοὶ, ὅλοι ὅσοι πράττουν αὐτὰ ἢ τὰ παρόμοια. 3. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος ἀπαριθμῶν τὰ ἰδικά του κατορθώματα μεταξὺ αὐτῶν ἀνέφερε καὶ τὴν ἐγκράτειαν. Διότι ἀφοῦ εἶπε κμὲ ὑπακομὴν πολλήν, μὲ εὐχέλεις, μὲ ἀνάγκας, μὲ στενοχωρίας, μὲ δορυμῶς, μὲ φυλακίσεις, μὲ συνεχεῖς μετακινήσεις ποὺ δὲν μᾶς ἀφήνουν νὰ σταθῶμεν πουθενά, μὲ κόπους, μὲ ἀγρυπνίας, μὲ νηστείας» προσέθεσε κμὲ ἀγνώτητα ἀπὸ κόδε μολυσμῶν.¹⁰⁸ Δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε αὐτό, ἂν ἡ ἐγκράτεια ἦτο χάρισμα. Ἀλλὰ καὶ διατὶ σκώπτει θεσους δὲν τὴν ἔχουν καὶ τοὺς ὀνομάζει ἀκρατεῖς; Διατὶ δὲ καὶ ὅποιος δὲν δίδει εἰς γάμον τὴν παρθένου του κάμνει καλύτερον; Διατὶ δὲ καὶ τὴν χήραν μακαρίζει περισσύτερον, ἂν παραμῆνῃ ἔτσι; Διότι, ὅπως εἶπα μάλις παραπάνω, οἱ μακαρισμοὶ καθῶς καὶ αἱ τιμαίαι δὲν εἶναι διὰ τὰ θαύματα, ἀλλὰ διὰ τὰ ἔργα. Καὶ πᾶς ἐπιμένει πάλιν καὶ συμβουλεύει διὰ τὰ ἴδια, ἂν τὸ πρᾶγμα δὲν ἐξηρτᾶται ἀπὸ ἡμῶς καί, μετὰ ἀπὸ τὴν κλίση ποὺ θὰ μᾶς ἐνέπνευεν ὁ θεός, δὲν ἐχρειάζεται καὶ ἡ ἰδική μας ἐντατικὴ προσπάθεια; Διότι, ἀφοῦ εἶπε «θέλω νὰ εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅπως εἶμαι καὶ ἐγώ, δηλαδὴ εἰς τὴν ἐγκράτειαν», πάλιν λέγει: «Λέγω δὲ εἰς τοὺς ἀγάμους καὶ τὰς χήρας, ὅτι εἶναι καλὸν εἰς αὐτοὺς, ἂν μείνουν, ὅπως ἐμὲ καὶ ἐγώ, δηλαδὴ εἰς τὴν ἐγκράτειαν».¹⁰⁹ Πάλιν προβάλλει τὸν ἑαυτὸν του διὰ τὴν ἴδιαν αἰτίαν. Διότι ἔχοντες τὸ παράδειγμα πλησίον καὶ τρόπον τινὰ ἰδικόν των, μετὰ μεγαλύτερας προθυμίας θὰ ἀπετόλμων τοὺς κόπους τῆς παρθενίας. Ἄν δὲ λέγῃ πᾶρα πάντα «θέλω νὰ εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅπως εἶμαι ἐγώ» καὶ ἐδῶ (προσθέτει) πάλιν «εἶναι καλὸν εἰς αὐτοὺς, ἂν μείνουν, ὅπως καὶ ἐγώ» καὶ δὲν προσθέτῃ πουθενά τὴν αἰτίαν, μὴ ἀκπλήττεται. Διότι δὲν τὸ κάμνει ἀπὸ ἀλαζονείαν, ἀλλὰ διότι θεωρεῖ ἀρετικὴν ἀπολογίαν τὴν ἰδικὴν του γνώμην, μὲ τὴν ὅποιαν κατάρθρωσε τὸ πρᾶγμα.

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΓΑΜΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ, ΠΟΛΛΑΣ ΑΝΔΙΑΣ.

ΑΖ'. 1. Ἄν ὅμως κανεὶς θέλῃ νὰ μάθῃ καὶ δικαιολογίας δὲς ἐρευνῆσῃ πρῶτον τὸ περὶ τούτου φρόνημα ὄλων τῶν

107. Λουκ. 10, 30.

108. Β' Κορινθ. 6, 4-6.

109. Α' Κορινθ. 7, 7-8.

ἀνθρώπων καὶ ἔπειτα ὅσα συμβαίνουν γύρω ἀπὸ τὴν ὀπόθεσιν. Διότι, ἂν καὶ οἱ νομοθέται δὲν τιμωροῦν τοὺς τοιοῦτους γάμους τῶν χηρευσάντων, ἀλλὰ τοὺς ἐπιτρέπουν καὶ παραχωροῦν τὴν ἄδειαν, ἐν τούτοις πολλὰ καὶ ἀπὸ πολλοὺς λέγονται ἐναντίον των εἰς τὰς οἰκίας καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν, διὰ νὰ τοὺς εἰρωνευθοῦν, νὰ τοὺς κατηγορήσουν, νὰ τοὺς ἀποστραφθοῦν. Διότι ὅλοι ἀποστρέφονται αὐτοὺς ὄχι ὀλιγότερον ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ παραβαίνουν τὸν ἔρκον των, καὶ δὲν τολμοῦν οὔτε φίλους νὰ τοὺς κάνουν, οὔτε εἰς συμφωνίαν νὰ ἔλθουν, οὔτε νὰ τοὺς ἐμπιστευθοῦν δι' ὀτιθίποτε. Ἐπειδὴ ὅταν τοὺς βλέπουν νὰ ληγομένουν τῶσον εὐκόλα τὴν σὺναναστροφήν, τῶσον φιλιὰν καὶ συζυγικὴν σχέσιν καὶ συμβῆκσιν, τοὺς καταλαμβάνει κάποιο μωδίσισμα ἀπὸ αὐτὰς τὰς σκέψεις καὶ δὲν πλησιάζουν αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους μὲ ὄλον τὸν ἀδωρητισμὸν των, ὡς ἐλαφροὺς καὶ ἀλλοπροσάλλους. Καὶ δὲν τοὺς ἀποστρέφονται μόνου δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀηθίαν δι' ὅσα λαμβάνουν χώραν. 2. Διότι, εἰπέ μου, τί εἶναι περισσότερο ἄχαρι παρά, ὅταν, ὅσπερ ἀπὸ τὸν πολὺν θρήνον καὶ τὰ κλάματα καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὰ δακτύνια μαλλιά καὶ τὰ μαῦρα φορέματα, ἀκούονται ἔξωθεν κρότοι χαριμάσθων καὶ ἐτοιμάζεται νυμφικὸς θάλαμος καὶ θόρυβος, ἐντελῶς ἀντίθετος πρὸς τὸν προηγούμενον, ὡσὸν νὰ παίζουν θέατρον εἰς τὴν σκηνὴν ἡθροποιοί, καὶ τὴν μίαν στιγμὴν νὰ γίνεται τούτο, τὴν δὲ ἄλλην τὸ ἄλλο; Ἐπειδὴ μόνου ἐκεῖ εἰς τὸ θέατρον, δύνασαι νὰ ἴδῃς τὸ ἴδιον πρόσωπον νὰ εἶναι ἄλλοτε μὲν βασιλεὺς καὶ ἄλλοτε ὁ πτωχότερος ὄλων. Τὸ ἴδιον καὶ ἐδῶ: αὐτός, ποὺ προηγουμένως δὲν ἀπεσιπᾶτο ἀπὸ τὸν τάφον, ἔξαφνα κμαρῶνει γομβρός. Αὐτός ποὺ ἐξεροῖζομε τὰ μαλλιά του ἀπὸ τὴν βλάβην, φέροι πάλιν εἰς τὸ ἴδιον κεφάλι στέφανον ὁ θλαμμένος καὶ σκουδρωτός, ποὺ πολλὰς φορές μὲ δάκρυα ἐπλεξε τὸ ἐγκάμιον τῆς ἀποθανούσης συζύγου πρὸς ἐκείνους, ποὺ ἤλθον νὰ τὸν παρηγορήσουν καὶ ποὺ δικήρυξεν, ὅτι τοῦ εἶναι πλέον ἀδίωτος ὁ θίος, καὶ ποὺ δυσπρεστέθη μὲ αὐτοὺς ποὺ τὸν ἀπέτρεπαν ἀπὸ τοὺς θρήνους, αὐτὸς τῶρα συχνὰ ἀνάμια εἰς τοὺς ἴδιους αὐτοὺς ἀνθρώπους στολίζεται πάλιν καὶ ὀμορφαίνει καὶ μὲ τὰ μάτια, ποὺ ἦσαν δακρυσμένα πρῶτον, μὲ τὰ ἴδια τῶρα τοὺς βλέπει μὲ γέλια καὶ σκορπᾷ φιλοφρονήσεις καὶ φιλιὰ μὲ τὸ ἴδιον στόμα, μὲ τὸ ὅποιον προηγουμένως ὄρκιζετο δι' ὅλα αὐτὰ.

3. Καὶ τὸ θλιβερότερον ἀπὸ ὅλα εἶναι ὁ πόλεμος ποὺ ἀρχίζει ἐναντίον των παιδιῶν (διὰ τοῦ δευτέρου γάμου) ἢ λέσων, ποὺ ἐρχεται νὰ συγκατοκλήσῃ μὲ τὰς θυγατέρας;

διότι παντού και πάντοτε λείπει είναι η μητριά.¹¹⁰ Από εδώ αρχίζει η καθημερινή φιλονεικία και διαμάχη, από εδώ η παράφραση εκείνη και άουνηθήστη ζηλοτυπία εναντίον εκείνης, που δεν ενσυχλεί πλέον. Διότι οι ζωντανοί, επί τέλους, και φθονούν, και φθονούνται, ενώ προς τους νεκρούς συνθηκολογούν ακόμη και οι έχθροι. Αυτό όμως δεν συμβαίνει εδώ· αντίθετος κατά τόν εκ χηρείας γάμον, ζηλοτυπείται τό χώμα και η στάκτη και αναπτύσσεται ανέλιπτων μίσος εναντίον εκείνης που την έχει σκεπάσει: ο τόφος και εκτοξεύονται δέριες και εμπαιγμοί και κατηγορίες προς εκείνην, που έχει ήδη διαλυθή μέσα εις την γήν, άποψόν μίσος προς εκείνην, που δεν την έχει λυτήσαι καθόλου. Τί χειρότερον από αυτόν τόν παραλογισμόν δύναται να συμβή από αυτήν την ώμότητα; χωρίς να έχη άδικηθή καθόλου από την άποθαμένην — τί λέγω δεν ήδικήθη; — ενώ ώφελείται από τους κόπους εκείνης και άπολαμβάνει τά αγαθά της, δεν παύει η δεύτερα σύζυγος να μάχεται εναντίον της οικίας της άποθανούσης και την γυναίκα, που δεν την ελύπησε καθόλου και που συνήδως δεν την έχει ήδη ποτέ της, την μαστιγώνει καθημερινώς με άμετρήτους χλευασμούς. Και αυτήν, που δεν υπάρχει πλέον, την εκδικείται εις τό πρόσωπον των τέκνων της και πολλάκις όπλίζει τόν άνδρα εναντίον των, όπου αυτή δεν τά καταφέρνει.¹¹¹

4. 'Αλλ' όμως δλ' αυτά έθεωρήθησαν από τους ανθρώπους εύκολα και άποφευτά, μόνον και μόνον διά να μη άναγκάζονται να άπομένουν την τυραννίαν της επιθυμίας. 'Αλλά η παρθένος δεν κατελήθη από ζέλην έμπρός από αυτήν την έχθρικήν παράταξιν, ούτε άπέφυγε την συμπλοκήν, που θεωρείται άνυπόφορος από τους πολλούς, αλλά έστάθη γενναία και άπεδέχθη την μάχην με την φύσιν. Πώς λοιπόν δύναται κανείς έπαισιως να την θαυμάσῃ, όταν οι μὲν άλλοι χρειάζονται και δεύτερον γάμον διά να μη κα-

110. Εις τό σημειον από το άναγνώστης θέ θαυμάσῃ, άφ' ενός μὲν την όβριστην ήθικην άντιλήψιν, που είχε διά τόν γάμον ο Ιερός Χριστός, άφ' ουτε να θεωρή τόν δεύτερον γάμον άσώστολον παραβίασιν της Ιερότητος του μυστηρίου· άλλ' άφ' έτέρου και την θαυμάστην άνδρασίαν, που ήνοιχον επί της φύξης του ο ήρωϊσμός της χηρείας της μητέρας του, η άποία μετά γενναϊότερους όπαιρμας την στήθεσιν κάμνον· της χηρείας, από αδρασιάν προς την μάχην του τεθναστος Σκευόδου, άλλα και από άγάπην προς τό άποθανούσθν τέκνον της.

111. Να και μία ακόμη άπόδειξις της άμπεριβλήτου έπισημοτερής σοφίας· ο Ιερός Χριστός άναγκάσθη μίαν άρκατά έπιτοχημένην ψυχολογικήν άνατομίαν της μητριάς. 'Ανακόλληται και τραγικά τά θυμάται της μητριάς. 'Επάρχον βαθείας και έξαιρετικής ανερίτην γενναϊκόν, που άφ' ουτέ γαίον εν χηρεία άνδρῶν, έμεγάλωσαν μετά κρωτοφρονος στασις τά έννα τέκνα. Πρόκειται όμως περί σπανιστάτων έξαιρέσεων.

τακάνται από την σαρκικήν επιθυμίαν ενώ αυτή, που δεν συνήψε ούτε ένα, μένει διά παντός άγία και άτραυμάτιστος; Δι' όλα αυτά και, έπάνω από αυτά, διά τας άμοιβάς της χηρείας, που άναμένουν εις τους αδρονούς, έλεγεν αυτός, που είχε μέσα του άμιλούντα τόν Χριστόν. «Καλόν είναι εις αυτούς, εάν μείνουν, όπως και έχω».¹¹² Δεν ήδυνήθης ν' άπέλθης εις την ώμίστην κορυφήν; Μη πίστης, τουλάχιστον, κάτω και από την χαμηλοτέραν. Τόσον η παρθένος άς ύπερτερεί από σε, καθ' όσον εκείνην ούτε μίαν φοράν δεν την κατενόησες η επιθυμία, ενώ σε, σε άκυριεύσε μὲν πρότερον, δεν ήδυνήθη όμως διά παντός να σε κρατήση ύποχειρίον της. Και σύ μὲν ένίκησες μετά την ήτταν, ενώ εκείνη έχει την νίκην καθαράν από πάσαν ήτταν και ενώ συναντάται μαζί σου κατά τό τέλος, ύπερχει μόνον κατά την αρχήν.

ΔΙΑΤΙ Ο ΠΑΥΛΟΣ ΕΙΣ ΜΕΝ ΤΟΙΣ ΪΠΗΑΝΑΡΕΪΜΕΝΟΙΣ
ΔΙΑΒΙ ΗΟΑΗΝ ΠΑΡΗΓΟΡΙΑΝ, ΕΝΘ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΟΝ
(ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΝ) ΔΕΝ ΤΗΝ ΕΚΚΟΥΡΑΞΗ ΑΠΟ ΤΟΙΣ ΚΟΠΟΙΣ.

ΑΗ'. 1. Εις τους έγγάμους λοιπόν προσφέρει μεγάλην παρηγορίαν, ώστε να μη άποστερή ο ένας τόν άλλον, και αν ακόμη ο ένας τό ήβελε, μήτε η από συμφώνου άποχή να παρατείνεται πολύ. 'Επέτρεφεν ακόμη και δεύτερον γάμον, εάν θέλουσ, διά να μη φλέγονται από την επιθυμίαν. 'Ενώ εις αυτούς που παρθεύουσεν δεν έδωσε κομμίαν του αυτήν παρηγορίαν· άλλά τους μὲν έγγάμους άφού τους άνακουρίσῃ δι' όλίγον, πάλιν τους θέτει από δοκιμασίαν, ενώ την παρθένον δεν της επιτρέπει ούτε όλίγον να άναπνεύσῃ, άλλά την αφήνει να μάχεται όρθια διαρκώς και να κτυπιέται από τας επιθυμίας, χωρίς να της δίδῃ την εύκαιρίαν να συνάψῃ και μίαν σύνταμον άνακαχήν. Διότι τάχα δεν ειπε και εις αυτήν· «Εάν δεν εγκρατεύεται, άς έλθῃ εις γάμον». Διότι ούτε προς τόν άθλητήν, άφού άποβάλλῃ τά φορέματά του και άλεκρήθῃ και εισέλθῃ εις τό στάδιον και σκονισθῃ, δύναται τις να ειπῃ: «'Αναχώρησε, άπόφυγε τόν αντίπαλον»· άνάγκη πλέον να συμβῃ τό έν εκ των δύο, η να στεφανωθῃ η να φύγῃ νικημένος και έντροπισσόμενος. Διότι εις μὲν τό γυμναστήριον και την παλαίστραν, όπου η άσκησης διεξάγεται με γνωστούς και συμπλέκεται ο άθλητής με φίλους, φαινόμενικά αντίπαλους, είναι εις την έξουσίαν του να κοτιάσῃ η να μη κοτιάσῃ· όταν όμως έγγραφῇ εις τόν κατάλογον των άθλητών, που

112. Α' Κορινθ. 7, 8.

πρόκειται να αγωνισθῶν, καὶ συγκεντρωθῆ τὸ πλῆθος τῶν φιλάθλων καὶ παρίσταται ὁ ἀγωνοθέτης καὶ οἱ θεαταὶ καταλάθουσι τὰς θέσεις τῶν καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὸν στίβον ὁ ἀντίπαλος καὶ ἀντιπαραταχθῆ, ὁ νόμος πλέον τῶν ἀγῶνων τοῦ ἔχει ἀφαιρέσει αὐτὴν τὴν δυνατότητα. 2. Καὶ εἰς τὴν παρθένου, λοιπόν, καθ' ἕν χρόνον ἀπέπτεται, ἂν πρέπει νὰ ὑπανδρευθῆ ἢ οὐκ, ὁ γάμος εἶναι ἀκίνδυνος· ἀφοῦ ὅμως ἔχη κἀμὲ τὴν ἐκλογὴν τῆς καὶ ἔχει ἐγγραφῆ εἰς τὸν κατάλογον τῶν καλογραῶν, ἔχει ἤδη εἰσελθεῖ εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐγκρατείας διὰ τὴν ἀγωνισθῆ. Ποῖος θὰ τολμήσῃ λοιπόν, ὅταν ἤδη τὸ θέατρον ἔχει ἐτοιμασθῆ καὶ θεωροῦν μὲν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν οἱ ἄγγελοι καὶ εἶναι ἀγωνοθέτης ὁ Χριστός, ὁ δὲ διάβολος μαίνεται καὶ φρουμᾷζει καὶ εἶναι ἐτοιμος νὰ συμπλακῆ εἰς τὴν πάλιν εἰς τὸ μέσον τοῦ στίβου, ποῖος λοιπόν θὰ τολμήσῃ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸ μέσον καὶ νὰ εἴπῃ: «Ἀπόφυγε τὸν ἔχθρον, ὑποχώρησε πρὸ τῶν κόπων, μὴ ἐπιχειρήσῃς νὰ τὸν συλλάβῃς, ἀλλὰ παραχώρησε εἰς αὐτὸν τὴν νίκην». 3. Καὶ τί λέγω πρὸς τὰς παρθένους; Πρὸς τὰς χήρας δὲν δύναται κανεὶς νὰ τολμήσῃ νὰ ὑψώσῃ τὴν ἰδίαν κραυγὴν, ἀλλ' αὐτ' αὐτῆς λέγει ἐκεῖνα τὰ φοβερά λόγια: «Ὁταν καταληφθῶσιν ἀπὸ τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν ἀφανίζεται ἡ ἀγάπη τῶν πρὸς τὸν Χριστόν, καὶ θελήσουσι νὰ ἔλθουσι εἰς γάμον, ἔχουσι κατάκριτον καὶ καταδικὴν, διότι καταφρόνησαν τὴν πρώτην τῶν ὑποσχέσεων, ὅτι θὰ παρέμενον πιστοὶ καὶ ἀφωσιμῆται εἰς τὸν Χριστόν».¹¹³

Εἰς ποίαν χήραν καὶ εἰς ποίαν παρθένον
ἐπιτρέθει ὁ γάμος νὰ ἰσχυρευθῶσιν.

ΛΘ'. 1. Καὶ ὅμως αὐτὸς συνιστᾷ: «Λέγω δὲ εἰς τοὺς ἀγάμους καὶ εἰς τὰς χήρας, ὅτι εἶναι καλὸν εἰς αὐτοὺς, ἔάν μείνουσι, καθὼς καὶ ἐγώ. Ἐάν ὅμως δὲν ἐγκρατεύονται, ὡς ἔλθουσι εἰς γάμον». Καὶ πάλιν: «Ἐάν ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος τῆς, εἶναι ἐλευθέρη νὰ ὑπανδρευθῆ μὲ ὅποιον θέλει, ἀρκεῖ μόνον ὁ γάμος τῆς νὰ γίνῃ σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου».¹¹⁴ Πῶς λοιπόν, ἀφοῦ τὴν ἀφῆκεν ἐλευθέρην νὰ ὑπανδρευθῆ, ἀπὸ τὴν ἄλλην τὴν τιμωρεῖ, καὶ τὸν γάμον τοῦ ἰσχυρίζεται ὅτι εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, τὸν κατακρίνει ὡς γινόμενον παρανόμως;

Μὴ φοβηθῆς, δὲν ἐννοεῖ αὐτὸν τὸν γάμον, ἀλλὰ ἀλ-

113. Α' Τιμ. 5, 11-12.

114. Α' Κορινθ. 7, 8, 9, 10.

λον. Καθὼς ἀκριβῶς, ὅταν λέγῃ «ἔάν ἡ ἀγάμος κόρη ἔλθῃ εἰς γάμον, δὲν ἡμάρτησε»,¹¹⁵ δὲν ὁμιλεῖ δι' αἰκείην πού τῃς ἠθέη, χάριν τῆς ἐγκρατείας, τὸν γάμον (διότι εἶναι εἰς ὄλους φανερόν, ὅτι αὐτὴ ἡμάρτησε καὶ μάλιστα ἀμαρτίαν ἀσυγχώρητον)· ἀλλὰ τὸ λέγει διὰ τὴν ἀγάμον κόρην, ἢ ὅποια ὅμως ἀκόμη δὲν ἀπεφάσισεν, ἂν θὰ ἀκολουθήσῃ τὸν γάμον ἢ τὴν παρθένοιαν, ἀλλὰ εὐρίσκειται εἰς τὴν μέσῃ αὐτῶν τῶν λογισμῶν ἔται καὶ ἐδῶ χήραν ἐννοεῖ τὴν γυναῖκα πού ἀπλῶς δὲν ἔχει ἄνδρα καὶ δὲν ἔχει λάθει ἤδη μίαν συγκεκριμένην ἀπόφασιν, ἀλλὰ εἶναι ἀκόμη ἐλευθέρη νὰ ἐκλέξῃ καὶ τοῦτο καὶ ἐκεῖνο. Ἐκεῖ ὅμως ἐννοεῖ ἐκείνην, πού δὲν ἔχει πλέον τὴν ἐξουσίαν νὰ συνάψῃ πάλιν γάμον μὲ ἄλλον νομίον, ἀλλὰ ἔχει εἰσελθεῖ μὲ τὴν θέλησίν τῆς εἰς τὸν στίβον διὰ νὰ ἀποδυθῆ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐγκρατείας. 2. Διότι εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι χήρα καὶ νὰ μὴ κατατάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν καθιερωμένων χηρῶν, ὅταν δὲν ἔχη ἀποδεχθῆ ἀκόμη αὐτὸ τὸ ὄφισμα. Δι' αὐτὸ καὶ λέγει: «Χήρα ὡς κατατάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν χηρῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι μικρότερα τῶν ἐξήντα ἐτῶν καὶ ἐφ' ὅσον ὑπῆρξε σύζυγος ἑνὸς ἀνδρός».¹¹⁶ Αὐτὴν λοιπόν πού εἶναι ἀπλῶς χήρα τὴν ἀφήνει νὰ ὑπανδρευθῆ, ἂν θέλῃ ἐκείνην ὅμως πού ὑπεσχέθη εἰς τὸν Θεόν νὰ μείνῃ διὰ παντὸς χήρα καὶ ἔπειτα ὑπανδρευθῆ, τὴν καταδικάζει ἐν σφοδρῶς, ὅτι ἠθέτησε τὴν συμφωνίαν, πού ἔκαμε μὲ τὸν Θεόν.¹¹⁷ Δὲν ἐννοεῖ λοιπόν αὐτὰς, ἀλλ' ἐκεῖνας, ὅταν λέγῃ: «Ἐάν ὅμως δὲν ἐγκρατεύονται, ὡς ἔλθουσι εἰς γάμον. Διότι προτιμώτερον εἶναι νὰ ἔλθῃ κανεὶς εἰς γάμον παρά νὰ φλέγεται ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς ἐπιθυμίας».¹¹⁸

Βλέπετε, ὅτι πούθεν δὲν θαυμάζεται καθ' ἑαυτὸν ὁ γάμος, ἀλλὰ θεωρεῖται ἀναγκαῖος διὰ τὰς προνομίας, διὰ τὸν πειρασμόν καὶ διὰ τὴν ἀκρασίαν; Διότι ὅλ' αὐτὰ προηγουμένως τὰ ἀνέφερε· ἐδῶ δὲ, ἐπειδὴ τοὺς ἐκέντισε σφοδρῶς μὲ τοὺς ἀνειδισμούς, χρησιμοποιοῖ ἠπιωτέρας λέξεις καὶ ἀποκαλεῖ τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἀνομιᾶν αὐτὸ ἐμπρησμόν καὶ φλόγα. 3. Ἄν καὶ οὕτω παρέλειπε νὰ περάσῃ ὁ λόγος, χωρὶς νὰ κεντήσῃ τὸν ἀκρασίην. Διότι δὲν εἶπε (ὡς

115. Α' Κορινθ. 7, 28.

116. Α' Τιμ. 5, 9.

117. Ἡ πρώτη χριστιανικὴ Ἐκκλησία εἶχε μίαν ὁργάνωσιν. Εἰς τὴν ὁργάνωσιν αὐτὴν αἱ χηρᾶσαι γυναικες ἀπετέλουσι ἰδίαν τάξιν, ὅπως αἱ ἀδικησασαί. Ὁ ἱερεὺς Χριστοστόμος ἐφαλόθηρε τὴν ὁργάνωσιν αὐτὴν. Περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἀγαπώμενου ἀνδρός, εἰς τὸ κοινοῦν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ἀναδείχθη ἡ χήρα Ὀλυμπιάς.

118. Α' Κορινθ. 7, 9.

οτανδρεύονται) «εάν αναγκάζονται από την επιθυμίαν, εάν γυροφέρνουν, εάν δέν θύνανται» δέν εἶπε τίποτε ἀπό αὐτά, πού ἀρμόζουν εἰς τοὺς πάσχοντας καὶ ἀξίους συγγνώμης; ἀλλὰ τί εἶπε; «Ἐάν δέν ἐγκρατεύωνται», φράσις πού ἀρμόζει εἰς ἐκείνους πού δέν θέλουν νά κοπιᾶζουν καὶ νά ἐνεργοῦν κατὰ τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας ἀπὸ ραθυμίαν. Δεικνύει δηλαδὴ, ὅτι ἐνῶ εἶναι εἰς τὸ χέρι των τὸ πρῶγμα, δέν τὸ καταρῶνουν, διότι δέν θέλουν νά ὑποσληθῶν εἰς κόπους. Ἄλλ' ὅμως οὔτε πάλιν τοὺς τιμωρεῖ, οὔτε τοὺς κηρύσσει ἐνόχους, ἀλλὰ μόνον ἀφ' οὗτος ἀπεστέρησεν ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους, τὴν σφοδρότητα τῆς ἐπικρίσεως τὴν περιορίζει εἰς τοὺς λόγους, χωρὶς νά κἀνῃ πουθενά λόγον διὰ τὴν γέννησιν τέκνων, πού εἶναι ἡ πλέον εὐπρόσωπος καὶ ἀξιοσέβαστος πρόφασις τοῦ γάμου, ἀλλὰ ἀπεναντίας ὁμιλεῖ διὰ πύρωσιν καὶ ἀκρασίαν καὶ διὰ πορνείας καὶ σατανικῶν πειρασμῶν καὶ συγχωρεῖ τὸν γάμον μόνον διὰ νὰ μὴ γίνωται; αὐτά.

4. Καὶ τί μέ τοῦτο; θά εἴη. Ἐφ' ὅσον μὲς ἀπαλλάσσει δι' αὐτὸ ἀπὸ κάθε τιμωρίαν, εὐκόλως θά ὑποφέρωμεν πᾶσαν κατὰκρίσιν καὶ πάντα ὀνειδισμὸν ἄρκει νά δυνάμεθα νά ἱκανοποιώμεθα καὶ νά ἀπολαύωμεν συνεχῶς τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν.

Τί λοιπὸν φίλε μου ἐν δέν ἐπιτρέπεται νά τρυφώμεν καὶ νά ἀπολαμβάνωμεν τὴν ζωὴν, θά καρποποιώμεθα μόνον τὸν ὀνειδισμὸν; Καὶ πῶς, λέγει, δέν ἐπιτρέπεται νά ζώμεν μὲ τὰς ἀπολαύσεις, ἐφ' ὅσον ὁ Παῦλος λέγει «εάν ὅμως δέν ἐγκρατεύωνται, ὡς ἔβουν εἰς γάμον;». Ναί, ἀλλὰ ἄκουσε καὶ τὴν συνέχισιν τοῦ Παύλου.

5. Ἐμοσθεσ δτι εἶναι προτιμώτερον νά ἔλθῃ κανεῖς εἰς γάμον παρὰ νά φλογίζεσαι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν· ἀπεδέχθης τὸ εὐχάριστον, ἐπίτησες τὴν ἀδειαν, ἐθαύμασες τὸν Ἀπόστολον διὰ τὴν συγκατάδοσιν του· ἀλλὰ μὴ σταματήσῃς ἕως ἐβῶ, νά δεχθῆς καὶ τὰ ἐπάμενα· διότι καὶ τὰ δύο παραγγέλματα εἶναι τοῦ Ἰησοῦ. Τί λέγει, λοιπὸν, ἐν συνεχείᾳ; «εἰς ἐκείνους δὲ πού ἔχουν ἔλθει εἰς γάμον, παραγγέλλω ὅχι ἐγώ, ἀλλὰ ὁ Κύριος, ἡ γυναῖκα νά μὴ χωρισθῇ ἀπὸ τὸν ἄνδρα της· ἐάν δὲ συμβῇ νά χωρισθῇ, ὡς μείνη ἄγαμος, ἢ ὡς συμφυλιωθῇ μὲ τὸν ἄνδρα της. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνδρας νά μὴ ἀφήνῃ τὴν γυναῖκα του».¹¹⁹

119. Α' Κορινθ. 7, 10-11.

Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΟΣ.

Μ'. 1. Τί γίνεται ὅμως, ἐάν ὁ ἄνδρας εἶναι ἄσχυρος, ἢ δὲ σύζυγος μοχθηρῶς, κακὸν γλώσση, φλύαρος, σπάταλος, πρᾶγμα πού εἶναι κοινὸν ἐλάττωμα ἄλλων τῶν γυναικῶν, γεμάτη ἀπὸ πολλὰς ἄλλας κακίας, πῶς θά ὑποφέρῃ αὐτὴν τὴν καθημερινὴν ἀγρίαν ἐκείνος ὁ ταλαίπωρος, τὴν ἀλαζονείαν, καὶ τὴν ἀβιαντροπίαν της; Τί θά συμβῇ πάλιν, ἐν τούταντιον αὐτὴ μὲν εἶναι κοσμία καὶ ἡσυχος, ἐκείνος δὲ εἶναι θρασύς, ὑπερήφανος, ἀπάτομος, φαντασμένος πολὺ ἀπὸ τὰ χρήματα, ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν ἐλευθέρων σύζυγόν του τὴν ἔχει ὡς δούλην, καὶ ἀπέναντι της συμπεριφέρεται μὲ τὸν ἴδιον τρόπον πού συμπεριφέρεται καὶ πρὸς τὰς ὑπηρετίας του, πῶς τότε θά ὑποφέρῃ ἢ σύζυγος αὐτὴν τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν θυσίαν; Καὶ τί θά συμβῇ, ἐν συνεχῶς τὴν ἀποστρέφεται καὶ ἐπιμένει διὰ παντός εἰς αὐτὴν τὴν συμπεριφορὰν του;

Νά ὑποφέρῃς, λέγει, ἄνῃ αὐτὴν τὴν δουλείαν; διότι, ὅταν ἀποθάνῃ, τότε μόνον θά εἶσαι ἐλευθέρη. Ἐν ὅσω ὅμως θά ζῇ κατ' ἀνάγκην ἐν ἐκ τῶν δύο, θά κἀμνης; ἢ δηλαδὴ θά τὸν διαπλάσῃς μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν καὶ θά τὸν καλύτερεύσῃς, ἢ ἐάν τοῦτο ἀποδειχθῇ ἀδύνατον, θά ὑπομένης μὲ γενναϊότητα αὐτὸν τὸν ἀκήρικτον πόλεμον καὶ τὴν ἀσυνθηκολόγητον παντοτεινὴν μάχην.

2. Καὶ πᾶρα πᾶνω μὲν ἔλεγε «ὡς μὴ ἀποστέρῃ ὁ ἄνδρας τὸν ἄλλον ἐκτός ἐάν πράττετε τοῦτο ἀπὸ συμφωνίου προσκαίρωσ». Ἐδῶ ὅμως καὶ ὅταν ἀκόμη χωρισθῇ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν της, τὴν προστάσσει νά ἐγκρατεύεται τοῦ λοιποῦ. Διότι, λέγει «ὡς μὲνη ἄγαμος ἢ ὡς συμφυλιωθῇ πρὸς τὸν ἄνδρα της».¹²⁰ Βλέπεις, πῶς ἔχει ἀποκλεισθῇ μεταξύ δύο πολέμων; Ἡ δηλαδὴ πρέπει νά ὑπομένη τὴν σφοδρότητα τῆς ἐπιθυμίας ἢ, ἐν, δέν τὸ θέλῃ αὐτό, πρέπει νά κολακεύῃ τὸν τύραννόν της καὶ νά δίδεται εἰς ἐκείνον νά τὴν κἀνῃ, ὅ,τι θέλει, εἴτε νά τὴν κτυπῇ περισσότερο ἢ νά τὴν περιλούσῃ μὲ ὕδρεις ἢ νά τὴν παραδῶσῃ εἰς τὴν κατακράτησιν τῶν ὑπηρετῶν, εἴτε ἄλλο παρόμοιον. 3. Διότι οἱ ἄνδρες μηχανεύονται πολλοὺς τρόπους, ὅταν θέλουν νά τιμωροῦν τὰς γυναῖκας των. Ἐάν πάλιν δέν θέλῃ νά τὸ ὑποφέρῃ, εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἀσκῇ τὴν ἀκαρπὸν ἐγκράτειαν. Καὶ λέγω τὴν ἀκαρπὸν, ἐπειδὴ δέν στηρίζεται εἰς τὴν ἀρμόζουσαν ὑπόσχεσιν· διότι δέν γίνεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν ἀγισιώσῃς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ὀργὴν πρὸς τὸν ἄνδρα. «Ἄς

120. Α' Κορινθ. 7, 11.

μείνη» —λέγει— «ἀγαμος ἢ, ἂς συμφιλωθῆ με τὸν ἄνδρα». Τί θά γίνῃ λοιπὸν ἐν δὲν θέλῃ νὰ συμφιλωθῆ ποτέ; Ἐχει δευτέραν λύσιν καὶ δυνατότητα λυτρώσεως. Ποῖον; Περιμένε τὸν θάνατόν του.

4. Διότι ὅπως ἡ παρθένος δὲν ἐπιτρέπεται ποτὶ νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον, ἐπειδὴ ζῆ πάντα ὁ Νυμφίος τῆς καὶ εἶναι ἀθάνατος; οὕτως ἡ ἑγγαμος τότε μόνον θύναται νὰ ἔλθῃ εἰς νέον γάμον, ὅταν ὁ ἄνδρας τῆς ἀποθάνῃ. Διότι, ἐάν ἐπιτρέπετο καὶ ἐνῷ ἄκαμῃ ζῆ ὁ ἄνδρας τῆς, αὐτὴ νὰ μεταπηρᾷ ἀπὸ τὸν πρῶτον εἰς ἄλλον ἄνδρα καὶ πάλιν εἰς τρίτον, τότε τί ἐχρειάζετο πλέον ὁ γάμος, ὅταν οἱ ἄνδρες θὰ ἐχρησιμοποιοῦν ἀδικρίτως τὰς γυναῖκας των καὶ γενικὰ ὅλοι θὰ ἀνεργάζοντο σαρκικὰ με ἄλλας; Καὶ πῶς δὲν θὰ κατεστρέφετο καὶ εἰς τὰ ἄνδρῶνα ἡ ἀμοιβαία συζυγικὴ ἔλξις, ὅταν σήμερον ὁ ἕνας ἀφίον ὁ ἄλλος καὶ πάλιν ἄλλος ἐπίγηκε με τὴν ἴδιαν γυναῖκα (ὡς νὰ ἦτο κοινὴ);¹²¹ Δικαίως λοιπὸν ὁ κύριος αὐτὸ τὸ ὠνόμασε μοιχείαν.

ΔΙΑΤΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΕΤΡΕΨΕΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥΣ
ΝΑ ΔΙΑΦΝ ΔΙΑΣΤΙΘΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΤΩΝ.

ΜΑ' 1. Ἄλλὰ πῶς ἐπέτρεψε τοῦτο εἰς τοὺς Ἰουδαίους; Διὰ τὴν σκληροκαρδίαν, τὴν ἀπανθρωπίαν των καὶ διὰ νὰ μὴ γεμίζου τὰς οἰκίας των ἀπὸ συγγενικὰ σέμματα. Διότι τί ἦτο προτιμότερον, εἰπέ μου, ἢ γυναῖκα ποὺ ἐμισθῆ νὰ δεδιωχθῆ ἢ νὰ σφαγῇ ἐντὸς τῆς οἰκίας; Διότι αὐτὸ θὰ ἔκαμναν, ἐάν δὲν τοὺς ἐπιτρέπετο νὰ τὴν ἐκδιώξουν. Διὰ τοῦτο λέγει ἐάν μισθῆ τὴν γυναῖκα σου, νὰ τὴν ἀποπέμψῃς.¹²² Ὅταν δὲ συζητῆ με τοὺς ἐπικεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἐπιτρέπει ὅτε νὰ ἀργίζωνται, τί λέγει; «Ἐάν δὲ χωρισθῇ, ἂς μείνη ἀγαμος».¹²³ Βλέπεις λοιπὸν τὸν καταναγκασιμὸν, τὴν ἀπαραίτητον δουλείαν, τὸν δεσμὸν τοῦ γάμου, ποὺ περιβάλλει καὶ τοὺς δύο; Διότι, πράγματι, ὁ

121. Ἐνταῦθα ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐπαρμάνεται τοῦ ἀδιαιλήτου τοῦ γάμου. Παρατηρεῖ δὲ ὅτι ἡ δυνατότης διασώσεως τοῦ γάμου καταστρέφει τὴν ἀμοιβαίαν συζυγικὴν ἔλξις, δηλαδὴ αὐτὴν κατὰ τὴν ψυχολογικὴν θέσιν τοῦ γάμου καὶ συνεπῶς τὴν ἠθικὴν προσημοσύνην τῆς γυναίκας. Ἡτις καταστῆ νὰ εἶναι «σήμερον μὲν τοῦτο, ἀφίον δὲ ἐκείνου, καὶ πάλιν ἄλλον», δηλαδὴ κοινὴ καὶ ἄτακτα.

122. Πρόκειται περὶ οὐνοετικῆς ἀποδόσεως τοῦ χερσὶ τοῦ δευτερονομίου 24, 1: «Ἐάν δὲ τις λάθῃ γυναῖκα καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσται ἐάν μὴ εὖρη χεῖρας ἐναντίον αὐτοῦ, ὅτι ἄρην ἐν αὐτῇ ἀσχημον πράγμα, καὶ γράψῃ αὐτῇ ἄλλων ἀποστατοῦ καὶ δώσει εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς καὶ ἐκποστέλει αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ».

123. Α' Κορινθ. 7, 11.

γάμος εἶναι δεσμός, ὄχι μόνον λόγῳ τοῦ πλήθους τῶν φροντίδων, ὅτε διὰ τὰς καθημερινὰς λύπας, ἀλλὰ διότι ἀναγκάζει τοὺς συζύγους νὰ ὑπακούουν ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον θαρύτερον καὶ ἀπὸ κάθε δούλου. 2. Ὁ ἄνδρας, λέγει ἂς εἶναι ἐξουσιαστής τῆς γυναίκας.¹²⁴ Καὶ ποῖον εἶναι τὸ κέρδος ἀπὸ αὐτῆν τὴν δεσποτείαν τοῦ ἀνδρός; Ἀφοῦ αὐτοῦ τὸν κάμνει πάλιν δούλου τῆς ἐξουσιαζομένης, ἐπινοήσας μίαν παράδοξον ἀντιστάθμισιν δουλείας. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς τὰ πόδια τῶν φυγάδων ἔχουν δεθῆ τὸ καθένα χωριστά, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον ἔχουν δεθῆ καὶ τὰ δύο μαζί με μίαν μικρὰν ἀλυσίδα, ποὺ συνδέεται καὶ ἀπὸ τὰ δύο ἄκρα με τὰ δεσμά, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαφύγουν ἐλεύθερα, ἐπειδὴ τὸ ἓνα ἀναγκάζεται νὰ ἀκολουθῆ τὸ ἄλλο. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν συζύγων ἔχουν μὲν καὶ τὰς ἰδιαίτερας τῶν φροντίδας, καταπιέζονται ὁμῶς καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀμοιβαίου δεσμοῦ, ποὺ τοὺς πνίγει χειρότερα ἀπὸ ὅποιαδήποτε ἀλυσίδα καὶ ἀφαιρεῖ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τῶν δύο, ἐπειδὴ δὲν ἔδωσε τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν ἓνα διὰ παντός, ἀλλὰ τὴν διεμοίρασεν καὶ εἰς τὸν ἓνα καὶ εἰς τὸν ἄλλον.¹²⁵ Ποῦ εἶναι λοιπὸν αὐτοί, ποῦ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ὑπομείνουν κάθε μορφῆς καταδίκην διὰ τὴν παρηγορίαν τῆς ἡβουῆς;

3. Διότι δὲν ἀκρωτηριάζεται καὶ ὄλιγον ἢ ἡβονή, ὅταν συχνὰ ἐξοδεύεται ἀρκετὸς χρόνος εἰς τὰς μεταξὺ των φιλονεικίας καὶ δυσαρκεκίας. Καὶ αὐτὴ ἡ δουλεία, ποὺ ὑπαχρεώνει τὸν ἓνα νὰ ὑπομῆν, παρὰ τὴν θέλησίν του, τὴν μοιχῆριαν τοῦ ἄλλου, εἶναι ἰκανὴ νὰ ἐπισκιάσῃ ὅλην τὴν αἰσθησιακὴν τρυφερότητα. Διὰ τοῦτο ὁ μακάριος ἐκείνος πρῶτον μὲν ἀνέστειλε τὴν ἄρην πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν με ἐλεγκτικὸς λόγους περὶ ποικιῶν καὶ ἀκρασίας καὶ φλογώσεων ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν. Ἄλλὰ μόλις ἀντελήθη, ὅτι ὁ ἐλεγκτικὸς λόγος ἐφάνη εἰς τοὺς πολλοὺς ἀσημαντός, προσέθεσε διὰ νὰ τοὺς ἀποτρέψῃ ἄκαμῃ ἰσχυρότερον ἐπιχείρημα, διὰ τὸ ὅποιον καὶ οἱ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἠναγκάσθησαν νὰ εἰπουν «τότε δὲν συμφέρει νὰ ὑπαυδρεύεται καί νεις».¹²⁶ Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐγγάμων εἶναι κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του. Καὶ δὲν τὸ προτείνει αὐτὸ ὑπὸ μορφῆν παραινεσεως καὶ συμβουλής, ἀλλὰ ὡς ὑποχρεωτικὴν προσταγὴν καὶ ἐντολήν. Τὸ νὰ ἔλθωμεν εἰς γάμον ἢ νὰ μὴ

124. Γενεσ. 3, 16.

125. Ἐφαίρεται ἐνταῦθα, ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου, καίτις ἀρνητικῆς, ἢ ἐν τῷ γάμῳ ἰσοτιμία τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναίκας.

126. Ματθ. 19, 10.

ἐλθόμεν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας· τὰ μετὰ τὸν γάμον ὁμοῦ δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς, ἀλλὰ εἴτε τὸ θέλωμεν εἴτε οὐκ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ὑποφέρωμεν τὴν δουλείαν.

4. Διατί ἀρὰ γέ; Διότι ἐπροτιμήσαμεν αὐτὴν τὴν ὁδὸν οὐκ ἀπὸ θυνσιαν, ἀλλὰ θεληματικῶς ὑπεβλήθημεν εἰς αὐτὸν τὸν ζυγόν, γνωρίζοντες πολὺ καλὰ τὰ δικαιώματα αὐτῆς καὶ τοὺς νόμους. Κατόπιν, ἀφοῦ ὁμίλησε δι' ἐκείνας, ποὺ ἔχουν ἀπίστους συζύγους καὶ ἀνέλασε μὲ ἀκριβείαν τὰς ἐκ τοῦ γάμου ὑποχρεώσεις καὶ παρενέβαλε τὸν λόγον διὰ τοὺς δούλους καὶ ἀφοῦ παρηγόρησεν αὐτοὺς ἄρκετὰ διὰ νὰ μὴ περιορίσουν τὴν πνευματικὴν εὐγένειαν ἕνεκα αὐτῆς τῆς δουλείας, μεταβαίνει κατόπιν εἰς τὸν λόγον τῆς παρθενίας, ἕνα θέμα ποῦ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου τὸν πονοῦσε καὶ ἐσπευδε νὰ τὸ μεταδώσῃ, τὸ ἐγέννησε δὲ τώρα, διότι δὲν ἀντεξε νὰ τὸ ἀποσιωπήσῃ οὔτε κατὰ τὴν ὁμιλίαν του περὶ γάμου. 5. Συντόμως θεολογῶ καὶ συμπωματικῶς, ἀλλ' ὁμοῦ παρενέβαλε αὐτὸ καὶ εἰς ἐκείνην τὴν συμβουλήν. Καὶ μὲ τὴν θαυμασίαν αὐτὴν μέθοδον, ἀφοῦ προεγύμνασε τὴν ἀκοὴν καὶ προετοίμασε τὴν σκέψιν των, εἰσέρχεται πλέον ἀριστα εἰς τὸ περὶ παρθενίας θέμα. Μετὰ λοιπὸν ἀπὸ τὴν συμβουλήν πρὸς τοὺς δούλους («Ἐχετε ἐξαγορασθῆ ἀπὸ τὸν Κύριον μὲ τίμημα ἀνεκτίμητον» — λέγει — «μὴ γίνεσθε δούλοι τῶν ἀνθρώπων»¹²⁷), ἀφοῦ μᾶς ὑπενθύμισε τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Κυρίου καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐσήκωσε καὶ ἀνύψωσε τὰς διανοίας ὅλων ἕως τὸν οὐρανόν, τότε καὶ περὶ παρθενίας ὁμιλεῖ μὲ τοὺς ἑξῆς λόγους: «Διὸ δὲ τὰς παρθένους δὲν ἔχω ἐντολὴν τοῦ Κυρίου· δίδω μόνον γνῶμην ὡς ἀνθρώπος ποῦ ἔχω ἐλεηθῆ ἀπὸ τὸν Κύριον διὰ νὰ εἶμαι διδάσκαλος σας ἀξιόπιστος»¹²⁸. «Ἄν καὶ διὰ τοὺς πιστοὺς συζύγους, ποὺ ἔχουν νυμφευθῆ μὲ γυναῖκας ἀπίστους, χωρὶς νὰ ἔχης (ὡ Παῦλε) θεῖαν ἐντολήν μὲ πολὺ κύρος ἐνομοθέτησε γράφων τὰ ἑξῆς: «Εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς ἐγγάμους ἐγὼ λέγω, ὡς Ἀπόστολος, καὶ οὐκ ἔστι κατ' εὐθείαν ὁ Κύριος· ἂν κανένας ἀδελφὸς Χριστιανὸς ἔχει γυναῖκα ἀπίστην, ποῦ τὴν ἤθερε πρὶν νὰ πιστεύσῃ καὶ αὐτὸς, δέχεται δὲ μὲ προθυμίαν νὰ κατοικήσῃ μαζί του, ὡς μὴ τὴν βιώσῃ»¹²⁹. 6. Διατί λοιπὸν δὲν ἀποφαίνεσαι μὲ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ διὰ τὰς παρθένας; Διότι περὶ αὐτοῦ ὁ Χριστὸς φανερῶς θεσομοθέτησε, ἐμποδίζων τὸ πρᾶγμα νὰ λάβῃ τὴν μορφήν ὑποχρεωτικῆς ἐντολῆς. Διότι τὸ «ἄπι-

127. Α' Κορινθ. 7, 23.
128. Α' Κορινθ. 7, 25.
129. Α' Κορινθ. 7, 12.

ος ἢ μπορεῖ νὰ παραδεχθῆ καὶ νὰ δώλῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὸν λόγον αὐτὸν τῆς ἀγνότητος, ὡς προχωρήσῃ»¹³⁰ ἀφήνει τὸν ἀκρατὴν ἐλευθέρον νὰ ἐκλέξῃ. Ὁμιλιῶν μὲν διὰ τὴν ἐγκράτειαν λέγει: «Θέλω νὰ εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅπως εἶμαι καὶ ἐγὼ»¹³¹· βηλαθῆ νὰ ἐγκρατεύωνται. Καὶ πάλιν: «Λέγω δὲ εἰς τοὺς ἀγάμους καὶ τὰς χήρας, ὅτι εἶναι καλὸν εἰς αὐτοὺς, εἴναι μείνου, ὅπως μένω καὶ ἐγὼ»¹³². Εἰς δὲ τοὺς λόγους διὰ τὴν παρθενίαν πουθενὰ δὲν ἐπρόβαλε τὸν ἑαυτὸν του. Δι' αὐτὸ καὶ πολὺ μετριοπαθῶς καὶ μὲ πολλὴν ἐπιφύλαξιν ὁμιλεῖ· διότι οὔτε ὁ ἴδιος δὲν εἶχε καταρθώσῃ τὸ πρᾶγμα.¹³³ Δὲν ἔχω, λέγει, πρόσταγμα.

7. Ἀφοῦ πρῶτον ἐπρόταξε τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρου ἐκλογῆς καὶ ἐξησφάλισε τὴν καλὴν γνῶμην τοῦ ἀκρατοῦ, τότε ἐπροχώρησε πρὸς τὴν συμβουλήν. Διότι ἐπειδὴ τὸ ὄνομα τῆς παρθενίας καὶ μόνον νὰ λεχθῆ, ἀμέσως παρουσιάζει τὸν πολλὸν κόπον, μὲ τὸν ὅποιον εἶναι συνυφασμένη, διὰ τοῦτο δὲν ἐσπευσεν ἀμέσως εἰς τὴν συμβουλήν, ἀλλὰ ἀφοῦ προηγουμένως ἱκανοποίησε τὸν μαθητὴν μὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρου ἐκλογῆς καὶ κατέστησε τὴν ψυχὴν του πρόθυμον καὶ εὐκολοχάλικτον, τότε πλέον εἰσπηγίται τὸ θέμα. Ἡκούσας παρθενίαν, ἕνα ὄνομα ποῦ σημαίνει πολλοὺς κόπους καὶ ἰσχύως. Μὴ φοβηθῆς· δὲν ἀπατελεῖ ἐπιταγὴν, οὔτε ἔχει τὸν χαρακτῆρα ὑποχρεωτικῆς ἐντολῆς, ἀλλὰ ἐκείνους ποὺ ἀναβέγονται αὐτὴν μὲ τὴν ἐλευθέρου των θέλησιν τοὺς ἀνταμειβεῖ μὲ τὰ ἰδικὰ τῆς καλῆς, στεφανώουσα τὸ κεφάλι των μὲ τὸν χαρμόσυνον καὶ πλεγμαίνον μὲ τὰ ὠραιότερα ἀνθή στέφανον, ἐνῶ ἐκείνους ποὺ παραιτοῦνται ἀπὸ τὴν προσπάθειαν καὶ δὲν θέλουσιν νὰ τὴν ἀκολουθήσουν οὔτε τοὺς τιμωρεῖ οὔτε τοὺς ἀναγκάζει παρὰ τὴν θέλησιν των, νὰ πράξουν τοῦτο. 8. Καὶ οὐκ ἴδιον μ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατέστησε τὸν λόγον εὐχάριστον καὶ καθόλου φορτικόν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ χάρις αὐτῆ δὲν ἀνήκει εἰς αὐτόν, ἀλλὰ εἰς τὸν Χριστόν. Διότι δὲν εἶπε «περὶ τῶν παρθένων δὲν διατάσσω», ἀλλὰ εἶπε «ἐάν ἐχω διαταγὴν ἀπὸ τὸν Κύριον, ὡς ἂν νὰ ἐλεγε: «Ἐάν ἐγὼ κινούμενος ἀπὸ ἀνθρωπίνους σκέψεις ὡς συμβούλευον αὐτὰ, δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχετε θάρρος· ἐπειδὴ ὁμοῦ αὐτὸ εἶναι κρίσις τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐγγύτης τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἀσφαλίσμένη. Τὴν μὲν ἐξουσίαν νὰ δίδω τοιαύτας ἐπιταγὰς δὲν

130. Ματθ. 19, 12.

131. Α' Κορινθ. 7, 8.

132. Ἐβ' ἐπιστολῆ.

133. Τὶ ὄνομα ἀκριβὲς ὁ ἴδιος Χριστοτόμος δὲν εἶναι σαφές.

τήν έχω, ἐάν ὁμως θέλετε, ἀκοῦσατέ με ὡς σύμβουλόν σας «γνώμην ἰδίω» — λέγει — «ὡς ἀνθρώπου, πού ἔχει ἐλεηθῆ ἀπὸ τὸν Κύριον νὰ εἶναι πιστός».

9. Καὶ ἀξίζει νὰ θαυμάσωμεν ἐδῶ τὴν πολλὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν σύνεσιν τοῦ μακαρίου Παύλου, καὶ πῶς, ἐνῶ εὐρέθη ἐν μέσῳ δύο ἀνοητικῶν καὶ ἀντιθέτων καταστάσεων, δηλαδὴ, ἅφ' ἑνὸς μὲν νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἑαυτόν του κατὰ τρόπον πού θὰ ἔκανε εὐπρόσδεκτον τὴν συμβουλὴν καὶ ἅφ' ἑτέρου νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἔπαρσιν, διότι καὶ ὁ ἴδιος εὐρίσκειτο ἐκτός τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, μὲ ὀλίγας λέξεις τὰ ἐπέτυχε καὶ τὰ δύο. Διότι μὲ τὸ νὰ εἴπῃ, «ὡς ἀνθρώπου, πού ἔχει ἐλεηθῆ ἀπὸ τὸν Θεόν» συνιστᾷ κάπως τὸν ἑαυτόν του, ἀλλὰ πάλιν τὴν ἴδιαν στιγμὴν ταπεινώνει καὶ συμμαζεύει τὸν ἑαυτόν του, διότι δὲν τὸ ἐπρότεινε ὑπὸ τὴν λαμπρότεραν τοῦ ἰδιότητα, (δηλαδὴ τοῦ Ἀποστόλου).

Η ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΙΝΗ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ.

ΜΒ'. 1. Διότι δὲν εἶπε «ὡς ἰδίω γνώμην», ὡς ἀνθρώπου, πού ὁ Θεὸς ἐνεπιστεύθη τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἤξλωσε νὰ γίνῃ κήρυξ τῶν ἐθνῶν, ὡς νὰ μοῦ ἀνέθεσε τὴν ἰδικήν σας προστασίαν διὰ νὰ εἶμαι διδάσκαλος καὶ καθοδηγητὴς σας. Ἀλλὰ τί εἶπε: «ὡς ἀνθρώπου, πού μὲ ἤλεσε ὁ Θεός», λέγει, «διὰ νὰ εἶμαι πιστός» προβάλλων ἔτσι τὸ ὀλιγώτερον. Διότι τὸ νὰ εἶναι μόνον πιστός εἶναι ὀλιγώτερον ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι διδάσκαλος τῶν πιστῶν. Ἀνακαλύπτει ἐπίσης καὶ ἄλλην ταπεινώσιν. Ποίαν; Δὲν εἶπε: «ἐπειδὴ ἔγινα πιστός», ἀλλὰ «ἐπειδὴ μὲ ἤλεσε ὁ Θεός νὰ γίνω πιστός». Μὴ νομίζετε δηλαδὴ ὅτι ἡ ἀποστολή μου καὶ τὸ κήρυγμα καὶ ἡ διδασκαλία μόνον εἶναι δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, διότι καὶ ἡ ἰδία ἡ πίστις μου προήλθεν ἀπὸ τὴν εὐσπλαγχνίαν ἐκείνου. Δὲν ἠξιώθη νὰ γίνω πιστός, ἐπειδὴ ἡμῶν ἄξιος, ἀλλὰ ἐπειδὴ μόνον καὶ μόνον μὲ ἔλεσε ὁ Θεός ἢ δὲ εὐσπλαγχνία προέρχεται ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ὄχι ἀπὸ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου. 2. Ὅστε ἐάν ὁ Θεός δὲν ἦτο ὑπερβολικὰ πολὺ εὐσπλαγχνός, ὄχι μόνον ἀπόστολος ἀλλὰ οὔτε πιστός δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ γίνω ποτέ. Εἶδες εὐγνωμοσύνην δούλου καὶ καρδίαν συντρεπυμένην; Πῶς δὲν ἀποδίδει εἰς τὸν ἑαυτόν του τίποτε περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τοῦτο, πού ἦτο καινὸν εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους μαθητάς, δηλαδὴ ἡ πίστις, δὲν λέγει ὅτι εἶναι ἰδική του ἀρετὴ, ἀλλὰ καρπὸς τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ὡσάν νὰ ἔλεγε μὲ τὸν τρόπον αὐτόν: Μὴ περιφρονῆσατε νὰ δεχθῆτε ἀπὸ ἐμένα συμβουλὴν, διότι καὶ

ὁ Θεός δὲν μὲ ἔκρινε ἀνάξιον τοῦ ἐλέους Του. Ἐξ ἄλλου καὶ ἡ συμβουλὴ μου εἶναι γνώμη, ὄχι ἐπιταγή. Διότι συμβουλεύω, δὲν νομοθετῶ. Τὸ νὰ παρουσιάσῃ δὲ κακεὶς τὰ συμφέροντα εἰς τὸν καθένα καὶ νὰ τὰ προβάλλῃ, κακεὶς νόμος δὲν ἔμπορὲ νὰ ἐμποδίσῃ, ὅταν τοῦτο γίνετα κατόπιν αἰτήσεως τῶν ἀκροατῶν, ὅπως ἀπὸ σᾶς τώρα. «Νομίζω» λοιπὸν λέγει, «ὅτι τοῦτο εἶναι καλόν». Βλέπετε πάλιν πόσον ἥπιος εἶναι ὁ λόγος καὶ ἀηλλαγμένος ἀπὸ κάθε ἐπιτακτικότητος; Ἄν καὶ ἠδύνατο νὰ ὀμιλήσῃ ὡς ἐξῆς: Ἐπειδὴ ὁ Κύριος δὲν ἐπέβαλε μὲ ἐντολήν τὴν παρθέλιαν, διὰ τοῦτο δὲν τὸ πράττω οὔτε ἐγώ. Ἀλλὰ ὁμως σᾶς συμβουλεύω καὶ σᾶς παρακῶ νὰ τὴν ἐπιδικώκητε μὲ ζῆλον, διότι εἶμαι ἰδικός σας ἀπόστολος. 3. Ὅπως ἀκριβῶς ἔλεγε ἀργότερον, ὅταν ἀπηυθύνετο πρὸς αὐτούς: «Ἐάν δὲν εἶμαι ἀπόστολος δι' ἄλλους εἶμαι ὁπωσδήποτε διὰ σᾶς». Ἐδῶ ὁμως δὲν λέγει τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ χρησιμοποιοῖ τὰς λέξεις μὲ μεγάλην φειδῶ καὶ ἀντὶ τοῦ «συμβουλεύω» λέγει «ἰδίω γνώμην», ἀντὶ τοῦ «ὡς διδάσκαλος σας» λέγει «ὡς ἐλεηθῆς ἀπὸ τὸν Κύριον νὰ γίνω πιστός». Καὶ ὡσάν νὰ μὴ ἔφθαναν ὅλα αὐτὰ διὰ νὰ καταστήσουν τὸν λόγον περισσότερον μετριοπαθῆ, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ συμβουλεύῃ περιορίζει πάλιν τὴν αὐθεντικότητα καὶ δὲν διατυπώνει ἀπλῶς τὴν ἀποψὴν του, ἀλλὰ προσθέτει καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ πράγματος: «Νομίζω», λοιπὸν, «ὅτι αὐτὸ εἶναι καλόν ἐξ αἰτίας τῆς τωρινῆς ἀνάγκης». Ἄν καὶ, ὅταν ὤμιλε περὶ ἐγκρατείας οὔτε τὸ «νομίζω» ἔθεσε οὔτε καμμίαν ἄλλην αἰτιολογίαν, ἀλλὰ εἶπεν ἀπλῶς: «Εἶναι καλόν εἰς αὐτούς, ἐάν μένουσι, ὅπως ἐμὲν καὶ ἐγώ». Ἐδῶ ὁμως λέγει: «Νομίζω ὅτι εἶναι καλόν διὰ τὴν τωρινὴν ἀνάγκην». Καὶ πράττει τοῦτο, ὄχι διότι ἔχει ἀμφιβολίαν διὰ τὸ πρᾶγμα. Κάθε ἄλλο: ἀλλὰ διότι ἠθέλε νὰ θέσῃ ὅλα εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀκροατῶν. Διότι αὐτὸς εἶναι σύμβουλος: ὄχι ἐκείνος πού ἀποφασίζει ὁ ἴδιος δι' ὅσα προτείνει, ἀλλὰ αὐτὸς πού ἀρνεῖται ὅλα εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀκροατῶν του ν' ἀποφασίσουν.

ΠΟΙΑΝ ΑΝΑΓΚΗΝ Ο ΠΑΥΛΟΣ ΟΝΟΜΑΖΕΙ ΕΝΕΣΤΩΣΑΝ.

ΜΓ'. Ποίαν δὲ ἀνάγκην ἐνοεῖ ἐδῶ; Ἀρὰ γὰρ τὴν προερχομένην ἀπὸ τὴν ἴδιαν τὴν φύσιν; Οὐδόλως. Διότι κατὰ πρῶτον, ἐάν ἀνεφέρετο εἰς αὐτήν, θὰ ἐπετύγχανε τὸ ἀντιθέτον ἐκείνου, πού ἐπέδικε μὲ τὴν ἐυδύμησίν αὐτῆν. Ἐ-

184. Α' Κορινθ. Β, 2.
185. Α' Κορινθ. Γ, 26.

πειδή όσοι θέλουν να έλθουν εις γάμον, αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἀνάγκην ἐπικαλοῦνται ἐπιμόνως. Δεύτερον δὲν θὰ τὴν ὠνόμαζε «ταρινήν». Ἐπειδὴ δὲν παρουσιάζεται τώρα διὰ πρώτην φοράν, ἀλλὰ ἐφυτεύθη βαθεῖα εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ παλαιότερον μὲν ἦτο διακοτέρα καὶ ἀκατοβάστατος. Ὅτε ὁμοῦς ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ ἡ ἀρετὴ προώδευσε, τότε καὶ αὐτὴ ἢ ἐκ τῆς φύσεως ἀνάγκη κατῴθη ἐκκολωνήσθαι. Ὅστε δὲν κάμνει λόγον δι' αὐτὴν, ἀλλὰ κάποιον ἄλλην ὑπαινίσσεται πολυπλοκῶν καὶ πολυμορφῶν. Ποία λοιπὸν εἶναι αὕτη; Ἡ ἀβεβαιότης τοῦ ἐπικρατεῖ εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Διότι εἶναι τόση ἡ σύγχυσις, τόση ἡ τυρανία τῶν φροντίδων, τόση ἡ ἐκ τῶν προβλημάτων τοῦ θίου ταροχὴ, ὥστε καὶ παρὰ τὴν θέλησίν του πολλῶκις ὁ ἔγγαμος ἀναγκάζεται νὰ ἀμαρτάνῃ καὶ νὰ σφάλῃ.

ΕΓΚΟΛΩΤΕΡΑ ΚΑΝΕΙΣ ΚΕΡΑΙΖΕΙ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΑΝ
ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ, ΠΑΡΑ ΜΕ ΤΩΝ ΓΑΜΩΝ.

ΜΔ'. Διότι εἰς τὴν παλαιὴν ἐποχὴν δὲν εἶχομεν τόσον αὐστηρὸν μέτρον ἀρετῆς· ἀλλὰ τότε ἐπέτρεπετο καὶ ν' ἀπακρούσης τὸν ἀδικούντα, καὶ νὰ ὑβρίσης τὸν ὑβριστὴν, ἐπέτρεπετο τὸν συγκεντρώσης πλούτη καὶ νὰ ὀρκίσαι ἀληθινὰ καὶ νὰ θγάλης ὀφθαλμῶν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ νὰ μισήσῃ τὸν ἐχθρὸν καὶ οὕτω ὄντην ἐμπόδιον νὰ εἴη κανεὶς εἰς τὴν τριφήν, οὕτω νὰ ὀργίζεται, οὕτω τὴν μίαν γυναῖκα νὰ ἐκδιώκῃ καὶ εἰς τὴν θέσιν τῆς νὰ λαμβάνῃ ἄλλην. Καὶ οὐ μόνον αὐτό, ἀλλὰ ὁ νόμος ἐπέτρεπε νὰ ἔχη ταυτοχρόνως καὶ δύο γυναῖκας καὶ ὄντην μεγάλη συγκατάθεσις καὶ εἰς αὐτὸ τὰ θέματα καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα. Μετὰ δὲ μὴ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἡ ὁδὸς ἔγινε κατὰ πολὺ στενωτέρα οὐ μόνον μὲ τὸν περιορισμὸν τῆς ἀπεριόριστου αὐτῆς ἐλευθερίας εἰς ὅλα αὐτὰ, ποῦ ἀνεφέραμεν καὶ τὴν περικοπὴν τῆς ἰδικῆς μας ἐξουσίας, ἀλλὰ καὶ διότι εἰμεθα ὑποχρεωμένοι διὰ τοῦ γάμου νὰ ἔχωμεν μέσα εἰς τὸ σπῆτι μας διαπαντός τὴν γυναῖκα, ἢ ὅποια πολλῶκις μᾶς ἐπιβάλλει καὶ μᾶς ἀναγκάζει καί, παρὰ τὴν θέλησίν μας, νὰ ἀμαρτάνωμεν εἰς πολλὰ ἢ, ἂν θέλῃ ὁ ἄνδρας νὰ τὴν ἐκδιώξῃ θὰ πρέπει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι ἔνοχος μοιχείας.

2. Καὶ οὐ μόνον ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ἡ ἀρετὴ ἔγινε εἰς ἡμᾶς δυσκολοκατόρθωτος, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἡ σύζυγος ἔχη μόλις ὑποφερτὸν χαρακτήρα, τὸ πλῆθος τῶν φροντίδων δι' αὐτὴν καὶ τὰ τέκνα τῆς, ποῦ μᾶς περικυκλώνει, εἶναι τόσον μεγάλο, ὥστε δὲν μᾶς ἐπιτρέπῃ οὐδέ κατ' ἐ-

λάχιστον νὰ ὑψώσωμεν τὸ βλέμμα πρὸς τὸν αὐρανὸν, ἀλλὰ ἀπὸ παντοῦ καταβυθίζει τὴν ψυχὴν μας, ὡσάν ζάλη, ποῦ μᾶς στριφογυρίζει. Πρόσεξε λοιπὸν ἐπιθυμῆ ὁ ἄνδρας νὰ εἴη τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀκίνδυνον ζωὴν τοῦ ἰδίου· ὅταν δὲ μὴς ἴδῃ νὰ περικυκλώνεται ἀπὸ τέκνα καὶ ἀπὸ μίαν γυναῖκα πολυδάπανον, τότε καὶ παρὰ τὴν θέλησίν του ρίπτεται εἰς τὴν περιπέτειαν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. Καὶ ὅταν πλέον πῆσῃ ἐκεῖ μέσα εἶναι ἀδύνατον ν' ἀπαριθμῶμεν εἰς ὅσα κατ' ἀνάγκην ἀμαρτήματα θὰ ὑποπέσῃ, ὅταν ὀργίζεται, ὅταν ὀρκίζεται, ὅταν κακολογῇ, ὅταν ὑπακρινεταί, ἄλλως δὲ πράξεις ὅταν ἐκτελῇ χαριστικὰ καὶ ἄλλως ἀπὸ ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς ἀντιπάλους του. Διότι πῶς εἶναι δυνατὸν, ὅταν περιστρέφεται εἰς τόσην ζάλην καὶ ἐπιθυμῆ νὰ ἀνοδευχθῇ μέσα εἰς αὐτὴν, νὰ μὴ ἀνοκατεῦσθῃ μὲ πολὺ ῥυθὸν ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα αὐτά; Ἄλλὰ καὶ ἂν ἐξετάσῃ κανεὶς τὰ οἰκονομικὰ προβλήματα, θὰ τὰ εὖρη γέματα ἀπὸ τὴν ἴδιαν καὶ μεγαλύτεραν ἀκόμη δυσκολίαν ἐξ αἰτίας τῆς γυναίκος. Διότι εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ μεριμνᾷ πολὺ καὶ διὰ πολλὰ προβλήματα, ἀπ' τὰ ὅποια θὰ ἦτο ἀπηλλαγμένος ὁ ἄνδρας, ἐάν εἴη μόνος του. Καὶ αὐτὰ θεοβαίως, ἂν ἡ γυναῖκα του εἶναι σεμνὴ καὶ ὀλιγαρκῆς. Ἄν ὁμοῦς εἶναι μοχθηρὰ καὶ τυραννικὴ καὶ δυσκολοσυγκράτητος, τότε τὸ πρῶγμα δὲν θὰ τὸ ἀνομάσωμεν πλέον ἀνάγκην, ἀλλὰ καὶ τιμωρίαν καὶ κόλασιν. Πῶς λοιπὸν θὰ δυνηθῇ νὰ βαδίσῃ τὴν ὁδὸν πρὸς τὸν αὐρανὸν, ποῦ χρειάζεται γοργὰ καὶ ἑλαφρὰ πόδια καὶ ψυχὴν ἐκκολωνήσθαι καὶ πονέτοιον, ὅταν εἶναι φορτωμένος μὲ τόσον ὄγκον φροντίδων καὶ περισπασμῶν, δεμένος μὲ τόσα δεσμά καὶ μὲ μίαν τοιαύτην ἀλυσίδα ποῦ τὸν οὖρει συνεχῶς πρὸς τὰ κάτω, δηλαδὴ τὴν πονηρίαν τῆς γυναίκος;

ΕἰΣ ΕΚΒΙΝΟΙΣ, ΠΟΥ ΕΠΙΝΟΟΝ ΠΕΡΙΤΤΑΣ ΣΥΣΚΟΛΙΑΣ,
ΔΕΝ ΑΠΟΚΕΙΤΑΙ ΚΑΜΜΙΑ ΑΝΤΑΝΘΡΩΠΙΣ.

ΜΕ'. 1. Ἄλλὰ ποῖος εἶναι ὁ σοφὸς λόγος ποῦ ἀπαντοῦν οἱ πολλοί, ὅταν τοὺς ἐκθέσωμεν ὅλα αὐτὰ; Δὲν θὰ εἶναι, λοιπὸν λέγουσιν, ἄξιος μεγαλύτερας τιμῆς αὐτός, ποῦ κατορθώνει τὴν ἀρετὴν, καίτοι πιέζεται ἀπὸ τόσην ἀνάγκην; Διὰ ποῖον λόγον, ἀγαπητέ μου, καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν; Διότι, λέγει, ὀφίσταται μεγαλύτερον μόνον ἐξ αἰτίας τοῦ γάμου. Ἄλλὰ ποῖος τὸν ἠνάγκασε νὰ ἀναλάβῃ ἕνα τόσον μέγα φορτίον; Διότι ἐάν ἐξεπλήρωνε μίαν ἐντολήν ἐρχόμενος εἰς γάμον καὶ ἡ ἀγαμία ἦτο παράβασις νόμου, θὰ ἦτο εὐλογον τὸ ἐπιχειρῆμα τοῦτο. Ἐάν ὁμοῦς, ἐνῶ ἦτο κό-

ριος να μη υποβληθῆ εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ γάμου, βελημιστικά, χωρὶς νὰ τὸν ἀναγκάσῃ κοινὴ, ἠθέλησε νὰ προσέβῃ εἰς τὴν ζωὴν του τόσας δυσκολίας, ὥστε νὰ γίνῃ δι' αὐτὸν βαρύτερος ὁ ἀγὼν τῆς ἀρετῆς, τοῦτο δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν διὰ τὸν ἀγωνοθέτην. Διότι αὐτὸς μᾶς διέταξε νὰ φέρωμεν εἰς πέρας ἕνα μόνον, τὸν πόλεμον ἐναντίον τοῦ Διαβόλου καὶ νὰ κερδίσωμεν τὴν νίκην ἐναντίον τῆς κακίας. Ἐπεὶ τὸ ἐπιτυχάνει κανεὶς τοῦτο ἐρχόμενος εἰς γάμον καὶ ζῶν εἰς τὴν τρυφὴν καὶ ἀναλαμπάνων πολλὰς φροντίδας, εἴτε τὸ ἐπιτυχάνει μὲ τὴν ἀσκήσιν καὶ τὴν ταλαιπωρίαν, καὶ δὲν μεριμνᾷ διὰ τίποτε ἄλλο, τὸ πρᾶγμα δὲν ἐνδιαφέρει καθόλου τὸν ἀγωνοθέτην. Διότι αὐτὸς λέγει, ὅτι ὁ τρόπος τῆς νίκης καὶ ἡ ὁδὸς ποῦ ὁδηγεῖ εἰς τὸν τρόπον εἶναι αὐτῆ, ποῦ εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ ὅλα τὰ ἐγκόσμια.

2. Ἐπειδὴ δὲ σὺ μὲ σύζυγον καὶ τέκνα καὶ μαζί μὲ ὅλα τὰ προβλήματα ποῦ συνοδεύουν μίαν τοιαύτην ζωὴν θέλεις νὰ ἐκστρατεύῃς καὶ νὰ πολεμᾷς, μὲ τὴν σκέψιν ὅτι θὰ ἐπιτύχῃς τὰ ἴδια μὲ ἐκείνους ποῦ δὲν ἔχουν ἐμπλοκὴν καθόλου εἰς αὐτὰ καὶ διὰ νὰ ἀπολαύσῃς διὰ τοῦτο, μεγαλύτερον θαυμασμόν, ἴσως μᾶς καταλογίσῃς μέγαν ἐγωισμόν ἂν σοῦ εἴπωμεν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φθάσῃς εἰς τὴν ἴδιαν κορυφὴν μὲ ἐκείνους. Τὸ τέλος ὁμοῦ καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀπονομῆς τῶν ἐπὶβάλλων θὰ σὲ πείσῃ τότε καλῶς, ὅτι εἶναι προτιμότερα ἢ ἀσφάλεια ἀπὸ τὴν σκοπὸν φιλοτιμίαν καὶ ὅτι εἶναι καλύτερον νὰ ἀπακούῃς εἰς τὸν Χριστὸν παρά εἰς τὴν ματαιότητά τῶν λογισμῶν σου. Διότι ὁ μὲν Χριστὸς λέγει, ὅτι δὲν ἄρκει διὰ τὴν ἀρετὴν νὰ ἀπαρηθώμεν ὄλους τοὺς ἰδικούς μας, ἂν δὲν μισήσωμεν καὶ τὸν ἑαυτὸν μας. Ἐνῶ σὺ ἰσχυρίζεσαι, ὅτι ἀνακατευόμενος μὲ ὅλα αὐτὰ ἠμπορεῖς νὰ φανῆς ἀνώτερος. Ἀλλὰ, ὅπως εἶπα, τότε θὰ ἐννοήσῃς καλῶς πόσον μέγα ἐμπόδιον διὰ τὴν ἀρετὴν εἶναι ἡ γυνὴ καὶ αἱ φροντίδες τῆς γυνακός.

AN Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΕΙΝΑΙ ΕΜΠΟΔΙΟΝ ΔΙΑ ΤΟΝ ΤΕΛΕΙΟΝ ΒΙΟΝ,
ΤΟΤΕ ΔΙΑΤΙ Η ΑΓ. ΓΡΑΦΗ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΖΕΙ ΒΟΗΘΟΝ ΤΟΥ ΑΝΑΡΟΣ;

ΜΣΤ'. 1. Πῶς λοιπὸν λέγει, ὁ Θεὸς ἐκάλεσε βοηθὸν τοῦ ἀνδρός, αὐτὴν ποῦ τὸν ἐμποδίζει; «Ἄς δημιουργήσωμεν» εἶπε, «βί' αὐτὸν βοηθὸν ὁμοιον μὲ αὐτόν». ¹⁸⁷ Κι' ἐγὼ μὲ τὴν σειράν μου θὰ σὲ ἐρωτήσω· πῶς εἶναι βοηθὸς αὐτῆ ποῦ ἀπεστέργησε τὸν ἄνδρα ἀπὸ τόσῃν ἀσφάλειαν, ποῦ τὸν ἐ-

186. Γεν. 2, 18.

θαλε ἔξω ἀπὸ τὴν θαυμασίαν ἐκείνην διακομὴν εἰς τὸν Παράδεισον καὶ τὸν ἔρραφεν εἰς τὴν παραγῆν τοῦ παρόντος βίου; Διότι αὐτὰ ἔχει μόνον ἔργα βοηθοῦ δὲν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ὑποῦλου ἐχθροῦ. Διότι κἀπο τὴν γυναῖκα, λέγει, «ἔρραψε ἡ ἀμαρτία καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἀποσπῆκομεν ὄλοι». ¹⁸⁷ Καὶ ὁ μακάριος Παῦλος λέγει: «Ὁ Ἄδὰμ δὲν ἐξηπατήθη, ἐνῶ ἡ γυνὴ ἐξηπατήθη καὶ ἔπρεσε εἰς τὴν παράδοσιν». ¹⁸⁸

2. Πῶς λοιπὸν εἶναι βοηθὸς αὐτῆ, ποῦ ὑπέταξε τὸν ἄνδρα εἰς τὸν θάνατον; Πῶς εἶναι βοηθὸς αὐτῆ, ποῦ ἐξ αἰτίας τῆς, οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, μᾶλλον ὄλοι οἱ ἄνθρωποι ποῦ κοπῶκου τότε τὴν γῆν, ἐχάθησαν μαζί μὲ τὰ ἀγρία θηρία καὶ τὰ πτηνὰ καὶ ὄλα τὰ ἄλλα ζῶα, ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ κατακλυσμοῦ; Μήπως αὐτῆ δὲν ἐπρόκειτο νὰ καταστρέφῃ τὸν δίκαιον Ἰώβ, ἂν ἐκεῖνος δὲν ἦτο δυνατός ἀνῆρ; ¹⁸⁹ Αὐτῆ δὲν κατέστρεψε τὸν Σαμψὼν; ¹⁹⁰ Αὐτῆ δὲν συνετέλεσε νὰ λάθῃ μέρος ὄλο τὸ ἔθνος τῶν Ἑβραίων εἰς τὰς τελετὰς τοῦ Βεελφεγῶρ καὶ νὰ σφαγοῦν ὄσοι τὸ ἔπραξαν ἀπὸ χεῖρα συγγενικά; ¹⁹¹ Καὶ τὸν Ἀχάαβ ποῖος πρό παντός τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Διάβολον καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὸν τὸν Σολομῶνα μετὰ ἀπὸ τὴν θαυμασίην ἐκείνην σοφίαν καὶ δόξαν; ¹⁹² Δὲν ἐξωβόην ἀκόμη καὶ σήμερα τοὺς ἄνδρας τῶν νὰ ἀμαρτάνουν εἰς τὸν Θεόν; Μήπως δὲν λέγει διὰ τοῦτο ὁ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ «Ὀλαθῆποτε κακία εἶναι μικρὰ μπροστὰ εἰς τὴν κακίαν τῆς γυνακός»; ¹⁹³

3. Πῶς λοιπὸν — λέγει — εἶπεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς «Θὰ δημιουργήσωμεν δι' αὐτὸν βοηθὸν ὁμοιον μὲ αὐτόν»; ¹⁹⁴ Διότι θεδαίως ὁ Θεὸς δὲν ψεύδεται. Ὅτε ἐγὼ δόναμαι νὰ εἴπω τοῦτο. Κάθε ἄλλο. Ἀλλὰ ἐδημιουργήθη μὲν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν καὶ διὰ τὸ ἔργον αὐτό, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ μείνῃ εἰς τὴν ἀξίαν τῆς, ὅπως ἀκριδῶς αὐτὸς ὁ ἄνδρας τῆς. Διότι ἐκεῖνος ὁ Θεὸς τὸν ἔπλασε κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Ἰσίου. Διότι λέγει: «Ἄς πλάσωμεν τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἡμῶν», ¹⁹⁵ ὅπως ἀκριδῶς εἶπε εἰς πλάσωμεν δι' αὐτὸν βοηθὸν». Καὶ δταν ἐδημιουργήθη ἔχασε καὶ τὰ δύο. Διότι οὔτε τὸ «κατ' εἰκόνα» οὔτε τὸ «καθ'

187. Σοφ. Σεισάχ 25, 34.

188. Α' Τιμ. 2, 14.

189. Ἰσά 2, 9.

190. Κριτ. 16, 6.

191. Ἀριθμ. 25, 1-5.

192. Γ' Βασίλ. 11, 1 καὶ 16, 29.

193. Σοφ. Σεισάχ 25, 19.

194. Γεν. 2, 18.

195. Γεν. 1, 26.

ομοίωσιν» ἐπήγαγε (διότι πῶς θὰ τὸ ἐφύλαττε, ἀφοῦ ἐνέδωσον εἰς ἄλλογον ἐπιθυμίαν, ἐνοκλήθη ἀπὸ τὴν ἀπάτην καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ νικήσῃ τὴν ἡδονήν) καὶ κατ' ἀνάγκην τοῦ ἀφηρέθη καὶ τὸ «κατ' εἰκόνα» παρὰ τὴν θέλησίν του.¹⁴⁶

4. Διότι ὁ Θεὸς περιέκοιεν ὄχι καὶ μικρὸν μέρος τῆς ἀρχικῆς του ἐξουσίας, καὶ τὸν φοβερὸν εἰς ὄλους, ὡσαν δευσιπύτην, τὸν ἔκοιμε ἕνα περιφρονημένον μεταξὺ τῶν ὁμοούλων του, ὡς ἀχώριστον ὑπηρέτην μετὰ, ἀφοῦ προσέκρουσε εἰς τὴν ἐντολήν του δεσπότη. Διότι εἰς τὴν ἀρχὴν ὁ ἄνθρωπος ἐνέπνευε φόβον καὶ εἰς ὅλα τὰ θηρία. Διότι ὅλα τὰ ἔφερε πλησίον του ὁ Θεὸς καὶ κανένα δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν βλάψῃ οὔτε νὰ τὸν ἐπιβουλεύθῃ διότι ἔβλεπαν εἰς αὐτὸν λάμπουσιν τὴν βασιλικὴν εἰκόνα. Ἐπειδὴ ὅμως ἠμοιάρωσεν αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, ὁ Θεὸς τὸν κατεβίβασεν ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν ἐκείνην.

5. Ὅπως λοιπὸν τὰ νὰ μὴ ἐξουσιάζῃ ὁ ἄνθρωπος ὅλα ὅσα εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ἀπειναντίας νὰ φοβᾶται καὶ νὰ τρέμῃ μερικὰ, δὲν διαφεύδει τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ, ποῦ λέγει «καὶ ὡς ἐξουσιάζουν τὰ θηρία τῆς γῆς», (διότι ὁ ἀκρωτηριασμός τῆς ἐξουσίας ἔγινε ὄχι ἀπὸ αὐτὸν, ποῦ ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ ἀπὸ εὐθόνην ἐκείνου ποῦ τὴν εἶχε λάθει). Τσιουτσιτρόπως οὔτε αἱ δολιότητες τῶν γυναικῶν εἰς ἄραος τῶν ἀνδρῶν καταστρέφουν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. «Ἄς πλάσωμεν δι' αὐτὸν δοῦν ὁμοίον μετ' αὐτόν». Ἐπλάσθη δεδαίως δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν, ἀλλὰ δὲν ἔμεινε σταθερὰ εἰς αὐτόν. Ἐκτός ὅμως ἀπὸ αὐτὸ δυναμέθα νὰ εἰπωμεν καὶ τὸ ἔξης, ὅτι δηλαδὴ δεκνύει τὴν βοήθειάν της καὶ πρὸς τὴν συγκρότησιν τοῦ παρόντος βίου καὶ πρὸς τεκνοποίησιν πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς φυσικῆς του ἐπιθυμίας ἔταν ὅμως δὲν εἶναι πλέον καιρὸς τοῦ παρόντος βίου, οὔτε τεκνοποίησις, οὔτε ἐπιθυμία, διατὶ κἀμνεὶς μεταίως λόγον περὶ θεοῦ; Διότι ἐκείνην, ποῦ δύναται μόνον εἰς τὰ ἐλάχιστα νὰ βοηθήσῃ, ἂν τὴν καλέσῃ κανεὶς συνεργὸν εἰς τὰ μεγάλα, ὄχι μόνον δὲν πρόκειται νὰ τὸν ἀφελήσῃ, ἀλλὰ καὶ προσκόμιματα τοῦ φέρει μετὰ τὰς ἰδικὰς τῆς φροντίδας.

146. Θεωροῦμεν τὸ νόημα μετὰ τὴν θ ε λ η σ ι ν του ὁ ἄνθρωπος ἀπόλαυσε τὸ «κατ' ὁμοίωσιν» ἐνδοῦς ἐπιθυμίας ἀπόλαυ, ὅποτεν Α π ε λ ε σ α ν ἀπειλήσας κλέων κατ' εἰκόνα, ἔχει τὸ σὺνολον τῶν ἑσῶν χαρακτηρισμάτων.

ΠΩΣ ΔΙΝΑΤΑΙ Ἡ ΓΥΝΑΙΚΑ ΝΑ ΑΝΑΔΕΙΧΘῆ
ΒΟΗΘΟΣ ΕἰΣ ΤΟΙΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙΣ ΑΓΩΓΑΙΣ.

ΜΖ'. 1. Τί θὰ εἰπωμεν λοιπὸν — λέγει — εἰς τὸν Παῦλον, ποῦ λέγει: «Διότι τί θεύρεις, γυναίκα, ἐάν σώσης εἰς τὸ τέλος τὸν ἄνδρα»;¹⁴⁷ Θεωρεῖ λοιπὸν τὴν βοήθειαν τῆς γυναικὸς ἀναγκαίαν καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα; Καὶ ἐγὼ συμφωνῶ μετ' αὐτό. Διότι δὲν τὴν ἀπακλείω τελειῶς ἀπὸ κάθε πνευματικῆν συμμαχίαν εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα (μὴ γένοιτο). Ὑποστηρίζω ὅμως, ὅτι τότε δύναται αὐτὴ νὰ κατορθώσῃ αὐτὰ, ἔταν δὲν ἀσχολεῖται μετὰ τὰ ἔργα τοῦ γάμου, ἀλλὰ παραμένουσα κατὰ τὴν φύσιν γυναίκα περὶ πρὸς τὴν ἀρετὴν τῶν μακαρίων ἀνδρῶν. Διότι οὔτε μετὰ τοὺς καλλωπισμούς, οὔτε μετὰ τὴν τρυφήν, οὔτε ἀπειτούσα ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς χρηματικῆς προσόδου, οὔτε καθισταμένη πολυτελεῖς καὶ πολυέσθοις θὰ δυνηθῇ νὰ τὸν προσελκύσῃ· ἀλλὰ ἔταν ὑψώνεται ἐπάνω ἀπὸ ὅλα τὰ παρόντα πράγματα καὶ ἀποτυπώσασα εἰς τὴν ζωὴν τῆς τὸν ἀποστολικὸν βίον παρουσιάσῃ ἔτσι μεγάλην σπουδότητα καὶ μετριοφροσύνην καὶ περιφρόνησιν χρημάτων καὶ ἀνεξικακίαν· τότε θὰ δυνηθῇ νὰ ἀρχαιώσῃ αὐτόν, ἔταν λέγῃ «ὡφ' ὅσον δὲν ἔχομεν τροφὰς καὶ σκεπάσματα εἰς αὐτὰ θὰ ἀρκεσθώμεν».¹⁴⁸ Ὅταν φιλοσοφῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ τὸ ἀποδεικνύῃ μετὰ ἔργα καὶ περιφροσὴν τὸν σωματικὸν θάνατον καὶ λέγῃ ὅτι ἡ παρούσα ζωὴ δὲν εἶναι τίποτε, ἔταν νομίζῃ, ὅτι ὅλη ἡ δόξα αὐτοῦ τοῦ βίου εἶναι ὡς ἄθος χόρτου, κατὰ τὸν Προφήτην.¹⁴⁹

2. Δὲν θὰ δυνηθῇ λοιπὸν νὰ σώσῃ τὸν ἄνδρα μετὰ τὴν σαρκικὴν ἔνωσιν μαζί του ὡς γυναίκα, ποῦ εἶναι, ἀλλὰ ἔταν διακρίνεται διὰ τὸν εὐαγγελικὸν τῆς βίου, ἐπειδὴ πολλοὶ γυναῖκες ἐπέτυχον αὐτὸ καὶ χωρὶς τὸν γάμον. Ἡ Πρίσκιλλα, ἐπὶ παραδείγματι, λέγει, ποῦ ἔλαβε πλησίον της μετὰ τὴν οἰκειότητα τὸν Ἀπολλῶν, τὸν χειραγωγῆσεν πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας.¹⁵⁰ Ἐάν τώρα αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπεται, πάντως δύναται νὰ ἐπιδείξουν ὅλην τὴν τὴν πρόθυμον δραστηριότητα πρὸς τὰς γυναῖκας καὶ ν' ἀποκομίσουν τὸ ἴδιον κέρδος. Καὶ πράγματι, αὐτὸ ποῦ εἶπα πρὸ ἀλλοῦ, οὔδὲ ἡ Ἐγγαμῖος προσελκύει τὸν ἄνδρα της, ἐπειδὴ εἶναι σύζυγός του, ἐπειδὴ τίποτε δὲν θὰ ἐμπόδιζε κανένα ποῦ ἔχει σύζυγον πιστὴν νὰ μὲν ἄπιστος, ἐάν ἡ συμβίω-

147. Α' Κορινθ. 7, 16.

148. Α' Τιμ. 6, 8.

149. Ἡσ. 40, 6.

150. Πράξ. 18.

αις και ἡ συνουσία ἐπετύγχανε τὸ πρῶγμα. Τὸ πρῶγμα ὁμῶς δὲν ἔχει οὕτω, ἀλλὰ μόνον ἐάν ἐπιδεικνύουν πολλὴν φιλοσοφίαν καὶ ὑπομονὴν καὶ περιφρονῶν τὰς διασπασταῖς καταστάσεις τοῦ γάμου, καὶ τὸ ἔργον αὐτὸ τὸ πρᾶττον συνεχῶς, αὐτὸ εἶναι πού ἐπιτυγχάνει νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ συζύγου τῆς. Διότι ἐάν ἐπιμένῃ νὰ ἐπιζητῇ τὰ συνήθη ἔργα τῶν γυναικῶν, ὅχι μόνον δὲν τὸν ὠφελεῖ εἰς τίποτε, ἀλλὰ καὶ συνήθως τὸν ἐλάττει. Ὅτι δὲ τὸ πρῶγμα εἶναι ἀπὸ τὰ δυσκολώτερα, ἄκουσε τί λέγει: «Διότι τί ξέρεις, γυναῖκα, ἐάν σώσῃς εἰς τὸ τέλος τὸν ἄνδρα;»¹⁵¹ Αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον τῆς ἐρωτήσεως συνηθίζομεν νὰ χρησιμοποιῶμεν δι' ἑσά συμβαίνουσαν παραδόξως.

3. Τί λέγει ὁμῶς μετὰ αὐτὰ; «Ἐχεις δεθῆ με γυναῖκα; Μὴ ζητῆς νὰ χωρισθῆς; Εἶσαι ἐλεύθερος ἀπὸ γυναῖκα; Μὴ ζητῆς γυναῖκα».¹⁵² Βλέπεις μὲ πόσον μεθοδικότητα μεταβαίνει ἀπὸ τὴν μίαν ἰδέαν εἰς τὴν ἄλλην καὶ πῶς ἀνομιγνύει τὰς παραινήσεις του, τὴν μίαν με τὴν ἄλλην; Ὅπως εἰς τοὺς λόγους του διὰ τὸν γάμον παρενόθαε καὶ τοὺς λόγους διὰ τὴν ἐγκράτειαν, διεγείρων ἐν τῷ μεταξὺ τὸν ἀκρατήν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐδῶ παρεμβάλλει τοὺς λόγους περὶ τοῦ γάμου, διὰ νὰ ἐπινοήσῃ τὸν ἀκρατήν. Ἦρχισε ἀπὸ τὴν παρθενίαν καὶ πρὶν νὰ εἴπῃ κάτι δι' αὐτήν, ἁμέσως ἐστρεφε τὸν λόγον του πρὸς τὸν γάμον. Διότι ἡ φράσις του «Δὲν ἔχω ἐντολήν» φανερώνει, ὅτι ἐπιτρέπεται καὶ εἰσάγει τὸν γάμον. Ἐπειτα, ὅταν ἦλθεν εἰς τὸ θέμα τῆς παρθενίας καὶ εἶπεν, ὅτι «Νομίζω λοιπὸν, ὅτι αὐτὸ εἶναι καλόν» ἐπειδὴ, ἐγκώριζεν ὅτι τὸ νομιά τῆς, ὅταν λέγεται συχνά, ἀντηχεῖ μὲ τραχύτητα μεγάλην εἰς τὴν λεπτότητα τῆς ἀκοῆς, δὲν τὸ μεταχειρίζεται τακτικῶς, ἀλλὰ ἂν καὶ ἀνέφερεν ἰκανὴν αἰτίαν διὰ νὰ παρηγορήσῃ εἰς τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς κόπους, δηλαδὴ τὴν τωρινὴν ἀνάγκην, οὐδέ ἔτσι ἔλαβε τὸ θάρρος διὰ νὰ εἴπῃ πάλιν παρθενίαν, ἀλλὰ τί εἶπε; «Καλὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ μένῃ ἔτσι». Καὶ ὅτε ἐξοκαλοῦται τὸν περὶ αὐτῆς λόγον, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐχώρισε καὶ τὸν διέκοψε, πρὶν νὰ φανῇ σκληρῶς, παρενόθαε πάλιν τοὺς λόγους περὶ γάμου. «Ἐχεις δεθῆ, με γυναῖκα;» λέγων, «νὰ μὴ ζητῆς χωρισμόν». Ἐπειδὴ ἐάν δὲν τὸ εἶλεγε διὰ τοῦτο οὐδὲ ἤθελεν ἐδῶ νὰ φέρῃ τὴν παρηγορίαν, ἦτο περιττὸν νὰ φιλοσοφῇ περὶ γάμου, ἐνῶ περὶ τῆς παρθενίας συνεβούλευε. Μετὰ πάλιν μεταβαίνει εἰς τὸν λόγον περὶ παρθενίας, καὶ αὐτὸς πῶρα τὴν ὀνομάζει κατὰ τὴν κυριολε-

151. Α' Κορινθ. 7, 16.
152. Α' Κορινθ. 7, 27.

εἶαν τῆς, ἀλλὰ πῶς; «Ἐχεις ἐλευθερωθῆ ἀπὸ γυναῖκα; Μὴ ζητῆς πάλιν σύνδεσμον με γυναῖκα».

4. Ἀλλὰ μὴ φοβηθῆς. Δὲν τὸ διετύπωσεν ὡς ἀπόφασιν, οὔτε ἔθεσε νόμον. Διότι ὁ λόγος περὶ τοῦ γάμου εἶναι πάλιν πλησίον καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν φόβον ἐλευθερώνει καὶ λέγει: «Ἐάν ἔλθῃς εἰς γάμον δὲν ἡμαρτήσῃς».¹⁵³ Ἀλλὰ μήτε τώρα νὰ ἀδιαφορήσῃς διότι καὶ πάλιν πρὸς τὴν παρθενίαν οὐ σῦρει καὶ αὐτὸ ἐπιδικῆκε ὁ λόγος του, πού διδάσκει, ὅτι αὐτοὶ πού πλησιάζουν εἰς τὸν γάμον, ὑπομένουν πολλὴν θλίψιν σωματικὴν. Ὅπως δηλαδὴ οἱ ἄριστοι τῶν Ιατρῶν καὶ οἱ συνετοὶ πού πρόκειται νὰ προσφέρουν εἰς τὸν ἀσθενῆ πικρὸν φάρμακον ἢ ἐπιχειροῦν τομὴν ἢ καυτηρίασιν ἢ κάτι παρόμοιον δὲν τὸ προσφέρουν ἄλλο μὰζι, ἀλλὰ δίδουν ὀλίγον στὴν ἀρχὴ διὰ νὰ ἀνακουφίσουν τὸν ἀσθενῆ καὶ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον συνεχίζουν καὶ μετὰ τὸ ὑπόλοιπον. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ὅχι κατὰ τρόπον ἀνένδοτον, οὔτε ἄλλο μὰζι ἐπεξηγησάθη καὶ προσέφερε τὴν συμβουλήν περὶ παρθενίας, ἀλλὰ διακόπτων αὐτὴν συνεχῶς καὶ ἐναλλάσσων αὐτὴν με τοὺς λόγους περὶ γάμου καὶ ἀποκρίπτων μετὰ τὴν ἀνάγκην τῆς μεγάλης δυσκολίας πού εἶναι ἀσυνφασμέναι με αὐτὴν, κατέστησε τὸν λόγον μετριοπαθῆ καὶ εὐπρόσδοκτον. Ἡ ποικιλία ἀνάμειξις λοιπὸν τῶν λόγων ἐγίνε δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν. Ἀεὶζι ὁμῶς νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ταύτους τοὺς λόγους: «Ἔσται θεμιτός με γυναῖκα διὰ τοῦ γάμου; Μὴ ζητῆς νὰ λυθῆς ἀπὸ τὸν δεσμόν πού ἔχεις μὰζι τῆς».¹⁵⁴ Τοῦτο δὲν εἶναι τόσοσ πνευμα ἀνθρώπου πού συμβουλεύει, ὅσον ἀνθρώπου πού θέλει νὰ δεῖξῃ τὴν σταθερότητα καὶ τὸ ἀδιέξοδον ἀπὸ αὐτὸν τὸν δεσμόν. Διὰ ποῖον λόγον δὲν εἶπεν «Ἐχεις γυναῖκα; μὴ τὴν ἐγκαταλείψῃς. Συζῆς με αὐτήν; μὴ τὴν χωρίσῃς; ἀλλὰ ἀπεκάλεσε «δεσμόν» τὴν οὐχυνκὴν ζωὴν; Ἀπλούστατα, διότι ἤθελε νὰ δεῖξῃ τὸ ἐπαχθὲς τοῦ πράγματος. Τὸ γεγονός δηλαδὴ ὅτι ὅλοι τρέχουν πρὸς τὸν γάμον ὡς κάτι εὐκόλον καὶ ἀνετον δεκνύει, ὅτι οἱ ἔγγαμοι δὲν διαφέρουν ἀπὸ τοὺς δεσμιῶτας. Διότι καὶ ἐδῶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν πού βὰ κινήθῃ ὁ εἰς, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀκολουθῆ καὶ ὁ ἄλλος ἢ, ἐν ὁ ἕνας στασιάζῃ, ἀναποτρέπτως χάνεται καὶ ὁ ἄλλος μὰζι. Τί λοιπὸν πρέπει νὰ γίνῃ, λέγει, ἐάν ὁ ἄνηρ ἐπιζητῇ τὴν σαρκικὴν σχέσιν, ἐγὼ δὲ θέλω ἐγκράτειαν; Πρέπει κατ' ἀνάγκην ν' ἀκολουθήσῃς ἐκείνον. Διότι, ἐάν δὲν θέλῃς νὰ πράξῃς αὐτὸ, αὐτὴ ἡ γλυκεία ἄλλοσ τοῦ γά-

153. Α' Κορινθ. 7, 28.
154. Α' Κορινθ. 7, 27.

μου πού σ'ας δένει σέ σφύρι θιαώως πρὸς αὐτὸν μὲ τὸν ὁποῖον ἔχεις δεθῆ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν. Ἐάν πάλιν ἀντισταθῆς καὶ ἀποσυμβεθῆς, δχι μόνον δέν ἔχεις ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰ δεσμά, ἀλλὰ ἐρραφές ἦδη τὸν ἑαυτὸν σου εἰς ἐσχάτην τιμωρίαν.

ΑΥΤΗ ΗΘΙΣ ΕΓΚΡΑΤΕΥΕΤΑΙ, ΧΡΗΣΙΣ ΚΑ ΤΟ ΘΕΛΗ
Ο ΣΥΣΤΟΙΣ ΤΗΣ, ΟΤΑΝ ΑΥΤΟΣ ΠΕΣΗ ΕΙΣ ΠΟΡΝΕΙΑΝ,
ΘΑ ΤΙΜΩΡΗΘΗ ΑΓΕΤΗΡΟΤΕΡΟΝ.

ΜΗ'. 1. Διότι ἡ γυναῖκα πού ἐγκρατεύεται παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἀνδρός, δχι μόνον ἀποστερείται ἀπὸ τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς ἐγκρατείας, ἀλλὰ θά εἶναι ὑπαίτιος διὰ τὴν μοιχείαν ἐκείνου καὶ θά βαρύνεται αὐτὴ μὲ τὰς εὐθύνας ἐκείνου. Διὰ τὴν αὐτὴν τὸν ὤθησεν εἰς τὸ θάρσθρον τῆς ἀσελείας, ἐπειδὴ τὸν ἀπεστέρησεν ἀπὸ τὴν νόμιμον μίξιν. Ἐάν ἂν δέν ἐπιτρέπεται νὰ κάμῃ τοῦτο οὐτε δι' ὀλίγον παρὰ τὴν θέλησιν ἐκείνου, ποῖαν συγγνώμην δύναται νὰ ἔχη ἡ γυναῖκα πού διὰ παντός τοῦ ἀφῆρεσεν αὐτὴν τὴν παρηγορίαν; Καὶ τί, λέγει, δύναται νὰ ὑπάρξῃ βαρύτερον ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ἀβλιότητα; Καὶ ἐγὼ αὐτὸ λέγω. Διὰ ποῖον λόγον ὑποβάλλεις τὸν ἑαυτὸν σου εἰς αὐτὴν τὴν ἀνάγκην; Διότι αὐτὴν τὴν σκέψιν ἔπρεπε νὰ τὴν εἴχες κάμει πρὸ τοῦ γάμου, δχι μετὰ ἀπὸ αὐτὸν.

2. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος πού ἐποιοθέτησε τὴν ἀνάγκην τοῦ δεσμοῦ εἰς τὸ τέλος, τότε ὁμιλεῖ καὶ διὰ τὴν λύσιν τοῦ δεσμοῦ. Ἀφοῦ δηλαδὴ εἶπε «εἰσαι δεμένος μὲ γυναῖκα διὰ τοῦ γάμου; Μὴ ζητῆς νὰ λυθῆς ἀπὸ τὸν δεσμόν πού ἔχεις μαζί της», κατόπιν συνεχίζει «εἰσαι λυμένος καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ γυναῖκα; Μὴ ζητῆς γυναῖκα». Καὶ τὸ κάμνει αὐτό, ὥστε σὺ ἀφοῦ πρῶτα σκεφθῆς καὶ μάθῃς καλῶς τὴν βίαν πού συνακολουθεῖ τὸν γάμον, δεχθῆς εὐκολότερον τὸν λόγον διὰ τὴν ἀγαμίαν «καὶ ἐάν ὁμιως ἔλθῃς εἰς γάμον», λέγει, «δέν ἡμάρτησες. Καὶ ἐάν ἡ ἀγαμος κόρη ἔλθῃ εἰς γάμον, δέν ἡμάρτησεν». Ἴδου λοιπὸν πού καταλίγει τὸ μέγα κατόρθωμα τοῦ γάμου. Ἀπλῶς δέν ἐπιώρει τὴν καταδίκην, δέν γίνεταί ὁμιως καὶ ἀντικείμενον θαυμασμοῦ. Διότι ὁ θαυμασμός ἀνήκει εἰς τὴν παρθενίαν, ἐνῶ ὁ ἐγγαμος ἄς ἀρκεῖται νὰ ἀκούῃ, ὅτι δέν ἡμάρτησεν. Διὰ ποῖον λόγον, λέγει, μὲ παρακινεῖς νὰ μὴ ζητῶ γυναῖκα; Διότι ἀπασ καὶ δεθῆς, δέν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαλλαγῆς, ἐπ' ὅσον τὸ πρᾶγμα συνοδεύεται ἀπὸ μεγάλην θλίψιν. Τοῦτο μόνον εἶπέ μου, μὲ τὴν παρθενίαν θά κερδίσωμεν μόνον τὴν διαφυγὴν ἀπὸ αὐτὴν τὴν θλίψιν; Καὶ ποῖος θ' ἀνεχθῆ νὰ

μὴν παρθένας διὰ τοιαύτην ὁμοίωσιν; Ποῖος θά ἐδέχτο νὰ κατέλθῃ εἰς τόσον μέγαν ἀγῶνα, βταν πρόκειται ἐναντι τῶσαν ἰσρώτων νὰ λάθῃ αὐτὴν μόνον τὴν ὁμοίωσιν;

ΔΙΑΤΙ Ο ΑΗ, ΠΑΥΛΟΣ ΠΡΟΤΡΕΠΕΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ
ΚΑΙ ΑΠΟΤΡΕΠΕΙ ΑΠΟ ΤΑ ΕΓΧΑΡΙΣΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΖΩΗΣ.

ΜΘ'. 1. Τί λέγεις; Ἐνῶ μὲ καλεῖς εἰς μάχην πρὸς δαιμόνας (διότι πραγματικῶς δέν ἔχομεν νὰ παλαίσωμεν πρὸς ἀντιπάλους ὁμοίους μας, μὲ αἷμα καὶ σάρκα, σάν τὴν Ἰσικὴν μας), ἐνῶ μὲ προτρέπεις νὰ σταθῶ ἀντιμέτωπος πρὸς τὴν μανίαν τῆς φύσεως, ἐνῶ μὲ προσκαλεῖς ἐμὲ πού ἔχω σάρκα καὶ αἷμα νὰ κατορθώσω ἀντάξια πρὸς ἀσωμάτους δυνάμεις, κάμνεις λόγον διὰ τὰ ἐπιγεία ἀγαθὰ καὶ λέγεις, ὅτι δέν θά ἔχομεν τὴν θλίψιν πού παρασκόλουθεῖ τὸν γάμον; Διότι δέν ὠμίλησεν ὡς ἐξῆς: Ἐάν ἡ ἀγαμος κόρη ἔλθῃ εἰς γάμον, δέν ἡμάρτησεν, ἀπεστέρησεν ὁμιως ἑαυτὴν ἀπὸ τοὺς στεφάνους τῆς παρθενίας, ἀπὸ τὰς μεγάλας καὶ ἀποροήτους διαρεάς; Διὰ τὴν νὰ μὴ περιγράψῃ τὰ ἀγαθὰ πού τὰς περιμένουν μετὰ τὴν ἄθλησιν, πῶς ἐρχονται εἰς προῦπαντριν τοῦ Νυμφίου, πῶς μέλλουν νὰ ἔχουν λαμπρὰς λαμπάδας, πῶς εἰσέρχονται μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς ἐκεῖνον τὸν νυμφῶνα μὲ μεγάλην δόξαν καὶ παρρησίαν, πῶς ἐξ ὅλων πλησιέστερον πρὸς τὸν θρόνον ἐκείνου καὶ τὰς βασιλικὰς πασάδας λάμπουν; Ἀλλὰ περὶ αὐτῶν δέν κάμνει οὐτε τὴν ἐλαχίστην μνείαν, ἀλλὰ παντοῦ μνημονεῖ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰς δυσχερείας, τοῦ θίου. «Νομίζω», λέγει, «ὅτι αὐτὸ εἶναι καλόν». Καὶ παραλείπων νὰ εἴπῃ «διὰ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ» λέγει «διὰ τὴν παρούσαν ἀνάγκην». Ἐπειτα πάλιν, ἀφοῦ εἶπεν «ἐάν ἡ ἀγαμος κόρη ἔλθῃ εἰς γάμον, δέν ἡμάρτησεν» καὶ ἀφοῦ παρεσιώπησε τὰ οὐράνια δῶρα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀπεστέρησε τὸν ἑαυτὸν της, λέγει «ὅτι ἔχουν ὁμιως θλίψιν καὶ φροντίδας καὶ ἄλλας δοκιμασίας εἰς τὸν σωματικόν τους βίον οἱ ἀνθρώποι αὐτοί».

2. Καὶ δέν σταματᾷ ἔως ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ ἔως τὸ τέλος κάμνει τὸ ἴδιον καὶ παραλείπων νὰ ἐξάρῃ τὸ πρᾶγμα διὰ τὰ μέλλοντα, ἀγαθὰ, καταφεύγει πάλιν εἰς τὴν ἴδιαν ἀπίαν λέγων «ὁ καιρὸς τοῦ παρόντος θίου εἶναι συμμαζεμένους καὶ λιγοστός». Καὶ ἄντι νὰ εἴπῃ «Θέλω σίς νὰ λάμψετε εἰς τοὺς οὐρανούς καὶ νὰ φαυῖτε πολὺ λαμπρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐγγάμους, πάλιν ἐδῶ συνεχίζει νὰ λέγῃ «θέλω δὲ νὰ εἰσθε ἐλεύθεροι ἀπὸ φροντίδας, πού ἐραλίζουσι καὶ σῖς

ρίπτουν εις μεγάλην ακέφην.¹⁵⁶ Καί δὲν τὸ κάμνει αὐτὸ μόνον ἐδῶ, ἀλλὰ ὁμιλεῖν καὶ περὶ ἀνεγκυκίας ἠκολούθησε τὴν ἴδιαν μέθοδον εἰς τὴν συμβουλήν. Διότι, ἀφοῦ εἶπεν «ἐάν λοιπὸν πενῶ ὁ ἐχθρὸς σου, δίδε του ψωμί καὶ τροφήν. Ἐάν δὲ πᾶ, φέρε του νερὸ καὶ πῆλ»¹⁵⁷ Καὶ ἐνῶ ἔδωσε μίαν τὴν μεγάλην ἐπιταγήν καὶ παρώτρυνε νὰ παραδώσουν καὶ αὐτὴν τὴν δύναμιν τῆς φύσεως καὶ νὰ παραταχθῶν ἀντιμέτωποι πρὸς τὸσαν ἀφάρτητον πυρᾶν, εἰς τοὺς λόγους του περὶ τῶν ἀνταμοιβῶν, ἐνῶ ἀπεικώπησε τὸν αὐρανὸν καὶ τὰ οὐράνια δώρα, καθώρισε τὴν ἀνταπόδοσιν εἰς τὴν γλῶσσην ἐκείνου τοῦ μᾶς ἐλύπησεν. Καὶ λέγει «διότι, ἐάν πρῶτης αὐτό, θὰ μακείσης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου ὡς ἄλλα κάρθουνα ἀναμμένα σωραῶς ἐντροπῆς καὶ τύφως συνειδήσεως».¹⁵⁸

3. Διὰ ποῖον λοιπὸν λόγον χρησιμοποιοῖ αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς προτροπῆς; Ὅχι ἀπὸ ἄγνοιαν, οὔτε διότι δὲν ἐγνώριζε πῶς νὰ προσελκύσῃ καὶ πείσῃ τὸν ἀκρατήν, ἀλλὰ διότι ἀκριβῶς κατεῖχε περισσότερο ἀπὸ θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, ἐνῶ τὴν δύναμιν νὰ πείθῃ. Ἀπὸ ποῦ καταφαίνεται τοῦτο; Ἀπὸ τοὺς λόγους του. Πῶς καὶ κατὰ ποῖον τρόπον; Διότι ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς Κορινθίους (πρότερον θὰ ὁμιλήσωμεν δι' ἑσῶ ἐξέθεσε περὶ τῆς παρθενίας), πρὸς τοὺς Κορινθίους, οἱ ὁποῖοι, κατὰ τὴν κρίσιν του, δὲν θὰ ἐγνώριζον τίποτε, παρὰ μόνον τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ αὐτὸν ἰσταυρωμένον. Πρὸς αὐτοὺς δὲν ἠδυνήθη νὰ ὁμιλήσῃ ὡς πρὸς ἀνθρώπους πνευματικούς, καί, ἐπειδὴ ἦσαν ἀκόμη σαρκικοί, τοὺς ἐπότιζε γάλα, τοὺς ὁποίους, ὅταν ἔγραφεν αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν, ἐφλεγεν: «Ἀλλὰ οὔτε καὶ τώρα ἔχετε ἀρκετὴν δύναμιν. Διότι ἔχετε ἀκόμη σαρκικὰ φρονήματα καὶ συμπεριφέρεσθε μὲ διαγωγὴν ἀνθρώπου κοινῆ καὶ μὴ ἀναγεννημένου».¹⁵⁹

4. Διὰ τοῦτο ἔπὸ τὰ ἐπίγεια πράγματα, ἀπὸ τὰ ὀρατά, ἔπὸ τὰ αἰσθητὰ τοὺς προτρέπει πρὸς τὴν παρθενίαν καὶ τοὺς ἀποτρέπει ἀπὸ τὸν γάμον. Διότι εἶχε πλήρη συνείδησιν τοῦτου, ὅτι τοὺς ταπεινοὺς καὶ χαμηλὰ βαδίζοντας καὶ κύπτοντας ἀκόμη πρὸς τὴν γῆν ἀπὸ τὰ ἐπίγεια μᾶλλον δύναται κανεῖς νὰ τοὺς προσελκύσῃ καὶ νὰ τοὺς προτρέψῃ διὰ τὰ ὕψηλά. Διότι, εἶπέ μου, διατὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀγροκόους καὶ χουδροκαμμένους ἀνθρώπους

156. Α' Κορινθ. 7, 22.
157. Παροιμ. 25, 21.
158. Παροιμ. 25, 22.
159. Α' Κορινθ. 3, 2-3.

ὀρκίζονται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὰ μικρὰ καὶ διὰ τὰ μεγάλα καὶ ἐφόβως παραβαίνουν τὸν ὄρκον των, ἐνῶ ποτὲ δὲν θὰ ἐπρωτίμων νὰ ὀρκισθῶν εἰς τὴν ζωὴν τῶν τέκνων των; Καὶ ὅμως ἐκεῖνη ἡ ἐπιστολὴ καὶ ἡ τιμωρία εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα ἀπὸ αὐτήν. Ἐν τούτοις ὅμως κατέχεται μᾶλλον ἀπὸ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ τοῦ ὄρκου παρὰ ἐκείνου.

5. Καὶ διὰ τὴν δοῦθειαν τῶν πτωχῶν δὲν τοὺς διεγείρουν τόσο οἱ λόγοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ὅν καὶ συνεχῶς τοὺς ἀκούουν, ὅσον ἡ ἐλπὶς διὰ τὰ ἀγαθὰ τοῦ παρόντος βίου ἢ διὰ τὰ τέκνα των ἢ δι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους. Τότε θεθαίως ἐπιδεικνύουν ζῆλον διὰ τὴν δοῦθειαν αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ὅταν ἀναλάβουν ἀπὸ μακροχρόνιον νόσον, δ-
ταυ διακρίνουν τὸν κίνδυνον, ὅταν ἐπιτύχουν κάποιο ἀξίωμα ἢ κάποια ἀρχήν. Καὶ γενικὰ θὰ εὐρησ τοὺς περισσώτε-
ρους τῶν ἀνθρώπων νὰ δέχωνται τὴν νοθεσίαν μὲ θάσιν τὰ κίνητρα ποὺ εὐρίσκονται μπροστὰ εἰς τὰ πόδια των. Καὶ μεταξὺ τῶν χρηστικῶν ἐκείνων κινῶν εἰς προτροπὴν καὶ μεταξὺ τῶν λυπηρῶν ἐκείνων προκαλοῦν μεγαλύτερον φό-
βον, ὅσον ἔχουν ἐγγυτέρω τὴν αἰσθησῶν. Διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς Κορινθίους συνεζήτη με αὐτὸ τὸ πνεῦμα καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐξήγαγε εἰς τὴν ἀνεγκυκλίαν χρησιμοποιοῦν τὰ παρόντα.

6. Διότι ἡ ἀδύνατη καὶ ἀδικημένη ψυχὴ δὲν ἀποβάλλει τόσο εὐκόλως τὸ δηλητήριον τῆς ὀργῆς, ὅταν ἀκούσῃ περὶ βασιλείας καὶ τροφοδοτηθῇ μὲ μακροπροθέτους ἐλπίδας, ὅσον ὅταν ἐλπίσῃ ὅτι θὰ λάβῃ ἐκδικήσιν ἀπὸ ἐκείνου ποὺ τὴν ἀδίκησεν. Θέλων λοιπὸν νὰ ἀποσπάσῃ τὴν ρίζαν τῆς μνησκακίας καὶ νὰ ἐκτονώσῃ ἀμέσως τὴν ὀργὴν, πράγμα ποὺ συμβάλλει περισσότερο εἰς τὴν παρηγορίαν τοῦ ἀδικημένου, ἀπὸ αὐτὸ ὀργᾶται, χωρὶς νὰ τὸν ἀποστρεφῇ καὶ ἀπὸ τὴν τιμὴν, ποὺ ἔχει ὀρισθῇ διὰ τὸν μέλλοντα καιρὸν, ἀλλὰ σπεύδει νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸν ἀμέσως μὲ κάθε τρόπον εἰς τὴν ὁδὸν τῆς φιλοσοφίας καὶ νὰ ἀνοίξῃ τὰς θύρας τῆς συμφιλίωσης. Διότι τὸ δυσκολώτερον εἶναι νὰ γίνῃ ἡ ὀργὴ διὰ τὸ κατόρθωμα καὶ μετὰ τὴν ἀρχὴν ὁ κόπος δὲν εἶναι τόσο μεγάλος.

7. Ἀλλὰ δὲν κάμνει τοῦτο ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, οὔτε ὅταν ὁμιλῇ περὶ παρθενίας οὔτε ὅταν ὁμιλῇ περὶ ἀνεγκυκίας. Ἀλλὰ εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ὡς ἔπαθλον θέτει τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. «Διότι ὑπάρχουν εὐνοῦχοι», λέγει, «ποῦ διὰ τοῦ σωφρονισμένου λογι-
σμοῦ ἐποδλήθησαν εἰς τὸν ἐαυτὸν των καὶ ἐνούχησαν τὸν ἐαυτὸν των δι' αὐτοπροαιρέτου ἀποχῆς ἀπὸ τὸν γάμον

και αδιαφθοράς εγκρατείας. Αυτοί παραμένουν αγαμοί και παρθένοι διά να εργασθούν χωρίς κανένα περιστασιόν διά την βασιλείαν των ουρανών και διά να την κερδίσουν εσκόλιωτερον.¹⁶⁰ Και όταν εκάλει να εδχωνται υπέρ των εχθρών, χωρίς να είρη τίποτε διά την θλάσθην εκείνων που μās άδικησαν και χωρίς να μημνεύση τό πύρ των ανθράκων, αλλά αφήκων κατά μέρος όλα εκείνα να λέγωνται πρός τούς μικροψύχους και ταλαιπώρους, αυτός τούς προτρέπει με τά ώφηλότερα. Και ποία είναι αυτά; «Διά να γίνετε», λέγει, «ώμοιοι πρός τόν Πατέρα σας, που είναι εις τούς ουρανούς».¹⁶¹ Βλέπετε πόσον μέγα είναι τό έπαθλον.

Διότι τούς λόγους αυτούς τούς άκουε ό Πέτρος και ό 'Ιάκωβος και ό 'Ιωάννης και ό υπόλοιπος χορός των αποστόλων. Διά τούτο έκινει τάς ψυχάς των με τά πνευματικά έπαθλα. Και ό Παύλος τό ίδιον θα έκαιεν, εάν απευθύνετο με τόν λόγον του πρός παρομοίους ανθρώπους. 'Επειδή όμως απευθύνετο πρός τούς Κορινθίους που ήσαν άτελείς και τραχείς, αποδίδει εις αυτούς συντόμως τούς καρπούς των μόχθων, διά να προσέλθουν προθυμότερον εις τό έργον διά την άσκησιν τής άρετής.

8. Διά τούτο και ό Θεός παρέλειψε να ύποσχεθί εις τούς 'Ιουδαίους την βασιλείαν των ουρανών και τούς έχάρισε τά επίγεια αγαθά. Και διά τάς πονηράς των πράξεις δεν τούς ήπείλει με την γένεσιν του πυρός, αλλά με τάς συμφοράς εις αυτήν την ζωήν, με λιμούς, λοιμούς, και νόσους, και πολέμους, και αιχμαλωσίαν, και δια άλλα παρόμοια. Διότι οι σαρκικώτεροι των ανθρώπων κατέχονται μάλλον από αυτά, και ταυτα φοβούνται περισσότερο. 'Ενώ δι' όσα δεν φαίνονται ουδέ είναι παρόντα, ελάχιστα άνησυχούν. Διά τούτο και ό Παύλος άσχολεΐται περισσότερο με αυτά, τά όποια ήσαν περισσότερο προσία εις την απαθεισίαν των. 'Επιπλέον δε ήθελε να δείξη και τούτο, ότι από τά άλλα αγαθά μερικά μās θαρύνουν εδω με πολλούς κόπους, ενώ όλον τόν καρπόν τόν ύσποθέτου εις τό μέλλον. Και ή παρθενία, όταν κατορθώνωμεν να την άσκούμεν, μās άνταμειβει όχι όλγον, καθώς μās απαλλάσσει από τούτους κόπους και φροντίδας. Και μαζί με αυτά έσκέφθη και έν τρίτον επίχειρημα. Ποιον; Τό να εμφανίση τό πράγμα κατά τοιούτον τρόπον, ώστε να μη θεωρηθί έργον των αδυνάτων, αλλά τούναντίον των πολύ δυνατών.

160. Matθ. 19, 12.
161. Matθ. 5, 45.

Και τό κάμνει αυτό εμφανίζων με μεγάλην εύκολίαν τόν γάμον να συνκολουθίται από περισσότερας δυσκολίας, ώσαν να έλεγε πρός κάποιον: «Σού φαίνεται ότι τό πράγμα τούτο είναι καπιώδες και επίπονον; Δι' αυτό ακριβώς εγω λέγω, ότι πρέπει να τό δοκιμάσης, διότι είναι τόσο πολύ εύκολον, επ' όσον μās δημιουργει πολύ ολιγώτερας δυσκολίας από τόν γάμον. 'Επειδή λοιπόν σας λυπούμαι και δεν θέλω να εχετε θλίψιν, διά τούτο δεν θέλω να ελθετε εις γάμον».

9. Και ποίαν θλίψιν; Θα είρη κάποιος ίσως. Τούναντίον μάλιστα θα εδρωμεν, ότι ό γάμος παρέχει πολλήν άνεσιν και τρυφήν. Και πρώτον εις όλων να ικανοποιούμεν την έπιθυμίαν μας με κάθε έλευθερίαν και άνεσιν και να μη δοκιμάζωμεν καμμίαν καταπίεσιν από την φύσιν, πράγμα που δεν είναι μικρά εύκολία. 'Επειτα ή ζωή μας από κάθε άποψιν θα είναι απηλλαγμένη από την κατήφειαν και την τραχύτητα και θα είναι γεμάτη από ευθυμίαν και γέλωτα και χαράν. Διότι θα περιποιούμεθα τό σώμα μας και τάς ανάγκας του με πολυτελείς τραπέζας, με μαλακά ιμάτια, με μαλακώτερον στρώμα, με συνεχή λουτρά και άρώματα και με οίνον που μοσχοβολει όχι ολιγώτερον από μύρον και με άλλας πολλάς και μεγάλας διατάνας, που παρέχουν εις την σάρκα μεγάλην απόλαυσιν.

H ΤΡΥΦΗ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ
ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΑΙΝΗΝ ΔΙΑΘΗΚΗΝ.

Ν'. 1. 'Αλλά εις την πραγματικότητα ταυτα δεν είναι επιτρεπτά. 'Ο γάμος συνήθως μās προσφέρει μόνον την έλευθερίαν τής σαρκικής ένώσεως, όχι όμως και την τρυφήν. Και μάστις ό μακάριος Παύλος που λέγει τά εξής: «'Η χήρα όμως που απαιτά και εξ ήσιν τρυφήλόν, καίτοι φαίνεται ζωντανή, έχει αποθάνει πνευματικώς».¹⁶² Και αν αυτά λέγωνται διά τάς χήρας, άκουσε τί λέγει και διά τάς εγγάμους: «Τό ίδιον θέλω και αι γυναίκες να προσέδχωνται με ένδυσσιαν σεμνήν, να στολιζουν τόν εαυτόν των με συστολήν και σωφροσύνην, όχι με φιλάρεσκα πλεξίματα των μαλλιών των ή με χρυσά ή μαργαριταρένια κοσμήματα ή με ρούχα πολυτελή, αλλά με ότι πρέπει εις γυναίκας που παρουσιάζονται εις τά μάτια όλων, ότι σέβονται τόν Θεόν. Θέλω δηλαδή αι γυναίκες να στολιζονται με έργα αγαθά».¹⁶³ Και όχι μόνον εδω, αλλά και εις

162. Α' Τιμ. 5, 6.
163. Α' Τιμ. 2, 9-10.

άλλα σημεία δύναται τις νὰ ἴδῃ αὐτὸν νὰ κάμῃ πολὺν λόγον νὰ μὴ ἐπιδικώμην μὲ σπουδὴν ἀπολύτως τίποτε ἀπὸ αὐτὰ.

2. Λέγει λοιπὸν: «Ἐχόντες τὰς ἀπαραίτητους τροφὰς καὶ σκεπάσματα, ὡς ἀκούμεθα εἰς αὐτὰ. Διότι ὅσοι δὲ ἐπιθυμοῦν νὰ πλουτοῦν πίπτουν εἰς ἀνοήτους ἐπιθυμίας καὶ δολαφείρας, ποὺ βυθίζου τοὺς ἀνθρώπους εἰς καταστροφὴν καὶ ἀπώλειαν». Καὶ τί λέγω τὸν Παῦλον; Διότι καὶ ὁ Ἄμώς οὐκ ἔχων μὲ τοὺς νηπίους Ἰουδαίους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπιτρέπετο καὶ ἡ τρυφή καὶ ἡ πολυτέλεια καὶ ἄλλα γενικῶς τὰ περιττὰ, ἔκουσε μὲ πόσῃ σφοδρότητι ἐπικρίνει αὐτοὺς ποὺ εἶναι προσκολλημένοι εἰς τὴν τρυφήν: «Ἄλλοιμονον εἰς τοὺς ἐρατάκοντας ψευδῆ σάββατα, ποὺ κοιμοῦνται ἐπὶ κλινῶν ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν, ποὺ παραδίδονται εἰς τὴν ἀκολασίαν ἐπὶ τῶν στρωμάτων των, ποὺ τρώγου ἐρίφια ἀπὸ τὰ ποίμνια καὶ μύσχους γάλακτος ἀπὸ τὰς ἀγέλας. Ποὺ ἀπαντοῦν μὲ χειροκροτήματα εἰς τὴν μουσικὴν τῶν ὀργάνων. Ποὺ θεωροῦν ὡς σταθερὰ καὶ αἰώνια τὰ παροδικὰ. Ποὺ πίνουν οἶνον διῶλισμένον καὶ χρησιμοποιοῦν πολὺτιμα ἀρώματα».¹⁶⁴

ΚΑΙ ἌΝ ΑΚΟΜΗ ΕΠΙΘΥΜΗ ΚΑΝΕΙΣ
ΤΗΝ ΤΡΥΦΗΝ ΕἶΝΑΙ ΑΡΚΕΤΑ ΤΑ ΑΥΤΗΡΑ
ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΝΑ ΒΕΒΑΘΑΝΙΣΟΥΝ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΕΙΧΑΡΙΣΤΗΣΙΝ,

ΝΑ'. 1. Αὐτὸ ἀκριδῶς ποὺ ἔλεγον προηγουμένως, δὲν ἐπιτρέπει νὰ ζῶμεν διὸν τρυφηλόν. Ἄλλὰ καὶ ἂν κανὲν ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐμποδίζετο, ἀλλὰ τὰ πάντα ἐπιτρέποντο, ὑπάρχουν ἄλλα ἐπιπτώσει τούτων ποὺ προκαλοῦν τὴν θλίψιν καὶ τὴν ὀδύνην, μάλιστα τόσον πολλὰ καὶ μεγαλύτερα, ὥστε ἐξ αἰτίας των οὐτε ἐλαχίστην ἀσθαιν τῆς ἡδονῆς νὰ ἔχωμεν, ἀλλὰ νὰ τὴν θέτουν ἐξ ὀλοκλήρου ἐκποδῶν.

ΠΟΣΟΝ ΚΑΚΟΝ ΠΡΑΪΜΑ ΕἶΝΑΙ Ἡ Ζηλοτυπία.

ΝΒ'. 1. Ἐάν κανεὶς τύχῃ νὰ εἶναι ἀπὸ χαρακτήρος ζηλοτύπος ἢ καταληφθῇ ἀπὸ αὐτὸ τὸ κακὸν ἀπὸ ἀφορμὴν κάποιας συμπτωσιατικῆς προφάσεως, εἰπέ μου, τί μπορεί νὰ ὑπάρξῃ ἐλεεινότερον ἀπὸ μίαν τέτοιαν ψυχὴν; Μόνον ἂν παραδάλωμεν μὲ πόλεμον καὶ τρικυμίαν αὐτὴν τὴν αἰ-

164. Ἄμώς 6, 8-6.

κίαν, θὰ δυνηθῶμεν νὰ δώσωμεν μίαν ἀκριθεῖς ἀπεκρίσιν. Τὰ πάντα εἶναι μεστὰ ὀδύνης, ὑπαιφίας, πολέμου καὶ ταραχῆς. Ὅποιοι κτυπηθῇ ἀπὸ αὐτὴν τὴν μανίαν δὲν ἐρρίσκειται εἰς καθόλου καλύτεραν κατάστασιν ἀπὸ τοὺς δοκίμιονισμένους ἢ κατεχομένους ἀπὸ παραφροσύνης. Τιοιουτοτρόπως συνεχῶς εὐρίσκειται εἰς ἐξαλλοὺν κατάστασιν καὶ ἀναπηθῶν καὶ ἐρίξει πρὸς τοὺς πάντας καὶ ὀργίζεται μὲ ὁποῖον ἐπιθυμῆσιν ἐμπρὸς του, ἐντελῶς ἀνεύθυνον, εἴτε διούλος εἶναι, εἴτε υἱὸς του ἢ οἰοσθῆναι ἄλλος. Καὶ πᾶσα χαρὰ ἔχει ἀποδωχθῆ καὶ τὰ πάντα εἶναι πλήρη κατηφείας καὶ πένθους καὶ ἀπείρας. Καὶ ἂν μὲν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἂν πηγαίῃ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἂν ταξιδεύσῃ ἔξω τῆς χώρας, παντοῦ ἡ φοβερὰ αὐτὴ κατάστασις τὸν κατατρέπει καὶ τὸν κεντᾷ τραχύτερον ἀπὸ κάθε κεντρί καὶ τοῦ ἐρεθίζει τὴν ψυχὴν καὶ δὲν τῆς ἐπιτρέπει νὰ ἤσκησῃ. Διότι αὐτὴ ἡ νόσος συνήθει εὐ γὰρ ὄχι μόνον στενοχωρίαν, ἀλλὰ καὶ ἀφορητὴν ὀργὴν. Καὶ ἀπ' ὅλα αὐτὰ καὶ μόνον του τὸ εἶναι δύναται νὰ καταστρέψῃ τὸν πάσχοντα. Ὅταν διῶς συμπεσοῦν ὅλα μαζί καὶ τὸν πολιορκοῦν καὶ τὸν πιέζουν συνεχῶς καὶ δὲν τὸν ἀφήνουν οὐτε στιγμὴν νὰ ἀναπνεύσῃ, τότε πόσον θανάτων δὲν εἶναι τοῦτο φοικτότερον; Ἄν ἀναφέρῃ κανεὶς τὴν ἐσχάτην πενίαν ἢ νόσον ἀνάταν ἢ τὸ πῦρ ἢ καὶ τὸν σίδηρον, πάλιν δὲν θὰ εἴπῃ κάτι ἴσον μὲ αὐτὸ. Καὶ τοῦτο τὸ γνωρίζουν πολὺ καλῶς μόνον ὅσοι τὸ ἔχουν δοκιμάσει. Διότι κανεὶς λόγος δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ τὸ μέγεθος αὐτῆς τῆς συμφορᾶς. Ὅταν κανεὶς τὴν γυναικὸς ποὺ ἀγαπᾷ περισσότερο ἀπὸ ὅλους καὶ χάριν τῆς ἀποιεὶς εὐχαριστίας θὰ ἐβουσίαζε καὶ τὴν ζωὴν του, ἀναγκάζεται διαρκῶς νὰ τὴν ὑποπτεύγῃται, τότε τί ἐξ ὅλων θὰ ἠδύνατο νὰ τὸν παρηγορήσῃ;

2. Καὶ ἂν χρειάζεται νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν κλινὴν ἢ νὰ λάθῃ τροφὴν ἢ ποτὸν θὰ νομίζῃ, ὅτι ἡ τράπεζα εἶναι γεμάτη δηλητήρια μᾶλλον παρὰ ἐδέσματα. Εἰς τὴν κλινὴν οὐδὲ στιγμὴν θὰ δυνηθῇ νὰ ἡσυχάσῃ, ἀλλὰ ὡσὺν νὰ εἶναι ἐξαπλωμένος ἐπάνω εἰς ἀνθρακας τόσον συνταράσσεται καὶ συστρέφεται. Καὶ οὐτε ἡ συντροφία τῶν φίλων, οὐτε ἡ φροντίς τῶν ὑποθέσεών του, οὐτε ὁ φόβος τῶν κινδύνων, οὐτε ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἡδονῆς οὐτε ἄλλο τι θὰ δυνηθῇ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐκλήν. Ἄλλὰ αὐτὴ ἡ καταιγὶς τυραννικώτερον ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην θλίψιν κατέχει τὴν ψυχὴν του. Αὐτὰ εἶχε ὑπ' ὄψιν του ὁ σοφὸς Σολομὼν καὶ ἔλεγεν: «Ἡ ζήλεια εἶναι σκληρὰ ὡς Ἄβηθ». Καὶ πάλιν: «Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἶναι πλήρης ζηλοτυπίας καὶ δὲν θὰ τὸν λυπηθῇ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ δὲν θὰ ἀνταλ-

λάξη τὴν ἔχθραν μὲ κανὲν λύτριν, οὐτε μὲ πολλὰ δῶρα θὰ ἐξέλκωθῃ.⁶⁶

3. Τόση εἶναι ἡ μακία αὐτῆς τῆς νόσου, ὥστε μίτη μετὰ τὴν τιμωρίαν τοῦ προσηνήσαντος τὴν θλίψιν ἀπαλλάσσειται ἀπὸ τὴν ὀδύνην. Πολλοί, ὡς γνωστόν, ποῦ ἐφόνευσαν τὸν μοιχόν, δὲν ἠδυνήθησαν ὁμῶς νὰ φονεύσουν τὸν θυμὸν καὶ τὴν θλίψιν. Μερικοὶ μάλιστα καὶ ἀφοῦ κατέσφαξαν τὰς συζύγους των συνέχισαν νὰ τῆκναιται ὁμοίως ἢ καὶ σφοδρότερον ἀκόμη εἰς τὴν πυράν. Καὶ ὁ μὲν ἄνδρας συζη μετὰ σα κακά, καὶ ὅταν τύχη νὰ μὴ ἀποδειχθῇ ἀληθὲς οὐδέν. Ἡ ὀδύνη ὁμῶς καὶ ταλαιπώρος σύζυγος ὑπομένει σφοδρότερα ἀκόμη ἀπὸ τὸν ἄνδρα. Ὅταν δηλαδὴ αὐτὸν, ποῦ ὤφειλε νὰ εἶναι ἡ παρηγορία τῆς εἰς ἑλπίδας τὰς θλίψεις τῆς, καὶ ἀπὸ τὸν ὅποιον ἔπρεπε νὰ περιμένῃ προστασίαν, τὸν ἴση ἀποθρῆσκόμενον νὰ δικάζεται πρὸς αὐτὴν ἐχθρικότερον πάντων, ποῦ θὰ δυνηθῇ πλέον νὰ στραφῇ; Πρὸς ποῖον νὰ καταφύγῃ; Ἀπὸ ποῦ νὰ εὕρῃ ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν, ὅταν ὁ λιμὴν ἔχει κλεισθῆ ἀπὸ μυρίους προβάλους;

4. Τότε καὶ οἱ ὑπηρέται καὶ αἱ δοῦλαι συμπεριφέρονται πρὸς αὐτὴν αὐθαδέστερον καὶ ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς. Διότι αὐτὸ τὸ γένος εἶναι ποῦ εἶναι ὑποπίτον καὶ ἀχάριστον, ὅταν ὁμῶς ἴση τοὺς κυρίους του νὰ ἐχθρεύωνται καὶ νὰ στασιάζουν μεταξύ των, εὐρίσκουν ἀφορμὴν ἀπὸ τὸν πόλεμον ἐκείνων νὰ ἐκδηλώσουν ὅλην τὴν συνήθη των μοχθηρίαν. Διότι εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν δύναται νὰ πλάθων καὶ νὰ συνθέτουν ὅσα θέλουν μὲ πᾶσαν ἀνεσιν καὶ νὰ ἐνιαχῶν τὴν ὑποψίαν τῶν συζύγων μὲ τὰς διαβολὰς των εἰς ἑαυτοὺς τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. Ἡ ψυχὴ ἀπᾶς ἔχει προσδληθῆ ἀπὸ τὴν πονηρίαν αὐτὴν νόσον, πιστεῖται εὐκόλως τὰ πάντα καὶ στρέφουσα τὴν ἀκοὴν ἐξ Ἰσοῦ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, δὲν ἀνέχεται νὰ κάμνῃ διάκρισιν μεταξύ των συκοφαντῶν καὶ μὴ, ἀλλὰ νομίζει μάλιστα ὅτι εἶναι περισσότερον ἀξιόπιστοι ὅσοι ἐξάπτουν τὴν ὑποψίαν παρά ὅσοι προσπαθοῦν νὰ τὴν ἐξαλειφθῶν.

5. Δι' αὐτὸ λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη νὰ φοβᾶται καὶ νὰ τρέμῃ περισσότερον ἀπὸ τὸν σύζυγον ἐκείνους τοὺς δραπετάς καὶ τὰς γυναῖκας των καὶ νὰ παραχωρῇ τὴν θέσιν τῆς εἰς ἐκείνους καὶ νὰ μεταπίτη ἢ ἴδια εἰς τὴν τάξιν αὐτῶν. Πότε λοιπὸν θὰ δυνηθῇ νὰ ζῆσῃ ἀδόκρυτος; Ποῖαν νύκτα; Ποῖαν ἡμέραν; Ποῖαν ἑορτήν; Πότε θὰ ζῆ χωρὶς στεναγμούς, χωρὶς ὀδυμούς καὶ θρήνους; Θὰ διάγῃ διὰ παντός ἐν μέσῳ ἀπειλῶν καὶ ὕδρων καὶ λοιδοριῶν, προ-

165. Περου. β, 34.

ερχομένων, ἄλλων μὲν ἀπὸ τὸν πληγωμένον ἀνεὶ λόγου συζύγου, ἄλλων δὲ ἀπὸ τοὺς μαρούς ὑπηρέτας. Φρουραὶ καὶ πάλιν φρουραὶ καὶ τὰ πάντα μεστὰ φόβου καὶ τρόμου. Διότι δὲν ἐλέγχονται ἐξουχιστικῶς οἱ εἰσοδοὶ καὶ αἱ ἐξοδοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ λόγοι καὶ τὰ βλέμματα καὶ οἱ στεναγμοὶ τῆς ὑποβάλλοντα εἰς βασανιστικὴν ἔρευναν καὶ εἶναι ὑποχρεωμένη ἢ νὰ μὲν ἀκίνητος ὡς λίθος καὶ ἔτι πλέον ἢ νὰ ὑπομένῃ τὰ πάντα σιωπηλῶς καὶ νὰ μὲν καρφωμένη εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς διὰ παντός, χειρότερον ἀπὸ φυλακισμένην ἢ, ἂν θελήσῃ νὰ ὀμιλήσῃ καὶ νὰ στενάξῃ καὶ νὰ ἐξέλθῃ, δι' ἅλα ἔχει νὰ δώσῃ λόγον εἰς ἐκείνους τοὺς διεφθαρμένους δικαστάς, ἐνωθὶ τὰς θεραπευίδας καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὑπηρέτων.

6. Τώρα, ἂν θέλῃς, ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν δεινῶν φέρε τὸν ἀφθονον πλούτον, τὰς πολυτελεῖς τραπέζας, τὰ κοπάδια τῶν δούλων, τὴν λαμπρότητα τῆς καταγωγῆς, τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας, μεγάλην δόξαν, ἐπιφανεῖς προγόνους. Μὴ ἀφήσῃς κανὲν ἀπὸ ἐκείνα ποῦ θεωροῦνται, ὅτι κάμνον ἐπίζηλον τὸν παρόντα δῖον, ἀλλὰ ἀφοῦ τὰ συγκεντρώσῃς ὅλα ἀντιπαράθεσέ τα εἰς αὐτὴν τὴν λύτριν καὶ θὰ διαπιστώσῃς, ὅτι δὲν διακρίνεται κἄν ἡ χορὰ ποῦ προέρχεται ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ θὰ τὴν ἴση ἐξαφανισμένην, ὅπως εἶναι φυσικὸν ἕνας μικροῦ σπινθῆρος ποῦ ἔπεσε μέσα σὲ μέγα πέλαιος νὰ σβεσθῇ ἀμέσως. Καὶ αὐτὰ συμβαίνει, ὅταν ζηλοτυπῇ ὁ ἄνδρας. Ἄν ὁμῶς τὸ πάθος αὐτὸ καταλάβῃ τὴν γυναῖκα (καὶ ταῦτο γίνεται συχνάκις), ὁ μὲν ἄνδρας τὸ ἀντιμετωπίζει εὐκολώτερον ἀπὸ τὴν γυναῖκα καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ὀδύνης συνήθως πίπτει πάλιν ἐπάνω εἰς τὴν ὀδύνην ἐκείνην. Διότι δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ ἴδια ὅπλα ἐναντίον τοῦ συζύγου ποῦ τὸν ὑποπτύεται. Ποῖος ἔ' ἀνεχθῆ, ἐπειδὴ τὸ ἀξιώνει ἡ γυναῖκα του, νὰ μὲν διαπαντός εἰς τὴν οἰκίαν;

7. Ποῖος ἐκ τῶν ὑπηρέτων θὰ τολμήσῃ νὰ παρακολουθῇ τὸν κύριόν του καὶ δὲν θὰ ριφθῇ ἀμέσως εἰς τὸ βάραθρον; Ὅστε λοιπὸν μὲ αὐτὰ τὰ μέσα θὰ δυνηθῇ νὰ παρηγορηθῇ, οὐτε μὲ τὸ νὰ ἐκαπάσῃ τὴν ἀργίην τῆς μὲ λόγους. Ἄλλὰ ἴσως τὴν ὑπομείνῃ ὁ ἄνδρας τῆς ἐξωργισμένην μίαν καὶ δύο φορές. Ἐὰν ὁμῶς ἐπιμείνῃ νὰ τὸν κατηγορῇ συνεχῶς, θὰ τὴν μάθῃ συντόμως, ὅτι εἶναι προτιμότερον νὰ τὰ ὑπομένῃ αὐτὰ σιωπηλῶς καὶ νὰ λειώνῃ. Καὶ αὐτὰ συμβαίνει εἰς τὴν περίπτωσιν ἀπλῆς ὑποψίας. Ὅταν ὁμῶς τὸ κακὸν τύχη νὰ εἶναι ἀληθές, τὴν μὲν γυναῖκα οὐδεὶς θὰ δυνηθῇ ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἀδικημένου συζύγου, ἀλλὰ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν

νόμων αὐτὴν τὴν φιλότιμην ἐξ ὄλων συνήθως τὴν ἀδελφεὶ εἰς τὸ δικαστήριον καὶ τὴν κατασφάζει. Καὶ ὁ ἄνδρας διαφεύγει τὴν τιμωρίαν τῶν νόμων, καὶ ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι ἱκανὸν νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἀθλίαν ἐκείνην, ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπομένῃ ἕνα ἄργον καὶ ἀξιοβόητον θάνατον ἀπὸ τὰς μαγγανείας καὶ τὰς φαρμακείας ἐκείνας, ποὺ ἐπιτηδεύονται αἱ πορνεύμεναι γυναῖκες. Μερκαὶ μάλιστα δὲν ἐχρειάσθη κἀν νὰ καταφύγῃ εἰς ὅποια μῆσα, ἀλλὰ καταληφθεῖσαι ἀπὸ οφροδρῶν θλίψιν ἐπρόφρασαν καὶ ἔθεσαν μόναι τέρμα εἰς τὸ μαρτύριον. Ἦστε καὶ ἂν ὅλοι οἱ ἄνδρες ἐδείκνυσον μεγάλην σπουδὴν διὰ τὸν γάμον, αἱ γυναῖκες δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπιδιώκουν. Διότι οὔτε δύνανται νὰ εἰποῦν, ὅτι ἡ τυραννίς τῆς ἐπιθυμίας εἶναι τόσο μεγάλη εἰς αὐτὰς καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν κακῶν ποῦ τὸν συνακολουθεῖν τὸ γάμον αὐταί, ὅπως ἐκριβῶς ἀπέδειξεν ἡ ἀνάλυσις.

8. Τί λοιπόν, λέγει, αὐτὸ συμβαίνει εἰς ὄλους τοὺς γάμους; Ἄλλὰ δὲν λείπει καὶ ἀπὸ ὄλους. Ἐνῶ τοῦτο εὐρίσκειται ἔξω καὶ μακρὸν πάσης παρθενίας. Καὶ ἡ μὲν ἔγγαμος, καὶ ἂν δὲν περιπέσῃ εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν κατάστασιν, πάντως θὰ περιπέσῃ εἰς τὸ ἀγχος τῆς ἀναμωχῆς τοῦ δεινοῦ. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν ἡ γυναῖκα ποὺ πρόκειται νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν ἄνδρα, μολὶ μὲ τὴν ἑνωσιν νὰ μὴ ἀναλογιστῆται καὶ νὰ μὴ φοβῆται τὰ δεινά. Ἐνῶ ἡ παρθένος εἶναι ἀπηλλαγμένη ὄχι μόνον ἀπὸ τὰς δυσχερεῖς αὐτὰς καταστάσεις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόψιν αὐτῶν. Αὐτὸ πάντως δὲν συμβαίνει εἰς ὄλους τοὺς γάμους. Οὔτε ἐγὼ τὸ ὑποστηρίζω. Ἄλλὰ ἐὰν τοῦτο δὲν συμβαίνει, συμβαίνουν πολλὰ ἄλλα. Καὶ ἂν κανεὶς κατορθώσῃ νὰ διαφύγῃ ἐκεῖνα, πάντως δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ τ' ἀποφύγῃ ὅλα. Ἄλλὰ ὅπως, ὅταν ἐπιχειρήσῃ νὰ διασῇ κανεὶς ἕνα φράκτιν καὶ καρφῶνται εἰς τὰ ἰμάτιά του τὰ ἀγκάθια καὶ, ὅταν στρέψῃ διὰ νὰ ἀφαιρήσῃ τὸ ἕνα, πιάνεται ἀπὸ πολλὰ ἄλλα, τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὰ πράγματα τοῦ γάμου, ὅστις κατορθώσῃ ν' ἀποφύγῃ τὸ ἕνα, περιπλέκεται εἰς ἄλλα. Καὶ ὅποιος διαφύγῃ ἐκεῖνο, πάλιν συνήθως προσκρούει εἰς ἄλλο. Καὶ γενικῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ εὕρησ ἄνθρωπος ἀπηλλαγμένον ἀπὸ κάθε δυσάρεστον σύνδρομον.

ΔΕΝ ΕἶΝΑΙ ΖΗΛΩΤΟΣ ΕΝΑΣ ΠΑΘΗΣΙΟΣ ΓΑΜΟΣ.

ΝΓ'. 1. Ἀλλὰ, ἂν θέλῃς, ἄς ἀφῆρωμεν τώρα τὰ δύσκολα καὶ ἄς ἐλθῶμεν νὰ ἐξετάσωμεν τὴν πλευρὰν τοῦ γάμου ποὺ θεωρεῖται ὅτι εἶναι ἀξιομακάριστος, καὶ ποῦ οἱ

περισσότεροι ἢ μᾶλλον ὄλοι εὐχονται νὰ τὴν ἐπιτόχουν. Ποία εἶναι αὐτὴ λοιπόν; Τὸ νὰ λάβῃ κανεὶς, ἐνῶ ὁ ἴδιος εἶναι πτωχὸς καὶ ταπεινῆς καταγωγῆς, γυναῖκα ἀπὸ μεγάλην καὶ ἰσχυρὴν οἰκονόμιαν μὲ πολλὰ πλοῦτη. Εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἄλλην ἀποψὴν ὑπεροπτικὸν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ εἰς αὐτὸν τὸν τομεῖα διαπρέπου κυρίως αἱ γυναῖκες, τόσοι περισσότερον ὅσον εἶναι φανερότερα. Δι' αὐτὸ καὶ καταλαμβάνονται περισσότερον ἀπὸ τὸ πάθος. Ὅταν ὁμῶς ἔχη καὶ πολλὰς ἀφορμὰς ὑπεροφίας, δὲν ὑπάρχει τίποτε ἱκανὸν νὰ τὴν συγκρατήσῃ. Ὅπως ἡ φλόγα ποὺ ἀγκαλιάζει ἕνα δάσος, εἰς τόσοι ἀπερίγραπτον ἔπαρσιν φθάνουν καὶ ἀνατρέπου τὴν κανονικὴν τάξιν καὶ κάνουν τὰ ἄνω κάτω. Διότι ἡ γυναῖκα δὲν ἀφῆρει τὸν ἄνδρα νὰ μὲν εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀρχηγοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ ἀλαζονείας καὶ κενοδοξίαν τὸν ὑποθεσάξει εἰς τὴν θέσιν ποὺ ἀρμόζει εἰς αὐτὴν, τὸν ὑποτάσσει καὶ γίνεται αὐτὴ κεφαλὴ καὶ ἀρχὴ τῆς οἰκογενείας. Καὶ τί χειρότερον δύναται νὰ συμβῇ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνωμαλίαν. Καὶ ἀποσιωπῶ τὰ αἴσχη, τὰς ὄψεις καὶ τὰς ἀπογοητεύσεις, ποὺ εἶναι ἐπαχθέστερα πάντων.

ΚΑΙ ἂν ἄκομῃ ἀγνηθὸς κανεὶς νὰ ὑποτάσῃ
τὴν παύσιαν ἴγναικῃ, ὅα παραμεινῆς μετρίστῃ ἡ ἀηθία.

ΝΔ'. 1. Ἄν ἰσχυρισθῇ κανεὶς (διότι ἀκούσα πολλοὺς νὰ τὸ ὑποστηρίζουν, ὅταν γίνονται παρόμοιοι συζητήσεις): «Ἄς πλουτήσῃ μόνον καὶ ἄς γίνῃ εὐπορος καὶ δὲν εἶναι καθόλου δύσκολον νὰ κάμῃ καὶ νὰ ταπεινώσῃ τὸ φρόνημά της. Ἄν κανεὶς ὑποστηρίξῃ αὐτὰ, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖ, ὅτι εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον δύσκολα, ἔπειτα ὅτι καὶ ἂν συμβῇ αὐτὸ, συνεπάγεται ὄχι καὶ μακρὰν ζῆμιαν. Διότι ἡ ὑποταγὴ της εἰς τὸν ἄνδρα ἀπὸ ἐξαναγκασμῶν καὶ φόβου εἶναι βαρύτερον καὶ πλέον δυσάρεστον ἀπὸ τὴν ἡγεμονίαν της ἐπ' αὐτοῦ μὲ ὄλην τὴν ἐξουσίαν. Τί ἐπιφέρει λοιπόν αὐτὸ; Αὐτὴ ἡ δια ἐκρίβωνει ὄλην τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἡσυχίαν. Καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἀγάπη οὔτε πόθος, ἀλλὰ ἂν αὐτῶν βασίλευει ὁ φόβος καὶ ὁ καταναγκασμὸς, τί εὐχία δύναται νὰ ἔχη ἕνας τέτοιος γάμος;

ΕἶΝΑΙ ἀνηφοροφὸν ἕκαστον νὰ παρῇ
ἡ ἴγναικῃ παύσιμωτερον ἀναρῃ.

ΝΕ'. 1. Καὶ αὐτὰ συμβαίνουν, ὅταν ἡ γυναῖκα εἶναι εὐπορος. Ἄν ὁμῶς συμβῇ αὐτὴ νὰ μὴ ἔχη τίποτε, ὁ δὲ

ἄνδρας νὰ πλουτῆ, κατανατῆ θεράπειαι ἀπὸ νόμιμος σύζυγος, καὶ ἡ ἐλευθέρη γίνεται δούλη καὶ ἀφοῦ χάσῃ τὴν ἀξιοπρέπειάν της, θὰ περιέλθῃ εἰς κατάστασιν, ποῦ δὲν εἶναι καθόλου καλυτέρα ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῶν ἀγοράζομένων παλλακίδων. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἂν θέλῃ ὁ σύζυγος νὰ ἀκολαστοῖν, νὰ ἐπιδιεταί εἰς οἰνοποσίας καὶ ἂν θέλῃ νὰ φέρῃ εἰς αὐτὴν τὴν συζυγικὴν κλίην πλῆθος ἑταιρῶν, εἶναι ἀναγκασιμένη νὰ τὰ ὑπομένῃ ὅλα καὶ νὰ συμβιβάζεται με αὐτὰ ἢ ἄλλως νὰ ἀδιωχθῇ ἀπὸ τὴν οἰκίαν. Καὶ δὲν εἶναι αὐτὸ μόνον τὸ φοβερόν, ἀλλὰ τὸ γεγονός ὅτι μία γυναῖκα ποῦ ὁ ἄνδρας της δεικνύει ἀπέναντί της αὐτὴν τὴν συμπεριφορὰν, δὲν θὰ δύναται με τὴν ἴδιαν ἐλευθερίαν νὰ προστάξῃ οὔτε τοὺς ὑπηρετὰς οὔτε τὰς θεραπεινίδας, ἀλλὰ ὡσάν νὰ εἴῃ εἰς ξένον καὶ ἐχθρικὸν περιβάλλον καὶ νὰ ἀναξιοποθῇ καὶ νὰ συζῇ μᾶλλον με κύριον παρὰ με σύζυγον, οὕτως ἀναγκάζεται νὰ κάμνῃ καὶ νὰ ὑποφέρῃ τὰ πάντα. Καὶ ἂν κανεὶς ἔλθῃ εἰς γάμον με σύζυγον τῆς αὐτῆς τάξεως, πάλιν ἡ ἰσοτιμία συγκρούεται με τὸν νόμον τῆς ὑποταγῆς, διότι τὸ μέτρον τῆς ἰσῆς οικονομικῆς δυνατότητος τὴν ὠθεῖ πρὸς τὴν ἀξίωσιν τῆς ἐξισώσεως με τὸν ἄνδρα. Τί δύναται λοιπὸν νὰ πράξῃ κανεὶς, ὅταν ἀπὸ παιτοῦ ἀναφέρωνται τόσαι δυσκολίαι; Τώρα ἂν πολὺ ὀλίγοι, ἐλάχιστοι γάμοι δέκωνται αὐτὰς τὰς καταστάσεις, μὴ τοὺς ἐπικαλεσθῆς. Διότι ἀρμόζει νὰ χαρακτηρίζωμεν τὰ πράγματα ὄχι ἀπὸ τὰς σπανίας περιπτώσεις, ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὰ ποῦ συμβαίνουν συνήθως. Εἰς τὴν παρθενίαν εἶναι δύσκολον ἢ μᾶλλον ἀδύνατον νὰ συμβοῦν αὐτὰ, ἐνῶ εἰς τοὺς γάμους ἀντιθέτως εἶναι δύσκολον νὰ μὴ συμβοῦν.

Η ΠΑΡΘΕΝΕΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΕΧΕΙ ΠΟΛΛΑΣ ΑΙΤΙΑΣ ΛΗΨΗΣ.

ΝΣ'. 1. Ἐάν λοιπὸν με αὐτὰ ποῦ θεωροῦνται καλὰ γεννῶνται τόσαι δυσάρεστοι καταστάσεις καὶ τόσαι συμφοραὶ, τότε τί νὰ εἴπῃ κανεὶς διὰ τὰ ἀναμφισβητήτως λυπηρὰ; Διότι δὲν φοβεῖται μόνον δι' ἓνα θάνατον, καίτοι μὴ ἂν φανῶν πρόκειται ν' ἀποθάνῃ, οὔτε φροντίζει διὰ μίαν ψυχὴν, ἐνῶ εἶναι μίαν μόνον, ἀλλὰ τρέμει μὲν διὰ τὸν ἄνδρα, τρέμει διὰ τὰ τέκνα, διὰ τὰς συζύγους καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων της καὶ εἰς ὅσον περισσοτέρους συγγενεὶς ἐκτείνεται ἢ ρίζα τοῦ γένους τῶσον ἀδελφῶν καὶ ἀφ' ἑφροντίδες της. Καὶ εἰς κάθε περίστασιν, εἴτε πρόκειται περὶ οικονομικῆς ζημίας, εἴτε περὶ ἀσθενείας, εἴτε συμβῇ κάτι ἄλλο ἀνεπιθύμητον, ἀναγκάζεται νὰ κλαίῃ καὶ νὰ βοήθῃ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς πάσχοντας. Καὶ ἂν μὲν ἀπα-

θάνουν οἱ ἄλλοι πρῶτοι, τὸ πένθος εἶναι ἀφόρητον. Ἄν πάλιν ἄλλοι μένουν καὶ ἄλλοι ἀποθάνουν προῦτως, οὐδὲ τότε δύναται τις νὰ εἴρῃ καθαρὰν παρηγορίαν.

2. Διότι ὁ φόβος ποῦ συνταράσσει διαρκῶς τὴν ψυχὴν διὰ τοὺς ζῶντας δὲν εἶναι ὀλιγώτερος ἀπὸ τὴν θλίψιν διὰ τοὺς ἀποθανόντας, ἀλλὰ παραδόξως εἶναι θαυρότερος. Τὴν λύπην διὰ τοὺς νεκροὺς συνήθως τὴν μαλακώνει ὁ χρόνος, ἐνῶ αἱ φροντίδες διὰ τοὺς ζῶντας εἶναι ἀνάγκη νὰ παραμένουν διὰ θίου καὶ θὰ παύσων μόνον με τὸν θάνατον. Ἐάν δὲν ἐπαρκοῦμεν εἰς τὰς ἰδίας μας συμφορὰς, τότε τί εἴδους ζωὴν θὰ κάνωμεν ὅταν εἴμεθα ἀναγκασιμένοι νὰ παυθῶμεν καὶ διὰ τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων; Πολλοὶ γυναῖκες καταγόμεναι ἀπὸ ἐνδοσους γονεὶς, ἀνετράφησαν μέσα εἰς μεγάλην τρυφήν καὶ ὑπανδρευθῆσαν με κάποιον ἀπὸ τοὺς δυνατοῦς, ἔξαφνα ἐπειτα πρὶν νὰ τίς καλοτυχησούν δι' αὐτὰ, ἐνακίπτει ἓνας κίνδυνος ὡσάν καταγιγῆς ἢ κυκλῶν, καὶ τὰς ἐθύθειε καὶ αὐτὰς καὶ ἐδοκίμασαν ὅλα τὰ θεὰ τὰ ναυαγίου καὶ, ἐνῶ ἐχαίροντο πρὸ τοῦ γάμου ἀπειρα ἀγαθὰ, ἐκρημνίσθησαν εἰς τὴν ἐσχάτην συμφορὰν ἀφ' ὅτου ἤλθον εἰς γάμον. Ἀλλὰ αὐτὰ, λέγει, δὲν συμβαίνουν συνήθως εἰς ὄλους. Ἀλλὰ πάντως οὔτε καὶ ἀπὸ ὄλους ἀφίστανται (διὰ νὰ ἀπαντήσω με τὸ ἴδιον ἐπιχείρημα). Ἄλλοι μὲν εἶχαν τὴν τύχην νὰ τὰ δοκιμάσουν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι διέφυγον τὴν προσωπικὴν πείραν, καὶ αὐτοὺς πάλιν συνεχῶς ἐλύπει τὸ ἐνδεχόμενον νὰ συμβοῦν. Κάθε παρθένος ὅμως εἶναι ἀπηλλαγμένη καὶ ἀπὸ τὴν προσωπικὴν πείραν καὶ ἀπὸ τὸ ἐνδεχόμενον.

ΤΑ ΔΕΣΦΕΒΤΑ, ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ ΕΙΣ ΟΛΟΓΕ ΤΟΓΕ ΓΑΜΟΥΣ.

ΝΖ'. 1. Ἀλλὰ, ἐάν ἐπιθυμῆτε ν' ἀφήσωμεν κατὰ μέτρον αὐτὰ, τὰ ὅποια εἶναι συνυφασμένα με τὴν φύσιν τοῦ γάμου καὶ τὰ ὅποια οὐδεὶς οὔτε με τὴν θέλησιν του οὔτε χωρὶς αὐτὴν δύναται νὰ διαφύγῃ, αὐτὰ ἄς ἐξετάσωμεν τώρα. Ποῖα λοιπὸν εἶναι αὐτὰ; Ὡδίνες τοκετῶν καὶ τέκνα. Ἄς φέρωμεν τὸν λόγον ὀπίσω καὶ ἄς ἐξετάσωμεν ὅσον τὸ δυνατόν λεπτομερέστερον τὰ πρὸ τοῦ γάμου. Διότι ἐποκριθῶς τὰ γνωρίζουν μόνον οἱ παθόντες. Φθάνει ὁ καιρὸς τῆς μηστείας. Καὶ ἀμέσως ἀνακίπτουν φροντίδες ἀλλεπάλληλοι καὶ ποικίλοι, δηλαδή τί σύζυγον θὰ λάβῃ, μήπως θὰ εἶναι κανεὶς ταπεινῆς καταγωγῆς ἢ κανεὶς ἄσημος ἢ ἀσθάρης ἢ ἀπατεῶν ἢ ἀλασῶν ἢ θρασῶν ἢ ζηλότυπος ἢ κανεὶς μικροπρεπῆς ἢ ἀνόητος ἢ πανηρὸς, μήπως κανεὶς σκληρὸς ἢ ἀνανδρὸς. Ὅλ' αὐτὰ δὲν εἶναι ὑποχρεωτικῶν καὶ

συμβαίνουν με δλας τὰς ὑπανδρευμένας, εἶναι ὁμως ἀνογκασμένοι νὰ μεριμνοῦν καὶ νὰ φροντίζουν δι' ἄλλα. Διότι δὲν εἶναι γνωστὸν ποῖος θὰ τῆς τύχη, ἀλλὰ καθὼς εὐρίσκειται ἐνώπιον ἀβεβαίας ἐλπίδος ἡ ψυχὴ φοβεῖται καὶ τρέμει τὰ πάντα καὶ δὲν ὑπάρχει οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ποῦ νὰ μὴ τὸ σκέπτεται. Ἐάν ἰσχυρισθῆ κανεὶς, ὅτι δύναται νὰ εὐφραίνεται μετ' ἡμᾶς τὴν προσδοκίαν τῶν ἀντιθέτων, ὡς γνωρίζη καλῶς, ὅτι δὲν μᾶς παρηγοροῦν τόσο οἱ ἐλπίδες τῶν ἀγαθῶν ὅσον μᾶς λυποῦν αἱ ἐνδεχόμενα συμφοραὶ. Διότι τὰ ἀγαθὰ τότε γεννοῦν τὴν χαρὰν, ὅταν τὰ ἐλπίζωμεν μετὰ βεβαιότητος. Ἐνῶ αἱ συμφοραὶ καὶ μόνον μετ' ἡμᾶς τὴν ὑποψίαν τῆς ἐμφανισέως τῶν προκαλοῦν σύγχυσιν καὶ ταραχὴν εἰς τὴν ψυχὴν.

2. Ὅπως ἀκριδῶς συμβαίνει μετ' αὐτοὺς δούλους, ποῦ ἡ ἀγνοία τῶν μελλοντικῶν κυρίων τῶν δὲν ἀφήνει τὴν ψυχὴν τῶν νὰ ἠρεμήσῃ, τὸ ἴδιον καὶ τῆς παρθένου ἡ ψυχὴ καθ' ἄλλην τὴν διάφορον τῆς μηστείας, ὁμοιάζει μετ' αὐτοὺς κλυδωνιζόμενον ἀπὸ τὴν τρικυμίαν, καθὼς οἱ γονεῖς ἄλλοι κρατοῦν καὶ ἄλλοις ἐκδικῶν. Διότι τὸν μηστῆρα ποῦ ἐνίκησε γῆρας, τὸν ὑπερέβη σήμερον ἄλλος καὶ τοῦτον πάλιν τὸν ἐξεβίωξεν ἕνας τρίτος. Κάποτε μάλιστα καὶ εἰς τὸ κατώφλι τοῦ γάμου ὁ νομφίος ποῦ ἐβάνη ὅτι ἐπεκράτησεν, ἀπῆλθε μετ' αὐτὴν χεῖρας κενῆς, ἐνῶ οἱ γονεῖς παρέδωσαν τὴν κόρην εἰς τὸν πλέον ἀπίθανον. Ὅχι μόνον αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνδρες δοκιμάζουσι ἐπαχθεῖς φροντίδας. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς αὐτοὺς, εἶναι ἔσκολον νὰ διερευνοῦν τὸ πρῶγμα, ἐνῶ τῆς γυναίκας, ποῦ εἶναι διαρκῶς κλεισμένη μέσα, πῶς θὰ διερευνηθῆ κανεὶς τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν μορφήν τῆς; Καὶ αὐτὰ συμβαίνουν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μηστείας. Ὅταν ὁμως φθάσῃ ὁ καιρὸς τοῦ γάμου ἐντείνεται ἡ ἀγωνία καὶ ὁ φόβος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὴν ἡδονὴν, μήπως ἀπὸ τὴν πρώτην νύκτα φανῆ κάπως δυσάρεστη καὶ πολὺ κατωτέρα ἀπ' ὅ,τι ἀνεμένετο. Διότι ἡ γυναῖκα ποῦ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, εἶναι κάπως ὑποφερτοῦν νὰ καταφρονηθῆ ἀργότερον, ὅταν ὁμως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀπὸ τὴν ἀφετηρίαν τρόπον τινὰ τοῦ δρόμου, φανῆ ἀπεχθῆς, τότε λοιπὸν θὰ δυνηθῆ νὰ θαυμάσῃ.

3. Καὶ μὴ μοῦ ἀντεπίθῃς τοῦτο, ὅτι θηριωδῆ πῶς δύναται νὰ συμβῆ αὐτό, ἂν τύχη νὰ εἶναι εὐμορφος; Ἄλλὰ καὶ τότε δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ αὐτῆν τὴν ἀνησυχίαν. Διότι πολλαὶ γυναῖκες ποῦ ἔλαμψαν μετ' ὁμορφίαν τοῦ σώματος δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κατακτήσουσι τοὺς ἄνδρας τῶν, οἱ ὅποιοι τὰς ἐγκοτέλειψαν καὶ συνεδέθησαν μετ' ἄλλας ποῦ ὑπελείποντο κατὰ πολὺ ἀπὸ αὐτῶν. Ἄλλὰ καὶ ἂν διαλυθῇ αὐτὴ ἡ ἀνησυχία, ἀναφέρεται ἄλλη δυσάρεστος σχετικῶς

μετ' ἡμᾶς τὴν καταβολὴν τῆς προικῆς. Διότι καὶ ὁ πενθερὸς μετ' ἀπροθυμίαν ἀποδίδει τὴν προίκα, καὶ ὁ γαμβρὸς ἐνῶ ἐπιθυμεῖ νὰ τὴν παραλάβῃ τὸ ταχύτερον, ἀναγκάζεται ὁμως νὰ διενεργῇ τὴν εἰσπραξίαν μετ' ἐντροπῆς, καὶ ἡ γυναῖκα ἐντροπιζομένη καὶ ἐρυθριῶσα διὰ τὴν ἀναβολὴν τῆς ἀποπληρωμῆς τῆς προικῆς αἰσθάνεται ἐναντι τοῦ ἄνδρος τῆς περισσότερο στενοχώρια καὶ ἀπὸ τὸν πλέον ἀγνώμονα ὀφειλέτην.

4. Ἄλλὰ καὶ ἂν παρακαμωθῆ καὶ αὐτὴ ἡ ἀγωνία, ἀνακύπτει ὁμως ὁ φόβος τῆς ἀτεκνίας καὶ ἐπὶ πλέον ἡ φροντίς τῆς πολυπαιδίας, καὶ ἐπειδὴ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶναι ποτὲ φανερόν, συνταράσσεται ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀπὸ τὰς δύο αὐτὰς ἀγωνίας. Καὶ ἂν μὲν καταστῆ ἄμεσως ἔγκυος, ἡ χαρὰ αὐτὴ συνοδεύεται πάλιν ἀπὸ φόβον, διότι κανένα ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τοῦ γάμου δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένον φόβου. Καὶ ὁ φόβος εἶναι μήπως ἀποβάλλῃ καὶ ἀποθάνῃ τὸ βρέφος καὶ διατρέξῃ τὸν ἔσχατον κίνδυνον καὶ αὐτὴ ἡ ἔγκυος. Ἄν δὲ μεσολαθῆσῃ ἀρκετὸς χρόνος, ἡ γυναῖκα δὲν τολμᾷ νὰ μιμνήσκῃ ἐλευθέρως, ὡσὺν νὰ ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ αὐτὴν ἡ τεκνοποιία. Ὅταν ὁμως φθάσῃ ὁ καιρὸς τοῦ τοκετοῦ, σταματοῦν πλέον αἱ ὠδίνες ποῦ τόσον κατεπόνησαν τὴν κοιλίαν τῆς, αἱ ὅποια καὶ μόναι εἶναι ἱκαναὶ νὰ σκιάσῃ τὰς καλὰς πλευρὰς τοῦ γάμου. Τὴν συνταράσσουσι καὶ ἄλλαι ἐπὶ πλέον φροντίδες. Διότι ἡ δυστυχὴς καὶ ταλαίπωρος κόρη, ἂν καὶ δοκιμάζεται τόσον σφοδρῶς ἀπὸ τοὺς πόνους ἐκείνους, φοβεῖται ἀκόμη περισσότερον μήπως τὸ βρέφος γεννηθῆ ἀσθενικὸν καὶ ἀνάτηρον ἀντὶ ἀρετοῦ, μήπως γεννηθῆ θῆλυ καὶ ὄχι ἄρρεν. Διότι πράγματι αὐτὴ ἡ ἀγωνία τὰς θορυβεῖ τότε καθόλου ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰς ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ. Καὶ δὲν φοβοῦνται τοὺς ἄνδρας ὀλιγώτερον δι' ἑαυτὰς μόνον εἶναι αἱ ἴδια ὑπεύθυνοι, ἀλλὰ καὶ δι' ἑαυτὰς εἶναι ἀπηλλαγμένοι πάσης εὐθύνης. Καὶ μέσα εἰς αὐτὴν τὴν τρικυμίαν ἐγκαταλείπουσι πᾶσαν φροντίδα διὰ τὴν ἴδιαν τὴν ἀσφάλειαν, μεριμνοῦν δὲ μήπως συμβῆ κάτι ἀπὸ αὐτὰ ποῦ εἶναι ἀνεπιθύμητα εἰς τὸν ἄνδρα. Καὶ ὅταν τὸ παιδί γεννηθῆ καὶ ἐκβάλῃ τὴν πρώτην φωνήν, ἄλλαι φροντίδες διαδέχονται ἢ μία τὴν ἄλλην, διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ, διὰ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ.

5. Καὶ ἂν τύχη νὰ γεννηθῆ εὐφύεος καὶ εὐάγωγον πρὸς τὴν ἀρετὴν, πάλιν οἱ γονεῖς τοῦ κατέχονται ἀπὸ φόβου μήπως πάθῃ φανερόν τι, μήπως ἀποθάνῃ προῶρως, μήπως ἐκφυλισθῆ καὶ κυριαρχηθῆ ἀπὸ κάποιο ἐλάττωμα. Διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν μεταβάλλονται μόνον εἰς χρηστοὺς ἀπὸ πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ ἀντιθέτως ἀπὸ σπουδαίου μεταβάλλονται

λονται εις πονηρούς και φαύλους. Καί αν συμβῆ κάτι από αυτά τὰ ἀνεπιθύμητα, τὸ πρᾶγμα προκαλεῖ θερμότεραν λύπην παρά αν συμβῆσῆ νὰ ἐμφανισθοῦν ἄλ' αὐτὰ ἐξ ἀρχῆς. Καί αν ἐμφανίζονται σταθερὰ ὅλα τὰ χρηστὰ, τοὺς παραστᾶκε; πάντα ὁ φόβος τῆς μεταβολῆς, πού συνταράσσει τὴν ψυχὴν τῶν γονέων, ἀκρωτηριάζουν κατὰ μέγα μέρος τὴν χαρὰν. Ἄλλὰ δὲν συμβαίνει ὅλοι οἱ ἔγγαμοι νὰ ἀποκτήσουν τέκνα. Μοῦ ὑπενηθμίζεις ἑταί ἄλλην σοφορὰν αἰτίαν δυσθυμίας. Ὅταν λοιπὸν καὶ ὅταν ἔχουν τέκνα καὶ ὅταν δὲν ἔχουν καὶ ὅταν αὐτὰ εἶναι καλὰ καὶ ὅταν εἶναι πονηρὰ, συνέχονται εἰς ὄλας τὰς περιπτώσεις ἀπὸ διαφορῶν λύπας καὶ ἀγωνίας, πού θὰ στηριχθῶμεν διὰ ν' ἀποκαλέσωμεν γλυκύτερον τὸν ἔγγαμον βίον;

6. Καί πάλιν, αν οἱ σύζυγοι ζοῦν εἰς μίαν ἀδιατάρακτον ὁμόνοιαν, ὑπάρχει πάντοτε ὁ φόβος μήπως ἐμπέσῃ ὁ θάνατος καὶ διακόψῃ τὴν χαρὰν. Καί τοῦτο δὲν εἶναι ἕνας ἀπλὸς φόβος μόνον, οὔτε τὸ δεινὸν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ κάποτε εἶναι ἀνάγκη αὐτὸ νὰ συμβῆ εἰς τὴν πράξιν. Διότι κανεὶς δὲν ἔχει νὰ προσκομίσῃ καὶ μίαν ἕστω περιπτώσιν, πού τὴν ἴδιαν ἡμέραν ἀπεδίωσαν καὶ οἱ δύο οἱ σύζυγοι. Καί ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν συμβαίνει, δὲν ἀπομένει παρά ὁ ἐπιζῶν σύζυγος νὰ διάγῃ εἰς τὸν ὑπόλοιπον χρόνον μίαν ζωὴν ἐπαχθεστέραν, εἴτε ἔζησε μετὰ τοῦ συζύγου πολὺν εἴτε καὶ ὀλίγον χρόνον. Ἐκεῖνος μάλιστα πού ἔζησε πολὺν χρόνον ὅσον περισσότερον πείραν τοῦ ἔγγαμου βίου εἶχε, τόσο μεγαλύτερον ὀδύνην δοκιμάζει, διότι ἡ μακρὰ συνήθεια καθιστᾷ τὸν χωρισμὸν ἀφόρητον. Ἐκεῖνος δὲ πού δὲν ἐπρόφθασε νὰ γευθῆ ἢ νὰ χορτάσῃ τὴν ἀγάπην καὶ εὐρίσκειται ἀκόμη εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἐπιθυμίας, ὅταν τὴν στερηθῆ, πενθεὶ περισσότερον δι' αὐτὸ παρά διὰ τὸν ἐκλείποντα καὶ οὕτω ἀπὸ διαφορετικὰς αἰτίας συνέχουν καὶ τοὺς δύο ἴσαι λύπαι.

7. Τί πρέπει νὰ εἰπωμεν διὰ τοὺς χωρισμούς πού συμβαίνουν, διὰ τὰς μακρὰς ἀποδημίας, τὰς ἀγωνίας πού εἶναι συνησασμένοι με' αὐτάς, διὰ τὰς ἀσθενείας; Καί τί σχέσιν ἔχουν αὐτὰ με' τὸν γάμον, λέγει; Ὅχι μόνον ἔχουν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν αἰτίαν πολλαὶ γυναῖκες ἠσθένησαν. Διότι καὶ ἀπὸ ἀδικίας πού ὑπέστησαν καὶ ὀργισθεῖσαι δι' αὐτὸ, ἐν μέρει ἀπὸ τὴν ὀργὴν, ἐν μέρει ἀπὸ τὴν θλίψιν ἐπρακτέσαν πολλοὺς πυρετούς. Ἄλλὰ καὶ αν εὐρίσκειται διαρκῶς πλησίον τῶν ὁ σύζυγος καὶ δὲν δοκιμάσουν κανέν τισοῦτον κακόν, ἀλλὰ ζοῦν διὰ παντός εἰς μίαν ἀπμάσφαυραν κατανοήσεως καὶ ἀγάπης, ἐξ αἰτίας τῆς ἀποδημίας περιπίπτουν πάλιν εἰς αὐτάς τὰς συμφορὰς. Ὅλ' αὐτὰ ἄς

τὰ παραλείψωμεν καὶ ἄς μὴ κατηγοροῦμεν τὸν γάμον δι' οὐδέν, ἀλλὰ πάλιν δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ τὸν ἀπαλλάξωμεν καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν κατηγορίαν. Ἄπὸ ποῖαν λοιπὸν; Ὅτι τὸν ὄγιη δὲν τὸν ἀφήνει νὰ εὐρίσκειται εἰς καθόλου καλύτεραν κατάστασιν ἀπὸ τὸν ὁσθενή, ἀλλὰ τὸν ρίπτει εἰς τὴν ἴδιαν θλίψιν με' τὸν κατὰκοίτον.

Ο ΓΑΜΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΑΣΙΟΛΟΓΟΣ.
ΕΣΤΙΝ ΚΑΙ ΑΝ ΑΠΟΦΤΗ ΟΛΑ ΤΑ ΔΥΣΑΡΕΣΤΑ.

ΝΗ'. 1. Θέλεις τώρα νὰ κόμωμεν μίαν ἀφαίρεσιν ὄλων αὐτῶν καὶ νὰ ὑποθέσωμεν τὰ ἀδύνατα, καὶ νὰ συμφωνήσωμεν, ὅτι ὑπῆρξε γάμος πού συγκεντρώνει ὅλα μαζί τὰ ἀγαθὰ, πολλὰ τέκνα καὶ καλὰ τέκνα, πλοῦτον, σωφροσύνην τῆς γυναίκας, κάλλος, σύνεσιν, ὁμόνοιαν καὶ μακροζωίαν; Ἄς προστεθῆ καὶ ἔνδοξος καταγωγή καὶ μέγεθος δυνάμεως καὶ ἄς ὑποθέσωμεν, ὅτι δὲν τὸν ταρασσει οὔτε αὐτὸ τὸ ἐμφυτον πάθος εἰς ὄλους, ὁ φόβος δηλαδὴ τῆς μεταβολῆς τῶν καὶ ἄς ἀποκλείσωμεν πᾶσαν αἰτίαν θλίψεως, πᾶσαν ἀφορμὴν φροντίδος καὶ μερίμνης καὶ ὅτι οὔτε ἄλλη αἰτία δὲν διαστᾷ τὸν γάμον, ὅπως ὁ πρόωρος θάνατος, ὁ ὁποῖος ἄς δεχθῶμεν ὅτι τοὺς εὐρε τὴν ἴδιαν ἡμέραν ἢ πρᾶγμα πού θεωρεῖται πολὺ εὐτυχέστερον ἀπὸ αὐτὰ, ὅτι μένουν τὰ τέκνα κληρονόμοι καὶ προπύμπουν ὅλα ἡμῶς τοὺς γονεῖς τῶν εἰς τὴν τελευταίαν τῶν κατοικίων εἰς γῆρας θαθὺ. Καί ποῖον εἶναι τὸ τέλος; Ποῖον κέρδος θὰ λάβωμεν μαζί τῶν ἐκεῖ ἀπὸ ἄλλην αὐτὴν τὴν πολλὴν χαρὰν; Διότι τὸ ὅτι ἔφησαν πολλοὺς παῖδας καὶ ἔζησαν ἀπολαυστικῶς με' καλὴν γυναῖκα καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πού πρὸ ὀλίγου ἀνέφερα, καὶ ὅτι ἔφθασαν εἰς θαθὴ γῆρας, ἄλ' αὐτὰ εἰς τί θὰ δυνηθοῦν νὰ μᾶς ὠφελήσουν εἰς τὸ δικαστήριον ἐκεῖνον πού θὰ ἐξετάσῃ ἀξίας αἰώνιους καὶ ἀληθινὰς; Εἰς τίποτε. Λοιπὸν ὅλα εἶναι σκιά καὶ δνειρον.

2. Ὅταν δὲν ἔχωμεν νὰ κερθίσωμεν τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῆς ἄλλης ζωῆς, μήτε νὰ ἀπολαύσωμεν κάποιαν παρηγορίαν, τότε πρέπει νὰ θέσωμεν εἰς τὴν ἴδιαν μοῖραν ὅποιον ἐδοκίμασεν ὅλα αὐτὰ μ' ἐκεῖνους πού δὲν τὰ ἐδοκίμασαν. Διότι οὔτε αν κανεὶς εἰς τὰ χίλια χρόνια μόνον μίαν νύκτα εἶδεν δνειρον καλόν, θὰ εἰπωμέν ποτε, ὅτι οὗτος πλεονεκτεῖ ἀπὸ ἐκείνων πού δὲν ἀπῆλασαν αὐτὸ τὸ δνειρο. Καί πάλιν δὲν εἶπα αὐτὸ πού ἠθέλα. Διότι ἡ ἐδῶ ζωὴ ἀπὸ τὴν ἄλλην δὲν ἀπέχει τόσο μόνον, ὅσον ἀπέχουν τὰ δνειρα ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ ἀκόμη περισσότερον. Οὔτε ἡ παρούσα ζωὴ

πρός τὴν μέλλουσαν ἔχει τὴν ἴδιαν ἀναλογίαν πού ἔχει μία νύξ πρὸς χίλια ἔτη, ἀλλὰ πολὺ μεγαλύτεραν καὶ πάλιν ἀλίγην εἶναι. Ἡ παρθένος ὁμως, δὲν ἔχει κοιμίαν σχέσιν με αὐτά, ἀλλὰ ἀπέρχεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν με πολλὰ ἄλλα πολυτιμότερα ἀγαθὰ. Μᾶλλον ἄς ἐξετάσωμεν τὸ πρᾶγμα ἐξ ἀρχῆς.

Ἡ ΠΑΡΘΕΝΙΑ ΕἶΝΑΙ ΕἶΚΟΛΟΝ.

ΝΘ'. 1. Ἡ παρθένος δὲν ἔχει ἀνάγκην ν' ἀσχολῆται με τὸν σύζυγόν της, οὐτε φοβεῖται μήπως ἀναγκασθῆ νὰ ὑπομείνῃ κάποιον ἀπάτην του. Διότι (ὁ νυμφίος της) εἶναι Θεὸς καὶ ὄχι ἄνθρωπος, εἶναι κύριος κάποιος διαφορετικῆς φύσεως. Αὐτὰ σχετικῶς με τὴν διαφορὰν τῶν νυμφίων. Ἐξέτασε τώρα καὶ τὴν διαφορὰν τῶν ἀγαθῶν πού λαμβάνουν ὡς προῖκα. Διότι αὐτὰ δὲν εἶναι δοῦλοι, οὐτε ἐκτάσεις γῆς, οὐτε τόσα καὶ τόσα τάλαντα χρυσοῦ, ἀλλὰ εἶναι οἱ οὐρανοὶ καὶ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ ἢ προῖξ αὐτῆς τῆς νύμφης. Ἐπὶ πλέον ἡ ἔγγαμος γυνὴ τρομάζει τὸν θάνατον καὶ δι' ἄλλους λόγους, ἀλλὰ καὶ διότι τὴν χωρίζει ἀπὸ τὸν σύζυγόν της, ἐνῷ ἡ παρθένος καὶ ποθεῖ τὸν θάνατον, καὶ θεωρεῖ βᾶρος τὴν ζωὴν, καὶ σπεύδει νὰ ἀντικρύσῃ τὸν νυμφίον πρόσωπον με πρόσωπον διὰ ν' ἀπολαύσῃ ἐκεῖνην τὴν δόξαν.

Ἡ ΠΑΡΘΕΝΙΑ ΔΕΝ ἔΧΕΙ ΑΝΑΓΚΗΝ ΤΙΠΟΤΕ ΑΠΟ ΟΣΑ ΔΕΝ ΕΠΙΒΕΒΩΝΤΑΙ ΕἰΣ Τὴν ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΜΑΣ.

Ξ'. 1. Ἐπειτα ἡ πτωχικὴ ζωὴ δὲν δύναται καθόλου νὰ τὴν δαψῆ, ὅπως συμβαίνει με τὸν γάμον, ἀλλὰ ἀπειναντίας ἐφ' ὅσον τὴν ὑπομένει με τὴν θέλησίν της, αὐτὴ τὴν καθιστᾷ περισσότερο ποθητὴν εἰς τὸν νυμφίον, οὐτε ἡ ταπεινὴ τῆς καταγωγῆ, οὐτε ἡ ἔλλειψις σαματικῶν βελγῆτρων, οὐτε κανὲν ἄλλο αὐτοῦ τοῦ εἶδους. Τί λέγει; Ἀκόμη καὶ ἂν δὲν εἶναι ἐλευθέρη, οὐτε αὐτὴ θλάπτει τὴν μνηστείαν της, ἀλλὰ ἀρκεῖ νὰ ἐπιδείξῃ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς της καὶ θὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ πρωτεία. Δὲν ἔχει νὰ φοβῆτῃ τὴν ζηλοτυπίαν, δὲν ἔχει λόγους νὰ ὑποφέρῃ ἀπὸ τὸ μαρτύριον τοῦ φθόνου, διότι κάποια ἄλλη γυναῖκα συνεχέουχθ με λαμπρότερον σύζυγον. Διότι δὲν ὑπάρχει νυμφίος ὁμοῖος οὐτε ἴσος με αὐτὸν, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον παραπλήσιος. Ἐνῷ εἰς τὸν γάμον ἀκόμη καὶ ἂν μία γυναῖκα ἔχῃ σύζυγον ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους καὶ ἰσχυροτέρους, πάλιν δύναται νὰ εὖρῃ ἄλλην νὰ ἔχῃ ἀνώτερον ἀκόμη σύζυγον.

2. Ἡ χαρὰ πού δοκιμάζει μία σύζυγος πλεονεκτοῦσα γενικῶς, ἀλλὰ πάντως εὐρισκομένη εἰς κατωτέρον μοῖραν ἀπὸ μίαν ἄλλην, περιορίζεται τὰ μέγιστα ἀπὸ τὴν ἀνωτερότητα αὐτῆς ἐδῶ. Ἀλλὰ ἡ ἀφθονος ἐπιβειξίς χρυσοῦ καὶ ἱματίων καὶ πολυτελοῦς τραπέζης καὶ ἡ ἄλη ἀνεσις γενικὰ εἶναι ἱκανὴ νὰ δελεάσῃ καὶ νὰ γοητεύσῃ τὴν ψυχὴν; Καὶ πόσαι εἶναι αἱ γυναῖκες πού χαίρονται ἄλλῃ αὐτὴν τὴν τρυφήν; Διότι τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἀνθρώπων εἶναι μέσα εἰς τὴν πενίαν, εἰς τοὺς κόπους καὶ τὰς κακουχίας. Ἄν ὑπάρχουν μερικὰ προνομιοῦχοι, αὗτοι εἶναι ἐλάχιστοι καὶ διαγουν ἀντιθέτως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, διότι μία τοιαύτη ἐπιβειξίς δὲν εἶναι θεμιτὴ, ὅπως τὸ ἀπειδεῖσθαι καὶ ἀνωτέρω.

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΦΟΡΕΜΑΤΑ ΕΧΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΝ ΦΟΒΟΝ ΑΠΟ Τὴν ΕἰΧΑΡΙΣΤΗΣΙΝ.

ΞΑ'. 1. Ἀλλὰ ἄς ὑποθέσωμεν πάλιν, ὅτι αὐτὴ ἡ πολυτέλεια εἶναι ἐπιτηρητὴ καὶ ὅτι οὐτε ὁ προφήτης οὐτε ὁ Παῦλος δὲν αἰσθάνονται ἀπέχθειαν πρὸς τὰς γυναῖκας πού διαγουν εἰς τὴν χλιδὴν. Ποῖον τὸ βφέλος ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῶν χρυσαφικῶν; Κανὲν ἀπολύτως, ἐκτὸς μόνον ἀπὸ τὸν φθόνον καὶ τὰς περιπτώσας φροντίδας καὶ τὸν ἀσυνήθη φόβον. Διότι ὄχι μόνον ὄταν τὰ καταθέτουν εἰς τὴν κοσμηματοθήκην καὶ οὐτε μόνον, ὄταν ἐπέλθῃ ἡ νύκτα, κατατρέχονται ἀπὸ ἀνησυχίαν, ἀλλὰ καὶ ὄταν τὰ φορῶν καὶ κοπὰ τὴν διάρκειον τῆς ἡμέρας ὑποφέρουν ἀπὸ τὰς ἴδιαις ἀνησυχίας, μᾶλλον ἀπὸ χειροτέρας. Καὶ πράγματι, αὗται αἱ ἀμαρτωλοὶ γυναῖκες μεταβαίνουν καὶ εἰς τὰ δημόσια λουτρά καὶ εἰς ἄλλους δημοσίους χώρους. Καὶ πολλὰ πρόσωπα πού δὲν τὰ διακρίνουν, καθὼς συνωθῶνται καὶ πιέζονται ἀπὸ τὸ πλῆθος αὗται αἱ χρυσοφόροι γυναῖκες, ταὺς κλέπτουν χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν μερικὰ ἀπὸ τὰ χρυσαφικά τους. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πολλὰ ἔχασαν ὄχι μόνον αὐτά, ἀλλὰ καὶ βαρῦτιμα περιβέροια ἐκ πολυτιμῶν λίθων, τὰ ὅποια ἐκόπησαν καὶ ἀπεσπᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν.

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Τὴν ΟΜΟΡΦΙΑ ΖΗΜΙΩΝΟΥΝ ΚΑΙ Τὴν ΔΕΣΧΗΜΙΑΝ ΕἰΠΤΕΙΝΟΥΝ.

ΞΒ'. 1. Ἀλλὰ ἄς ἀπορρίψωμεν καὶ αὐτὸν τὸν φόβον, καὶ ἄς ἀγνοήσωμεν καὶ αὐτὴν τὴν φροντίδα. Καὶ πάλιν τί τὸ βφέλος; «Μὲ εἶδεν ὁ ἄλλος», λέγει, «καὶ με ἐθαύμασεν». Δὲν ἐθαύμασεν ὁμοῖα αὐτὴν, ἀλλὰ τὰ κοσμήματα πού ἐφό-

ρει, μάλιστα την Ιδίαν συχνά την εκάκιζε διότι τὰ ἐφόρει παρά τὴν ἀξίαν της. Διότι, ἂν εἶναι εὐμορφῆ, ἁμαυρώνει τὸ κάλλος τῆς φύσεως, ἀφοῦ ὁ πολὺς στολισμὸς δὲν τὸ ἀφήνει νὰ προβάλλῃ γυμνόν, ἀλλὰ τὸ καταστρέφει κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος. Ἄν πάλιν εἶναι ἀποκρουστικὴ καὶ ἀσχημὴ, τὰ κοσμήματα ὑπογραμμίζουν ἀκόμη περισσότερον τὴν ἀσχημίαν της. Ὅσον ἀποκρουστικὰ καὶ ἂν εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ ἐνὸς προσώπου, ὅταν τὰ παρατηρῆ κανεὶς καθ' ἑαυτὰ, φαίνονται ὅπως ἀκριβῶς εἶναι. Ὅταν ὁμως πλαισιώνωνται ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τῶν πολυτίμων λίθων καὶ ἀπὸ τὴν ἐμορφιά ἄλλων κοσμημάτων, τότε το-νίζεται ἀκόμη περισσότερον ἡ δυσμορφία των.

2. Ἡ λαμπρότης τῶν μαργαριτῶν καθιστᾷ θαυτότερον ἀκόμη τὸ μέλαν τοῦ προσώπου, καθὼς λάμπουν τρόπον τινα εἰς τὰ σκότος. Τὰ ἄνεθ τοῦ κοσμοῦ τὰ ἴματα ἁμαυ-νίζουν ἀκόμη ἀσχημότερον τὸ δὺσμορφον πρόσωπον, διότι δὲν ἀφήνουν τὴν εἰκόνα τοῦ προσώπου ν' ἀγωνισθῆ καθ' ἑαυτὴν εἰς τὰ μάτια τῶν θεατῶν, ἀλλὰ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τεχνητὸν ἐκεῖνο κάλλος, με ἀποτελέσμα ἡ σύγκρισις νὰ εἶναι συντριπτικὴ. Διότι ὁ χρυσὸς ποῦ εἶναι διάσπαρτος εἰς τὰ ἐνδύματα, ἡ ποικίλη διακόσμησις καὶ ὁλος ὁ ἄλλος στολισμὸς, παρέχουν τὴν ἀσθησιμὴν ἐνὸς γενναίου ἀθλητοῦ, ποῦ γεμάτος ὑγείαν καὶ σφρίγγος ἀναμετράται μ' ἕνα ψυ-ραλέον, δειλὸν καὶ πενιχρὸν ἀντογωνιστήν. Καὶ καθὼς ἡ ἐμφάνισις τοῦ προσώπου ποῦ περιβάλλεται ἀπὸ ἕνα τέ-τοιον στολισμὸν, συγκεντρώνει εἰς αὐτὸν τὰ βλέμματα τῶν θεατῶν, ἐκεῖνο καταντᾷ περισσότερον καταγέλαστον, ἐνῶ θαυμάζεται ὑπερβολικὰ ὁ στολισμὸς.

ΠΟΙΟΣ Ο ΣΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ ΚΑΙ Η ΦΡΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ.

ΞΓ'. 1. Ἄλλὰ δὲν εἶναι τοιοῦτου εἴδους ὁ στολισμὸς τῆς παρθενίας. Δὲν παραδράπτει καθόλου τὴν γυναῖκα ποῦ τὸν φορεῖ, διότι δὲν εἶναι σωματικὸς, ἀλλὰ εἶναι καθ' ὁλο-κληρίαν ψυχικός. Καὶ διὰ τοῦτο, καὶ ἂν εἶναι ἀσχημὴ, ἀμέ-σως ὁ ψυχικός στολισμὸς τὴν μεταβάλλει, καθὼς τὴν περι-βάλλει με ἀσύλληπτον κάλλος. Καὶ ἂν πάλιν λάμπῃ ἀπὸ ἐμορφιά, τὴν καθιστᾷ ἀκόμη φραιότεραν. Διότι δὲν εἶναι οὔτε ὁ χρυσὸς καὶ οἱ πολυτίμοι λίθοι, οὔτε ἡ πολυτέλεια τῶν ἐνδυμάτων, οὔτε ἡ ποικιλία τῶν ἀνθέων με τὸν πλοῦ-τον τῶν χρωμάτων, οὔτε ἄλλο τι ἀπὸ αὐτὰ τὰ φθορὰ ἐ-κεῖνο ποῦ κοσμεῖ τὰς ψυχάς, ἀλλὰ ἀντ' αὐτῶν αἱ νηστεία, αἱ ἱεραὶ ἀγρυπνίαι, ἡ πραότης, ἡ μετριοφροσύνη, ἡ πενία, ἡ ἀνδρεία, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ καρτερία, ἡ καταφρόνη-

σις δλων τῶν πραγμάτων αὐτῆς τῆς ζωῆς.

2. Ὁ ὀφθαλμὸς της εἶναι τόσον ὠραίος καὶ θελκτικός, ὥστε ἀντὶ ἀνθρώπων ἔχει τὰς ἀουμάτους δυνάμεις καὶ τὸν Κύριον αὐτῶν ἐραστήν. Εἶναι τόσον καθαρός καὶ δεισδυ-τικός, ὥστε δύναται νὰ βλέπῃ καθαρά ἀντὶ τῶν σωματι-κῶν τὰ πνευματικὰ κάλλη. Εἶναι τόσον γλυκὺς καὶ γαλή-νιος, ὥστε νὰ μὴ ἐξοργίζεται καὶ ἐξανίσταται ὅτε ἐναντί-ου αὐτῶν ποῦ τὴν ἀδικοῦν καὶ τὴν πικραίνουν, ἀλλὰ τού-ναντίον ν' ἀπεινίξῃ καὶ αὐτοὺς με βλέμμα γλυκὸ καὶ μελι-χιον. Ἡ παρθενία ἀποπνέει τόσον κοσμιότητα, ποῦ καὶ οἱ ἀκόλαστοι ἀκόμη νὰ ἐντρέπωνται καὶ νὰ ἐρυθριοῦν καὶ τὸ πάθος των νὰ ὑποχωρῇ, ὅταν τὴν ἀπεινίσουν κατὰ πρόσω-πον. Ὅπως ἡ θεραπευτικὴ μίξις κοσμίας γυναίκος εἶναι ἀνάγ-κη νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ τοιαύτη, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν τὸ θέλῃ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἀσὰξ μίξις τόσον φιλοσοφημένης ψυ-χῆς κατ' ἀνάγκην ρυθμίζει τὰς ὁρμὰς της πρὸς τὰς ἐμ-πνεύσεις αὐτῆς τῆς ψυχῆς εἰς τὴν ὁποίαν ὑπακούει. Καὶ πράγματι, ὁ ὀφθαλμὸς καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ὄλη ἐμφάνισις καὶ τὸ βᾶδισμα καὶ γενικῶς πάντα ἐξωτερικεύουν τὴν ἐσω-τερικὴν τάξιν ποῦ βασιλεύει εἰς τὴν ψυχὴν της. Καὶ ὅπως ἕνα θαυότιμον ὄρωμα, ἀκόμη καὶ ἂν κλεισθῆ μέσα εἰς ἀγ-γεῖον, ἀναδίδει τὴν πνοὴν τῆς ἰδικῆς του εὐωδίας καὶ πλη-ροὶ ἀγαλλιᾶσεως ὄχι μόνον αὐτοὺς ποῦ εὐρίσκονται μέσα καὶ ἐκεῖ πλησίον, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ποῦ εὐρίσκονται ἔξω.

3. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ εὐωδία τῆς παρθενικῆς ψυχῆς διεσπύει εἰς ὅλας τὰς αἰσθήσεις καὶ ἀποκαλύπτει τὸν θη-σαυρόν τῆς ἀρετῆς ποῦ περικλείει, ἐπιβάλλει εἰς ὅλους τὰ χρυσὰ ἡνία τῆς εὐκοσμίας καὶ κράτει εἰς μεγάλην εὐρυθμί-αν καθένα ἀπὸ τοὺς ἴππους καὶ δὲν ἐπιτρέπει οὔτε εἰς τὴν γλῶσσαν νὰ προφέρῃ κανένα σκληρὸν καὶ ἀνάρμοστον λό-γον, οὔτε εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἕνα βλέμμα ὑπόπτον καὶ ἀναί-σχυτον, οὔτε εἰς τὴν ἀκοὴν νὰ δεχθῆ κάποιαν ἀνάρμοστον μελωδίαν. Καὶ φροντίζει νὰ μὴ δοθῆ κατὰ τρόπον προ-κλητικὸν καὶ θηλυτερεπῆ, ἀλλὰ κατὰ τρόπον φυσικὸν καὶ ἀνεπιτήδευτον. Καὶ ἀφοῦ φροντίσῃ ἡ περιβολὴ τῆς νὰ μὴ συντελῇ εἰς τὸν καλλωπισμὸν, δὲν παύει νὰ ἐλέγχῃ διαρ-κῶς τὸ πρόσωπόν της, ὥστε νὰ μὴ παραδίδεται εἰς διαχυ-τικούς γέλωτας, ἀλλὰ οὔτε ἐλαφρῶς νὰ μειδιῇ, ἀλλὰ νὰ κρατῆ τὸ μέτωπον σοβαρὸν καὶ ἀσθηρὸν καὶ νὰ εἶναι πάν-τα ἑτοιμὴ διὰ δάκρυα, ἀλλὰ ποτὲ διὰ γέλωτα.

ὍΣΑ ΠΑΣΧΟΜΕΝ ΔΙΑ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ, ΚΑΙ ἌΝ ΑΚΟΜΗ
ΕἶΝΑΙ ἈΝΙΑΡΑ, ἘΝ ΤΟΥΤΟΙΣ ΠΡΟΣΕΡΟΝ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΙΝ.

ΞΔ'. 1. Καὶ ὅταν ὀμιλῶ διὰ δάκρυα, δὲν ἐννοῶ τίποτε

τὸ καταθλιπτικόν. Διότι εἰς ἐκεῖνα τὰ δάκρυα ὑπάρχει τόση χαρὰ, ὅση δὲν ὑπάρχει εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον. Καὶ ἂν ἀμφιβάλλῃς, ἀκουσε τὸν Λουκᾶν ποῦ λέγει, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἀπεχώρουν ἀπὸ τὸ συνέδριον, ὅπου ἐμαστιγώθησαν, πλήρεις χαρᾶς. Ἐν τούτοις ἡ φύσις τῶν μαστιγίων δὲν εἶναι τοιαύτη. Διότι δὲν συνηθίζουσι νὰ προκαλοῦν εὐχαρίστησιν καὶ χαρὰν, ἀλλὰ πόνον καὶ ὀδύνην. Δὲν εἶναι λοιπὸν τοιαύτη ἡ φύσις τῶν μαστιγίων, ἀλλὰ ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ κατανακᾷ καὶ αὐτὴν τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. Ἐὰν ἂν αἱ μαστιγίαι ποῦ ὑπέμενον ἐκείνοι διὰ τὸν Χριστὸν ἐγέννησαν χαρὰν, τί τὸ παράδοξον, ἂν καὶ τὰ δάκρυα προκαλοῦν τὴν ἴδιαν χαρὰν, ὅταν ἀναδύζουσι διὰ τὴν ἴδιαν αἰτίαν; Διὰ τοῦτο τὴν ὁδόν, ποῦ ἐκάλεσε στενήν καὶ γεμάτην θλίψεις, τὴν ἴδιαν πάλιν ὁδὸν καλεῖ ζυγὸν σωτήριον καὶ φορτίον ἑλαφρόν. Βεβαίως ἀπὸ τὴν ἀποψιν τῆς φύσεώς του τὸ πρᾶγμα εἶναι ἐπαχθές, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀπόφασιν ὅσων ἀναλαμβάνουσι αὐτὸ τὸ φορτίον καὶ μὲ τὴν ἀπέραντον πίστιν των γίνεται πάρα πολὺ ἑλαφρόν. Δι' αὐτὸ θὰ ἴδῃς ἀνθρώπους ποῦ ἐξέλεξαν τὴν ὁδὸν αὐτὴν νὰ βαδίζουσι μὲ μεγαλύτεραν προθυμίαν αὐτὴν τὴν στενήν καὶ γεμάτην θλίψεις ὁδὸν παρὰ τὴν πλατείαν καὶ εὐρύχωρον, ὅχι διότι δὲν δοκιμάζουσι θλίψεις, ἀλλὰ διότι εἶναι ἀνώτεροι τῶν θλίψεων καὶ δὲν ὑποφέρουσι ἀπὸ αὐτᾶς, ὅπως ὑποφέρουσι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. Ἀναμφισβητήτως ἔχει θλίψεις καὶ ἡ ὁδὸς τῆς παρθένιας, ἀλλὰ ὅταν κανεὶς τὰς συγκρίνη μὲ τὰς δοκιμασίας τοῦ γάμου, δὲν πρέπει νὰ τὰς ὀνομάσῃ οὔτε κἀν θλίψεις.

ΟΛΑ ΤΑ ΚΟΥΡΑΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ
ΔΕΝ ΒΕΙΣΩΝΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΡΟΣ ΜΟΝΑΣ ΤΑΣ ΣΑΙΝΑΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ.

ΞΕ'. 1. Σὲ ἐρωτῶ, εἶπέ μου, ὑποφέρει ἡ παρθένος εἰς ἄλλην τῆς τῆς ζωῆν αὐτᾶ, ποῦ σχεδὸν κάθε ἔτος ὑποφέρει ἢ ἔγγαμος, ὅταν ἐμφανίζονται αἱ ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ καὶ οἱ στεναγμοί; Καὶ εἶναι τόση ἡ σφοδρότης τῶν πόνων αὐτῶν, ὥστε καὶ ἡ Ἁγία Γραφή ὅταν θέλῃ νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν οἰχμαλωσίαν, τὸν λιμὸν καὶ τὴν λοιμικὴν καὶ τὰ πλέον ἀφόρητα κακά, ὅλα αὐτὰ τὰ ἀποκαλεῖ «ὠδίνες». Καὶ ὁ Θεὸς ἐπέβαλεν αὐτὰς εἰς τὴν γυναῖκα ἀντὶ τιμωρίας καὶ κατάρτας. Καὶ δὲν ἐννοῶ τὸν τοκετὸν, ἀλλὰ τὸν τοιαύτον τοκετὸν, ποῦ συνοδεύεται μὲ πόνους καὶ ὠδίνες. Διότι τῆς λέγει: «Μὲ πόνους θὰ γενῆς τέκνα».¹⁸⁵ Ἐνῶ ἡ παρθένος

185. Γεν. 3, 16.

ἔχει τοποθετηθῆ ἔκει ὅπου δὲν ὑπάρχουν αἱ ὠδίνες καὶ ἡ κατάρτα. Διότι αὐτὸς ποῦ κατέλυσε τὴν κατάρταν τοῦ νόμου, κατέλυσε ταυτοχρόνως δι' αὐτὴν καὶ αὐτὴν τὴν τελευταίαν κατάρταν.

ΕἶΝΑΙ ΠΡΟΤΙΜΟΤΕΡΟΝ ΝΑ ΒΑΔΙΖΟΜΕΝ
ΜΕ ΤΑ ΠΟΔΙΑ ΠΑΡΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΗΜΙΟΝΟΥΣ.

ΞΖ'. 1. Ἀλλὰ εἶναι εὐχάριστον νὰ περριπέρσαι εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ ἀμάξης συρμένης ὑπὸ ἡμίονων. Καὶ ὅμως εἶναι περιττὴ ἔπαρσις καὶ ματαιοδοξία, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀληθοῦς χαρᾶς. Καὶ ὅπως οὔτε τὸ σκότος εἶναι προτιμότερον ἀπὸ τὸ φῶς, οὔτε ὁ ἐγκλεισμός ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν, οὔτε αἱ πολυάριθμοι ἀνάγκαι ἀπὸ τὴν πλήρη αὐτάρκειαν, τοιαυτοτρόπως καὶ διὰ τὴν γυναῖκα δὲν ἀποτελεῖ πλεονέκτημα νὰ μὴ χρησιμοποιῆ τοὺς ἴδιους αὐτῆς πόδας. Ἀντιπαρέρχομαι τοὺς πολλοὺς ἐκνευρισμούς, ποῦ ὑποχρεῶνται νὰ ὑπομῆν εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις. Καὶ πρᾶγματι, δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας ὅποτε θελήσῃ, ἀλλὰ πολλὰς φορές καὶ ὅταν συντρέχῃ κάποιοι σοβαροὶ λόγοι νὰ ἐξέλθῃ, εἶναι ἀναγκασμένη νὰ μὲνῃ μέσα εἰς τὴν οἰκίαν, ὡσὸν τοὺς ἐπαίτας ποῦ εἶναι κομμένα τὰ πόδια των καὶ δὲν δύναται νὰ μετακινηθοῦν. Κι' ἂν τύχῃ νὰ ἔχῃ ἀπασχολῆσαι τοὺς ἡμίονους ὁ ἀδύνατος τῆς εἰς ἄλλην ἐργασίαν, τότε ἐκδηλοῦται ἀπὸ μέρους τῆς μεμψιμοιρίας, διὰθεσις πρὸς μάχην καὶ σκληρὴ σημαίνουσα πολλά. Ἄν πάλιν ἡ ἴδια, χωρὶς νὰ προσβλέψῃ κάποιαν μελλοντικὴν ἀνάγκην, πρᾶξῃ τὸ ἴδιον, τότε ἀφήνει τὸν ἄνδρα καὶ ἀργίζεται μὲ τὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ κατατρῶνεται συνεχῶς ἀπὸ τὸ πάθος αὐτό. Καὶ πᾶσαν θὰ ἦτο καλύτερον νὰ χρησιμοποιῆται τὰ πόδια τῆς ποῦ ἄλλως τε δι' αὐτὸ μᾶς τὰ ἔδωκεν ὁ Θεός, καὶ ν' ἀποφυγῇ ὅλους αὐτοὺς τοὺς φοβεροὺς ἐκνευρισμοὺς παρὰ, εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς νὰ ἐπιδειχθῇ, νὰ ἀναγκάσεται νὰ δοκιμάσῃ τόσας λύπας καὶ ψυχικὴν ἀνασφάλαισιν; Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐταὶ αἱ αἰτίαι ποῦ τὰς κρατοῦν κλεισμένης εἰς τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ καὶ ἂν συμβῆ νὰ ποῦσαν τὰ πόδια ἢ καὶ τῶν δύο ἡμίονων ἢ καὶ τῆς μίας μόνον, πάλιν τὸ ἴδιον γίνεται. Καὶ ὅταν συμβῆ νὰ στείλουν τὰ ζῶα εἰς τὴν βοσκήν (πρᾶγμα ποῦ συμβαίνει κατ' ἔτος καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας), εἶναι ἀναγκασμένη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν νὰ μὲνῃ εἰς τὴν οἰκίαν ὡς δεσμώτης καὶ νὰ μὴ ἐξέρχεται τῆς οἰκίας καὶ ὅταν ἐπιγίνοσται ἀνάγκαι τὸ ἐπιβάλλουσι.

2. Ἐὰν κανεὶς μοῦ ἀντεῖπῃ, ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων ποῦ θὰ

συναντήρη και δὲν ἀναγκάζεται νὰ παραδοθῆ εἰς τὰ δλέμματα τῶν γνωστῶν τῆς καὶ νὰ κοκκινίσῃ, νομίζω ὅτι δὲν ἔχει ἰδέαν ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ περιβάλλουν τὴν γυναῖκα μὲ ὑπόληψιν ἢ ἐντροπήν. Αὐτὰ δὲν εὐρίσκονται οὔτε εἰς τὴν ἀφάνισιν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων οὔτε εἰς τὴν ἀφάνειάν των, ἀλλὰ εἰς τὸ πάθος ποὺ κοιτᾷ τὴν ψυχὴν των, τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν αἰδῶ. Πολλαὶ γυναῖκες, ἂν καὶ δὲν παραμένουν ἔγκλειστοι εἰς τὰς οικίας των καὶ θαδίζουσιν διὰ μέσου τοῦ πλήθους εἰς δημοσίας χώρους, δὲν ἐπέσυραν ἐναντίον των κατηγορίας, ἀλλὰ τούναντίον ἐκέρδισαν καὶ πολλοὺς θαυμαστάς τῆς σωφροσύνης των, καὶ μὲ τὴν δὴν των ἐμφάνισιν, καὶ μὲ τὸ δόξισμα, καὶ μὲ τὴν ἀνεπιτήδευτον ἀμφισβίον ἐξέπεμπον τὴν λάμψιν τοῦ εσωτερικοῦ των κάλλους. Ἐνῶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτὰς ποὺ παραμένουν ἐντὸς τῶν οικιῶν των, ἀπέκτησαν κακὸν ὄνομα. Διότι καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες δύναται εὐκολώτερον ἀπὸ τὰς ἄλλας ποὺ ἐμφανίζονται νὰ δείξουν, ὅπου θελήσουν, τὴν θρασύτητα καὶ τὴν ἀναίδειάν των.

ΕἶΝΑΙ ΚΟΙΝΑΣΤΙΚΟΝ ΝΑ ΕΧΗΣ ΠΟΛΛΑΣ ΓΥΝΗΤΕΡΙΑΣ.

ΕΖ'. 1. Ἄλλὰ ἴσως εἶναι εὐχάριστον νὰ ἔχῃ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ἓνα πλήθος θεραπειῶν. Καὶ ὅμως δὲν ὑπάρχει θλιθερωτέρα χαρὰ ἀπὸ αὐτὴν, διότι συνοδεύεται μὲ τὸσον πολλὰς φροντίδας. Ἡ ἀσθένεια ἢ ὁ θάνατος ἐκάστης ἐξ αὐτῶν ἀποτελεῖ ἀναποτρέπτως αἰτίαν θλίψεως καὶ παρασχῆς. Ἄλλὰ ἂν αὐτὰ ἴσως εἶναι ὑποφερτὰ, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἀκόμη ἐπαχθέστερα, ὅπως νὰ τιμωρῆ καθημερινῶς τὴν ἀκηρίαν των, νὰ περιορίσῃ τὴν μοχθηρίαν των, νὰ καταπαύῃ τὰς ἐχθρας των καὶ νὰ ἀποκαθιστᾷ καὶ διορθώσῃ ὅλον τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων κακῶν των. Καὶ τὸ χειρότερον ἐξ ὅλων, ποὺ συμβαίνει συνήθως ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν πολυάριθμοι ὑπέρταται, εἶναι νὰ εὐρεθῆ μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ἀγέλην τῶν θεραπειῶν κάποια ποὺ νὰ διακρίνεται διὰ τὴν κάλλοσν τῆς. Καὶ συμβαίνει τοῦτο κατ' ἀνάγκην μέσα εἰς ἓνα τὸσον μεγάλο πλῆθος. Διότι οἱ πλούσιοι ἐπιδιώκουν ὄχι ν' ἀποκτήσουν ἀπλῶς πολλὰς θεραπειῶν, ἀλλὰ καὶ ὠραίας ἐπίσης. Ὅταν λοιπὸν συμβῆ κάποια ἐξ αὐτῶν νὰ λάμπῃ μὲ τὸ σωματικὸν τῆς κάλλος εἴτε κατακτήσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ κυρίου τῆς ἢ ἀπλῶς μόνον τὸν θαυμασμόν του, ἡ κυρία δοκίμαζει τὴν ἰδίαν ὀδύνην, καθὼς βλέπει ὅτι ἐνίκηθη, ἂν ὄχι ὡς πρὸς τὸν πόθον, τοῦλάχιστον δι' αὐτὸ τὸ σωματικὸν τῆς κάλλος καὶ τὸν

θαυμασμόν. Ὅταν λοιπὸν αὐτὰ, ποὺ θεωροῦνται ὅτι εἶναι τὸσον ἐξαισία δι' αὐτὰς καὶ ζηλευτὰ, συνοδεῶνται ἀπὸ τὸσον θλίψεως, τί νὰ εἴπῃ κανεὶς διὰ τὰ καθαρώς δυσάρεστα;

Ἡ ΑΤΑΡΑΣΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΠΟΤ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΕἰΣ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ.

ΕΗ'. 1. Ἄλλὰ ἡ παρθένας δὲν ἔχει νὰ ὑποφέρῃ τίποτε ἐξ αὐτῶν καὶ τὸ δωμάτιόν τῆς εἶναι ἀπηλλαγμένον ἀπὸ τὴν ταραχὴν καὶ κομμίαν κραυγῆ δὲν τὴν φθάνει. Εἰς τὴν διαμονὴν τῆς, ὡς εἰς ἀσφαλὴ καὶ ὑπνέμενον λιμένα, βασιλεύει ἀπόλυτος γαλήνη καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τῆς βασιλεύει ἡ ἀταραξία, ἀνωτέρα καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν οἰγήν, διότι δὲν ἀσχολεῖται καθόλου μὲ τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλὰ διαρκῶς συνομιλεῖ μὲ τὸν Θεὸν καὶ προσηλώνει τὰ δλέμματα τῆς εἰς αὐτόν. Ποῖος λοιπὸν δύναται νὰ μᾶς δώσῃ τὸ μέτρον αὐτῆς τῆς εὐτυχίας; Ποῖος λοιπὸν δύναται νὰ ὑπολογίσῃ αὐτὴν τὴν ἀπόλαυσιν; Ποῖος λόγος δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐφροσύνην τῆς ψυχῆς, ποὺ εὐρίσκεται εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν; Δὲν ὑπάρχει κανεὶς, ἀλλὰ μόνον θεοὶ αἰσθάνονται ἀπόλαυσιν πλησίον τοῦ Κυρίου, μόνον αὐτοὶ γνωρίζουν τὸ μέγεθος αὐτῆς τῆς χαρᾶς καὶ τὸσον αὐτὴ ὑπερῆκε ὁσάνδηποτε σύγκρισιν.

2. Ἄλλὰ ὁ πολὺς ἀργυρὸς παρέχει μεγάλην τέρψιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ποὺ τὸν βλέπουν παντοῦ. Καὶ τὸσον ἀνώτερον εἶναι νὰ ἀπεινίσῃ τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ ἀπὸ ἐκεῖ μεγαλύτερον χαρᾶν. Διότι ὅσον ὁ χρυσὸς εἶναι λαμπρότερος ἀπὸ τὸν κορσίτερον καὶ τὸν μόλυβδον, τὸσον εἶναι ὁ οὐρανὸς λαμπρότερος ἀπὸ τὸν χρυσόν καὶ τὸν ἀργυρὸν καὶ οἰανδήποτε ὄλην. Καὶ αὐτὴ ἡ ἐνωπένισος τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ἀπηλλαγμένη φροντίδων, ἐνῶ ἐκεῖνη συνδέεται μὲ πολλὴν φροντίδα, πράγμα ποὺ εἰς πᾶσαν περίπτωση ἀφανίζει τὰς ἐπιθυμίας. Ἄλλὰ δὲν θέλεις νὰ κοιτᾷς τὸν οὐρανόν; Δύνασαι νὰ ἀπεινίσῃς τὸν ἀργυρὸν ποὺ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀγοράν. «Σὺς τὰ λέγω αὐτὰ διὰ τὰ ἔντραπῆτε»,¹⁸⁷ ὅπως λέγει καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, διότι ἀπὸ τὸν ἔρωτα πρὸς τὰ χρήματα εἶσαε τὸσον συνεπαρμένον. Ἄλλὰ δὲν ἔχω τί νὰ εἴπω. Διότι εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον μὲ κατέλαθε μεγάλη ἀμνηχανία καὶ δὲν δύναμαι νὰ διακρίνω διὰ ποῖον λόγον ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος γενικῶς, ὅταν μὲν τοῦ δίδεται ἡ δυνατότης νὰ τέρπεται μὲ εὐκολίαν καὶ ἀνεσιν, δὲν χαιρέται καν, ἐνῶ αἰσθάνονται τὴν μεγί-

187. Α' Κορινθ. 8, 6.

στην απόλασιν με πράγματα που είναι συνδεδεμένα με φροντίδας, περιπασημούς και μερίμνας.

3. Διαιτί δὲν τοὺς τέρπει τῶσαν ὁ ἀργυρος ποὺ εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀγορᾶν, ὅσον αὐτὸς ποὺ εὐρίσκειται εἰς τὴν οἰκίαν; Καὶ ὅμως ἐκεῖνος εἶναι λαμπρότερος καὶ ἀφίηει τὴν ψυχὴν ἐλευθερὰν ἀπὸ οἰανδήποτε μερίμναν. Διότι, θὰ εἴπῃς, ἐκεῖνος δὲν εἶναι ἰδικός μου, ἐνῶ αὐτὸς ἐδῶ εἶναι. Ἄρα ἡ πλεονεξία εἶναι ποὺ προκαλεῖ τὴν εὐχαρίστησιν καὶ ὄχι ἡ φύσις τοῦ ἀργύρου. Διότι, ἐὰν ἦτο ἡ φύσις του, ἔπρεπε νὰ ἐτερπόμεθα ἐξ Ἰσού καὶ ἀπὸ τὸν ἀργυρον τῆς ἀγορᾶς. Ἐὰν μοῦ ἐπικαλεσθῆς τὴν ἀνάγκη τῆς χρήσεως, πολὺ προτιμωτέρα εἶναι ἡ ὕαλος. Καὶ τοῦτο μάλιστα δύναται νὰ τὸ θεσπῶσιν οἱ πλοῦσοι, ποὺ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατασκευάζουν τὰ ποτήρια ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὕλην. Ἄν ἀναγκασθῶν νὰ κατασκευάσων καὶ ἀπὸ ἀργυρον ποτήρια διὰ νὰ κάμωιν ἐπίδειξιν τοῦ πλοῦτου των, τὰ κατασκευάζουν πρῶτα ἀπὸ ὕαλον καὶ τὰ ἐπενδύουν ἐξωτερικῶς με ἀργυρον, διὰ νὰ δείξωιν ὅτι ἡ ὕαλος εἶναι περισσότερον εὐχάριστος καὶ πρόσφορος διὰ τὴν πόσιν, ἐνῶ ὁ ἀργυρος ἐτίθη μόνον πρὸς ἐπίδειξιν καὶ ἀπὸ ἀμετρον ἀλαζονείαν. Ἄλλὰ τί σημαίνει ἰδικός μου καὶ ὄχι ἰδικός μου; Διότι αὐτὰς τὰς λέξεις, ὅταν τὰς ἐξετάσω με ἀκριβείαν, ἀδηγοῦμαι εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἶναι ἀπλᾶι λέξεις.

4. Ἀφοῦ πολλοὶ καὶ ἐνόςψω ἔζωιν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κρατήσωιν εἰς τὴν κυριότητά των μέχρι τέλους τὸν ἀργυρον. Εἰς ὅσους πάλιν αὐτὸς παρέμεινε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς των, με τὸν θάνατον των ἐκόντες ἀκόντες ἔπαυσαν νὰ τὸν ἐξουσιάζωιν. Καὶ ὄχι μόνον διὰ τὸν ἀργυρον καὶ τὸν χρυσόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ λουτρά καὶ τοὺς κήπους καὶ τὰς οἰκίας δύναται κανεὶς νὰ ἴδῃ, ὅτι «τὸ ἰδικόν μου καὶ τὸ μὴ ἰδικόν μου» εἶναι ἀπλᾶι λέξεις. Διότι ἡ χρῆσις εἶναι κοινὴ εἰς ὅλους. Αὐτοὶ ποὺ νομίζουσι, ὅτι εἶναι κάτοχοι, πλεονεκτοῦν ἀπὸ αὐτοῦ ποὺ δὲν εἶναι, εἰς τοῦτο μόνον, εἰς τὴν φροντίδα δι' αὐτὰ. Διότι οἱ τελευταῖοι αὐτὰ τὰ ἀπολαμβάνουσι μόνον, ἐνῶ οἱ πρῶτοι ἀπολαμβάνουσι με πολλὰς φροντίδας ἐκεῖνα ποὺ ἀπολαμβάνουσι οἱ ἄλλοι χωρὶς αὐτὰς.

ΤΑ ΠΟΛΥΤΕΛΗ ΤΡΑΠΕΖΙΑ ΕΙΝΑΙ ΓΕΝΑΤΑ ΑΠΟ ΠΟΛΛΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΝ.

ΕΘ' 1. Ἄν κανεὶς θαυμάζῃ τὰς μεγάλας ἀπολαύσεις, ὅπως τὸ πλῆθος τῶν κατακοπτομένων κρεάτων, τὴν ἀνωφελεῖ κατανάλωσιν οἴνου, τὰ ἐξεζητημένα καρυκεύματα, τὰς τέχνας τῶν τραπεζοκόμων καὶ τῶν μαγείρων, τὸ πλῆ-

θος τῶν παρασίτων καὶ συμποσιαζομένων, ἄς γνωρίζῃ καλῶς, ὅτι οἱ πλοῦσοι δὲν ἀισθάνονται καλύτερον ἀπὸ τοὺς μαγείρους σχετικὰ με αὐτὰ τὰ θέματα. Ὅπως δηλαδὴ ἐκείνοι φοβοῦνται τοὺς κυρίους των, ἔτσι καὶ αὐτοὶ φοβοῦνται τοὺς προσκεκλημένους, μήπως λάβωιν κάτι περισσώτερον ἀπὸ αὐτὰ ποὺ με πολὺν κόπον καὶ δαπάνας παρεσκευάσθησαν δι' αὐτούς. Καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐξισοῦνται με τοὺς μεγάλους, ἀπὸ μίαν ἄλλην ὁμοίαν εὐρίσκονται καὶ εἰς χειρότερον μοῖραν. Διότι αὐτοὶ δὲν φοβοῦνται μόνον τοὺς κατηγορούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς φθονερούς. Εἰς πολλοὺς γεννᾶται συχνὰ φόβος· ἐξ αἰτίας αὐτῶν τῶν συμποσίων, καὶ δὲν ἔπαυσε παρὰ ἀφοῦ ἐπέφερε τοὺς ἐσχάτους κινδύνους. Ἄλλὰ πολλὰς φορές εἶναι εὐχάριστον νὰ τρώγῃ κανεὶς πολλά.

2. Ὅμως, πρὸς Θεοῦ, μακρὰν ἀπὸ αὐτὰ, ὅταν πονοκέφαλοι καὶ φουσκάματα τῆς κοιλίας καὶ δυσπνοιαὶ καὶ οκνοτομία καὶ ἰλιγγοὶ καὶ πνευματικὴ συσκοπίσις καὶ ἄλλα δευνὰ χειρότερα καὶ ἀπὸ αὐτὰ προκαλοῦνται ἀπὸ αὐτὴν τὴν τρυφήν. Καὶ εἴθε ἡ ἀμετρία αὐτὴ καὶ ζημία νὰ περιορίζετο εἰς αὐτὰς τὰς καθημερινὰς θλίψεις. Ἄλλὰ τώρα καὶ οἱ πλεονεξοὶ δυσίατοι ἀσθενεῖσι προκρίπτουσι ἀπὸ τοιαύτας εὐωχίας. Καὶ πράγματι, καὶ ἡ ποδᾶγρα καὶ ἡ φθίσις καὶ ἡ ἱερὰ νόσος καὶ ἡ παράλυσις καὶ πολλὰ ἄλλα ἀκόμη χειρότεροι ἀσθενεῖσι προσβάλλουσι τὸ σῶμα καὶ τὸ πολιορκοῦν ἕως τὴν τελευταίαν πνοήν. Ποῖαν ἠβονήν, ἀντίρροπον ὄλων αὐτῶν τῶν κακῶν, δύναται νὰ ἀναφέρῃ κανεὶς; Ποῖαν δὲ σκληραγωγίαν δὲν θὰ ἐπρωτίμα κανεὶς προκειμένου νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτὰ;

ΜΙΑ ΣΩΗ ΣΩΡΙΣ ΤΡΙΦΑΣ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΣΥΣΤΗΜΗ
ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗ ΑΠΟ ΜΙΑΝ ΣΩΗΝ ΜΕ ΤΡΙΦΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΑΥΣΕΙΣ.

Ο' 1. Ἡ λιτότης ὅμως δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν με αὐτὰ, ἀλλὰ εὐρίσκειται πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὰ δυσάρεστα, συντελεῖ δὲ εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τὴν εὐεξίαν. Ἐὰν κανεὶς ἐπιζητῇ καὶ τὴν ἀπόλασιν, θὰ εὕρῃ ὅτι καὶ αὐτὴ ὑπάρχει περισσότερον εἰς τὴν λιτότητα παρὰ εἰς τὴν τρυφήν. Καὶ πρῶτον ἡ χαρὰ ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ὑγείαν καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἐνοχλεῖσαι ἀπὸ κανένα ἀπὸ τὰ κακὰ ἐκεῖνα ποὺ ἀπαριθμήσαμε, καθένα ἀπ' τὰ ὁποῖα καὶ μόνον του εἶναι ἱκανὸν νὰ σθῆσῃ καὶ νὰ ἀνατρέψῃ ἐκ δάθρων τὴν ἠβονήν. Ἐπειτα καὶ ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ φαγητὰ. Πῶς; Διότι τὴν ἠβονήν τὴν δημιουργεῖ ἡ δρεξις. Καὶ τὴν δρεξιν δὲν τὴν δημιουργεῖ ὁ κόρος, οὔτε ἡ πληρωμὴ, ἀλλὰ τὴν δη-

μιοργεῖ ἢ ἑλλειψίς καὶ ἡ σπάνις. Ἄλλὰ ἡ ἑλλειψίς καὶ ἡ σπάνις δὲν ὑπάρχει εἰς ἑκείνα τὰ συμπτώσια τῶν πλουσίων, ἀλλὰ ὑπάρχει πάντοτε εἰς τὴν τράπεζαν τῶν πτωχῶν καὶ ἐπιστάζει τὸ μέλι εἰς τοὺς συνδαιτημόνας καλύτερον ἀπὸ οἰουδητότε τραπεζοκόμον καὶ μάγειρον. Διότι οἱ πλούσιοι τρώουσι χωρὶς νὰ πεινοῦν καὶ πίνουν χωρὶς νὰ διψοῦν καὶ προτοῦ νὰ αἰσθανθοῦν τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου ξαπλώνουσι νὰ κοιμηθοῦν. Ἐνῶ οἱ πτωχοὶ αἰσθάνονται πρῶτα τὴν ἀνάγκην ὄλων αὐτῶν καὶ κατόπιν τὰ λαμβάνουσι. Πρῶγμα τοῦ αὔξάνει τὴν ἀπόλαυσιν.

2. Εἶπέ μου, διατί καὶ ὁ Σολομὼν λέγει, ὅτι ὁ ὕπνος τοῦ δούλου εἶναι γλυκὺς καὶ ἀναπαυτικὸς, εἴτε ὀλιγον εἴτε πολὺ φάγη».¹⁶⁸ Μήπως διότι εἶναι μαλακὸν τὸ στρώμα του; Ἄλλὰ οἱ δούλοι συνήθως κοιμοῦνται εἰς τὸ ἔδαφος ἢ ἐπάνω εἰς στρωσίδι. Μήπως διὰ τὴν ἡσυχίαν των; Ἄλλὰ οὔτε μίαν στιγμὴν δὲν εἶναι κύριοι τοῦ χρόνου. Ἄλλὰ διὰ τὴν ἄνοιαν; Ἄλλ' αὐτοὶ δὲν παύουσι νὰ μοχθοῦν διαρκῶς καὶ νὰ ταλαιπωροῦνται. Τί ἄλλο εἶναι τέλος πάντων αὐτὸ ποὺ καθιστᾷ τὸν ὕπνον γλυκύν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ νὰ κοιμηθῆς, ἀφοῦ πρῶτα αἰσθανθῆς ἰσχυρὰν τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου; Ἐνῶ οἱ πλούσιοι, ἂν δὲν τοὺς εὐρῆ ἢ ὑκτα θυσημένους εἰς τὴν μέθην, εἶναι ἀναγκαῖον διαρκῶς νὰ ἀγρυπνοῦν καὶ νὰ στρεφροῦνται καὶ νὰ ἀποφέρουσι ξαπλωμένοι ἐπάνω εἰς τὰ μαλακὰ στρώματα.

Ἡ ΤΡΙΤΗ ΚΑΙ Ἡ ΑΠΟΛΑΥΣΙΣ ΖΗΜΙΩΝΟΥ ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ.

ΟΑ' 1. Ἡδυνάμην καὶ ἐξ ἄλλης πλευρᾶς ν' ἀποδείξω τὴν ἀηδίαν καὶ τὴν ἐλάθην τῆς τρυφῆς καὶ τὴν φαυλότητα, ἀπαριθμῶν ὄλας τὰς νόσους ποὺ προκαλοῦν εἰς τὴν ψυχὴν, νόσους πολὺ περισσοτέρας καὶ χειρότερας ἀπὸ ἑκείνας τὰς σωματικὰς. Διότι καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους μαλακοὺς καὶ ἀνάνδρους καὶ θρασεῖς καὶ ἀλαζονικοὺς καὶ ἀσελεγεῖς καὶ αὐθάδεις καὶ ἀκαλάστους καὶ ὀργίλους καὶ σκληροὺς καὶ μικροπρεπεῖς καὶ πλεονέκτας καὶ δουλοπρεπεῖς καὶ μὲ μίαν λέξιν τοὺς καθιστᾷ ἀχρήστους εἰς κάθε χρῆσιμον καὶ ἀναγκαῖον πρῶγμα. Ἐνῶ ἡ αὐτάρκεια κάμνει ἐντελῶς τὰ ἀντίθετα. Ἄλλὰ ἦδη ὁ λόγος μᾶς μεταφέρει ἄλλου. Δι' αὐτὸ, τοῦτο μόνον θὰ προσθέσωμεν καὶ θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τοὺς ἀποστολικούς λόγους. Διότι, ἐὰν αὐτὸ ποὺ θεωροῦνται ζηλιεῖς, εἶναι γεμάτα ἀπὸ τόσα κακά,

168. *Ἐκκλ. 5, 11.

καὶ ἐπιφέρουσι εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα τὴσιν βροχὴν νοσημάτων, τότε τί πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὰ λυπηρά, ὅπως π.χ. τοὺς φόβους τῶν ἀρχόντων, τὰ κινήματα τῶν λαῶν, τὰς παγίδας τῶν σκεφοντῶν καὶ τῶν φθονερῶν; Πράγματα ποὺ κυρίως περιζώνουσι τοὺς πλουσίους. Εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ κακά εἶναι ἀναγκαῖον νὰ μετέχουσι σφοδρότερον ἀκόμη καὶ αἱ γυναῖκες, διότι αὐτοὶ δὲν δύνανται νὰ ὑπομείνουσι γενναίως τὰς μεταπτώσεις.

ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΑ ἌΛΛΑ ΚΑΚΑ Ἡ ΤΡΙΤΗ ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΚΑΙ ΤΑΣ ΑΦΟΡΗΤΟΤΗΣ ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΑΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

ΟΒ' 1. Καὶ τί λέγω διὰ τὰς γυναῖκας, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνδρες μὲ μεγάλην δυσφορίαν τὰς ἀντιμετωπίζουσι. Διότι αὐτοὶ ποὺ ζῆ εἰς τὴν αὐτάρκειαν, δὲν φοβεῖται καμμίαν μετᾶπτωσιν. Ἐνῶ ἑκείνος ποὺ διήλθε μίαν ζωὴν ἐπιληστον καὶ ἀκάλαστον, ἂν ποτε σιωπῆ ἀπὸ μίαν ἀντίξωον περιστάσιν ἢ ἀνάγκην νὰ παραδοθῆ εἰς τὴν πείναν, θὰ ἀποθῆναι πρῶτα παρὰ θὰ ὑπομείνῃ αὐτὴν τὴν μετᾶπτωσιν, ἀφοῦ εἶναι ἀπροετοιμαστος καὶ ἀσυνήθιστος. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἔλεγε: «Θὰ ἔχουσι ὄμως θλίψιν καὶ φροντίδας καὶ ἄλλας δοκιμασίας εἰς τὸν σωματικόν των βίον οἱ ἄνθρωποι αὐτοί. Ἐγὼ δὲ σᾶς λυποῦμαι καὶ θέλω νὰ προλάβω τὰς δοκιμασίας σας αὐτὰς». Καὶ συνεχίζει μετὰ: «Ὁ καιρὸς τοῦ παρόντος βίου εἶναι συμμαζεμένος καὶ λιγοστός».¹⁶⁹

Ἡ ΠΑΡΟΥΣΑ ΖΩΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙΡΟΣ ΓΑΜΟΥ.

ΟΓ' 1. Καὶ ποῖαν οὐσίαν ἔχει αὐτὸ μὲ τὸν γάμον; Ἰσως δύνανται νὰ εἴπῃ κανεὶς. Καὶ πολὺ μεγάλην μάλαστα. Ἐὰν τὸ πρῶγμα περιορισθῆ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, εἰς δὲ τὴν μέλλουσαν ζωὴν οὔτε νυμφεύονται οὔτε δίδουσι εἰς γάμον, καὶ ὁ παρὼν καιρὸς σπεύδει πρὸς τὸ τέλος καὶ ἡ ἀνάστασις εὐρίσκειται πολὺ κοντὰ, δὲν εἶναι καιρὸς διὰ γάμου οὔτε διὰ κτήματα, ἀλλὰ εἶναι καιρὸς ἐνδείας καὶ ἄλλης τῆς ἄλλης πνευματικῆς προετοιμασίας ποὺ μᾶς εἶναι ἐκεῖ χρῆσιμος. Διότι ὅπως ἡ παρθένος, ὅσον καιρὸν μένει εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μὲ τὴν μητέρα τῆς, ἀσχολεῖται πολὺ μὲ τὰ παιδικὰ τῆς, ἔχει εἰς τὴν ἀποθήκην ἕν κινώτιον μὲ τὰ πρῶγμάτα τῆς καὶ κρατεῖ αὐτὴ τὸ κλειδί καὶ ἔχει δαμνὴν τὴν ἐξουσίαν ἐπ' αὐτοῦ καὶ δεκνύει τὴσιν φροντίδα διὰ τὴν φύ-

169. Α' Κορινθ. 7, 29.

λαβῶν αὐτῶν τῶν μικρῶν καὶ εὐτελέων ἀντικειμένων, ὅσην δεικνύουσιν αὐτοὶ ποῦ διευθύνουν μεγάλην οἰκογένειαν. Ὁταν ὅμως φθάσῃ ὁ καιρὸς νὰ μηροτευθῆ καὶ ὁ καιρὸς τοῦ γάμου τὴν ἀναγκάζῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρικὴν οἰκίαν, τότε ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν ταπεινὴν καὶ εὐτελεῆ αὐτὴν ἀπασχόλησιν καὶ ἀναγκάζεται ν' ἀναλάβῃ τὴν διευθύνσιν τῆς οἰκίας, νὰ φροντίσῃ διὰ τὸ πλῆθος τῶν κτημάτων καὶ τῶν δούλων, διὰ τὴν περιποίησιν τοῦ ἀνδρός καὶ ἄλλας τὰς ἀκόμη σπουδαιότερας ἀσχολίας. Ἔτσι καὶ ἡμεῖς πρέπει, καθὼς μεταβαίνομεν ἀπὸ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν εἰς τὴν ἀνδρικήν, ἀφοῦ ἐγκαταλείψομεν ὅλα τὰ ἐπίγεια, ποῦ ἀποτελοῦν ὄντως παιδικὰ παιχνίδια, νὰ σκεπτόμεθα πλέον τὸν οὐρανὸν καὶ ὅλην τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν δόξαν τῆς ἐκεῖ διαμονῆς.

2. Ἐδέθημεν καὶ ἡμεῖς μὲ νομφίον, ὁ ὁποῖος ζητεῖ νὰ ἀγαπᾶται τόσο πολὺ ἀπὸ ἡμᾶς, ὥστε νὰ ἐγκαταλείψομεν ὄχι μόνον τὰ ἐπίγεια, οὐτε μόνον αὐτὰ τὰ εὐτελεῆ καὶ ἀσήμαντα, ἀλλὰ νὰ θυσιάσωμεν δι' αὐτὸν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν μας, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη. Ἐπειδὴ λοιπὸν πρέπει νὰ ἀπέλθωμεν ἐκεῖ, ἅς ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ τὰς εὐτελεῖς φροντίδας. Διότι καὶ ὅταν πρόκειται νὰ μεταφερθῶμεν ἀπὸ πτωχικὴν οἰκίαν εἰς βασιλικὴν, συνήθως δὲν φροντίζομεν πλέον διὰ τὰς κεραμίδας καὶ τὰ ξύλα καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ δι' ὅλα τὰ ἄλλα πτωχικὰ πράγματα τῆς οἰκίας. Οὐτε τώρα λοιπὸν, ἅς μὴ μεριμνῶμεν διὰ τὰ ἐπίγεια. Διότι ὁ καιρὸς μᾶς καλεῖ ἤδη πρὸς τὸν οὐρανὸν, ὅπως ἔλεγεν ὁ μακάριος Παῦλος, ὅταν ἔγραφε πρὸς τοὺς Ῥωμαίους: «Διότι τώρα ἡ ἡμέρα τῆς δευτέρας παρουσίας, ἡ ὁποία θὰ σημάτῃ τὴν πλήρη ἀπολύτρωσιν τῶν πιστῶν, εἶναι πλησιέστερα πρὸς ἡμᾶς παρὰ τότε ποῦ ἐπιστεῦσαμεν. Ὁ παρὼν βίος, ποῦ ὁμοιάζει μὲ νύκτα σκοτεινὴν, ἐπροχώρησε, ἡ δὲ ἡμέρα τῆς ἀθανάτου ζωῆς ἐπληρώσατο».¹⁷⁰ Καὶ πάλιν: «Ὁ καιρὸς τοῦ παρόντος βίου εἶναι συμμαζευμένος καὶ λιγοστός, ὥστε καὶ ἐκεῖνοι ποῦ ἔχουν γυναῖκας νὰ εἶναι σάν νὰ μὴ ἔχουν γυναῖκας».¹⁷¹

3. Τί χρειάζεται λοιπὸν ὁ γάμος δι' ἐκείνους ποῦ δὲν πρόκειται νὰ ἀπολαύσουν τὸν γάμον, ἀλλὰ πρόκειται νὰ εὑρεθοῦν εἰς τὴν ἰδίαν κατάστασιν μὲ ἐκείνους ποῦ δὲν ἔχουν γυναῖκα; Τί χρειάζονται λοιπὸν τὰ χρήματα, τὰ κτήματα, τί χρειάζονται αἱ διωκτικαὶ μέριμναι, ὅταν ἡ χρῆσις ὅλων αὐτῶν εἶναι ματαία καὶ παράκαιρος; Διότι, ἐάν αὐτοὶ

170. Ρωμ. 13, 11.
171. Α' Κορινθ. 7, 29.

ποῦ ἐδῶ πρόκειται νὰ ἐμφανισθοῦν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ νὰ δώσουν λόγον διὰ τὰ ἐγκλήματα τῶν, ὅταν φθάσῃ ἡ καθωρισμένη ἡμέρα, ὄχι μόνον ἐγκαταλείπουν κάθε φροντίδα διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ καὶ διὰ τροφὴν καὶ ποτόν, φροντίζουσι δὲ μόνον διὰ τὴν ἀπολογίαν, πολὺ περισσότερο ἡμεῖς ποῦ δὲν πρόκειται νὰ ἐμφανισθῶμεν εἰς κανένα ἐπίγειον δικαστήριον, ἀλλὰ εἰς τὸ οὐράνιον θῆμα, καὶ νὰ λογοδοτήσωμεν καὶ διὰ λόγους καὶ διὰ πράγματα καὶ διὰ σκέψεις, πρέπει νὰ ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ ὅλα καὶ ἀπὸ χαρῶν καὶ ἀπὸ λύπην σχετικῶμενην μὲ τὰ παρόντα πράγματα καὶ νὰ μεριμνῶμεν μόνον διὰ τὴν φοβερὴν ἐκείνην ἡμέραν. «Ἐάν κανεὶς», λέγει, «ἔρχεται μαζί μου καὶ δὲν μισεῖ τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του καὶ τὴν γυναῖκα του καὶ τοὺς ἀδελφούς του καὶ τὰς ἀδελφάς του, ἐφ' ὅσον αὐτοὶ τοῦ γίνονται ἐμπόδιον εἰς τὸ νὰ με ἀκολουθῆ, ἀκόμη δὲ ἐάν δὲν μισῆ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔμπορει νὰ εἶναι μαθητὴς μου. Καὶ ὁποῖος δὲν παίρνει ἐπάνω του τὸν σταυρὸν του, καὶ μὲ ἄλλας λέξεις, ὁποῖος δὲν λαμβάνει τὴν ἀπόφασιν νὰ ὑποστῇ καὶ θάνατον σταυρικὸν καὶ ἐπονειδίον δι' ἡμᾶ καὶ δὲν ἔρχεται μὲ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν ὀπίσω μου, δὲν ἔμπορει νὰ εἶναι μαθητὴς μου».¹⁷² 4. Καὶ σὺ θραδύνεις ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς γυνακός, ἀπὸ τὸν γέλωτα καὶ τὰς διαχύσεις καὶ τὴν τρυφήν; «Ὁ Κύριος πλησιάζει νὰ ἔλθῃ καὶ θὰ ἀποδώσῃ αὐτὸς εἰς ἕκαστον ὅ,τι τοῦ ἀνήκει. Μὴ κυριεύσῃς ἀπὸ ἀγωνιώδη φροντίδα διὰ τίποτε».¹⁷³ Καὶ σὺ φροντίζεις καὶ ἀγωνίζεις διὰ τὰ χρήματα; Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐββάσε καὶ σὺ ἀκίπτεσαι τὴν οἰκίαν καὶ τὴν καλοτέραςιν καὶ τὰς ἄλλας ἀπολαύσεις; «Διότι περνᾷ καὶ φεύγει διαρκῶς σάν σκιά τὸ ἐξωτερικὸν φαινόμενον τοῦ κόσμου αὐτοῦ».¹⁷⁴ Διὰ τί λοιπὸν βασανίζεις τὸν ἑαυτὸν σου μὲ τὰ πράγματα αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ποῦ δὲν μένουν, ἀλλὰ παρέρχονται, καὶ ἀμελεῖς ἐκεῖνα ποῦ μένουν καὶ εἶναι σταθερά; Ὅτε ὁ γάμος, οὐτε ὁ τοκετός, οὐτε ἡ ἔβουη καὶ ἡ μίξις μετὰ τῆς γυνακός, οὐτε ὁ πλοῦτος τῶν χρημάτων, οὐτε ἡ ἐπιμέλεια τῶν κτημάτων, οὐτε ἡ τροφή, οὐτε τὰ ἐνδύματα οὐτε ἡ γεωργία, οὐτε αἱ ναυτιλία, οὐτε αἱ τέχναι καὶ αἱ οἰκοδομαί, οὐτε αἱ πόλεις καὶ αἱ οἰκίαι, οὐτε καμμία ἄλλη κατάστασις εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν παραμένει. Ὅλα αὐτὰ μετ' ὀλίγον θὰ ἀφανισθοῦν. Διότι αὐτὸ σημαίνει «περνᾷ καὶ φεύγει διαρκῶς σάν σκιά τὸ ἐξωτερι-

172. Λουκ. 14, 26-27.
173. Φίλιπ. 4, 5-6.
174. Α' Κορινθ. 7, 31.

κόν φαινόμενον τοῦ κόσμου αὐτοῦ». Διὰ τί λοιπόν, ὡσάν νά ἐπρόκειτο νά μείνωμεν ἐδῶ εἰς τόν αἰῶνα τόν ἅπαντα, τόσον πολῦ φροντίζομεν διὰ πράγματα, ἀπ' τὰ ὁποῖα πολ-
 λὰς φορές ἀποχωρίζομεθα πρὶν φθάσῃ ἡ ἑσπέρα; Διὰ τί προτιμῶμεν τόν ἐπιμοχθον βίον, ὅταν ὁ Χριστός μᾶς κα-
 λῆι εἰς τόν βασιχον βίον. «Θέλω», λέγει, «νά εἰσθε ἐλεύθεροι ἀπὸ φροντίδας, πού ζαλιζοῦν καὶ σᾶς ρίπτουν εἰς μεγάλην σκέψιν. Ὁ ἄγαθος στρέφει δλόκληρον τὴν προσοχὴν καὶ φροντίδα του εἰς ὅσα παραγγέλλει ὁ Κύριος».¹⁷⁵

ΔΙΑΤΙ Ὁ ΘΕΟΣ ΕΝΩ ΜΑΣ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΕΙΜΕΘΑ ΑΜΕΡΙΜΝΟΙ,
 ΜΑΣ ΠΡΟΤΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΕΡΙΜΝΩΜΕΝ.

ΟΔ' 1. Πῶς λοιπόν θέλεις νά εἶμεθα ἀμερίμνοι, ἀφοῦ μᾶς ἀμβάλλεις πάλιν εἰς ἄλλην φροντίδα; Διότι αὐτὸ δὲν εἶναι φροντίς, ὅπως δὲν εἶναι θλίψις ἢ θλίψις διὰ τὸν Χρι-
 στὸν, ὄχι διότι μεταβάλλεται ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, ἀλ-
 λά διότι ἡ διάθεσις αὐτῶν πού ὑπομένουσιν αὐτὰ μὲ χαρὰν, νικᾷ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. Αὐτὸς πού φροντίζει δι' ὅσα δὲν πρόκειται νά ἀπολαύσῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον, πολ-
 λὰς φορές οὔτε κἀν ἐπ' ὀλίγον, εὐλόγως δύναται νά λεχθῆ ὅτι μερίμνῃ. Ἐνῶ αὐτὸς πού θά λάβῃ καρποῦς μεγαλυτέ-
 ρους ἀπὸ τὰς φροντίδας, δικαίως δύναται νά καταριθμηθῆ μεταξύ τῶν ἀμερίμνων ἀπὸ κάθε ἀποψίν. Καὶ ἐκτός τού-
 των, εἶναι τόσον μεγάλη ἡ διαφορά τῆς μίαις μερίμνης ἀπὸ τὴν ἄλλην, ὥστε αὐτὴ, συγκρινομένη πρὸς ἐκείνην, νά μὴ θεωρῆται κἀν μερίμνα. Τόσον ελαφροτέρα ἀπὸ ἐκείνην εἶ-
 ναι καὶ τόσον πολὺ εὐκολωτέρα. Καὶ ὅλ' αὐτὰ τὰ ἀπεδει-
 ξαμεν ἄνωτέρω. «Ὁ ἄγαθος στρέφει δλόκληρον τὴν προ-
 σοχὴν καὶ φροντίδα του εἰς ὅσα παραγγέλλει ὁ Κύριος. Ἐ-
 κείνος δὲ πού ἤλθεν εἰς γάμον, φροντίζει μὲ ἰδιαιτέρον ἐν-
 διαφέρον διὰ τὰ κοσμικὰ».¹⁷⁶

2. Καὶ μόνον αὐτὸ λοιπόν δὲν ἀρκεῖ διὰ νά δεῖξῃ τὴν ἀξίαν τῆς παρθενίας; Διότι ὅση εἶναι ἡ διαφορά τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον, τόσον αὐτὴ ἡ φροντίς εἶναι ἄνωτέρα ἐκείνης. Ἀλλὰ πῶς ἐπιτρέπει τὸν γάμον, πού μᾶς καθη-
 λώνει εἰς τὰς φροντίδας καὶ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὰ πνευ-
 ματικά; Διὰ τοῦτο εἶπον, λέγει, «ὥστε καὶ ἐκεῖνοι πού ἔ-
 χουν γυναῖκας νά εἶναι ὡς νά μὴ ἔχουν γυναῖκας», ὥστε αὐτοὶ πού ἤδη ἐδέθησαν μὲ τὸν γάμον ἢ πρόκειται νά δε-
 θαῦν, νά καταστήσουν τὸν δεομὸν μὲ κάποιον τρόπον χα-

175. Α' Κορινθ. 7, 32.

176. Α' Κορινθ. 7, 32-33.

λαρώτερον. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἔπαυς καὶ ἐδέθησιν μὲ τὸν δε-
 ομὸν τοῦ γάμου, δὲν ἐπιτρέπεται νά τὸν διαρρήξουν, ἀς τὸν καταστήσουν ἀνεκτότερον. Διότι δύναμεθα, ἂν θέλω-
 μεν, νά περικόπτωμεν ὅλα τὰ περιττὰ καὶ νά μὴ προσθέ-
 τωμεν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας μαριαν καὶ ἄλλας φροντίδας εἰς
 αὐτὰς πού προκύπτουν ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ γάμου.

ΠῶΣ ΕἶΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΕΧΗ ΚΑΝΙΣ ΓΥΝΑΙΚΑ
 ΚΑΙ ΝΑ ΕἶΝΑΙ ὡΣ ΝΑ ΜΗ ΕΧΗ.

ΟΕ' 1. Τώρα ἂν θέλετε νά μάθετε σαφέστερον τί ση-
 μαίνει «νά ἔχης γυναῖκα καὶ νά μὴ ἔχης», ἀς σκεφθῆτε πῶς
 διάγουν αὐτοὶ πού δὲν ἔχουν γυναῖκα καὶ οἱ ἐσταυρωμένοι.
 Πῶς διάγουν λοιπόν αὐτοὶ; Δὲν ἀναγκάζονται νά αγορά-
 ζουν πλῆθος θεραπειῶν, οὔτε χρυσοφικὰ καὶ περιδέ-
 ραια, οὔτε μεγάλας καὶ πολυτελεῖς οἰκίας οὔτε τόσας καί-
 τόσας ἐκτάσεις γῆς. Ἀλλὰ ὅλ' αὐτὰ τὰ ἀφήνουν κατὰ μέ-
 ρας καὶ φροντίζουν μόνον δι' ἐν ἰμάτιον, διὰ τὴν τροφὴν
 των. Εἶναι δυνατόν καὶ αὐτὸς πού ἔχει γυναῖκα νά ἐπιβάλῃ
 εἰς τὸν ἑαυτὸν του αὐτὸν τὸν τρόπον ζωῆς. Διότι αὐτὸ
 πού ἐλέχθη ἄνωτέρω «νά μὴ ἀποστερῆ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον»,
 ἐλέχθη μόνον διὰ τὴν μίξιν. Εἰς οὗτὸ τὸ θέμα προστάσσει
 νά ἀκολουθῆ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ δὲν ἀφήνει κανένα ἀπὸ
 τοὺς συζυγοὺς νά εἶναι κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του. Διὰ τὴν
 συμπεριφορὰν ὁμοῦ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα θέματα, εἰς τὸ θέμα
 τῶν ἐνδυμάτων, τῆς διατροφῆς, εἰς ὅλα γενικῶς, δὲν εἶναι
 καθόλου ὁ ἕνας ὑπεύθυνος διὰ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ ἐπιτρέπε-
 ται εἰς τοὺς ἀνδρας, καὶ ἂν δὲν θέλῃ ἡ γυναῖκα, νά περι-
 κόψῃ ὅλην τὴν τρυφήν καὶ τὸ πλῆθος τῶν περιττῶν φρον-
 τίδων. Καὶ ἡ γυναῖκα πάλιν δὲν ἔχει καμμίαν ἀνάγκην, ἂν
 δὲν τὸ θέλῃ, νά καλλωπίζεται καὶ νά εἶναι κενόδοξος καὶ
 νά μεριμνᾷ διὰ πράγματα περιττὰ. Εὐλόγως. Διότι ἐκείνη
 ἡ ἐπιθυμία (τῆς μίξεως) εἶναι φυσικὴ καὶ διὰ τοῦτο ἔτυχε
 μεγάλης συγγνώμης, καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ ἕνας νά
 ἀποστερῆ τὸν ἄλλον παρὰ τὴν θέλησίν του. Ἐνῶ ἡ τρυφή
 καὶ ἡ περιττὴ περιτοίησις καὶ ἡ ἀνώφελος φροντίς δὲν πη-
 γάζει ἀπὸ τὴν φύσιν, ἀλλὰ γεννᾶται ἀπὸ τὴν ἀκηριαν καὶ
 τὴν πολλὴν αὐθάδειαν. Δι' αὐτὸ δὲν ἀναγκάζει τοὺς νυμ-
 φευμένους εἰς τὰ θέματα αὐτὰ νά ὑπόκειται ὁ εἰς εἰς τὸν
 ἄλλον, ὅπως εἰς τὸ θέμα τῶν συζυγικῶν σχέσεων.

2. Αὐτὸ λοιπόν σημαίνει, ἐνῶ ἔχεις γυναῖκα, νά μὴ ἔ-
 χης, ὅταν δὲν δεχόμεθα τὰς περιττὰς φροντίδας, πού κα-
 ταβάλλονται ἀπὸ τὴν φιλαρέσκειαν καὶ τὴν θηλυκότητα
 τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ νά προσθέσωμεν τόσην ἐπὶ πλεον

φροντίδα, ὅση εἶναι εὐλογον διὰ μίαν ἀκόμη ψυχὴν τοῦ μᾶς προσετέθη καὶ μάλιστα μίαν ψυχὴν τοῦ προτιμῆ νὰ ζῆ μὲ σύνεσιν καὶ ἀπλότηρα. Ὅτι αὐτὸ ἀκριδῶς ἐνόησε, τὸ ἐδήλωσε μὲ ὅσα προσέθεσεν ἀκολουθῶς: «Καὶ ἐκεῖνοι ποὺ κλαίουσιν νὰ περνοῦν τὰς ἡμέρας τῶν σὸν νὰ μὴ τοὺς ἔχη συμβῆ κάτι θλιθερὸν, καὶ ἐκεῖνοι ποὺ χαίρουσιν σὸν νὰ μὴ εἶχον λόγον νὰ χαίρουσιν, ἀλλὰ νὰ θεωροῦν τὰς ἀφορμὰς καὶ τῆς λύπης καὶ τῆς χαρᾶς ὡς προσωρινὰς καὶ περαστικὰς». ¹⁷⁷ Διότι αὐτοὶ ποὺ δὲν χαίρουσιν, δὲν θὰ φροντίσουν οὔτε διὰ τὰ κτήματα, καὶ αὐτοὶ ποὺ δὲν κλαίουσιν, δὲν θὰ αἰσθανθοῦν φρίκην ἀπὸ τὴν πένιν, οὔτε θὰ ἀποστραφοῦν τὴν αὐτάρκειαν. Αὐτὸ σημαίνει «νὰ ἔχῃς γυναῖκα καὶ νὰ μὴ ἔχῃς», αὐτὸ σημαίνει «εἰς τὰ ἐγκόσμια νὰ ἀποφεύγῃς κάθε ἀμετρον ἀπόλαυσιν καὶ κατάρχησιν καὶ νὰ ἀρκῆσαι μόνον εἰς τὰ ἀναγκαῖα». ¹⁷⁸

3. «Ἐνῷ ἐκεῖνος ποὺ ἦλθεν εἰς γάμον, φροντίζει μὲ ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον διὰ τὰ κοσμικὰ». ¹⁷⁹ Ὅταν λοιπὸν καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχῃ μέριμνα, καὶ ἐδῶ μὲν εἶναι ἄσκατος καὶ μοταία, μᾶλλον μὲ λύπην καὶ θλίψεις («θὰ ἔχουν ὅμως θλίψιν καὶ φροντίδας καὶ ἄλλας δοκιμασίας εἰς τὸν σωματικὸν τοὺς βίον οἱ ἄνθρωποι αὐτοί»), ¹⁸⁰ ἐνῷ ἐκεῖ διὰ τὰ μέγιστα ἀγαθὰ, διατί λοιπὸν δὲν προτιμῶμεν μᾶλλον αὐτὴν τὴν φροντίδα, ἢ ὅποια ὄχι μόνον ὄχει τόσην καὶ τέτοιαν ἀνταμοιβὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς εἶναι ἐλαφρότερα ἀπὸ ἐκείνην; Διότι αὐτὴ ποὺ δὲν ἦλθεν εἰς γάμον διὰ τί μεριμνᾷ; Μήπως διὰ χρήματα, διὰ δούλους, διὰ οἰκονόμους, δι' ἀγροῦς καὶ τὰ παρόμοια; Μήπως ἐπιδέλπει τοὺς μαγείρους καὶ τοὺς ὑφαντὰς καὶ τὸ ἄλλο προσωπικόν; Μακρὰν ἀπὸ τοιαύτας μεριμνᾷς! Τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν περνοῦν ἀπὸ τὸν νοῦν τῆς, ἀλλὰ φροντίζει δι' ἓνα μόνον, πῶς νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν ψυχὴν τῆς, νὰ κοσμήσῃ τὸν ἅγιον ἐκεῖνον ναόν, ὄχι μὲ περιπλόκους διακοσμήσεις ἢ μὲ χρυσὸν ἢ μὲ μαργαρίτας, οὔτε μὲ κονιάματα καὶ σαφὰς, οὔτε μὲ τὰς κάθε εἰδους ἀθλιότητας, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀγιωσύνην τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος.

4. «Ἐνῷ ἐκείνη ποὺ ἦλθεν εἰς γάμον, φροντίζει πῶς θὰ ἀρέσῃ εἰς τὸν ἄνδρα τῆς». ¹⁸¹ Μὲ πολὺ μεγάλην σύνεσιν ἀπέφυγε νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐξέτασιν αὐτῶν τῶν πρα-

177. Α' Κορινθ. 7, 30.
178. Α' Κορινθ. 7, 31.
179. Α' Κορινθ. 7, 35.
180. Α' Κορινθ. 7, 28.
181. Α' Κορινθ. 7, 34.

γμάτων, καὶ δὲν ἀνέφερε πόσα ὑπομένουσιν αἱ γυναῖκες, διὰ νὰ ἀρέσουν εἰς τοὺς ἄνδρας τῶν καὶ εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὴν ψυχὴν, διότι ἐκεῖνο μὲν τὸ βασανίζουσι καὶ τὸ ψιμμιθιώνουσι καὶ τὸ ὑποβάλλουσι εἰς ἄλλας δοκιμασίας, τὴν δὲ ψυχὴν τὴν γειρίζουσι ἀπὸ δουλικότητος, κολακείαν, ὑποκρισίαν, μικροψυχίαν, ἀπὸ περιπτώσας καὶ ἀνοφελεῖς φροντίδας. Ἀλλὰ τὰ ὑπενήχθη ὅλα αὐτὰ μὲ μίαν φρόσιν καὶ τὰ ἀφησεν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀκρατῶν νὰ τὰ ἀναλογισθοῦν. Καὶ ἀφοῦ ἐδείξεν ἔτσι τὴν ὑπεροχὴν τῆς παρθενίας καὶ τὴν ἐξυψώσιν ἕως αὐτὸν τὸν οὐρανόν, πάλιν μεταφέρει τὸν λόγον εἰς τὴν συγχώρησιν τοῦ γάμου, φοβούμενος πάντοτε μήπως νομίση κανεῖς, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀποτελεῖ ἐπιταγήν. Δι' αὐτὸ ἀκριδῶς καὶ δὲν ἠρόκηθη εἰς τὰς προηγουμένας παραινέσεις, ἀλλὰ ἀφοῦ εἶπε «δὲν ἔχω ρητὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου» ¹⁸² καὶ «ἐάν ἡ παρθένος ἔλθῃ εἰς γάμον, δὲν ἡμάρτησεν», ¹⁸³ πάλιν ἐδῶ λέγει «ὄχι διὰ νὰ σὰς δάλω θηλιά εἰς τὸν λαμόν». ¹⁸⁴

Η ΠΑΡΘΕΝΙΑ ΔΕΝ ΜΑΣ ΠΙΝΕΙ, ΑΛΛΑ Η ΑΠΡΟΦΘΙΑ ΜΑΣ.

Οἱ. 1. Διὰ τὸ τελευταῖον ἰσως διερωτηθῆ κανεῖς ἐυλόγως, πῶς ἐνῷ ἀνωτέρω ἀποκαλεῖ τὸ πρᾶγμα λύσιν τῶν δεσμών, καὶ λέγει ὅτι μᾶς τὸ συμβουλεύει πρὸς τὸ συμφέρον μας, καὶ διὰ νὰ μὴ ἔχωμεν θλίψιν, καὶ διὰ νὰ ἐμμεθα ἀμέριμνοι, καὶ ἐπειδὴ μᾶς λυπεῖται, καὶ ἐνῷ μὲ ὅλα αὐτὰ δεκνύει ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἐλαφρόν καὶ ὑπόφερτόν, ἐδῶ λέγει «ὄχι διὰ νὰ σὰς δάλω θηλιά εἰς τὸν λαμόν»; Τί σημαίνει αὐτό; Δὲν ἀπεκάλεσε τὴν παρθενίαν θηλιά. Μακρὰν μίαν τέτοια σκέψιν. Ἀλλὰ ἀπεκάλεσε θηλιά τὸ νὰ ἀσπασθῆς αὐτὸ τὸ καλὸν μὲ τὴν βίαν καὶ τὸν καταναγκασμόν. Καὶ πρᾶγματι, ἔτσι εἶναι τὸ πρᾶγμα. Κάθε τι ποὺ δέχεται κανεῖς μὲ τὴν βίαν καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ, ἀκόμη καὶ ἐν εἶναι πολὺ ἐλαφρόν, γίνεται τὸ πλέον ἀνυπόφορον ἀπὸ ὅλα καὶ πνίγει τὴν ψυχὴν μας χειρότερα καὶ ἀπὸ ἀγχώνην. Δι' αὐτὸ εἶπεν «ὄχι διὰ νὰ σὰς δάλω θηλιά εἰς τὸν λαμόν». Δηλαδὴ ἐγὼ σὰς ἀνέπτυξα καὶ σὰς ἀπέδειξα ὅλα τὰ καλὰ τῆς παρθενίας. Καὶ ὁσπερὰ ὅμως ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, ἀφήνω τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἐλευθέρην ἐκλογὴν σας, δὲν σὰς σύρω πρὸς τὴν ἀρετὴν παρὰ τὴν θέλησιν σας. Καὶ δὲν σὰς συνεβούλευσα ὅλα αὐτὰ διὰ νὰ σὰς προκαλέσουν θλίψιν,

182. Α' Κορινθ. 7, 25.
183. Α' Κορινθ. 7, 28.
184. Α' Κορινθ. 7, 35.

ἀλλά διὰ τὸ μὴ παρεμποδισθῆ ἀπὸ τὰ δικωτικὰ πράγματα μία ὥρα ἴσως ἐπιμόνος προσπάθεια.

2. Καὶ σὲ παρακαλῶ, παρατήρησε καὶ ἐδῶ τὴν σύνοιαν τοῦ Παύλου, πῶς μὲ τὰς ἀρνήσεις εἰσάγει τὴν παραινέσιν καὶ μὲ τὴν παραχώρησιν τὴν συμβουλήν. Διότι μὲ τὸ νὰ εἴπῃ «δὲν σὰς ἀναγκάζω, ἀλλὰ σὰς προτρέπω» καὶ μὲ τὸ νὰ προσθήσῃ «εἰς τὸ νὰ ἐξασφαλίσω συμπεριφορὰν σεμνὴν καὶ θέσιν τιμημένην πλησίον τοῦ Κυρίου»,¹⁸⁶ ἔδειξε τὸ θαυμαστὸν τῆς παρθένης καὶ τὸ μέγα κέρδος ποῦ ἔχομεν ἀπὸ αὐτῆν εἰς μίαν διαδύσιν σύμφωνον μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν ἡ γυναῖκα ποῦ ἔχει ἀμπλακῆ εἰς τὰς δικωτικὰς μερίμνας καὶ περιστάται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ τιμημένην θέσιν, καθὼς τὸ ἐνδιαφέρον τῆς καὶ ὁ χρόνος τῆς καταμερίζεται εἰς πολλὰς φροντίδας, δηλαδὴ εἰς τὸν ἄνδρα, εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς οἰκίας καὶ ὅλων τῶν ἄλλων προβλημάτων, ποῦ συνήθως συνοδεύουν τὸν γάμον.

ΑΥΤΗ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ ΜΕ ΤΑΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ
ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΘΕΝΟΣ.

ΟΖ'. 1. Ἄλλὰ, θὰ εἴπῃς, τί συμβαίνει, ὅταν καὶ ἡ παρθένα ἀσχολῆται μὲ πολλὰ καὶ κατέχεται ἀπὸ δικωτικὰς μερίμνας; Μακρὰν μία τοιαύτη σκέψις, αὐτὴ δὲν ἔχει καμμίον σχέσιν μὲ τὸν χορὸν τῶν παρθένων. Διότι δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀγαμία νὰ τὴν καταστήσῃ παρθένα, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἡ ψυχικὴ ἀγνότης. Καὶ ὅταν λέγω ἀγνότης δὲν ἐνοῶ μόνον νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ πονηρὰν καὶ αἰσχρὸν ἐπιθυμίαν, καὶ ἀπὸ τὸν καλλωπισμὸν καὶ τὴν περιέργειαν, ἀλλὰ νὰ εἶναι καθαρὰ ἀπὸ πᾶσαν δικωτικὴν φροντίδα. Ἄν δὲ δὲν συμβαίῃ αὐτὸ, τότε τί τὸ ὄφελος ἀπὸ τὴν σωματικὴν καθαρότητα; Ὅπως δὲν ὑπάρχει αἰσχρότερον ἀπὸ στρατώτην ποῦ ἐπέταξε τὰ ὄπλα καὶ περνᾷ τὴν ὥραν του εἰς τὰ καπηλεία, ἔτσι δὲν ὑπάρχει ἀτιμότερον ἀπὸ παρθένας ποῦ εἶναι δεμέναι μὲ δικωτικὰς φροντίδας. Διότι καὶ ἐκεῖναι αἱ πέντε παρθένοι εἶχον καὶ λαμπάδας καὶ τὴν παρθενοῦ ἠσκήσαν, ἀλλ' αὐτὸ δὲν τὰς ὠφέλησεν εἰς τίποτε, ἀλλὰ ἐκλείσθησαν δι' αὐτὰς αἱ θύραι καὶ ἔμειναν ἔξω τοῦ νυμφώνος καὶ ἐχάθησαν. Καὶ πράγματι, ἡ παρθενοῦ εἶναι καλὸν διὰ τοῦτο, διότι ἐκρίζωνει κάθε αἰτίαν περιττῆς φροντίδας καὶ προσηλόνει εἰς τὴν ἐνασχόλησιν μὲ τὰ θεῖα ἔργα. Διότι, ἔάν δὲν εἶχεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, θὰ ἦτο πολὺ

186. Α' Κορινθ. 7, 35.

κατωτέρα ἀπὸ τὸν γάμον, περιφέρουσα εἰς τὴν ψυχὴν ἀκάνθας καὶ ἀποπνίγουσα τὸν νόμιμον σπόρον.

ΔΙΑΤΙ Ο ΠΑΤΕΡΣ ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΒΕΤΑΙ ΜΕΤΑ ΣΦΟΔΡΟΤΗΤΟΣ
ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΕΚΕΙΝΟΥ, ΠΟΥ ΝΟΜΙΖΕΙ ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΑΣΣΗΜΟΝ
ΠΡΑΓΜΑ ΝΑ ΕΣΗ ΠΑΡΘΕΝΟΝ (ΑΝΥΠΑΝΑΡΟΝ ΚΟΡΗΝ).

ΟΗ'. 1. «Ἐάν ὁμως κανένας πατέρας νομίξῃ, ὅτι εἶναι ντροπὴ του τὸ εἶπε ἀφῆκε τὴν κόρην του νὰ ὑπερβῇ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας καὶ γίνῃ γεροντοκόρη, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πείθεται, ὅτι ἔτσι πρέπει νὰ γίνῃ, δηλαδὴ νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ, ὡς κάμῃ ὅ,τι θέλει. Δὲν ἁμαρτάνει. Ἄς ἔλθουν εἰς γάμον». ¹⁸⁶ Τί λέγεις; «Ἄς κάμῃ ὅ,τι θέλει». Καὶ δὲν διορθῶνεις τὴν ἐσφαλμένην γνώμην, ἀλλὰ ἐπιτρέπεις νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον; Διατί δὲν εἶπες, ἔάν κανεὶς νομίξῃ ὅτι εἶναι ντροπὴ του ὅτι ἀφῆκε τὴν κόρην του παρθένα, εἶναι ἀθλιὸς καὶ ταλαίπωρος, διότι θεωρεῖ ἐπνοειδίστον ἕνα πρᾶγμα τὸσον θαυμαστὸν; Διατί δὲν συνουλεύεις ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτῆν τὴν γνώμην καὶ νὰ κρατήσῃ τὴν θυγατέρα του μακρὰν τοῦ γάμου; Διότι, λέγει, αὐταὶ αἱ ψυχαὶ ἦσαν ἀνθρώπων πολὺ ἀδυνάτων καὶ χαμερπῶν. Καὶ τὰς ψυχὰς ποῦ εὗρισκοντο εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὰς ὀδηγήσῃ ἀμέσως εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς παρθένης. Διότι αὐτὸς ποῦ εἶναι προσκολλημένος εἰς τὰ ἐγκόσμια καὶ θαυμάζει τὸν παρόντα θίον, ὥστε καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν παραινέσιν νὰ νομίξῃ ὅτι τὸ πρᾶγμα προκαλεῖ ἐντροπήν, αὐτὸ ποῦ εἶναι ἄξιον τῶν αὐρανῶν καὶ τῆς ἀγγελικῆς διαδύσεως, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἀνεχθῇ συμβουλήν ὀδηγῶσαν εἰς αὐτό; Καὶ τί τὸ παράδοξον, ἔάν ὁ Παῦλος τὸ ἔκαμεν αὐτὸ διὰ πρᾶγμα ἐπιτρεπτόν, ἀφοῦ τὸ ἴδιον πάλιν κάμνει διὰ πρᾶγμα ἀπηγορευμένον καὶ παράνομον;

2. Παραδείγματος χάριν, τὸ νὰ ἐμμένωμεν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν τροφῶν καὶ τὴν μὲν μίαν νὰ ἐγκρίνωμεν, τὴν δὲ ἄλλην νὰ ἀπορρίπτωμεν, ἦτο ἔργον τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀδυναμίας. Ἄλλ' ὁμως ὑπῆρχον μεταξύ τῶν Ῥωμαίων ἀνθρώποι ποῦ εἶχον αὐτὴν τὴν ἀδυναμίαν. Καὶ οὐ μόνον δὲν τοὺς κατηγοροῦμε μὲ σφοδρότητα, ἀλλὰ κάμνουμε κάτι ἄλλο περισσότερο καὶ ἀπὸ αὐτό. Ἀφήνει κατὰ μέρος τοὺς ἁμαρτάνοντας καὶ ἐπιτιμᾷ αὐτοὺς ποῦ ἐπιχειροῦν νὰ τοὺς ἀποδώσουν, λέγων: «Ἄφου δὲ ἀνήκομεν ὅλοι εἰς τὸν Χριστόν, σὺ ποῦ δὲν τρώγεις ἀπὸ ὅλα τὰ φαγητά, διατί κατα-

186. Α' Κορινθ. 7, 36.

κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου;»¹⁸⁷ Ἄλλα δὲν κάμνει τὸ ἴδιον, ὅταν γράφῃ πρὸς τοὺς Καλασσαίους, ἀλλὰ καὶ μὲ πολλὴν δύναμιν τοὺς ἐπικρίνει καὶ φιλοσοφεῖ, ὅταν λέγῃ: «Ἄς μὴ σὰς κρίνῃ λοιπὸν κανεῖς διὰ φωνητὸν ἢ ποτὸν».¹⁸⁸ Καὶ πάλιν: «Ἐάν λοιπὸν ἀπεθάνατε μαζί με τὸν Χριστὸν καὶ ἠλευθερώθητε ἀπὸ τῆν στοιχειώδη καὶ πεπλανημένην διδασκαλίαν διὰ τὸν κόσμον, διατὶ σὰν νὰ ζῆτε ἀκόμη μὲ ἰσωνικά καὶ ἐνδιαφέροντα κοσμικά, ὑποβάλλετε τὸν ἑαυτὸν σας εἰς δόγματα καὶ προστάγματα, ὅποια εἶναι αὐτὰ ποὺ σὰς λέγουσιν οἱ ψευδοδιδάσκαλοι; Σὰς λέγουσιν δὲ αὐτοί: Μὴ πιάσῃς αὐτὸ, μὴ γευθῆς ἐκεῖνο, νὰ μὴ ἐγγίγῃς τοῦτο. Ἄλλα αὐτὰ ποὺ σὰς ἀπαγορεύουσιν νὰ πιάνετε καὶ νὰ γεύεσθε, εἶναι ὅλα προκρισμένα νὰ φθεῖρωνται, ὅταν χρησιμοποιηθοῦν καὶ καταναλωθοῦν».¹⁸⁹

3. Διότι λοιπὸν τὸ κάμνει αὐτὸ; Διότι ἐκεῖνοι μὲν ἦσαν ἰσχυροί, ἐνῷ οἱ Ῥωμαῖοι εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ μεγάλῃν συγκατάθεσιν, καὶ περίμενε πρῶτα νὰ στερεωθῆ ἡ πίστις των εἰς τὰς ψυχὰς των, φοβούμενος μήπως εἰς μίαν ἀκαιρον προσπάθειαν νὰ ἐκρίνωσιν τὰ ζῆσιμα ἐνωρίς, μαζί με αὐτὰ ἐκρίνωσιν καὶ τὰ φύτρα τῆς υγιοῦς διδασκαλίας. Διὸ τοῦτο οὐτε τοὺς ἐπιτίθειται μὲ σφοδρότητα οὔτε καὶ τοὺς ἀφήνῃ χωρὶς νὰ τοὺς ἐπιτιμῆσιν, ἀλλὰ τοὺς ἐπικρίνει μὲν, κατὰ τρόπον ὅμως ἀνυπόπτον καὶ ἀνεπαίσθητον, καὶ ἐμμέσως, μὲ τὴν ἐπιτίμησιν τῶν ἄλλων. Διότι μὲ τὸ νὰ λέγῃ «διὰ τὸν Κύριόν σου στέκεται ἡ πίστις πνευματικῶς», φαίνεται μὲν διὸ ἀποστομῶναι αὐτὸν ποὺ ἐπιπλήττει ἐκεῖνον, εἰς τὴν πραγματικότητά ὅμως κεντᾷ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, δεικνύων διὸ τὸ νὰ προτιμᾷς τὰ τοιαῦτα δεκνύει ἄνθρωπον ἀσταθῆ, ποὺ δὲν στέκεται σταθερά, ἀλλὰ τάλαντεύεται ἀκόμη, καὶ ἂν δὲν σταθῆ, κινδυνεύει νὰ πέσῃ.

4. Τὸν ἴδιον νόμον τηρεῖ καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωση, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης ἀδυναμίας τῶν ἀνθρώπων ποὺ θεωροῦν τὸ πρᾶγμα ἐντροπήν. Διότι δὲν ἀπευθύνεται φανερώς πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ μὲ τοὺς ἐπαίνους πρὸς ἐκεῖνον ποὺ διατηρεῖ τὴν κήρην του παρθένου, τοῦ καταφέρει ἰσχυρὸν πλήγμα. Διότι τί λέγει: «Ἐκεῖνος ποὺ στέκει ἀκλόνητος μέσα εἰς τὴν καρδίαν του».¹⁹⁰ Αὐτὸ ἐλέγθη πρὸς ἀντιδιαστολήν αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος περιφέρεται εἰκότως τάλαντεύομενος καὶ ποτὲ δὲν γνωρίζει νὰ βαδίσῃ στα-

187. Ρομ. 14, 10.
188. Καλασ. 2, 16.
189. Κελασ. 2, 20, 21, 22.
190. Α' Κορινθ. 7, 37.

θερά, οὔτε νὰ σταθῆ ἀνδρείως. Ἐπειτα, ἐπειδὴ εἶδεν, ὅτι ὁ λόγος εἶναι ἰκανὸς νὰ κεντήσῃ τὴν ψυχὴν ἐκεῖνου, πρόσχε πῶς τὸν συνεσκότισε πάλιν, προσθέτων μίαν αἰτίαν ποὺ δὲν εἶναι καὶ τόσοσιν πολὺ ἀξία κατηγορίας. Ἄρα οὗ δηλαδὴ εἶπε «ἐκεῖνος ποὺ στέκει ἀκλόνητος μέσα εἰς τὴν καρδίαν του», προσέθεσε «καὶ δὲν ἀναγκάζεται ἀπὸ τίποτε νὰ ἀλλάξῃ ἀπόφασιν, ἔχει δὲ ἐξουσίαν νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει». Καὶ ὅμως θὰ ἦτο συνεπέστερον νὰ εἴπῃ «ἐκεῖνος ποὺ στέκει ἀκλόνητος μέσα εἰς τὴν καρδίαν του καὶ δὲν νομίζει διὸ τὸ πρᾶγμα ἀποτελεῖ ἐντροπήν». Ἄλλα τοῦτο ἦτο δριμύτερον. Δι' αὐτὸ αὐτ' αὐτοῦ προσέθεσεν ἄλλο διὰ νὰ τὸν παρηγορήσῃ καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτὴν τὴν αἰτίαν. Διότι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι τόσοσιν φοβερὸν νὰ τὸ ἐμποδίσῃ κανεῖς ἀπὸ ἀνάγκη, ὅσον εἶναι νὰ τὸ ἐμποδίσῃ ἀπὸ ἐντροπήν. Διότι τὸ πρῶτον εἶναι ἔργον ψυχῆς ἀνδρόδου καὶ ἀθλίας, ἐνῷ τὸ δεύτερον ἀποκαλύπτει ψυχὴν διεστραμμένην καὶ ποὺ δὲν γνωρίζει νὰ κρίνῃ ὀρθῶς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων.

5. Ἄλλα δὲν ἦτο ἀκόμη ὁ καιρὸς αὐτῶν τῶν λόγων. Διότι οὔτε, δεδομένης ἀνάγκης, εἶναι θεμιτὸν νὰ ἐμποδίσωμεν αὐτὴν ποὺ ἐπροτίμησε τὴν παρθενοίαν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀνθιστάμεθα γενναίως πρὸς ὅλα ὅσα ἐμποδίζουν τὴν ὠραίαν αὐτὴν ὀρμήν. Ἄκουσε ἐπ' αὐτοῦ τί λέγει ὁ Χριστός: «Ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπᾷ τὸν πατέρα του ἢ τὴν μητέρα του παραπάνω ἀπὸ ἐμέ, δὲν εἶναι ἄξιος νὰ λέγεται μαθητῆς μου».¹⁹¹ Διότι ὅταν ἀκολουθῶμεν κατὰ θεάρεστον, καθένας ποὺ μᾶς ἐμποδίζει, εἶναι ἐχθρὸς καὶ πολέμιος, εἴτε ὁ πατὴρ εἶναι αὐτός, εἴτε ἡ μήτηρ, εἴτε ὀτιδήποτε ἄλλο. Ἄλλα ὁ Παῦλος ὁ ὁποῖος ὑπέμενον ἀκόμη τὴν ἀτέλειαν τῶν ἀκραστῶν, ἔγραψε τὰ ἑξῆς: «Ἐκεῖνος ποὺ στέκει ἀκλόνητος μέσα εἰς τὴν καρδίαν του καὶ δὲν ἀναγκάζεται ἀπὸ τίποτε ν' ἀλλάξῃ ἀπόφασιν». Καὶ δὲν ἐσταμάτησε τὸν λόγον εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον. Ἄν καὶ τὸ «δὲν ἀναγκάζεται ἀπὸ τίποτε ν' ἀλλάξῃ ἀπόφασιν» καὶ τὸ «ἔχει ἐξουσίαν νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει» εἶναι τὸ ἴδιον.

6. Ἄλλα μὲ τὸ μήκος τοῦ λόγου καὶ τὴν συνέχειαν τῶν παραχωρήσεων παρηγορεῖ τὴν μικρὰν καὶ εὐτελεῆ διάνοισιν, καὶ ἔπειτα προσθετεῖ καὶ ἄλλην αἰτίαν λέγων «ὁ ὁποῖος τὸ ἔχει ἀποφασίσει μέσα του».¹⁹² Διότι δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι κανεῖς ἐλεύθερος, οὔτε τὸ στοιχεῖον αὐτὸ δημιουργεῖ τὴν εὐθύνην, ἀλλὰ ὅταν τὸ ἐκλέξῃ καὶ τὸ ἀποφασίσῃ, τότε πράττει καλῶς. Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ νομίσῃς διὸ ἀπὸ τὴν πολ-

191. Ματθ. 10, 37.
192. Α' Κορινθ. 7, 37.

λὴν συγκατάβαθιν δὲν ὑπάρχει καμμία διαφορά, τινίζει πάλιν τὴν διαφοράν κάπως δευτέρω, πάντως τὴν σημειώνει ὅταν λέγῃ: «Ἀπὸ αὐτῶν λοιπὸν ἐξάγεται ὡς συμπέρασμα, ὅτι καὶ ἐκεῖνος ποῦ ὑπανδρεῖ τὴν κόρην του καλῶς πράττει, ἐκεῖνος ὅμως ποῦ δὲν τὴν ὑπανδρεῖ, ἀλλὰ τὴν ἀφήνει παρθένον, κάμνει καλύτερα».¹⁹³ Ἀλλὰ ἐδῶ μὲν δὲν εἶδε πόσον εἶναι καλύτερον, πάλιν διὰ τὴν ἴδιαν αἰτίαν. Ἐάν δὲ θέλῃς νὰ μάθῃς, ἄκουσε τὸν Χριστὸν ποῦ λέγει: «οὔτε οἱ ἄνδρες ἔρχονται εἰς γάμον, οὔτε οἱ γυναῖκες δίδονται εἰς γάμον, ἀλλὰ εἶναι ὅλοι οὗτοι ἀγγελοὶ θεοῦ εἰς τὸν οὐρανόν».¹⁹⁴ Εἶδες τὴν διαφοράν, ποῦ ὑψώνει τὸν θνητὸν ἀμέσως ἢ παρθεσία, ὅταν εἶναι πράγματι παρθεσία;

Οἱ ΠΕΡΙ ΤῶΝ ΠΡΟΦΗΤῶΝ ΗΑΙΑΝ ΔΕΝ ΔΙΕΦΕΡΟΝ
ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΓΓΕΛΟΥΣ ἘΚΑΜΕ ΔΕ ΤΟΙΟΥΤΟΥΣ ἢ ΠΑΡΘΕΝΙΑ.

ΟΘ'. 1. Διότι, εἰπέ μου, εἰς τί διέφερον ἀπὸ τοῦ ἀγγέλου ὁ Ἥλιος, ὁ Ἐλισσαῖος, ὁ Ἰωάννης, αὐτοὶ οἱ γνήσιοι ἔραστοὶ τῆς παρθεσίας; Εἰς τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον εἰς τὸ ὅτι ἦσαν δεμένοι μετὰ τὴν θνητὴν φύσιν. Ὡς πρὸς τὰ ἄλλα, ἂν ἐξετάσῃ κανεὶς μετὰ ἀκριβείαν τὸ πρῶγμα, δὲν θά εὕρῃ ὅτι ἦσαν καθόλου κατώτεροι ἀπὸ ἐκείνους. Καὶ αὐτὸ ποῦ φαίνεται ὅτι εἶναι μειονέκτημα, ἀποτελεῖ σημαντικὸν λόγον διὰ νὰ τοὺς ἐγκωμιάσωμεν. Διότι τὸ γεγονός ὅτι κατώκουν τὴν γῆν καὶ ὑπέκειντο εἰς τοὺς νόμους τῆς θνητῆς φύσεως, καὶ παρ' ὧν αὐτὰ ἠδυνήθησαν νὰ φθάσουν πρὸς ἐκείνην τὴν ἀρετὴν, ἀκέφου πάσης ἀνδρείας ἔργον ἦτο, πάσης ἠθικῆς ἀνατάσεως. Ὅτι πράγματι τοὺς κατέστησε τέτοιους ἢ παρθεσία, εἶναι φανερόν ἐκ τούτου. Διότι, εἴαν εἶχον γυναῖκα καὶ τέκνα, δὲν θά κατώκουν εὐκόλως εἰς τὴν ἔρημον, δὲν θά κατεφρόνουν τὴν οἰκίαν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μέσα τῆς ζωῆς. Τώρα δὲ ἀφοῦ ἀπηλλάγησαν ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ θεσμὰ, διέμενον εἰς τὴν γῆν ὡσάν νὰ ἔζωον εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Δὲν ἐχρειάζοντο τοίχους, οὔτε ἀροφῆν, οὔτε κλίνην, οὔτε τράπεζαν, οὔτε ἄλλο τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ ἀντὶ στέγης εἶχον τὸν οὐρανόν, ἀντὶ κλίνης τὴν γῆν, ἀντὶ τράπεζης τὴν ἔρημον.

2. Καὶ αὐτὸ ποῦ διὰ τοὺς ἄλλους εἶναι αἰτία λιμοῦ, δηλαδὴ ἡ ἀκαρπία τῆς ἐρήμου, αὐτὸ παρῆεν εἰς τοὺς ἀγίους ἐκείνους ἀφθονίαν. Διότι ἐκεῖνοι δὲν ἐχρειάσθησαν ἀμπέλου, οὔτε πατητήρια, οὔτε ἀθήριστα χωράφια, οὔτε

193. Α' Κορινθ. 7, 58.

194. Ματθ. 22, 30.

θερισμόν. Ἀλλὰ τὸ μὲν ποτὸν τὸ παρῆεν εἰς αὐτοὺς ἀφθονον καὶ γλυκὺ πηγαί καὶ ποταμοὶ καὶ λίμναι. Ὅσον διὰ τράπεζαν, εἰς τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν παρσκαύεζεν ἀγγελὸς μίαν θαυμαστὴν καὶ παρόδοξον, ποῦ ὑπερβαίνει τὴν ἀνθρωπίνην συνήθειαν. «Ὁ εἰς ἄρτας», λέγει, «ἤρκεσε διὰ τροφὴν τεσσαράκοντα ἡμερῶν». Τὸν ἄλλον τὸν ἔτρεφε παλιάρικος ἢ χάρις τοῦ Πνεύματος κατὰ τρόπον θαυματουργόν, καὶ οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους διὰ μέσου ἐκείνου. Τέλος ὁ Ἰωάννης ποῦ ἦτο πλέον ἢ προφήτης, ποῦ μεγαλύτερον δὲν ἐγέννησε ποτὲ γυναῖκα, δὲν ἐχρειάσθη καὶ ἀνθρωπίνην τροφήν. Διότι ἀκράτουν τὸ σῶμα του εἰς τὴν ζωὴν οὐκ εἶχε οὔτε οἶνον καὶ ἔλαιον, ἀλλὰ τρυφεροὶ ὄλαστοι καὶ ἄγριον μέλι. Εἶδες ἀγγέλους ἐπάνω εἰς τὴν γῆν; Εἶδες τὴν δύναμιν τῆς παρθεσίας; Τοὺς πλασμένους ἀπὸ αἵμα καὶ σάρκα, τοὺς καθίζοντας ἐπὶ τῆς γῆς, τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς θνητῆς φύσεως, ὡσάν νὰ ἐκληρώθησαν διὰ τὸν οὐρανόν, ὡσάν νὰ ἔχουν ἐπιτύχει τὴν ἀθανασίαν, ἔτσι τοὺς ἐμαρτυροῦσαν ἢ παρθεσία.

ΤΙ ΕἶΝΑΙ ΤΟ ΕΥΣΧΙΜΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΠΡΟΣΕΔΡΟΝ.

Π'. 1. Διότι εἰς ἐκείνους ἦσαν ὄλα περιττά, οὐ μόνον αὐτὰ τὰ ὄντως περιττά, ἢ τροφὴ δηλαδὴ καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα καὶ ὁ δόλος ὁ ἄλλος ὄραμαθος αὐτῶν τῶν ὄνειρων, ἀλλὰ καὶ ὄσα φαίνονται ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα, οἱ οἰκίαι καὶ αἱ πόλεις καὶ αἱ τέχναι. Αὐτὸ εἶναι τὸ «σεμνὴ συμπεριφορὰ καὶ θέσις τιμημένη», αὐτὸ εἶναι ἡ ἀρετὴ τῆς παρθεσίας. Θαυμαστὸν εἶναι θεδαίως καὶ ἀξιον πολλῶν οστεράων εἶναι καὶ τὸ νὰ νικᾷ τὴν λύσσαν τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ νὰ συγκρατῆς τὴν φύσιν ποῦ μαινεται, ἀλλὰ τὸ πρῶγμα γίνεται ὄντως θαυμαστὸν τότε, ὅταν διάγῃς καὶ μίαν τοιαύτην ζωὴν. Διότι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἢ παρθεσία εἶναι πρῶγμα ἀσθενὲς καὶ δὲν εἶναι ἀπὸ μόνῃ τῆς ἰκανῆς νὰ σώσῃ αὐτοὺς ποῦ τὴν ἀσκούν. Καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν δύνανται νὰ τὴν ἐπιβεβαιώσουν ὄσαι καὶ σήμερον τὴν ἀσκούν. Καὶ ἀπέχουν τόσοσιν παλὺ ἀπὸ τὸν Ἥλιον καὶ τὸν Ἐλισσαῖον καὶ τὸν Ἰωάννην, ὄσον ἀπέχει ἡ γῆ ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

2. Ὅπως δηλαδὴ ἂν ἀφαιρέσῃς «τὴν σεμνὴν συμπεριφορὰν καὶ τὴν τιμημένην θέσιν», ἐκρίζωνεις τὰ ἴδια τὰ νεύρα τῆς παρθεσίας, ἔτσι. ὅταν τὴν ἀσκήσῃς μετὰ μίαν ἀρίστην ζωὴν, κρατεῖς τὴν ρίζαν καὶ τὴν αἰτίαν τῶν καλῶν. Ὅπως ἢ λιπαρὰ καὶ γόνιμος γῆ τρέφει τὴν ρίζαν, ἔτσι καὶ ἡ ἀρίστη ζωὴ γνωρίζει νὰ τρέφῃ τοὺς καρποὺς τῆς παρθεσίας. Ἡ μάλλον καὶ ρίζα καὶ καρπὸς τῆς παρθεσίας εἶναι ὁ ἐ-

σταυρωμένος βίος. Αὐτὴ προετοίμασε τοὺς γενναίους ἐκείνους πρὸς τὸν θαυμαστὸν θρόνον, ἀφοῦ περιέκοψεν ὅλα τὰ δεσμά αὐτῶν καὶ μὲ πόδας ἐλευθέρους καὶ ἐλαφροὺς, τοὺς ἀίρησε νὰ πετοῦν πρὸς τὸν οὐρανὸν ὡσάν πτερωτοί. Διότι ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχει οὔτε φροντίδα διὰ γυναῖκα, οὔτε περιποίησης παιδιῶν, ἡ ἀκτιμοσύνη καθίσταται εὐκόλος. Ἡ ἀκτιμοσύνη μᾶς κἀμνεὶ νὰ ἐμμεθα πλησίον τῶν οὐρανῶν, διότι δὲν μᾶς ἀπαλλάσσει μόνον ἀπὸ τοὺς φόβους, οὔτε μόνον ἀπὸ τὰς φροντίδας, οὔτε ἀπὸ τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλων τοὺς ἄλλους μύχθους.

ΠΟΣΟΝ ΚΑΛΟΝ ΠΡΑΓΜΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΚΤΗΜΟΣΥΝΗ.

ΠΑ'. 1. Ἐκεῖνος ποῦ δὲν ἔχει τίποτε, καταφρονεῖ τὰ πάντα, ὡσάν νὰ κατέχη τὰ πάντα, καὶ ἔχει μεγάλην παρρησίαν καὶ πρὸς τοὺς ἀρχοντας καὶ πρὸς τοὺς μονάρχας καὶ πρὸς τοὺς ἐσταμένους βασιλεῖς. Αὐτὸς ποῦ καταφρονεῖ τὰ χρήματα, προχωρῶν βασιμῶς, θὰ καταφρονήσῃ εὐκόλως καὶ τὸν θάνατον. Καὶ ὅταν γίνῃ ἀνώτερος ὧν αὐτῶν, θὰ ὁμιλῇ πρὸς ὅλους μὲ παρρησίαν, χωρὶς νὰ φοβῆται οὔτε νὰ τρέμῃ κανένα. Ἐνῶ αὐτὸς ποῦ εἶναι ἀπησχολημένος μὲ τὰ χρήματα, ὄχι μόνον τῶν χρημάτων εἶναι δούλος, ἀλλὰ καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ γενικῶς ὧν τῶν βιωτικῶν πραγμάτων. Διὰ τοῦτο αὐτὴν τὴν φιλοχρημασίαν ὁ Παῦλος τὴν ἀπεκάλεσε ρίζαν ὧν τῶν κακῶν. Ἀλλὰ αὐτὴν τὴν ρίζαν εἶναι κακὴ νὰ τὴν ξηράνῃ ἡ παρθεσία καὶ νὰ ἐμφυτεύσῃ μέσα μας ἄλλην, τὴν ἀρίστην ρίζαν, ἡ ὅποια δλασπάνει ὅλα τὰ κατὰ, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν παρρησίαν, τὴν ἀνδρείαν, τὸν φλογερὸν ζῆλον, θερμὸν ἔρωτα τῶν οὐρανίων, καταφρόνησιν ὧν τῶν ἐπιγείων. Ἔτσι γίνεταί κη σερνὴ συμπεριφορά καὶ ἡ τιμημένη θεοῦ πλησίον τοῦ Κυρίου».

ΠΡΟΣ ΕΚΕΙΝΟΥΣ, ΠΟΥ ΛΕΓΟΥΝ, ΟΤΙ ΘΕΟΙ ΕΞΗΣΑΝ ΠΑΡΘΕΝΙΚΟΝ ΒΙΟΝ ΕΓΧΟΝΤΑΙ ΝΑ ΕΛΘΟΥΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΟΛΠΟΥΣ ΑΒΡΑΑΜ.

ΠΒ'. 1. Ἀλλὰ ποῖος εἶναι ὁ σοφὸς λόγος, τὸν ὅποιον παραβάλλουν πολλοί; Ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ, λέγουσιν, εἶχε καὶ γυναῖκα καὶ παιδιά, καὶ χρήματα καὶ κοπάδια καὶ ἀγέλας. Καὶ ὅστερ' ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, τόσοσ' ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, ὅσον καὶ ὁ Εὐαγγελιστής, οἱ ὅποιοι ἦσαν παρθένοι καὶ οἱ δύο, καὶ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Πέτρος ποῦ ἐλαμψαν μὲ τὴν ἐγκράτειάν των, εἴχονταὶ νὰ ἔλθουν εἰς τοὺς κόλπους ἐκείνου. Ποῖος σοῦ τὸ εἶπε αὐτό, καλὲ μου ἀνθρώπε,

ποῖος προφήτης, ποῖος εὐαγγελιστής; Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ἀπαντᾷ. Διότι ὅταν εἶδεν, ὅτι ὁ ἑκατόνταρχος εἶχε μεγάλην πίστιν, ἔλαγε: «Σὰς δεδικά, ὅτι πολλοὶ ὡσάν τὸν ἑκατόνταρχον θὰ ἔλθουν ἀπὸ ἀνατολῆν καὶ δύσιν, ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, καὶ θὰ παρακαθήσουν ὡς εἰς ἄλλον εὐφρόσυνον βεῖπνον μαζὶ μὲ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰακώβ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.»¹⁹⁶ Καὶ τὸν Λάζαρον μὲ τὸν Ἀβραάμ τὸν εἶδε τότε νὰ εὐφραίνεται ὁ πλούσιος.¹⁹⁷ Καὶ τί σχέσιν ἔχει αὐτὸ μὲ τὸν Παῦλον, τί σχέσιν ἔχει μὲ τὸν Πέτρον καὶ μὲ τὸν Ἰωάννην; Διότι καὶ ὁ Λάζαρος δὲν ἦτο Παῦλος καὶ Ἰωάννης, οὔτε οἱ πολλοὶ ποῦ θὰ ἔλθουν ἀπὸ τὴν ἀνατολῆν καὶ τὴν δύσιν ἦσαν ὁ χορὸς τῶν ἀποστόλων. Ἦστε αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι: διὰ σὰς περιπτώσας καὶ μάταιας.

2. Ἐάν δὲ θέλῃς γενικῶς νὰ ἀκούσῃς τὰ ἔπαθλα τῶν ἀποστόλων, ἀκουσε αὐτὸν ποῦ πρόκειται νὰ τὰ ἀπονεύμῃ, ὁ ὁποῖος λέγει: «Θὰ καθήσεται καὶ σεις εἰς δύοδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δύοδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ.»¹⁹⁸ Καὶ δὲν ὑπάρχει πούθενά ἐδῶ Ἀβραάμ, οὔτε ὁ υἱὸς του οὔτε ὁ ἐγγονὸς του οὔτε ὁ κόλπος ποῦ τοὺς ἐδέχθη, ἀλλὰ ὑπάρχει ἐδῶ μία ἀξία πολὺ μεγαλύτερα ἀπὸ ἐκείνην. Διότι αὐτοὶ ἐδῶ θὰ καθήσουν νὰ κρίνουν τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων. Καὶ δὲν εἶναι μόνον εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον φανερά ἡ διαφορά, ἀλλὰ τὰ ἔπαθλα τοῦ Ἀβραάμ θὰ τὰ ἐπιτύχουν παλλοί. «Διότι θὰ ἔλθουν», λέγει, «παλλοὶ ἀπὸ τὴν ἀνατολῆν καὶ ἀπὸ τὴν δύσιν καὶ θὰ παρακαθήσουν ὡς εἰς ἄλλον εὐφρόσυνον βεῖπνον μαζὶ μὲ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰακώβ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.» Ἀλλὰ τοὺς θρόνους ἐκείνους δὲν θὰ τοὺς καταλάβῃ κανεὶς ἄλλος, ἀλλὰ μόνον ὁ χορὸς αὐτῶν τῶν ἁγίων.

3. Ἀκόμη, εἰπέ μου, ἀνεφέρτε κοπάδια καὶ ἀγέλας καὶ γάμους καὶ παιδιά; Τί τὸ σπουδαῖον, θὰ εἴπησ, ὅταν πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ ἐτήρησαν τὴν παρθεσίαν, ὅστερα ἀπὸ τόσοσ' Ἰβρώτας, εἴχονταὶ νὰ μεταβοῦν ἐκεῖ; Ἀλλὰ ἐγὼ θὰ εἶπω κάτι μεγαλύτερον ἀπὸ αὐτό, ὅτι δηλαδὴ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ ἐτήρησαν τὴν παρθεσίαν δὲν θὰ ἐπιτύχουν οὔτε ἐκείνους τοὺς κόλπους, οὔτε ἄλλους κατωτέρους, ἀλλὰ θὰ ἀπέλθουν εἰς αὐτὴν τὴν κόλασιν. Καὶ τὸ καθιστοῦν αὐτὸ φανερόν αἱ μωραὶ παρθένοι ποῦ ἀπεκλείσθησαν ἀπὸ τὸν νυμφῶνα. Ἀλλὰ μὲ τὸν συλλογιασμὸν αὐτῶν

196. Ματθ. 8, 11.

196. Πρὸλ. Λουκ. 16, 26.

197. Ματθ. 19, 28.

ὁ γάμος εἶναι ἴσος μετὰ τὴν παρθένοιαν ἢ αὐτὴ εἶναι καὶ κατωτέρα. Τὸ παράδειγμα σου τὴν καθιστᾷ καὶ χειρότεραν. Διότι, ἐὰν ὁ Ἀβραάμ ποῦ εἶχεν ἔλθει εἰς γάμον, κέρρισκεται εἰς τὴν ἀνεσιαν καὶ τὴν τρυφήν, καὶ αὐτοὶ ποῦ ἐτήρησαν τὴν παρθένοιαν εἰς τὴν κόλασιν, αὐτὸ τὸ συμπέρασμα συνάγεται ἀπὸ τὸν συλλογισμὸν σου. Ἄλλὰ δὲν εἶναι ὄρθον αὐτὸ, ὅχι, δὲν εἶναι ὄρθον. Διότι ἡ παρθένοιαν ὅχι μόνον δὲν εἶναι κατωτέρα ἀπὸ τὸν γάμον, ἀλλὰ εἶναι κρὶ πολὺ ἀνωτέρα. Πῶς; Διότι οὐτε τὸν Ἀβραάμ τὸν ἔκαμεν ὁ γάμος τέτοιον ποῦ ἦτο, οὐτε τὰς ἁγίας ἐκείνας παρθένας τὰς κοπέστραφεν ἡ παρθένοιαν. Ἄλλὰ καὶ τὸν πατριάρχην τὸν ἀνέδειξε λαμπρὸν ἢ ἄλλη ἀρετὴ τῆς ψυχῆς του, καὶ αὐτὰς τὰς παρέδωκεν εἰς τὸ πῦρ ἢ ἄλλη κακία τοῦ βίου των. Ἐκεῖνος δηλοῦν καὶ ἐνῷ ἦτο Ἰγγαμος, ἐπέδωκε νὰ κατορθώσῃ τὰ ἀγαθὰ τῆς παρθένας, «τὴν σεμνὴν συμπεριφορὰν καὶ τὴν τιμημένην θέσιν πλησίον τοῦ Κυρίου».

4. Ἐνῷ αὐταί, μοιολογίαι ἐπιπροσηύσαν τὴν παρθένοιαν, κατέπεσαν εἰς τὴν τρικυμίαν τοῦ βίου καὶ τὰς περὶ τὸν γάμον ἀσχολίας. Ἄλλὰ θὰ εἴπῃς, τί με ἐμποδίζει τώρα μετὰ τὸν γάμον καὶ τὰ τέκνα καὶ τὸν πλοῦτον καὶ ὅλα τὰ ἄλλα «νὰ ἐξασφαλίσω τὴν σεμνὴν συμπεριφορὰν καὶ τὴν τιμημένην θέσιν πλησίον τοῦ Κυρίου»; Πρῶτον, διότι τώρα δὲν ὑπάρχει κανεὶς ὡρὸν τὸν Ἀβραάμ οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον παραπλήσιος. Διότι ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος εἶχε καὶ πλοῦτη καὶ γυναῖκα, καταφρόνησε τὰ χρήματα περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνος ποῦ ἦσεν τὴν ἀκτιμοσύνην, καὶ ἐκυριάρχει ἐπὶ τῆς ἡδονῆς περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἀσκαδύτας τὴν παρθένοιαν. Διότι αὐτοὶ ἐδῶ φλέγονται κάθε ἡμέραν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐνῷ ἐκεῖνος εἶχε τὸσον πολὺ σέβει τὴν φλόγα καὶ δὲν ἔμενε δεμένος ἀπὸ καμμίαν ἐπιθυμίαν, ὥστε ὅχι μόνον ἀπέχετο ἀπὸ τὴν παλλοκκίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξεδίωκεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν, διὰ νὰ ἀφαιρήσῃ κάθε αἰτίαν διαμάχης καὶ στάσεως εἰς τὴν οἰκίαν. Πράγμα ποῦ δὲν τὸ ἐύρισκεις ἐκόλα σήμερον.

Τὸ ἴδιον μέτρον ἀρετῆς ἵπάρκει καὶ αἱ ἡμᾶς
καὶ αἱ τῶν ἀνθρώπων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

ΠΓ'. 1. Ἄλλὰ καὶ ἐκτὸς τούτων, αὐτὸ ποῦ ἔλεγον καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν, θὰ τὸ ἐπαναλάβω καὶ τώρα, ὅτι δηλοῦν δὲν ἀξιῶνται ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ ἐκείνων τὸ ἴδιον μέτρον τῆς ἀρετῆς. Τώρα δηλοῦν δὲν δύναται νὰ εἶναι κανεὶς τέλειος, ἂν δὲν πωλήσῃ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του, ἂν δὲν ἀπαρηθῇ τὰ πάντα, καὶ δὲν ἐνοῶ μόνον τὰ χρήματα καὶ τὴν οἰκίαν,

ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν του. Τότε ὅμως δὲν ἐκρίνετο τὸ πρᾶγμα μετὰ τὴν αὐστηρότητα. Λοιπὸν τί; Ἡμεῖς σήμερον, θὰ εἴπῃς, ζῶμεν αὐστηρότερον ἀπὸ τὸν πατριάρχην; Ὁφείλαμεν βεβαίως νὰ ζῶμεν καὶ εἰς τοῦτο ἐντελλόμεθα, ἀλλὰ δὲν ζῶμεν. Καὶ διὰ τοῦτο ὑστεροῦμεν πολὺ ἀπὸ τὸν δικαίον ἐκεῖνον. Διότι ἐνώπιόν μας σήμερον προβάλλου μεγάλοι ἀγῶνες καὶ τοῦτο εἶναι φανερὸν εἰς τὸν καθένα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Γραφὴ ποῦ ἐπαινεῖ τὸν Νῶε, δὲν τὸ κάμνει αὐτὸ ἀπλῶς, ἀλλὰ μετὰ κάποιαν προσθήκην. «Ὁ Νῶε ἦτο ἄνθρωπος δικαίος, τέλειος εἰς τὴν ἐποχὴν του. Διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ ἦτο εὐάρεστος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ».¹⁹⁸ Δὲν εἶπε ἀπλῶς τέλειος, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐποχὴν του. Διότι ὑπάρχουν πολλοὶ τρόποι τελειότητος, ποῦ ὁρίζονται κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου αὐτὸ ποῦ κάποτε ἦτο τέλειος, γίνεται ἀτελές. Παραβέβηκε χάριν, κάποτε ἦτο τέλειος αὐτὸς ποῦ ἐξη συμφῶνως πρὸς τὸν Μωσαϊκὸν νόμον. «Διότι», λέγει, «αὐτὸς ποῦ τὰ ἔκαμεν αὐτὰ, θὰ ζήσῃ μετὰ αὐτὰ». Ἄλλὰ ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ ἀπέδειξε, ὅτι αὐτὸ τὸ τέλειον ἦτο ἀτελές. «Ἐὰν ἡ ἀρετὴ σας», λέγει, «δὲν περαιοῦσῃ καὶ δὲν ὑπερτερῆσῃ κατὰ πολὺ τὴν ἐξωτερικὴν ἀρετὴν τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, δὲν θὰ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν».¹⁹⁹ Τότε φοβερὸν κακὸν ἐθεωρεῖτο ὁ φόνος, τώρα ὅμως δύναται νὰ σὲ ἐξαπαστεῖλῃ εἰς τὴν κόλασιν ἢ ὄργην καὶ ἡ ἐξέθρισις μόνη. Τότε ἐτιμωρεῖτο μόνον ἡ μοιχεία, τώρα ὅμως δὲν εἶναι ἀπληγαγμένον τιμωρίας καὶ τὸ νὰ κοιτάξῃς γυναῖκα μετὰ ἀκόλαστους ὀφθαλμούς. Τότε ἡ ἐπιτορκία μόνον προήρχετο ἐκ τοῦ πανοῦ, τώρα ὅμως καὶ ὁ δροκος. «Διότι τὸ ἐπὶ πλέον ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἀπὸ τὸν πονηρὸν, τὸν πρῶτον ἐπινοητὴν καὶ πατέρα τοῦ ψεύδους».²⁰⁰ Τότε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἐζητεῖτο παρὰ μόνον νὰ ἀγαποῦν αὐτοὺς, αἱ ὁποῖαι τοὺς ἀγαποῦν. Τώρα ὅμως αὐτὸ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν εἶναι τὸσον ἀτελές, ὥστε καὶ ὅταν τὸ ἐπιτύχωμεν, δὲν θὰ πλεονεκτῶμεν εἰς τίποτε τῶν τελωνῶν.

198. Γεν. 6, 9.
199. Ματθ. 5, 20.
200. Ματθ. 5, 27.

ΓΙΑ ΤΑ ΙΔΙΑ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ
ΔΕΝ ΑΠΟΚΕΙΤΑΙ Η ΑΥΤΗ ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΗΜΑΣ
ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΤΗΣ ΠΑΛ. ΔΙΑΘΗΚΗΣ.

ΠΔ'. 1. Διατί τέλος πάντων διά τὰ ἴδια κατορθώματα δὲν ὤρισθη ἡ ἴδια ἁμοιβή δι' ἡμᾶς καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιδείξωμεν ἡμεῖς μεγαλύτεραν ἀρετήν, ἢν θέλωμεν νὰ ἐπιτύχωμε τὴν ἴδιαν ἀνταμοιβὴν με' αὐτούς; Διότι σήμερον ἔχει διαχυθῆ πλουσία ἢ χάρις τοῦ Πνεύματος καὶ ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξε μεγάλη δωρεά. Διότι αὐτὴ μᾶς κατέστησε τελείους ἄνδρας ἀπὸ νηπίων. Ὅπως λοιπὸν ἡμεῖς ἀπὸ τὰ παιδιὰ μας, ὅταν γίνουσι ἔφηβοι, ζητοῦμεν μεγαλύτερα κατορθώματα καὶ δι' αὐτὰ τοὺς ἐπινοοῦμεν, ὅταν τὰ ἔκοιμον πρωτύτερα, κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν, διὰ τὰ ἴδια, ὅταν γίνουσι ἄνδρες, δὲν τοὺς θαυμάζομεν πλέον καὶ ὅταν τὰ κατορθώσουσι, ἀλλὰ τοὺς προστάσσομεν νὰ ἐπιτύχουσι ἄλλα, πολὺ μεγαλύτερα ἀπὸ ἐκεῖνα, ἔτσι καὶ ὁ Θεός, κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους, δὲν ἐξίτηται ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μεγάλα κατορθώματα, διότι εὐρίσκετο εἰς νηπιώδη κατὰστασιν. Ὅταν ὅμως ἦκουσε καὶ προφήτας καὶ ἀποστόλους καὶ ἐπέτυχε τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, τότε πᾶσι καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς. Καὶ εὐλόγως, καὶ πράγματι, ὤρισε μεγαλύτερους μισθοὺς καὶ τὰ ἐπαθλα τῆς ἀρετῆς εἶναι σήμερον πολὺ λαμπρότερα. Διότι τοὺς ἑναρέτους δὲν τοὺς ἀνομιέει πλέον ἡ γῆ καὶ τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, ἀλλὰ ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ ἀγαθὰ ποῦ ὑπερβαίνουσι τὸν ἀνθρώπινον νοῦν.

2. Πῶς λοιπὸν δὲν θὰ ἦτο ἀσποιν νὰ μένουσι ἀκόμη εἰς τὴν ἴδιαν μικρότητα, ἀφοῦ ἠνδρώθησαν; Διότι τότε ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἦτο διεσπασμένη ἐναντίον τῆς καὶ ἀσπονδῆς πόλεμος ἐπεκράτει. Καὶ διηγούμενος ὁ Παῦλος αὐτὸν τὸν πόλεμον λέγει τὰ ἑξῆς: «βλέπω ὅμως νὰ κυριαρχῇ ἄλλος νόμος καὶ ἄλλη δύναμις εἰς τὰ μέλη μου, ὁ νόμος καὶ ἡ δύναμις τῆς ἁμαρτίας. Αὐτὸς δὲ ὁ νόμος ἐναντιοῦται καὶ μάχεται εἰς ὅσα ὁ νοῦς μου καὶ ἡ συνεισότης μου ἀναγνωρίζουσι ὡς νόμον ἁθῶν, καὶ με' κάνει δοῦλον ἀσχιμάτων εἰς τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας, ποῦ κυριαρχεῖ εἰς τὰ μέλη μου».²⁰¹ Ἀλλὰ τώρα δὲν συμβαίνουν αὐτά. «Διότι ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ ὁ νόμος, δχι διότι ἦτο ἀτελής, ἀλλὰ διότι δὲν παρεῖχε καὶ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἠδύνατο νὰ καταπι-

201. Ρωμ. 7, 25.

κήσῃ τὴν ἀντίστασιν τοῦ σαρκικοῦ μας φρονήματος, τὸ ἔφερεν εἰς αἴσιον πέρας ὁ Θεός. Ὁ Θεός δηλαδὴ διὰ νὰ ἐξολιψῇ τὴν ἁμαρτίαν, ἐπέτελε τὸν Υἱὸν τοῦ με' ἀάρκα, ἡ ὁποία ἁμοίωσε μόνον, ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ πράγματι σὰρξ ἁμαρτίας, καὶ ἔτσι καταδίκασε καὶ κατέλυσε τὴν ἁμαρτίαν διὰ τῆς σαρκὸς τοῦ Υἱοῦ τοῦ, ἡ ὁποία καίτοι ἀνομάρτητος, ὅπως τὴν τὰς συνεπειᾶς τῆς ἁμαρτίας παραδοθεῖσα εἰς θάνατον».²⁰² Καὶ δι' αὐτὰ εὐχαριστῶν ὁ Παῦλος ἔλεγεν: «Ὅτι πόσον δυστυχῆς καὶ ἀξιολύπητος ἄνθρωπος εἰμαι ἐγώ! Ποῖος θὰ με' ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοῦ κυριευμένου ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας σώματός μου, τὸ ὅποιον εἶναι ἡ ἔδρα καὶ τὸ ἔργον τοῦ θανάτου αὐτοῦ;»²⁰³

3. Διὰ τοῦτο τιμωρούμεθα εὐλόγως, διότι ἡμεῖς οἱ ἐλεύθεροι δὲν θέλομεν νὰ τρέχωμεν οὔτε ἴσα με' αὐτοὺς ποῦ ἔχουσι δεμένους τοὺς πόδας. Ἡ μᾶλλον καὶ ἂν δυνήσασθαι νὰ τρέχωμεν ἴσα με' αὐτοὺς, οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν εἰμεθα ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὴν κόλασιν. Διότι αὐτοὶ ποῦ ἀπολαμβάνουσι βαθεῖαν εἰρήνην πρέπει νὰ στήνουν τρόποσια πολὺ μεγαλύτερα καὶ λαμπρότερα ἀπὸ ἐκείνους ποῦ πῆζονται σκληρὰ ἀπὸ τὸν πόλεμον. Ἐάν δὲ πρόκειται νὰ ἀσχολούμεθα διαρκῶς με' τὰ χροῖματα καὶ τὰς ἀπολαύσεις μας, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὸ ἔρπον ἐνδιαφέρον διὰ τὰς ὑποθέσεις μας, πότε θὰ γίνωμεν ἄνδρες, πότε θὰ ζήσωμεν πνευματικῶς, πότε θὰ μεριμνήσωμεν διὰ τὸν Κύριον; Ὅταν θὰ φύγωμεν ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόσμον; Ἀλλὰ τότε πλέον δὲν εἶναι καιρὸς διὰ μάχους καὶ ἀγῶνα, ἀλλὰ εἶναι καιρὸς σταθῶν καὶ τιμωρίων. Τότε, καὶ ἂν ὑπάρῃ καμμία παρθένης ποῦ δὲν ἔχει ἔλοιον εἰς τὸν λυχνόν, δὲν θὰ δυνήσῃ νὰ λάθῃ ἀπὸ ἄλλας, ἀλλὰ θὰ μείνῃ ἔξω.²⁰⁴ Καὶ ἂν προσέλθῃ κανεὶς ἐνθεθυμένος με' ρυπαρὰ ἱμάτια, δὲν θὰ δυνήσῃ νὰ ἐξέλθῃ διὰ νὰ ἀλλάξῃ τὴν ἐνδυμασίαν του, ἀλλὰ θὰ ἀπαχθῇ εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεως. Οὔτε καὶ ἂν παρακαλῇ τὸν ἴδιον τὸν Ἄβραάμ,²⁰⁵ δὲν θὰ ἔχη νὰ κερδίσῃ τίποτε. Διότι ὅταν φθάσῃ ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως, καὶ συνέλθῃ τὸ δικαστήριον, καὶ ὁ δικαστὴς καθίσῃ εἰς τὴν ἔδραν του καὶ ρέει ὁ ποταμὸς τῆς φλογός, καὶ ἀρχίσῃ ἡ ἐξέτασις τῶν πεπραγμένων μας, δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται πλέον νὰ ἀποπλύνωμεν τὰ ἁμαρτήματά μας, ἀλλὰ συρόμεθα μόνον, ἐ-

202. Ρωμ. 8, 3.

203. Ρωμ. 7, 24.

204. Πρὸς Ματθ. 25, 8-10.

205. Ματθ. 22, 11-13.

κόντες άκοντες, εις την όφειλομένην τιμωρίαν δι' αυτά, έφ' όσον τότε ουδεις δύναται να μάς ελευθερώσῃ με τας παρακλήσεις του, αλλά και άν τύχη κανεις να έχῃ την ίδιον παρηγορίαν με τούς μεγάλους και θαυμαστούς άνδρας, και άν ό Νώε, άν ό Ίώβ, άν ό Δαυΐδ, παρακαλή δια τούς υιούς και τας θυγατέρας, δεν έπιτυγχάνει τίποτε πλέον, αλλά είναι ανάγκη να τιμωροϋνται ακόντως όσοι ήμάρτησαν, όπως ακριβώς είναι ανάγκη να τιμώνται όσοι βλήσαν θίαν ενάρητον. "Ότι πράγματι δεν υπάρχει τέλος ούτε δια τούτους ούτε δι' εκείνους, τό εδήλωσεν ό Χριστός, ό όποιος είπε ότι, όπως ή ζωή θα είναι αιώνιος, έτσι και ή κόλασις θα είναι ακώνιος. Διότι όταν επήνεσε τούς δε δεξών και κατέδικασε τούς έξ άριστερών, συνέχισε λέγων τά εξής: «Και θα επέλθουν αυτοί εις κόλασιν, που δεν θα έχῃ τέλος, αλλά θα είναι αιώνιος, οι δε δικαιοι θα μεταδοϋν δια να απολαύσουν ζωην αιώνιον».²⁰⁹ Δι' αυτό πρέπει εδώ, εις αυτήν την ζωην, να καταβάλλωμεν κάθε προσπάθειαν, ώστε και αυτός που έχει γυναίκα να είναι ώσαν να μη έχῃ, και αυτός που πράγματι δεν έχει, να άσκη, μαζί με την παρθενίαν, και όλην την άλλην άρετήν, δια να μη θρηνώμεν άνώφελα μετά την αναχώρησίν μας από αυτόν τον κόσμον.

²⁰⁹. Mat. 25, 46.

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 40

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ (κριτικόν)

Jean Crystostome. La virginité, texte et introduction critiques par Herb. Masurillo. — Introduction Générale, traduction et notes par E.M. Grillet (Sources Chrétiennes No 126), Paris 1966. Βλέπε και PG 48, 583-596.